MOLULU REVÂÎ DİVANI

Esra AYDIN

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Danışman: Prof. Dr. Meheddin İSPİR
Erzurum - 2023
Her hakkı saklıdır

T.C.

ERZURUM TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

MOLULU REVÂÎ DİVANI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Esra AYDIN

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Meheddin İSPİR

ERZURUM - 2023

YÜKSEK LİSANS TEZİ ONAY SAYFASI

Esra AYDIN tarafından hazırlanan Molulu Revâî Divanı adlı bu çalışma 22.09.2023 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından **Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı**, Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalında **yüksek lisans tezi** olarak kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı	Prof. Dr. Selami ECE Atatürk Üniversitesi	İmza
Danışman	Prof. Dr. Meheddin İSPİR Erzurum Teknik Üniversitesi	İmza
Jüri Üyesi	Doç. Dr. Halime Çavuşoğlu Erzurum Teknik Üniversitesi	İmza

Esra AYDIN tarafından hazırlanan Molulu Revâî Divanı başlıklı yüksek lisans tezi kabul edilmiştir. 22.09.2023

Prof. Dr. Serap BEDİR KARA

Enstitü Müdürü

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullandığım her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını, aksinin ortaya çıkması durumunda her tür yasal sorumluluğu ve tezimin erişim sürecine ilişkin aşağıdaki beyanımı kabul ediyorum. 22.09.2023

İmza

Esra AYDIN

Öğrenci

☐ Tezle ilgili patent başvurusu yapılması / patent alma sürecinin devam etmesi sebebiyle Enstitü Yönetim Kurulunun …/ …/ …. tarih ve …..… sayılı kararı ile teze erişim 2 (iki) yıl süreyle engellenmiştir.

☐ Enstitü Yönetim Kurulunun …/ …/ …. tarih ve …… sayılı kararı ile teze erişim 6 (altı) ay süreyle engellenmiştir.

☐ Enstitü Yönetim Kurulunun …/ …/ …. tarih ve ..... sayılı kararı ile teze erişim süresi ile ilgili bir kısıtlama bulunmamaktadır.

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... **VII**
ABSTRACT ..... **VIII**
KISALTMALAR DİZİNİ ..... **IX**
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ ..... **X**
ÖN SÖZ ..... **XI**
GİRİŞ **1**

BİRİNCİ BÖLÜM
ŞAİR

1.1. HAYATI **3**
1.2. BİLİNEN ŞİİRLERİ **7**
1.3. EDEBÎ ŞAHSİYETİ **8**

İKİNCİ BÖLÜM
İNCELEME

2. 1. NAZIM ŞEKİLLERİ **10**
2.1.1. Beyitlerden oluşan nazım şekilleri 10
2.1.1.1. Kaside 10
2.1.1.2. Gazel 11
2.1.2. Bentlerden oluşan nazım şekilleri: 12
2.1.2.1. Muhammes 12
2.1.2.2. Müseddes 12
2.1.2.3. Müsemmen 12
2.1.2.4. Muaşşer 12
2.1.2.5. Tercîᶜ-bent 12
2.2. AHENK UNSURLARI **12**
2.2.1. Vezin 13
2.2.2. Kafiye 15
2.2.2.1. Kafiye-i mücerrede 15
2.2.2.2. Kafiye-i mürdefe 16
2.2.2.3. Kafiye-i müessese 16
2.2.2.4. Kafiye-i mukayyede 16
2.2.3. Redif: 16
2.2.4. Söz Tekrarları: 17

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
METİN

3.1. NÜSHA VE TAVSİFİ 19
3.2. METİN NEŞRİNDE TAKİP EDİLEN YOL 20
3.3. TRANSKRİPSİYONLU METİN 21
SONUÇ 392
KAYNAKÇA 393

ÖZET
YÜKSEK LİSANS TEZİ
MOLULU REVÂÎ DİVANI
Esra AYDIN
Tez Danışmanı: Prof. Dr. Meheddin İSPİR
2023, (XII+393) sayfa

Jüri: Prof. Dr. Meheddin İSPİR (Danışman)
Prof. Dr. Selami ECE (Üye)
Doç. Dr. Halime ÇAVUŞOĞLU (Üye)

Bu çalışma, 19. yüzyıl halk şiirinin temsilcilerinden olan Molulu Revâî'nin Divan'ının günümüz harflerine aktarılmasını ve incelenmesini içermektedir. Çalışma "Giriş", "Sonuç", ve "Kaynakça" dışında üç ana bölümden oluşmaktadır.

"Birinci Bölüm"de Molulu Revâî'nin hayatı, bilinen şiirleri ve edebî şahsiyeti ele alınmıştır. "İkinci Bölüm"de Divan'ın incelemesi yapılmıştır. "Üçüncü Bölüm"de Molulu Revâî Divanı günümüz harflerine aktarılmıştır. "Sonuç" bölümünde çalışma boyunca elde edilen bulgular ortaya konmuştur. "Kaynakça"da ise araştırmada başvurulan ve çalışma boyunca yararlanılan kaynaklar gösterilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Molulu Revâî, Halk şiiri, Divan şiiri, 19. Yüzyıl edebiyatı.

ABSTRACT
MASTER'S THEİS
DİWAN OF MOLULU REVÂÎ
Esra AYDIN
Advisor: Prof. Dr. Meheddin İSPİR
2023, (XII+393) page

Jury: Prof. Dr. Meheddin İSPİR
Prof. Dr. Selami ECE
Doç. Dr. Halime ÇAVUŞOĞLU

This study includes the translation and analysis of the Diwan of Molulu Revâî, one of the representatives of 19th century folk poetry, into modern letters. The study consists of three main parts besides "Introduction", "Conclusion", and "Bibliography".

"First Section" deals with the life, known poems and literary personality of Molulu Revâî. In the "Second Section", the Diwan was analyzed. In the "Third Section", Molulu Revâî Diwan has been transferred to today's letters. In the "Conclusion" section, the findings obtained throughout the study are presented. In the "Bibliography", the sources used in the research and utilized throughout the study are shown.

Keywords: Molulu Revâî, Folk poetry, Diwan poetry, 19th century literature.

KISALTMALAR DİZİNİ

C.	: cilt.
s.	: sayfa.
İBB	: İstanbul Büyükşehir Belediyesi.
G	: gazel.
K	: kaside.
T	: tercîᶜ-bent.
Mu	: muaşşer.
Bkz.	: bakınız.

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

آ	: a, ā	ش	:ş
أ	: a, e	ص	: ṣ
ء	: ʾ	ض	: ż, ḍ
ب	: b	ط	: ṭ
پ	: p	ظ	: ẓ
ت	: t	ع	: ʿ
ث	: s̲	غ	: ġ
ج	: c	ف	: f
چ	: ç	ق	: ḳ
ح	: ḥ	ك	: k, g, ñ
خ	: ḫ	ل	: l
د	: d	م	: m
ذ	: z̲	ن	: n
ر	: r	و	: v (o, ö, u, ü, ū)
ز	: z	ه	: h (a, e)
ژ	: j	ى	: y (ı, i, ī)
س	: s	( )	: Tahminî çıkarmalar
		< >	: Tahminî ilaveler

ÖN SÖZ

Toplumun çeşitli alanlarda değişime girdiği 19. yüzyıl gibi bir dönemde edebî ürünler vücuda getiren Revâî, şiire ilk önce hece ölçüsü ile yazdığı şiirlerle başlayıp bir halk şairi olmuş, sonraları hayatındaki bir takım tesadüf ve gayretlerle aruz ölçüsünü öğrenmiş ve bu ölçüyle yazılmış şiir örnekleri vermeye başlamıştır. Birkaç örneği çeşitli cönklerden derlenerek yayınlanmış olan bu şiirlerin yine eksik olmakla birlikte bir divan oluşturacak büyüklükteki bölümü günümüze kadar ulaşmıştır. Bu eser hem halk şiiri ve halk şairlerinin değişimini göstermesi bakımından hem de divan şiirinin halk şairlerince nasıl yorumlandığını göstermesi bakımından önem arz eder. Böylesi önemli bir eserin kıymetini gösterebilmek, kütüphanede raflarında kalarak unutulan varlığını bildirmek ve herkes tarafından erişilerek okunabilir duruma getirmek adına bu çalışmayı hazırladık.

Çalışmanın Giriş bölümünde 19. yüzyıl edebiyatını hazırlayan tarihî sürece ve bu yüzyıldaki edebî duruma kısaca bakıldı. "Şair" isimli Birinci Bölüm'de, Revâî'nin hayatı, daha önce kaleme aldığı şiirler ve edebî şahsiyeti üzerinde duruldu. "İnceleme" isimli İkinci Bölüm'de, eser çeşitli alt başalıklar altında incelendi. "Metin" isimli Üçüncü Bölüm'de ise eserin nüshası tanıtılıp tavsif edildi, metnin tesisinde takip edilen yol açıklandı ve son olarak metin günümüz harflerine aktarıldı.

Çalışma boyunca bilgi birikimini ve tecrübesini benimle paylaşan hocam Prof. Dr. Meheddin İSPİR'e ve desteklerinden dolayı aileme teşekkür ederim.

Esra AYDIN
ERZURUM-2023

GİRİŞ

16. yüzyıl sonunda değişen dünya, sınırları geniş bir coğrafyayı kapsayan Osmanlı Devleti'nin buhran dönemine girişini hızlandırdı. Bununla birlikte bu yüzyılda güncünün zirvesinde olan Osmanlı Devleti, hem bu yüzyılda hem de devam eden iki yüzyıl boyunca yeniçağ imparatorlukları arasındaki nüfuzunu devam ettirebilmiştir.[1] Osmanlı Devleti 17. yüzyıldan itibaren sosyal, askerî, ekonomik ve siyasî yönden değişmeye başlamış, yaşanan duraklama ve çözülme bu değişim sayesinde aşılmaya çalışılmıştır.[2] Ancak bu ilk değişim adımları Osmanlı Devleti'ne amaçlanan sıçramayı yaşatamamıştır. 18. Yüzyıl ile birlikte değişen dünyayı, değişen askerî teknolojiyi ve özellikle Batıdaki fikrî dönüşümü biraz geç olsa da fark eden aydın kesim ve yönetici zümre, yüzünü Batıya dönerek Batının örnek alındığı ıslahatlar yapmıştır.[3] 19. yüzyıla gelindiğinde ise yenileşme hareketi en kuvvetli devresine girmiştir. Bu yüzyılda devleti saran millî ayaklanmalar, çeşitli bölgelerde yaşanan ayaklanmalar ve dış devletlerin kışkırtması neticesinde balkan halklarında yaşanan hareketlilik ve Tanzimatçı devlet adamlarının baskıları neticesinde Tanzimat Fermanı ilan edilir.[4] Fermanın ilanıyla ile birlikte resmiyet kazanan değişim çalışmaları yüzyılın genel intibasıdır.

19. yüzyıl siyasi hayatında yaşanan değişimin benzeri bir değişim edebiyat sahasında kendini gösterir. Bu yüzyılda edebî türler ve muhtevaları açısından yeni bir edebî anlayış ortaya çıkmıştır. Ancak tamamiyle bir kopuşun olduğu da söylenemez. Özellikle yüzyılın ilk yarısı kendinden önceki dönemin mahiyetindedir.[5]

Divan şiiri son büyük şairi olan Şeyh Gâlib'in ardından adeta söyleyeceği her şeyi söylemiş ve tekrar düşmeye başlamıştır. Öyle ki bu yüzyılda yetenekleri olmadığı halde pek çok kişi şairliğe soyunmuş ancak bayağılık ve yapmacıklıktan öteye geçememişlerdir. Divan edebiyatı, Tanzimat'ın etkisiyle oluşmaya başlayan ve Fransız edebiyatının etkisiyle şekillenen yeni edebiyat karşısında tutunamaz olmuştur. Bu yüzyılda mahallileşme etkisi ve tasavvufun divan şiiri üzerindeki etkisi devam etmiş ancak mahalli tarz inceliğini kaybederek İstanbul Türkçesi yerine normalin altında bir derecede bulunan halkın dili

[1] İlber Ortaylı, **Türkiye Teşkilât ve İdare Tarihi**, Cedit Neşriyat, Ankara 2008, s. 345
[2] Ortaylı, **Türkiye Teşkilât ve İdare Tarihi**, s.346
[3] Ortaylı, **Türkiye Teşkilât ve İdare Tarihi** , s.348-349
[4] Ortaylı, **Türkiye Teşkilât ve İdare Tarihi** , s.402.
[5] Ahmet Mermer vd., **Eski Türk Edebiyatına Giriş**, Akçağ Yayınları, Ankara, 2010, s.513.

kullanılmaya başlanmıştır.[6] Dolayısıyla bu dönemde halk edebiyatı ile divan edebiyatı arasındaki sınır muğlaklaşmaya başlamıştır. Halk edebiyatının temsilcisi olan şairlerden Gevherî ve Âşık Ömer gibi şairler, yaşadıkları dönem olan 17. yüzyılda divan şiiri dilini ve nazım şekillerini kullanarak bir gelenek başlatmışlardır. Bu gelenek 19. yüzyılda da devam etmiştir.[7]

Çalışmanın konusunu oluşturan Molulu Revâî de, bu yüzyıldaki pek çok halk şairi gibi divan şiirinden etkilenmiş, bu sahayı bir divan vücuda getirecek kadar öğrenmiştir.

[6] Mermer vd., **Eski Türk Edebiyatına Giriş**, s.513.
[7] Abdurrahman Güzel vd, **Türk Halk Edebiyatı El Kitabı**, Akçağ Yayınları, Ankara, 2003, s.189.

BİRİNCİ BÖLÜM

ŞAİR

1.1. HAYATI[8]

19. yüzyılda yaşamış halk şairlerinden biri olan Molulu Revâî'nin hayatı hakkındaki bilgilerimiz kısıtlıdır. Yaşadığı dönemde ünü pek duyulmamış bir şair olması ve mütevazı bir yaşam sürmüş olması buna sebep olan etkenlerden bazılarıdır. Revâî, Kayseri'ye bağlı olan Molu[9] köyünde dünyaya gelmiştir. Molu köyü üzerinde yapılan nüfus kütüğü incelemelerine göre, İçağaoğlu ailesinden Mehmet oğlu Mustafa'dır. 1811 yılında dünyaya gelmiştir.[10]

Revâî'nin babası İçağası olarak anılan Mehmet Ağa'dır. Annesi ise Karagöz oğullarından Dudu Hanım'dır.[11] Revâî 8-10 yaşlarına geldiğinde babası vefat etmiştir. Babasının yokluğunda Revâî, dul kalan annesini ve kardeşlerini geçindirmek için baba mesleği olan hasır dokumacılığına ve sepet örmeye başlamıştır. Özellikle yaz mevsimlerinde babasından kalan merkep ile Karasaz'a giderek hasır otu biçer, köyünde ve civar köylerde bu ottan örme sepet ve hasırları satarak geçimini sağlardı. Bu işi annesiyle birlikte yapan Revâî daha sonra annesini de kaybedince eşiyle birlikte hasırcılık yapmaya devam etmiştir.[12]

Bâdeli âşıklarımızdan biri olan Revâî, yine bir gün babasından kalan Tıraşlı'daki bağda çalışırken yorgun düşer ve hem dinlenmek hem de öğle namazını kılmak üzere yakınlarda bulunan çeşmeye gider. Annesi ile birlikte bu çeşme başında dinlenirken uykuya dalan şair, rüyasında doğu tarafından yedi atlının geldiğini görür. En öndeki atlı, atının heybesinden bir bardak çıkararak Revâî'ye verir ve çeşmeden su doldurmasını ister. Revâî suyu doldurup atlıya uzattır. Atlı, Revâî'nin uzattığı bardaktaki suyu içtikten sonra kendi heybesinden bir tür şerbet çıkartıp bunu içmesi için Revâî'ye uzatır ve böylece

[8] Revâî'nin hayatı hakkındaki en kapsamlı çalışmalar Molu köyünde doğup büyüyen bir öğretmen olan Şaban Ayata'nın (Şaban Ayata, **Molu'lu Revaî Hayatı ve Şiirleri**, Yeni Matbaa, Kayseri 1969), Abdullah Satoğlu'nun Kayserili şairler hakkında bilgi verdiği çalışması (Abdullah Satoğlu, **Kayseri Şairleri**, As Matbaası, Ankara 1970) ile daha sonra yalnızca Revâî'yi konu edindiği (Abdullah Satoğlu, **Halk Şairi Molu'lu Revaî**, Emel Matbaacılık, Ankara 1980) çalışması ve Rasim Deniz'in (Rasim Deniz, **Molulu Âşık Revaî**, Laçin Yayınları, Kayseri 2006) çalışmalarıdır.

[9] Bugün Kocasinan'a bağlı bir mahalledir.

[10] Hüseyin Cömert, **Kayseri'de İlk Nüfus Sayımı (1831)**, Sümer Matbaası, Kayseri 1993, s.173.

[11] Ayata, **Molu'lu Revaî Hayatı ve Şiirleri** , s.5; Deniz, **Molulu Âşık Revaî**, s.18.

[12] Ayata, **Molu'lu Revaî Hayatı ve Şiirleri** , s.5; Satoğlu, **Halk Şairi Molu'lu Revaî**, s.5.

şairimiz bâde içer. Tahminen 18-19 yaşlarında bâde içen Revâî, yine bu yaşlarında ilk şiirlerini yazmaya başlamıştır.[13] Şair bâde içişini bir şiirinde şöyle ifade etmektedir:

Muhabbetle dolanırdın başımda

Haram kaynatmadın tatlı aşımda

Aşkın deryasına daldım düşümde

Dizlerinde yatıp uyurken anam[14]

Halk arasında bâde içmiş şairlerin birçok sırra vakıf olduğu düşünülür. Mana âleminin perdesinin gözünden kalktığına ve keramet sahibi olduğuna kanaat getirilir. Tabii şair rüya âleminde gördüğü düşü kimselere açmaz, ancak kendisine verilen sırrı da inkâr etmez[15]:

Tıraşlı deyip de geçilmez

Gizli sırlar kimselere açılmaz

Soğuktur suları bir tas içilmez

İçoğluna ihsan oldu gönlümüz

…

Orda gördüklerim bana sır oldu

Aşk-ı Mevla yüreğimde dirildi

Gonca güller dikenlere sarıldı

Tıraşlı'da kaldı açan gönlümüz[16]

Revâî, hayatının çocukluk dönemini köyünde geçirir. Yirmili yaşlarına gelince askerlik vazifesi için çağrılmış ve İstanbul'a sevk edilmiştir. Bulunduğu kıta Âsâkir-i Mansûre'dir. Burada acemilik dönemini geçiren şair, kendi köyünden arkadaşları ile İstanbul'u gezerken yolu Tavukpazarı'nda bulunan âşıklar kahvesine düşer. Arkadaşları ile çay içip âşıkları dinleyen Revâî, âşıklar tarafından çözülememiş bir muammayı çözmüş ve

[13] Deniz, **Molulu Âşık Revaî**, s.21.
[14] Deniz, **Molulu Âşık Revaî**, s.21.
[15] Deniz, **Molulu Âşık Revaî**, s.22.
[16] Deniz, **Molulu Âşık Revaî**, s.22.

baş âşıktan müsaade isteyerek dört kıtalık bir şiir söyler. Muammanın cevabı olan kıta şöyledir[17]:

Buraya gelişim tesadüf değil

Sözlere karışmak ne haddim oğul

Dik duran başına diyemem eğil

Dire ayağını "demir-örs" gibi[18]

Revâî'nin muammayı çözmesi üzerine baş âşık yanına gelerek ona İçoğlu mahlasını bırakarak artık Revâî mahlasıyla yazmasını söyler. Bunun üzerine Revâî, aldığı bu yeni mahlas ile ilk şiirini okur[19]:

Müptedîyim bir esrarı bilemem

Belli halim âşikâra giderim

Bahrî gibi ummanlara dalamam

Havf ederim bir kenara giderim

…

Revâî âşıkım mihnet aşına

Sinem siper ettim adu taşına

Bülbül gibi gonca gülün peşine

Varır ben de âh u zâra giderim[20]

Revâî'nin çözdüğü muammaya karşılık âşıklar kahvesinde toplanan muamma bedeli olan parayı alır ve bir kısmını bölükteki arkadaşları ile paylaşıp onlara hediye alır. Bu mesele asker ocağındaki askerler arasında kulaktan kulağa yayılarak Yüzbaşı Hasan Bey'e kadar gider. Bunun üzerine komutanı Revâî'ye nispeten daha kolay bir vazife olan bölük sakalığını verir. Kendisi de bir şair olan yüzbaşı bununla da yetinmeyerek Revâî'nin şiir sahasında gelişmesi için elinden gelen her şeyi yapar. Okuma-yazmasını geliştirmesi

[17] Deniz, **Molulu Âşık Revaî**, s.24.
[18] Deniz, **Molulu Âşık Revaî**, s.24.
[19] Deniz, **Molulu Âşık Revaî**, s.25.
[20] Deniz, **Molulu Âşık Revaî**, s.25.

için Revâî'ye hoca tutan yüzbaşı, tatil günlerinde Revâî'nin Semaî kahveleri ve Mevlevî tekkelerine gitmesi hususunda yardımda bulunur ve şairin gelişmesine önayak olur.[21]

Revâî, Semaî kahvelerine sık sık gittiği zamanlarda oranın müdavimleri olan Bektaşî şairlerden Bektaşîlik hakkında birçok bilgi edinmiş, edebî ve fikrî yönden Bektaşîlikten beslenmiştir. Dolayısıyla şiirlerinde Bektaşîliğin izleri görülmektedir[22]:

Nefs-i emarenin cengin ederiz

Matem-i Hüseyn'in yasın güderiz

Çekilir Kerbelâ'ya gideriz

Ali evladıdır kim tarafımız[23]

Fakat her ne kadar Bektaşî düşüncesinden etkilenmiş olsa da sonraları Kadirîlik ve Mevlevîlik tarikatlarına ilgi duymuştur. Bu alakası şiirlerine de yansımaktadır:

Şeyḫ Ḫalīl'dir ol meşāyıḫım ṭarīḳim Mevlevī

El ṭutup ʿAbdü'l-ḳadīr Geylānī'den iḥyāyı men (G 36/2)

Revâî'nin bu kadar çok tarikat ile alakası olmuş olsa şiirlerinden anlaşıldığı kadarıyla en fazla Mevlevîliğe meyli vardır:

Ey gönül bu mescid-i aḳṣā-yı Mevlānā'dayız

Rūz şeb ẕikr eyleyip Mevlā'yı Mevlānā'dayız (G 354/1)

Revâî, küçük yaşta baba acısından sonra kendisine bakan ve hasırcılık yaparken dahi daima yanında olan annesi Dudu Hanım'ı da kaybetmiştir.[24] Revâî, annesinin kaybı üzerine yazdığı şiirle yaşadığı üzüntüyü dile getirmiştir:

Vasfını yazmaya kalem yetişmez

Senden ayrılması zor olur anam

[21] Deniz, **Molulu Âşık Revaî**, s.26.
[22] Deniz, **Molulu Âşık Revaî**, s.29.
[23] Deniz, **Molulu Âşık Revaî**, s.29.
[24] Deniz, **Molulu Âşık Revaî**, s.40.

Muhabbet balına zehir katışmaz

Bu dünya başıma dar olur anam

…

Başımı alıp diyar diyar gidemem

Hak emrin davasın güdemem

Azrail'e ben de sitem edemem

Sitemkârlık âşıka ar olur[25]

Revâî, annesinin kaybından sonra eşi olan Hatice Hanım'ı da kaybetmiş[26] ve hayat arkadaşının kaybı üzerine hissettiği acıyı yine şiire dökmüştür:

Bu gönül kasrında bir tas duru su

Var idi içmeye kurudu gitti

Başımda dolanır aşkın arısı

Gönül eğlencesi cûr idi gitti

…

Revâî aşkı başımda yâr idi

İşim bülbül gibi âh u zâr idi

Sevgilice bir eğlencem var idi

Cemâli çeşmime nur idi gitti[27]

Revâî, annesini ve eşini kaybettikten sonra kendi de 1883 yılında vefat etmiştir. Mezarı doğup büyüdüğü köy olan Molu'da bulunmaktadır. [28]

1.2. BİLİNEN ŞİİRLERİ

Molulu Revâî'nin, bu çalışmanın konusunu oluşturan Divan'ı dışında bilinen bir eseri yoktur. Ancak muhtelif kişilerce ölümünden sonra derlenmiş ve çeşitli cönklerde bulunmuş bazı şiirleri bugüne ulaşmıştır. Bu şiirlerden 102 tanesi hece ölçüsü ile yazılmış,

[25] Deniz, **Molulu Âşık Revaî**, s.40.
[26] Deniz, **Molulu Âşık Revaî**, s.41.
[27] Deniz, **Molulu Âşık Revaî**, s.41.
[28] Ayata, **Molu'lu Revaî Hayatı ve Şiirleri**, s.8; Deniz, **Molulu Âşık Revaî**, s.48; Satoğlu, **Halk Şairi Molu'lu Revaî**, s.10.

12 tanesi ise aruz vezniyle yazılmıştır. Cönklerden derlenen 12 tane aruz vezniyle yazılmış şiirin 3 tanesi Divan'da 7b, 16a ve 21b'de bulunmakta olup Divan'daki diğer şiirlerle birlikte aruz vezniyle yazılan şiir sayısı 463 tanedir. Divan'da olmayan 9 şiir muhtemelen Divan'ın kopan sayfalarında bulunmaktaydı. Bu şiirlerin varlığı Divan'ın eksik olduğuna dair bir işarettir. Eğer iddia edildiği gibi Revâî'nin divanı 300 varak[29] ise Divan'ın yeni bir nüshasının bulunması halinde bu sayı bir hayli artacaktır.

1.3. EDEBÎ ŞAHSİYETİ

Şiire bâde içmesinin ardından başlayan Revâî'nin hece ölçüsüyle verdiği ilk şiir örneklerinde yaşadığı zorlukları ve sıkıntıları işlediği, toplumsal bozuklukları eleştirdiği daha karamsar bir üslubu vardır. Ancak şiirlerinde yalnızca eleştirmez; ilahî olanın öğrenilmesi, düzgün bir yaşam sürülmesi ve dünyanın geçici olduğunun anlaşılması adına çokça tavsiyeler de verir. Bu üslup, hayatının hemen hemen 20 yılını asker ocağında geçiren Revâî'nin burada yaşadığı duygularla daha coşkulu ve hamasî bir hâl alır. Asker ocağında tanıştığı Yüzbaşı Hasan Bey'in desteği sayesinde okuma-yazma öğrenir. Bunun dışında divan şiirini de öğrenen Revâî, kesin bir sınır koyamasak da yüksek ihtimalle askerlik görevinin tamamen bitmesiyle kendini daha çok divan şiirine vermiştir. Ancak 1877 yılında gerçekleşen Osmanlı-Rus savaşı için ve annesi ile eşinin vefatı üzerine yazdığı şiirlerinden anladığımız kadarıyla neredeyse hayatının sonuna kadar hece ölçüsüyle şiirler yazmıştır.

Revâî, aruz vezniyle yazdığı şiirlerinde hece ölçüsüyle kaleme aldığı şiirlerine göre daha liriktir. Ekseriyetle gazel nazım şeklini kullanmıştır. Bununla birlikte aruz veznini tatbik ederken bir hayli hata yapmıştır. Redifleri sıkça kullanan şairin, konuşma diline ait kelimeleri kullandığı görülür. Kullandığı mazmunlar divan şiirinde çokça kullanılan mazmunlardır ve yer yer halk şiirine yaklaşır. Mevlevîlik tarikatına mensup olduğundan Mevlânâ'yı şiirlerinde çokça anar. Şiirlerinin ekseriyeti dinî-tasavvufî niteliklidir. Hece ölçüsüyle yazdığı şiirlerinde olduğu gibi aruz vezniyle kaleme aldığı şiirlerinde de ilahî olana yolculuk, dünyanın aldatıcılığı ve geçiciliği, dünya hayatında çekilen sıkıntılar gibi konuları işler. Bunun dışında sevgilinin güzellik unsurlarının işlendiği şiirleri de vardır. Şiirinde teşbih, istiare, telmih, iktibas, tecahül-i arif gibi sanatları başarılı şekilde

[29] Ayata, **Molu'lu Revaî Hayatı ve Şiirleri**, s.11.

kullanmıştır. Bu sanatları kullanırken alışılageldik olanın dışına çıkmamış, divan şairlerinin çok kullandığı mazmunlar üzerinden bu sanatları icra etmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

İNCELEME

2. 1. NAZIM ŞEKİLLERİ

2.1.1. Beyitlerden oluşan nazım şekilleri

Tespit edilen tek nüshadaki mazumelerin önemli bir çoğunluğu beyitlerden oluşan nazım şekilleriyle yazılmıştır.

2.1.1.1. Kaside

Divan'da yalnızca altı kaside örneği vardır. Bunlardan ilki 9 numaralı mazume olup herhangi bir başlığı yoktur.

Feyż-i aḳdem ey şehā bu mülke seyrānıñ senin

Mürde cān iḥyāᵓ eder ʿuşşāḳ-ı devrānıñ senin (K 9/1)

Yukarıda matla beyti verilen kaside 17 beyittir. *Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün* vezniyle yazılmış ve "*-ıñ senin*" rediflidir. Bir methiye olup kimin için yazıldığı anlaşılmamaktadır.

Divan'daki ikinci kaside, ilk kasidenin hemen ardındaki 10 numaralı manzumedir. Bu kasidenin de bir başlığı bulunmaz.

Ey cemāl-i pürżiyāᵓ māh-ı tābānıñdır seniñ

Ey kemāl-i evliyāᵓ ẕātıyla kānındır seniñ (K 10/1)

Yukarıdaki verilen beyit ile başlayan kaside, diğer kaside örneği gibi *Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün* veniyle yazılmış olup ve "*-dır senin*" rediflidir ve 13 beyittir. Bir methiye olan bu kaside muhtemelen Mevlânâ için yazılmıştır.

Divan'daki üçüncü kaside 20 numaralı manzumedir. Diğer kasideler gibi bu kaside de *Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün* vezni ile yazılmıştır. "*Destūr*" başlığı konan kaside "*–ıñ senin*" rediflidir.

Merd-i ṣāḳīl gelmedi bu mülke aḳrānıñ senin

Ol sebebden dilde ḳaldı ʿaşḳ-ı hicrānıñ senin (K 20/1)

Yukarıda matla beyti verilen kaside Mahmud Ağa adında birine methiye olarak yazılmış olup 10 beyittir.

Bir diğer kaside örneği Divan'daki 25 numaralı manzumedir. Şairin pek çok manzumede kullandığı bir başlık olan "*Destūr*" başlığı ile başlayan bu kaside de diğer kasideler gibi *Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün* vezniyle yazılmış olup bir tevhid örneğidir. Matla beyti şöyledir:

Yazdı Ḥaḳ levḥ-i ḳalemden kāfı nūndan Fātiḥūn

Nūr-ı pāki Ḥaḳ ḥabību'llāh teslīm Ḫālıḳ'ūn (K 25/1)

Divan'ın beşinci kasidesi 122 numaralı manzume olup yine *Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün* vezniyle kaleme alınmıştır. Miraç hadisesinin konu edinildiği kasidede herhangi bir başlık yoktur. Matla beyti şöyledir:

Ol ḥabību'llāḥ vaḥiyi geldi eşrāf-ı gece

Verdi Mevlā'dan selām hem oldu elṭāf-ı gece (K 122/1)

Divan'ın son kasidesi "*Destūr*" başlığı konan 155 numaralı manzumedir. *Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün* vezni ile yazılmış kasidenin redifi "*-ı tāc*" şeklindedir. Matla beyti ise şöyledir:

Vardı Cebrāʾil getirdi cennet-i aʿlāya tāc

Aldı bu daḫı kemer ḫātem nebī dünyāya tāc (K 155/1)

2.1.1.2. Gazel

Molulu Revâî Divanı'nda 338 adet gazel bulunmaktadır. Gazeller eskseriyetle yedi beyit halinde yazılmıştır. Bu gazellerin çok büyük bir çoğunluğu dinî-tasavvufî niteliktedir. Ancak yer yer daha lirik olup sevgilinin güzellik unsurlarının konu edinildiği gazeller de bulunmaktadır. Divan'daki 68 numaralı gazel Abdî'ye, 258 numaralı gazel Nihâbî'ye, 319 numaralı gazel Selîmî'ye aittir. Revâî; 259, 261, 285, 316, 317 numaralı gazelleri Nihâbî'ye nazire olarak yazmıştır. Divan'a şiirleri konan Abdî ve Selîmî'ye yazılmış nazire örneği yoktur. Ancak şairin halk şairi olması ve nazire yazma kurallarını tam olarak

bilmeme ihtimalini göz önünde bulundurduğumuzda 299, 300, 318 numaralı manzumelerin Selîmî'ye nazire olarak yazılmak istendiğini düşünülebiliriz.

2.1.2. Bentlerden oluşan nazım şekilleri:

2.1.2.1. Muhammes

296 numaralı manzume örneği Divan'daki tek muhammestir ve 6 bentten oluşur. Mütekerrir olup *Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün* vezniyle yazılmıştır.

2.1.2.2. Müseddes

Divan'daki 11, 123, 251, 252, 348, 349 numaralı manzumeler müseddes örneğidir. Bunlardan 11 numaralı manzume müzdevic müseddes örneği olup kalan 5 manzume mütekerrir müseddestir. 348 numaralı manzume *Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün* vezni ile yazılmış, kalan 5 manzume ise *Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün* vezni ile yazılıdır.

2.1.2.3. Müsemmen

Divan'da 15, 94 ve 110 numaralı manzumeler müsemmen örneğidir. Bunlardan 15 ve 94 numaralı manzumeler mütekerrir müsemmen iken 110 numaralı manzume müzdevic müsemmen örneğidir. Manzumelerden ikisi *Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün* vezni ile yazılı iken 94 numaralı müsemmen örneği *Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün* vezni ile yazılmıştır.

2.1.2.4. Muaşşer

Divan'daki 111 numaralı manzume bir mütekerrir muaşşer örneğidir. Eserdeki tek muaşşer örneği olan manzume *Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün* vezniyle yazılmıştır.

2.1.2.5. Tercîᶜ-bent

Divan'daki 84 numaralı manzume tercîᶜ-bent örneğidir. Eserin tek tercîᶜ-bent örneği olan manzume *Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün* vezni ile yazılmıştır.

2.2. AHENK UNSURLARI

2.2.1. Vezin

Molulu Revâî'nin kullandığı vezin çeşidi azdır. En çok kullandığı vezin remel bahrinden *Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün* veznidir. Revâî'nin remel bahrinden kullandığı diğer vezinler *Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün* ve *Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün* vezinleridir. Hezec bahrinden *Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün* ve *Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün* vezinleri şairin kullandığı diğer vezinlerdir.

Revâî, eserinde vezinleri kullanırken birtakım tasarruflar yapmıştır. Divan'da tespit edilen aruz tasarruflarından bazıları şöyledir:

ümmīd > ümīd

Eger ʿāḳil iseñ ey dil yürü nefs ü hevādan geç
Ḥaḳīḳat rāhını ʿazm et ümīd-i māsivādan geç (G 154/1)

Ne eyler > n'eyler

Gerçi ʿaşḳıñda seniñ mecnūn-ı ʿālem bu göñül
Līki senden gayrısın n'eyler demez miydim saña (G 299/5)

Ne edecek > n'edecek

Ḳanāʿat ol fuḳarāda ne'decek māl u melāl (T 84/4)

Ki ol > k'ol

Sen fenāda eylik et kemlik ederse ḳ'ol saña (Mu 111/4)

Ne ola > n'ola

Ey göñül ṣāf olmadıñ olsañ n'ola başdan sāʿīd
Telḫī söz insān olan insāna kim daşdan şedīd (G 190/1)

-de/-da oynar > ...d'oynar

Bu gün gördüm güzeller şāhını çıḳmış cirind'oynar
Şehā giymiş libā beyāż bahādırlar yerind'oynar

Temāşā ḳılmaya çıḳmış nice ehl-i kemāl anda
Nigāh-ı cemāliñ yā hū anıñ ebrularınd'oynar

O ḥüsn-i ḫūb-ı ḥüsnāyı ḫaṭādan ṣaḳlasıñ Mevlā
Ḫüdā ḥıfẓ eylesiñ yoḫsa belālar defterind'oynar

İşiddim ismini ḫalīl dediler ḥaḳ dedim lāyıḳ
Ḥabībiñ vardı raḥmān-ı meᶜānī rūḥlarınd'oynar

Dudaġı zemzem-i cennet pıñar-ı kevs̲er ırmaġı
Femi aḥmer ġızıl yāḳūt ṣedefdir dişlerind'oynar

ᶜİẕār-ı ġonce gül rūyuñ Revāī medḥini eyler
Anıñ ismi niçe ᶜāşıḳlarıñ var ezberind'oynar (G 274)

Mi olur > m'olur

Ey göñül hīç dād-ı nālān etmeyen dervīş m'olur
Ol cemāle cānı ḫayrān etmeyen dervīş m'olur (G 325/1)

Revâî, aruz veznini tatbik ederken pek çok hata yapmıştır. Divan'da imale, zihaf ve vasl gibi aruz kusurlarına sıkça rastlanır.

Divan'da görülen imale kusurlarına bazı örnekler:

Derdi<u>ne</u> dermān olur gözy<u>a</u>şı merhem zaḫmına
<u>A</u>ġılar iç<u>di</u> seniñçün şerbet ü <u>su</u> ülfet deyü (G 59/2)

Mest ü medhūş olmuşam ālūde bir ṭas mey ile

Mevlevī dervīşlere derler ki raḳḳāṣ şeyʾ ile (G 113/1)

Dehr-i ʿālem lezzetinden ʿazl eden öz başını
Başdı nefs eyler o kes ʿālemde belli pehlevān (G 18/3)

Divan'da görülen zihaf kusurlarına örnekler:

Ol şīrīn güftār ile dilteşne eyler sīrāb
Bāġ-ı behişt ʿırmaġ-ı kevşer mi lisānıñ senin (K 9/10)

Görmedim aṣla mānendiñ ʿālem içre ey peri
Bāb-ı ḫūbluḳ cāhınā bes āfet-i dev<r>ānesin (G 12/2)

Divan'da görülen vasl kusurlarına bazı örnekler:

İbtidādan nūr-ı eşyā efdal-i ṣāġdan bu su
Cizyesi ṣālikler öyle ses verir dāġdan bu su (G 64/1)

Sūre-i sebʿu'l-mesānī Fātiḥā ʿilm-i ledün
ʿĀrif illā bu şekil "ḳad efleḥā"[30] ʿilm-i ledün (G 1/1)

2.2.2. Kafiye

Bir şiir terimi olarak kafiye, mısraların sonunda veya sonu kabul edilen yerlerde, kendisi yahut anlamı farklı kelimelerde belli bir sesin tekrarlanmasıdır.[31]

2.2.2.1. Kafiye-i mücerrede

Mücerred kafiye Divan'da mürdef kafiyeden sonra en çok rastlanan kafiyedir

Dilber femiñ ol ġonce-i aḥmer mi ḥabībū
Aġzıñda dişiñ inci-yi gevher mi ḥabībū (G 52/1)

[30] "Doğrusu kurtuluşa ermiştir." A'la, 86/14.
[31] M. A. Yekta Saraç, **Klasik Edebiyat Bilgisi Biçim-Ölçü-Kafiye**, 3F Yayınevi, İstanbul, 2007, s. 265

Āşinā-yı ʿāşıḳam şol pür vefālar uyḫuda
Bir ḫaber yoḳ şimdilerde mehliḳālar uyḫuda (G 81/1)

2.2.2.2. Kafiye-i mürdefe

Revâî'nin Divan'da en çok tercih ettiği kafiye mürdef kafiyedir.

Ey cemāl-i pürżiyāʾ māh-ı tābānıñdır seniñ
Ey kemāl-i evliyāʾ ẕātıyla kānındır seniñ (K 10/1)

Ṣaḳın ey laḳlāḳ-ı bülbül bu bāġıñ gül fidānından
Hezār et girme bāġ içre sitem çekme ḫazānından (G 13/1)

Ey ʿarāmī bezme revnāḳ verdi ceyhūnuñ seniñ
Gönlümüz sürūra erdi dürr-i meknūnuñ seniñ (G 30/1)

2.2.2.3. Kafiye-i müessese

Dilberā nāz eyleme bildik seni bir dāne Hū
ʿAşḳ meyi şurb eyleyip ḫoş dīdeler mestāne Hū (G 70/1)

2.2.2.4. Kafiye-i mukayyede

Divan'da örneğine en az rastladığımız kafiye çeşidi mukayyed kafiyedir.

Ẕevḳi çıḳmaz ṭoylar cümbüş-i āheng olmasa
Çifçiye kesret verir dalda ḳova şeng olmasa (G 125/1)

Dilberā bu derdi bilmez mi bilir bilmezlenir
Ferd ile nāmerdi bilmez mi bilir bilmezlenir (G 272/1)

2.2.3. Redif:

Redif, revi harfinden sonra gelen anlam ve fonksiyon bakımından aynı ek, kelime ya da kelime topluluğudur. Özellikle ek dışındaki rediflerin şiiri bir düşünce etrafına toplamak ve şiire bir bütünlük kazandırmak gibi görevleri vardır.[32] Revâî, şiirlerini yazarken birkaç istisna dışında redif kullanmaya özen göstermiş ve redifin şiire sağladığı ahengi yakalamayı başarmıştır. Redifi ek olarak, kelime olarak ve kelime topluluğu olarak kullanmıştır:

Dilberā nāz eyleme bildik seni bir dānesin
ʿAşḳ meyi nūş eyleyip ḫoş dīde-i mestānesin (G 12/1)

Ṭālib-i dildār olan ʿirfānı ārzū eylesiñ
Eylesiñ taḥrīr ile erkānı mehrū eylesiñ (G 32/1)

Vazgeç ey dil bed ʿamellerden demez miydim saña
Fāriġ ol ḫayāl-i ḥāllerden demez miydim saña (G 319/1)

2.2.4. Söz Tekrarları:

Revâî, Divan'ında tekrir sanatı olarak ele alınabilecek bu üslup özelliğine bir hayli yer vermiştir. Şair bu özelliği daha çok semailerinde kullanmıştır:

Destūr semāʿī

Gönül ḫandān için bülbül çi bülbül bülbül-i gülşān
Cemāl-i yār ile müşkül çi müşkül müşkül-i her ān

Ezel bezmiñdeki bāde çi bāde bāde-i vuṣlāt
Çi vuṣlāt vuṣlāt-ı ʿāşıḳ çi ʿāşıḳ ʿāşıḳ-ı cānān

Erişdi cānıma lezzet çi lezzet lezzet-i kevşer
Çi kevşer kevşer-i cennet çi cennet cennet-i ġılmān

[32] Saraç, **Klasik Edebiyat Bilgisi Biçim-Ölçü-Kafiye**, s.260

Belā kes ʿāşıḳa lāyıḳ çi lāyıḳ lāyıḳ-ı dāver

Çi dāver dāver-i mihnet çi mihnet mihnet-i dermān

Revāʾī āşıḳa ʿālem çi ʿālem ʿālem-i mirʾāt

Çi mirʾāt mirʾāt-ı āyīne çi āyīne āyīne-yi devrān (G 22)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

METİN

3.1. NÜSHA VE TAVSİFİ

Çeşitli yazma eser kütüphanelerinde ve kataloglarında yapılan ayrıntılı incelemeler neticesinde eserin müellif hattı olduğunu tahmin ettiğimiz tek bir nüshasına ulaşıldı. Bunun dışında Ayata ve Deniz'in aktardığına göre Molulu Nuri Osman isimli müstensihin hattı olan bir nüsha daha vardır.[33] Ancak bu nüshaya maalesef ki geçmişte olduğu gibi bugün de ulaşılamamıştır. Elimizde bulunan nüsha İBB Atatürk Kitaplığı, Belediye Yazmaları, k.768 demirbaş numaralı yazmadır.

Kütüphane kataloguna *Revâî Divanı* adıyla kayıtlanan eserin vikâye varağı yoktur. Eserin mürettep olmayışı dolayısıyla normal karşılayacağımız ancak sonraki şiirlerde devam ettirilmeye çalışıldığı görülen kafiye harfi sırası, ilk şiirde bulunmaz. Eser, kafiye harfi şair tarafından "ح" olarak gösterilen bir gazel ile başlar. Bu durum eserin başından eksik olma ihtimalini kuvvetlendirmektedir. Bunun yanı sıra son sayfada bulunun rakabe kaydı eserin sondan eksik olduğunu gösterir. Bütün bunlar dışında cönklerden ve şairin şiirlerini bilen kişilerden derlenerek oluşturulan çalışmalar ve son olarak Divan'ın 300 varak olduğuna dair bilgiler[34] eserin eksik olma ihtimali çok güçlendirir.

Baştaki ve sondaki eksikliklerden dolayı eserde temellük ve temmet kayıtlarının olup olmadığını bilemiyoruz, derkenarlara da herhangi bir kayıt düşülmemiş olup eserde yalnızca ebcet hesaplamaları ve şiirlerdeki düzeltmeler için düşülen notlar vardır. Eserde kafiye harfi sırası takip edilmiş ancak birkaç kez ا (elif) harfinden başlayarak ي (ye) harfine kadar manzume örneği verildikten sonra tekrar başa dönülmüştür. Her bitişte bir beyitlik tarih düşülmüştür. Ancak bu beyitlerde bilgi yoktur. Dolayısıyla Divan'ın kim tarafından ve nerede yazıldığı gibi bilgiler kayıtlardan öğrenilmemektedir. Ancak şiirlerin üzerindeki düzeltme ve tasarruflardan ötürü yazmanın müellif hattı olma ihtimali çok daha yüksektir.

Beyaz renkli ve mukavvadan daha ince yapılı bir dış kapağa sahip olan eser, 78 varak ve çoğunlukla 20 ila 25 arasında değişen sayıda ancak bazen bu aralıktan az bazense çok sayıda satır bulundurur ve rakabelidir. Eserin kâğıdı aharsız saman renginde olup

[33] Ayata, **Molu'lu Revaî Hayatı ve Şiirleri**, s.12; Deniz, **Molulu Âşık Revaî**, s.37-38.
[34] Bkz. Ayata, **Molu'lu Revaî Hayatı ve Şiirleri**, s.11.

başlıklar ve şiirlerin tümü siyah mürekkeple yazılıdır. Eserde yer yer su lekesi ve beyaz renkte (muhtemelen kireç lekesi) lekeler görülmektedir.

İlk beyit:

"Destūr

Sūre-i sebʿu'l-mesānī̄ Fātiḥā ʿilm-i ledün

ʿĀrif illā bu şekil "Ḳad efleḥā" ʿilm-i ledün"

Son beyit:

"Der Revāī̄ dāverānıñ ḥükmüne erzānıñı

Baġla meyliñ cān u dilden bu ḥabī̄b-i bergüzār"

3.2. METİN NEŞRİNDE TAKİP EDİLEN YOL

1. Transkripsiyonlu metin oluşturulurken elimizde bulunan tek nüsha olan İBB Atatürk Kitaplığı, Belediye Yazmaları, k.768 demirbaş numaralı yazma kullanıldı.

2. Transkripsiyonlu metin oluşturulurken büyük-küçük harf kullanımına riayet edildi, mısra başları ve özel isimler büyük harfle yazıldı.

3. Metinde yapılması gerekli görülen tahminî ilaveler < > ile; tahminî çıkarmalar ise ( ) ile gösterildi.

4. Şairin halk şairi olması ve okuma yazmayı geç öğrenmesi hasebiyle metinde sıkça rastlanan imla hataları düzeltildi. Örnek: اقل (akl) kelimesi عقل şeklinde düşünülerek aslına uygun şekilde transkribe edildi. Kafiye harfine uydurmak için bilinçli olarak yapılan tahribatlar/hatalar dipnotta belirtilmek suretiyle düzeltildi.

5. İzafet kesresi daima "-i/-ı, -yi/-yı" şeklinde gösterildi.

6. Tüm metin boyunca yây-i nisbet ā şeklinde, yây-i vahdet ī̄ şeklinde gösterildi.

7. İzafet kesresi olan i, -yı/yi; ü/u ve vu/vü bağlacı yerine göre bazen açık bazen kapalı olarak okunmaları gerekmektedir.

8. Şairin yaşadığı yüzyılın dil özellikleri göz önünde bulundurularak okuma yapılmıştır. Örnek: geldü > geldi, ider > eder, vicud > vücud şeklinde okunmuştur. Bu durum yalnızca kafiyeyi oluşturan kelimelerde esnetilmiştir.

3.3. TRANSKRİPSİYONLU METİN

1a

1

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Destūr
   Sūre-i sebʿu'l-mesānī Fātiḥā ʿilm-i ledün
   ʿĀrif illā bu şekil "ḳad efleḥā"[35] ʿilm-i ledün

2. ʿİlm-i ẓāhir ḥażret-i Mūsā'nın ʿilm-i ẓāhiri
   Ḫıżır'ıñ ʿilmi "ve'l-leylī ve'ḍ-ḍuḥā"[36] ʿilm-i ledün

3. Ṣabr u ṣıḥḥat buldular Ḥaḳḳ'a ʿibādet eyleyen
   Ol fuḳarā hem ʿulemā ṣāliḥa ʿilm-i ledün

4. Bildiler ḥaḳ u ḥaḳīḳat maʿnā-yı Ḳurʾān ile
   Oldular derkārşinās ve'l-müntehā[37] ʿilm-i ledün

5. Nefs-i rūḥuñ ḳadrini ʿirfān ile ʿayār edip
   "Kenz-i maḫfī"[38] bildiler yā iftaḥā ʿilm-i ledün

[35] "Doğrusu kurtuluşa ermiştir." A'la, 86/14.
[36] "Geceye andolsun ve kuşluk vaktine andolsun." (Ayet şair tarafından değiştirilmiştir.) Duha, 93/1-2.
[37] Bu kelimedeki "ه" harfi, şair tarafından "ح" harfi ile değiştirilmiştir. Kafiyeye uydurmak için yapılan bilinçli bir tahrip olduğu açıktır. Mananın tahrip edilmemesi adına burada doğru yazım verilmiştir.
[38] "Gizli hazine" Mehmet Yılmaz, **Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı Sözler**, Enderun Kitabevi, İstanbul, 1992, s.91.

6. Der Revāī hep kitāblar aṣlıdır ümmü'l-Ḳurʾān
   Hem tefekkür eylemek ışṭılāḥa ʿilm-i ledün

2

Gazel

(mefʿūlü/mefāʿīlü/mefāʿīlü/feʿūlün)

1. Ḳalender<ī>
   Esʿad ki şikār eyledi ṣayyādı pusukdan
   Ḫaṣmında filiñ mūr ise ṭoz ḳopdu kesikden

2. ʿAnḳā gibi per urma semālar ṭolu āfāḳ
   Ḫāk üzre nebātāt gibi uc göster isikden

3. Ẓāhirde degirmende nebātlarda nizāʿ var
   İşte bu nebāt eyleme "lā teḫāfī"[39] küsekden

4. Dil ile nuẓẓār ṣūr-i Serāfīl'de adıñ var
   Gel dīniñi ver ismiñi ḳurtar temessükden

5. Kem ṣanma dū gūy pendi zerāfetle Revāī
   Taḥṣīl-i hüner eyle sen ol bār-ı ḥasekden

3

Gazel

(mefʿūlü/mefāʿīlü/mefāʿīlü/feʿūlün)

1. Ḳalender<ī>
   Çıḳdı gene bir āfet-i devrān Develik'den

[39] "Korkma." Kasas, 28/7.

Ḫayḳırdı bañа urmaya taş ḳapdı delikden

2. Siz kemler olur söyledi ol sözleri ammā
   Farḳ eylemedi ẓulmet-i şebtār gecelikden

3. Teşrīf edelim ḫāneye biz bunda gelir kim
   Bir mıṣrāᶜ bu söz dīv dūde vazgeçdi helikden

4. Maḥcūb olaraḳ eyledi taᶜẓīm ile teklīf
   Ḳov laᶜīn-i velāʾ reʾs temennī tebelikden

5. Dün geldi bugün gitmeye yüz ṭutdu Revāī
   Dünyāya gelen gitmeye gelirse ẕalikden

1b

4

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Destūr
   Ey göñül düşme fenānıñ dādına ḳāʾil ḳalañ
   Mesnediñ elden alırlar sen daḫı māʾil ḳalañ

2. Başıña ᶜaḳlıñ düşür gel vaḳtiken ᶜaşḳa ulaş
   Aldadır naḳş-ı cihān bir gün seni ġāfil ḳalañ

3. Leẕẕet-i ᶜaşḳdan Ḫüdā bir kimseyi yād etmesin
   Yoḫsa ey dil ḫışır tek nāᶜaḳl ile nāḳil ḳalañ

4. Çün bu dehre meyl edenler oldu Ḥaḳ'dan bīḫaber

Fayda etmez varlıġıñ anlar gibi ḥāmil ḳalañ

5. Vaḥdet-i ʿaşḳa düşenler yükünü cevher ṭutar
   Kim ḳurarlar bir bāzār ol demde sen taʿdīl ḳalañ

6. Māsivānıñ şirkini dilden ṭıraş eyler bu ʿaşḳ
   Cīfe-i dünyā olursuñ ʿāḳibet cāhil ḳalañ

7. Bu Revāī pendini gūşuñda mengūş eyle sen
   Beyte miʿmārlıḳ gelir bir gün saña ḫalīl ḳalañ

5

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Çoḳ şehir gezdim naẓīri yoḳ miṣāli Mardīn'iñ
   Bir lisāna beñzemez hīç ḥāsb-i ḥāli Mardīn'iñ

2. Ḫoş muḥibb yaḫşı muḥabbet etmege ādemleri
   Ṭat dilinden söyleşir ehl-i kemāli Mardīn'iñ

3. Hep şīrīn dilberleriñ gūşunda zer mengūşu var
   Çārşūya erken çıḳar gör yaḫca malı Mardīn'iñ

4. Ġālibā yaġmış muḳaddem üstüne dāş dolusu
   Ṭaş içinde gizlidir māl u melāli Mardīn'iñ

5. Bir kebīr kūhuñ mekān etmiş reḳābın serteser
   Ḳalʿa-i burc-ı ḥiṣār-ı beg ḥavālī Mardīn'iñ

6. Biñ iki yüz elli altıda ḫurūc fesliler
   Hem temāşā ḳılmaya çıḳdı ricāl-i Mardīn'iñ

7. Pādişāh emrinde mensūb-ı Kerīm Paşa demiş
   Emrine rām oldu fi'l-cümle ahālī Mardīn'iñ

8. Bir ġazel vaṣfında nām olsun Revāī mediḥḫᵛān
   ᶜAvnī Ḥaḳ dāver buyurmuş taḫt-ı ᶜālī Mardīn'iñ

6

Gazel

(mefāᶜīlün/mefāᶜīlün/mefāᶜīlün/mefāᶜīlün)

1. Semāᶜī
   Yürü ey ṭālib-i dünyā ḫaberiñ yoḳ suᵓālinden
   Aña yār olmadı kimse biliñ mi dehriñ elinden

2. Tefekkür eyle var sende fikir ᶜaḳıl göñül anca
   Evet fehm olsa cāᶜizdir kemāl ehl-i kemālinden

3. Niçe erler niçe şe<y>ḫler ḳanı n'oldu Süleymān'lar
   Geçirdi tāc u taḫtından hem evlād u ᶜıyālinden

4. Ecel bādı eser bir gün eder bināᵓları vīrān
   Ḳalır mı elde bir ḥabbe ḳadar emlāk u mālından

5. Hemān sen eylik et durma gelirken elden al ḫāṭır
   Taṣaddūḳ eyle var cānā ḥelāl mālı ḥelālinden

2a

6. Bu sin ehl-i keş oġlu nām-ı Meḥmed nām-ı ez̲ādır
   Döşenmiş ḫāksār içre geçip māl u melālinden

7. Sene biñ iki yüz seksen bire yetdi vefāt etdi
   Hemān ḳorḳ müddet-i ʿömr-i şerīfi bu ricālinden

8. Resūlüñ ümmetinden kim gelirse bu mezār üzre
   Revāī Fātiḥā baḫş eylesin Ḥaḳḳ'ıñ risālinden

7

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Ey dīdem nūru ṭabībim dürr-i ʿaşḳıñ derd-i men
   Böyle teşbīh kim hemān mānendedir serv-i semen

2. ʿAşḳ içinde ḫoşnişīn olmaḳ dilerseñ sen daḫı
   Kes gözüm benden yaña nuṭḳ u nevāzıñ lāl-i men

3. Ṣūretā göster raḳībe z̲emmimiz māniʿ degil
   Çün ziyānı yoḳ anıñ cān içre olmuşdur şümen

4. Şol ʿadū-yi betliḳalardan ṣaḳın kendiñ puser
   Sırr-ı ḥāl ṭūt olma gel beyhūde yerde aman

5. Hem bilirsiñ ʿālem içre böyle ke̲sret oldu ḳad
   ʿĀrife taʿrīf gerekmez sırr-ı esrārdan limen

6. Yār u ağyār pendine aldanma olma rūcivā
   Anca fikr eyle gözüm kendi ḥāliñde ol hemen

7. Çünkü isterdi Revāī yār şimarıñdan ḫaber
   Bār-ı şuḳḳañdır ẓuhūr etdikce olduḳ şādmān[40]

8

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Mihr-i ḥüsnüñ ġoncasın dersem dehānım duymadan
   Eylesem vaṣfıñ şehā bir bir lisānım duymadan

2. Ḥasret-i ʿaşḳıñda meftūn olduġumdan ey şeh
   Ḳıl ʿināyet ḳıl kerem āh dilaẕānım duymadan

3. Derd meydānıñda zārım ben ki bülbüller miṡāl
   Ṭūtīveş ḳalsam sezā dilber nihānım duymadan

4. Ẕevḳ baḫş eyle yaraşmaz mı ṡenāʾ-i ḫāṭır ile
   Çünkü bir demler severdim tende cānım duymadan

5. Vuṣlatıñ olsa müyesser bu Revāī ʿāşıḳa
   ʿĀlem içre sevdigim ʿahd ü emānım duymadan

9

Kaside

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Feyż-i aḳdem ey şehā bu mülke seyrānıñ senin
   Mürde cān iḥyāʾ eder ʿuşşāḳ-ı devrānıñ senin

[40] Bu kelime yazmada "şāẕmen (شاذمن)" şeklindedir. Anlamı tahrip etmemek adına kelime "şādmān" şeklinde tamir edildi.

2. Nesl-i ṭāhirden gelir bilseñ hem ḫānedān
Cedd-i pākin neslidir ol ad ile şānıñ senin

2b

3. Ḥaḳ teʿālādan ekṣer ecdādıña raḥmet ola
Ṣoñ nefesde eylesin Firdevs meskānıñ senin

4. Ḥamdü lillāh göñlümüz mesrūru memnūn eylediñ
Niçe men tek ḫātırı şikeste şādānıñ senin

5. Vehmi yoḳ muydu muḥibbī ḫāndān merdümleriñ
Fehm-i nāz olduñ bugün pes merd-i ʿirfānıñ senin

6. Devlet-i ʿiḳbāl ile Mevlā feraḥyāb eylesiñ
Ḳoymasıñ ẓulmetde bir ān ṣabī ṣübyānıñ senin

7. Çoḳ muḥabbetler verip almalı ve'l-emṣāl ile
Feyiżyāb olsuñ bütün aḥbāb u yārānıñ senin

8. Aḥsen-i taḳvīmde ḳılmış Ḥaḳ seni ehl-i vefā
İrgürüp "naḥn-ü kesemnā"[41]sından iḥsānıñ senin

9. Nuṭḳa gelsiñ femleriñden erişip ḫıżr-ı ḥayāt
Açılır güller gibi ḫūb gonca dehānıñ senin

10. Ol şīrīn güftār ile dilteşne eyler sīrāb
Bāġ-ı behişt ʿırmaġ-ı kevṣer mi lisānıñ senin

[41] "Biz taksim ettik." Zuhruf, 43/32.

11. Ḫāṭır-ı nāşādeler bezmiñde feyiżyāb olur
    Ey ʿacep lāl-i bedeḫşān gevher-i kānıñ senin

12. Şöyle dilşād olmuşam kenz-i nihān bulmuş gibi
    Gönlümüñ her mevci bir kenz-i nihānmānıñ senin

13. Ḥaḳ teʿālā çoḳ ʿömür versiñ efendim ẕātıña
    Rütbe-i vālāda mesrūr eylesiñ cānıñ senin

14. Çoḳ oġul evlādı ver<siñ> göñlüñü şād eylesiñ
    Biñ iki yüz seksende yeñi doġdu taʿābanıñ senin

15. Her birin ol ʿilmle ehl-i şerīʿat eylesiñ
    Özüne nānıñ ḥelāl ol niʿmeti nānıñ senin

16. Müʾminin muvaḥḥidinden eylesiñ Mevlā hemān
    Nefs-i şeyṭānıñ şerrinden ḫıfẓ-ı īmānıñ senin

17. Bu Revāīʿāşıḳı bezmiñde ḫoşnūd eylediñ
    Dāʾimā senden de ḫoşnūd ola Sübḥān'ıñ senin

10

Kaside

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Ey cemāl-i pürżiyāʾ māh-ı tābānıñdır seniñ
   Ey kemāl-i evliyāʾ ẕātıyla kānındır seniñ

2. Ḫāṭırı şikesteler bezmiñde feyiżyāb olur

Vuṣlatıñ ister bu göñlüm ʿāşıḳānıñdır seniñ

3. ʿĀşıḳa cāndır kelām-ı ehl-i dil ʿāşıḳlarıñ
   Teşnedil iḥyāʾ eder her bir süẖendānıñdır seniñ[42]

4. Sözleriñ miṯl-i cevāhir ʿaḳl-ı nāḳıṣ añlamaz
   Baġ-ı kevṯer ʿırmaġ-ı sükker lisānıñdır seniñ

5. Men ġarīb ü nātüvānım ʿācizāne bīkes
   İltifāt etdiñ bize evvelki şānıñdır seniñ

3a

6. Cān fedā olsuñ yoluñda ey kemāl-i pāk-i ẕāt
   Her ki dil ḳadriñ ṯenāʾ ol ḥānedānıñdır seniñ

7. Nuṭḳ-ı pākiñ bir güzelce ʿāleme verdi şeref
   Niçe erbāb-ı kemāl kenz-i nihānıñdır seniñ

8. H̱azīne-i ʿālem-i ilāhī bābını iftāḥ edip
   Eylediñ ẖalḳa niṯār ẖūb armaġanıñdır seniñ

9. Farḳ eder ʿārif olan taḳrīr-i maʿnādan şīvi
   Çün şecāʿatle rivāyet mihribānıñdır seniñ

10. H̱ūb dehānıñdan ẖurūc eyler mücevher güfteler
    Göñlümüz şād eyleyen ol dāsitānıñdır seniñ

11. Sergürūh-ı evliyāʾsıñ şüphesiz ṭabʿ-ı ḥalīm

[42] Mısra vezne uymamaktadır.

Ṣabr u ʿilm ile taḥammül ḫālişātıñdır seniñ

12. Fārisī ʿilm-i ʿArapça sizde tekmīl-i hüner
Muṭlaḳā kenz-i ḫafī ġonçe dehānıñdır seniñ

13. Ṣad riyā himmet nüfūsuñ ḳıl Revāī ʿāşıḳa
Ḫāne-i ḳalbinde mülk-i āşiyānıñdır seniñ

11

Müseddes-i müzdevic

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. ʿAşḳa düşelden dilim erzāna ḥasret eylediñ
Küllī eşyālardaki seyrāna ḥasret eylediñ
Ṭutṣaġ-ı ġamda ḳoduñ şādāna ḥasret eylediñ
Ey felek āḫīr beni cānāna ḥasret eylediñ
Ḳaṣr-ı dil mülkündeki sulṭāna ḥasret eylediñ
Ġayrı şād olmaz göñül her yana ḥasret eylediñ

2. Pāre pāre bu vücūdum yaḳdı küllī ʿaşḳ-ı nār
Başım üzre eyledi mesken[43]-ı ḥasret āh u zār
Şehr-i göñlüm āteşīn teskī eder mi deryālar
Ṭarfetü'l-ʿayn içre geldi bir melek sīmālı yār
ʿAḳlım aldı neyleyim ḫūbāna ḥasret eylediñ
Āh beni şimdengerü yārāna ḥasret eylediñ

3. ʿĀlem içre vaṣl-ı yār eyler meni yoḳ rehnümā
Çāresiz derde giriftār olmuşam yā Rabbenā

[43] Bu kelime yazmada "meskān (مسكان)" şeklindedir. Anlamı tahrip etmemek adına kelime "mesken" şeklinde tamir edildi.

Dād-ı Ḥaḳ’dır ʿāşıḳa her derd ü miḥnet maʿlūma
Dil ile taʿbīr degil başa gelenler hākeẕā
Ol yüzü nūrü’l-verā nālāna ḥasret eylediñ
Derdim içre gizli bir dermāna ḥasret eylediñ

3b

4. Neylesiñ ġurbetde ḳaldı ʿāşıḳ-ı dildāreler
Ḳaldı ẓulmet içre şol dil ḫaste-i bīçāreler
Dūd-ı āhımla serāpā doldu burc-ı dāreler
Bir ʿacāʾib derde düşdüm hīç oñanmaz yāreler
Derde dermān eyleyen Loḳmān’a ḥasret eylediñ
Nātüvān etdiñ beni īmkāna ḥasret eylediñ

5. Bu Revāī ʿāşıḳı nāşāde ḳıldıñ serteser
Vermediñ göz açmaġa mühlet cefādan ḳıl ḳadar
Ġamla puḫte olmuşam ḳıldım saña ḫoş mecdler
Ḳuhmaya bülbül miṣāli nāleler ḳıldım yeter
Bayḳu tek vīrānda gülşene ḥasret eylediñ
Gülşen içre bülbül-i ḫandāna ḥasret eylediñ

12

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Dilberā nāz eyleme bildik seni bir dānesin
ʿAşḳ meyi nūş eyleyip ḫoş dīde-i mestānesin

2. Görmedim aṣla mānendiñ ʿālem içre ey peri
Bāb-ı ḫūbluḳ cāhınā bes āfet-i dev<r>ānesin

3. Ḫāl-i hindūlar ʿiẕārıñ ḳaplamış yā ṣad hezār
   Māh cemāliñ pürżiyāʾdır Yūsuf-ı Kenʿānesin

4. Ruḫlarıñ gül rengini bulmuş donanmış ḫāl ile
   Lāle renginde sūasū femleri mercānesin

5. Her ḳaçan görse Revāī yā meded yā Hū çeker
   Ḳāmet u ḳaddiñ naẓargāh ʿāşıḳa dil ḫānesin

13

Gazel

(Mefāʿīlün/mefāʿīlün/mefāʿīlün/mefāʿīlün)

1. Semāʿī
   Ṣaḳın ey laḳlāḳ-ı bülbül bu bāġıñ gül fidānından
   Hezār et girme bāġ içre sitem çekme ḫazānından

2. Ne bildiñ leẕẕet-i ʿaşḳ nebātı ġanadı bāli yoḳ
   Anı remz eyleye bir söz dilersiñ kendi şānından

3. Olur mu bāġ-ı ʿaşḳ içre görüp bir manda yayılmaḳ
   Bu deñli ehl-i ʿuşşāḳıñ çıḳar mı bir dīvānından

4. Beri gel bülbül-i şeydā bu bāġ içre fiġān etme
   Seni bundan şekā olur gelir bir körpevānından

5. Revāī dil olup mihmān bu bāġ-ı bezm-i ʿaşḳ içre
   Nihān olsun bu bāġıñ ol siyāh zāġ merdbānından

14

Matlaᶜ

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Elime bir tiken baṭdı çıḳarken bāġ dīvārından
   Anıñçün bāġda men ḳaldım o yārıñ gül civārından

4a

15

Müsemmen-i mütekerrir

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. <D>estūr ġazel
   Yā ilāhī ᶜālem-i ervāḥ-ı rūḥ-ı ḥāṣılın
   Yoḳ iken bir nesneler yā ḳıldıñ illā sen hemīn
   Nūr-ı pākiñden ẓuhūr-ı enbiyāᵓ-yı ṣādıḳīn
   Oldular fi'l-cümlesi tā ol zemāndan ᶜāşıḳın
   Bu cihetden Hū çeker ṣādıḳlarıñ vāḥ dāᵓimīn
   Farḳ eden sırr-ı ḥaḳāᵓiḳ rāhını er ᶜārifin
   Āh u zārıñ dil çeker yā derd-i ᶜaşḳa dāḫilin
   Maẓhar-ı ᶜavn-i Ḫüdā'sıñ yā "ᶜĀzīzü'r-rāḥimin"[44]

2. Emr-i rāmıñ kevkeb ü şems ü ḳamer ᶜarş u semā
   Bermuḳīm olmuş dururdu cümlesi ḥükmüñde ḥā
   Kaᶜbe-i beyt-i muᶜallā hem daḫı taḥte's-s̱erā
   Taḫt-ı ḳalp üzre yazılmış sidretü'l-fī-münteḥā
   Kaᶜbe-i beyt-i muᶜallā hem daḫı taḥte's-s̱erā
   Taḫt-ı ḳalp üzre yazılmış sidretü'l-fī-münteḥā

[44] "Üstün ve rahmet sahibi olan." Yâsîn, 36/5.

Ẕikr eder ʿārif olan lafẓ-ı Celāl ü Vāḥid’in
Maẓhar-ı ʿavn-i Ḫüdā’sıñ yā “ʿĀzīzü’r-rāḥimin”

3. Ẕāt-ı pākiñ seyr eden ʿāşıḳlarıñ dembestedir
Bülbülāsā zār eden gülşen içinde ḫastedir
Çün cemāliñ gezdirir gāh kimisi sermestedir
Murġ-ı dil pervāz eder pervānesi pābestedir
Cān ʿaṭar sālik olan cān vermege elestedir
Rāhıña ḳurbān olan kimse eger tā restedir
Evliyā u enbiyāʾlar böyle buldu nāʾīlin
Maẓhar-ı ʿavn-i Ḫüdā’sıñ yā “ʿĀzīzü’r-rāḥim”

4. Sende buldu cümlesi esrār-ı ʿaşḳ devleti
Bilmeyen varlıḳ yüzünden çekdi ammā zaḥmeti
Fehm edenler buldular gizli serāser ḥikmeti
Kendi luṭfuñdan aña iẓhāra ḳıldıñ ḥāleti
Az vücūda maʿiye’t-teʾsīr edindi leẕẕeti
Düşdü göñlüm şehrine yā ḥasreti yā ḥasreti
Cāʾiz oldu bizlere firḳat maʿnā-ı ekfin
Maẓhar-ı ʿavn-i Ḫüdā’sıñ yā “ʿĀzīzü’r-rāḥimin”

5. Pākde ātinā Revāī derde yār ḳıldıñ sezā
Dāverā sırr-ı vilāyet şerr-i Yezdān-ı Ḫüdā
Bekleyip bāb-ı niyāzda çoḳ ṣenāʾ eyler saña
Dāʾimā ẕikrim sañadır ẕū’l-celāl-i Kibriyā
Nāġurre-yi dilde miḳdār eyleyipdir dāʾimā
Sen kerem ḳıl ʿaşḳıñı yā Rabbenā yā Rabbenā
İstemem ʿadnı cānanı men dizār ḳāʾilin
Maẓhar-ı ʿavn-i Ḫüdā’sıñ yā “ʿĀzīzü’r-rāḥimin”

16

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Destūr
   Derd-i yāre düş olan dermān mürācaʿat etmesin
   Yār yolunda ʿaşḳ olanlar cān mürācaʿat etmesin

2. Gör naṣıl pervāneler şemʿada yandı ey göñül
   Bīḳarār olmaḳ muḥāl meskān mürācaʿat etmesin

3. ʿĀlem-i nāsıñ ṣaġır dünyāya iẓhār olduġu
   Fehm eden hergiz aña devrān mürācaʿat etmesin

4. Yaḳmayan dil şehrine şemʿ-i ḥaḳīḳat şuʿlesin
   Ol cenāb'ül-Bāriʾ'den iḥsān mürācaʿat etmesin

5. Ey Revāī düş ḥaḳīḳat rāhına ʿaşḳa ulaş
   ʿĀşḳı senden nesneler seyrān mürācaʿat etmesin

17

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Şimdi cānān ʿaşḳıdır cān içre mihmān eyleyen
   Kim göñül şehrinde cūş eyler bu devrān eyleyen

2. Cāna olmaz kim yaḳīn dost eylemiş ʿuşşākayi
   Niçe biñ nāz eyleyip serv-i ḫırāmān eyleyen

3. Serden ʿaḳlım żāy[45] eder ol mihr-i ḥüsnü dembedem
   Surḫ eder her sīneyi baḳdıḳca yüz ḳān eyleyen

4. Āhı ṭutmuşdum henüz çārḫ-ı feleklerden beri
   Vaṣl-ı ʿaşḳ eyler beni eylerse insān eyleyen

5. Her ki bālā ḫūblara ḳılmaz Revāī göñlünü
   Āfitābı ṣaldı ol şems-i dıraḫşān eyleyen

18

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Āşinālardan göñül himmet ṭaleb eyler hemān
   Rāh-ı ʿaşḳa rehnümālar eylesiñ pīr-i muġān

2. Yüz ṭutup yerlerle ʿizzet eylesiñ ḥāl ehline
   Ḥānedānıñ emr ü luṭfu irgüre cān içre cān

3. Dehr-i ʿālem lezzetinden ʿazl eden öz başını
   Başdı nefs eyler o kes ʿālemde belli pehlevān

4. Cāh-ı dünyā ile olmaz āşinā-yı ehl-i ḥāl
   Yoḫsa rūy-ı dehriden bilmez saña görmüş ziyān

5. Bu Revāī şād u ḫurrem oldu dil aḥvāline
   Feyiżyāb oldu ʿaṭalar himmet ile bīgümān

[45] Bu kelime halk ağzında söylendiği gibi alınmıştır. Zira "żāyiʿ" şeklinde alındığında vezne uymamaktadır.

19

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Yā ilāhī bir gül ü reyḥān elinden dertli men
   Gül yüzü aḥmer leb-i mercān elinden dertli men

2. Ḫˇāb-ı ġafletden uyardı bu dil-i nāşādımı
   Yandı cānım āfet-i devrān elinden dertli men

3. Baḥr-i miḥnet içre ṣaldı ol göñül ʿarāmeti
   ʿAḳl-ı nāḳış cāhil u nādān elinden dertli men

4. Ol ʿadūniñ bed faʿālinden fidanım ṣaḳınsın
   İblīs'e bende olan şol cān elinden dertli men

5. Āh u zārım günbegün ḥadden füzūn oldu meded
   ʿĀşıḳın fehm eylemez ḫūbān elinden dertli men

6. Çeşminiñ cān-ı cemāl-i şavḳına pervāneyim
   Ḳorḳarım gīsūsiper seyrān elinden dertli men

7. Bu Revāī ʿaşıḳı ḳılma cemāliñden cüdā
   Ḥāli bilmez merdim-i civān elinden dertli men

20

Kaside

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Destūr

   Merd-i ṣāḳīl gelmedi bu mülke aḳrānıñ senin

   Ol sebebden dilde ḳaldı ʿaşḳ-ı hicrānıñ senin

2. Başımı açdım rıżāʾ bābında oldum sernigūn

   Merḥamet kānım olur mu luṭf u iḥṣānıñ senin

3. Kaʿbe-i ḥüsnüñ ṭavāf eyler dili ʿuşşāḳ olan

   Şüphesiz aḥkām olur ḫūblarda seyrānıñ senin

4. Şād u ḫandān eylediñ līki ḳarār-ı ʿāşıḳı

   Şimdi iʿlān oldu dehre şöhret ü şānıñ senin

5. Bendeki irgür vālā himmetde ḫürrem eylesin

   Ḳalb-i bünyādıñ olur elbetde ḫayrānıñ senin

6. Gevher-i naẓmıñ ʿacep kālā hünerden yeg durur

   Çün ġaraż medḥiñ için her bezme şāyānıñ senin

7. Ẕāt-ı pākiñ ḫānedānı bendesi Maḥmūd aġa

   Ḫizmet-i evḳāf beḫāżır bes bu erkānıñ senin

8. Ḥaḳ bağışlasıñ seni şāh ḫāne-i sulṭānıma

   Mesnediñ iʿlā edip bālāda raḫşānıñ senin

9. Ṭolu ʿömr ile muʿamer eylesiñ Bāriḫüdā

   Ṣaḳlasıñ her bir belādan şol şīrīn cānıñ senin

10. Dāʾimā Ḥaḳḳ’a ricāʾsı bu Revāʾī ʿāşıḳıñ

Nāmurād olsuñ yoluñda kim ki ḫaṣmānın senin

21

Sade müstezad

(mefᶜūlü/mefāᶜīlü/mefāᶜīlü/feᶜūlün+mefᶜūlü/mefāᶜil)

1. Ḳalender<ī>
   Ẕātıñ gibi bir ṣāḥib-i sulṭāne mi geldi
   Bu mülke Süleymān

2. Ḫūb rūy-ı güneş ḫurşīd-i raḫşāne mi geldi
   ᶜĀlem ola rūşen

3. Erbāb-ı hüner ḳadriñi yektā deyü söyler
   Yā medḥini eyler

4. Bülbül işidip nevgül-i ḫandāne mi geldi
   Vaṣfıñ eder iᶜlān

5. ᶜUşşāḳ olalı ḫüsnüñe çün bezm-i ezelden
   Hem cān ile dilden

6. Yandı bu göñül şemᶜiñe pervāne mi geldi
   Kim vālīye ḫayrān

7. Dilteşneleriñ cānına ḫayāt vere ẕātıñ
   Ḳavl ṣoḥbet-i nāṭıñ

8. Nuṭḳuñ gibi ḫūb sāḳī-yi peymāne mi geldi
   Ḫoşpend-i gülistān

9. Feryādımı duymuş kimi ol ᶜazm-i vefādır
   Yā taᶜmīr-i ḫāṭır

10. Men dertli diliñ derdine dermāne mi geldi
    Ol ṣāḥib-i iḥsān

11. Pendiñ gibi hīç gelmedi bu mülke cevāhir
    Her vech ile ḥāżır

12. Hemdem olacaḳ ᶜārif-i merdāne mi geldi
    Farḳ eyleye nādān

13. Kālā-yı hüner ḳadrini tūżānī Revāī
    Fehm et cehlāyı

14. Nāḳış çalıcaḳ gūşuna giryāne mi geldi
    Taḥṣīl ede ᶜirfān

5b

22

Gazel

(mefāᶜīlün/mefāᶜīlün/mefāᶜīlün/mefāᶜīlün)

1. Destūr semāᶜī
   Gönül ḫandān için bülbül çi bülbül bülbül-i gülşān
   Cemāl-i yār ile müşkül çi müşkül müşkül-i her ān

2. Ezel bezmiñdeki bāde çi bāde bāde-i vuṣlāt
   Çi vuṣlāt vuṣlāt-ı ᶜāşıḳ çi ᶜāşıḳ ᶜāşıḳ-ı cānān

3. Erişdi cānıma lez̲z̲et çi lez̲z̲et lez̲z̲et-i kevs̲er
   Çi kevs̲er kevs̲er-i cennet çi cennet cennet-i ġılmān

4. Belā kes ʿāşıḳa lāyıḳ çi lāyıḳ lāyıḳ-ı dāver
   Çi dāver dāver-i miḥnet çi miḥnet miḥnet-i dermān

5. Revāī̄ āşıḳa ʿālem çi ʿālem ʿālem-i mirʾāt
   Çi mirʾāt mirʾāt-ı āyī̄ne çi āyī̄ne āyī̄ne-yi devrān

23

Gazel

(mefāʿī̄lün/mefāʿī̄lün/mefāʿī̄lün/mefāʿī̄lün)

1. Semāʿī̄
   Gelir bu demde dil gūyālanır bilmem nedir bir cān
   Meger bir şey suʾāl etmek geçermiş ḫoş meraḫından

2. Dedim yā hū benim ümmī̄ meni benden suʾāl etme
   Ḫaber taḥṣīl edersin kim ederdim iḳtiżāsından

3. Dilerseñ maʿrifet daʿvāsını etmek berīʾ āhū
   Kimi kimden suʾāl etdiñ bulursuñ ibtidāʾsından

4. Nice kevn-i ʿanāṣırda neler vardır ḥaḳīḳatde
   Eger fehm eyleyip bir dem çekersiñ ṣıdḳla cāndan

5. Bu naẓmım gūş eden ʿārif çeker āhı ḳılar zārı
   Beḳā derdin eder iẓhār aña sırlar olur ʿayān

6. O dem ebkem olur ṣūret yüzünden çün bilirsin yā
   Ṣafāt-ı lāṣafāt olmuş durur Ḫaḳḳ'ı nişānından

7. Bu bir zīnetdir ammā çün bilirsiñ ʿaşḳ ola ey dost
   İçerden içeri az vardır elbetde Süleymān'dan

8. Revāī kemter-i ġaflet gözüyle görme ey sālūs
   Meger bilmez saña belki yüzü Ḥaḳ'dan yañadır cān

24

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün

1. Yā ilāhī ehl-i dil ʿāşıḳlarıñ sulṭānısın
   Ḫāne-i ḳalbinde ḥāżır cānlarıñ cānānısın

2. Senden özge ġayrısın sevmek sezā olmaz baña
   Bil ki cānımdan ġiriz cān rūḥumuñ rūḥānısın

3. Çār ʿanāṣırdan yapılmış şeş cihetden bir bināʾ
   Bu ʿanāṣırdan bināʾ oldu vücūdum kānısın

4. Nūr-ı pākiñden yaratdıñ Ādem'i ḳıldıñ ʿaṭā
   Habb-ı ẕātıñdır Muḥammed vird-i ʿālā şānısın

5. Emriñe rām oldu ʿālem ins ü cinlī hep ḳamu
   Ḫalḳıñ Ḫallāḳ'ısıñ hem āmiriñ fermānısın

6. Kim seni fehm etmedi miḥnetdir anıñ geldigi
   ʿĀşıḳıñ derd-i derūnī müʾminiñ īmānısın

7. İsm-i pākiñ cümle eşyālarda diller yād eder
   Şevḳisiñ pervāneniñ bülbülleriñ gülşānısın

8. Şüphemiz yoḳdur şerīkiñ olmaya ḳābil degil
   Lānāẓırıñ pādişāhlar pādişāhı ḫanısın

9. Ṣādıḳ-ı ᶜāşıḳ Revāī sevdi dil ü cān ile
   ᶜĀlemi yoḳdan yaratdıñ zīrā kānlar kānısın

6a

25

Kaside

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Destūr
   Yazdı Ḥaḳ levḥ-i ḳalemden kāfı nūndan Fātiḥūn
   Nūr-ı pāki Ḥaḳ ḥabību'llāh teslīm Ḫālıḳ'ūn

2. Cennet-i Firdevs içinde ḳıldı mesken[46] ü ḳarar
   "Ḳāf ve'l-Ḳurᵓān"[47] yüzüdür genc-i ḫazīñe ḥāfıẓūn

3. "Nūn ve'l-ḳalem"[48] çekmiş ḳaşlara miḥrāb-ı bāb
   Sarı vechinde yazılmış çār kitāb-ı Rāhimūn

4. İsm-i biᵓsmiᵓllāḥ delīl-i ders-i aḳdem ᶜālemīn
   ᶜAyn-i selsebīl dehān-ı nuṭḳ-ı Raḥmān ᶜālemūn

5. ᶜAyn-i ᶜayniñ nūr-i ḳandīl şemᶜ-i ruḫsārıñ seniñ
   Yāsīn'i Ādem'den aḳdem nūr-ı vechiñ ḥāżırūn

[46] Bu kelime yazmada "meskān (مسكان)" şeklindedir. Anlamı tahrip etmemek adına kelime "mesken" şeklinde tamir edildi.
[47] "Kâf. Kur'an'a yemin olsun." Kâf, 50/1.
[48] "Nûn. Kaleme yemin olsun." Kalem, 68/1.

6. Er-Raḥīm’siñ raḥmetiñ verdi żiyāʾ ʿālem<le>re
   Āyet-i sebʿu’l-mesānī yazdı ḫāme cāʾizūn

7. “Ḳul hüva’llāhü eḥad”[49] dır nāsa bil maḳṣūd-ı Ḥaḳ
   Ḥaḳḳ’ı inkār eyleyen münkir münāfıḳ ẓālimūn

8. Ġāfil olma ey göñül aldar seni bu cāh-ı dūn
   Emr-i nehyi ḳahr u luṭfu bilmeyen kes cāhilūn

9. Defter-i benlikden ʿazl eyle riyādır şöhreti
   Cān gözüyle ḳıl temāşā olma ʿayn-i ġāfilūn

10. Geç teʿalluḳ perdesinden el ṭutup vāṣla olmuş
    Mürşid-i kāmil olan elbetde ḫāliṣ muḫliṣūn

11. Aḥsen-i taḳvīm olan insāna ʿarż et müşkülüñ
    Ḳalma beyhūde cihān dāmında merdüm kāẕibūn

12. Nūr-ı iẓhār ol ḥabību’llāh ʿālem faḫridir
    Ḳıldı āmir Ḥaḳ anı illā bu dehre ḥakīmūn

13. Ḥaḳḳ’ı ḳalbinde bulan ʿāşıḳlarıñ maḳṣūdu yoḳ
    Ġayrı yoḳ göñlünde Ḥaḳ maḳṣūdu ḳadīm dāʾimūn

14. Tevbe ḳıl ʿiṣyānıña her dem Revāī derdmend
    İnd-i Ḥaḳ’da ṣādıḳ ol sen ʿārif hem ʿābidūn

26

Matlaʿ

[49] “Deki: O Allah Ehad’dır.” İhlas, 112/1.

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Ḫıfẓ ol maʿnā-yı āyetle delīl-i yāreyi
   Künc-i miḥnetde gūşā çeşm-i dil-i bīdāreyi

27

Gazel

(mefʿūlü/mefāʿīlü/mefāʿīlü/feʿūlün)

1. Ḳalender<ī>
   Gördüm ki bu gün bülbül-i gülşāne dönerken
   Zār eyleyerek nevgül-i ḫandāne dönerken

2. ʿĀşıḳ olup ol cismini āteşlere yaḳıp
   Pervāne daḫı şemʿa-yı sūzāne dönerken

3. Ẕikr eyleyerek ismini aḳşam u seḥerde
   Dergāh-ı Ḫüdā dervīş-i merdāne dönerken

4. Emrinde muḳīm oldu hemān pīr ü ʿazīziñ
   Maṭlūba erer ʿurs-i devrāne dönerken

5. Ḫoş ḳıldı nuẓẓār herkes cāhında Revāī
   Vaṣf eyledi ḫūb sākī-i peymāne dönerken

6b

28

Gazel

(mefāʿīlün/mefāʿīlün/mefāʿīlün/mefāʿīlün)

1. Destūr dūbeyt

   Yürü hey dilber-i raʿnā beni ʿaşḳ ile yandırdıñ

   ʿAcep müşkül imiş sevdā ʿazīz cāndan uṣandırdıñ

2. Seni ben aṣla yād etmem raḳībi ḳalb-i şād etmem

   ʿAdūya iltifāt etmem deyü taḥḳīḳ inandırdıñ

3. Yürü ey ʿahdini bilmez ʿadūlardan berī olmaz

   Gelen gitdi giden gelmez ne ʿizzetle uṭandırdıñ

4. Bu dil ʿaşkıñ vīrānıdır cihān da böyle fānīdir

   Ve bi'llāhi tūżānīdir göñül bāġıñ ṭolandırdıñ

5. Nedir ʿişyānımız söyle var ise cürmüm ʿavf eyle

   Revāī ʿāşıḳı böyle hezār ṭaġı ṭolandırdıñ

29

Gazel

(mefʿūlü/mefāʿīlü/mefāʿīlü/feʿūlün)

1. Ḳalender<ī>

   Raḥm eyledim ol ḥāliñe ḥayrānım inansın

   Bilmez misiñ ol ʿahd ile peymānım inansın

2. Müştāḳ ola kim vāṣıl-ı vuṣlatda bilirsiñ

   Farḳ eyle hele āteş-i sūzānım inansın

3. Murād-ı ḥaḳīḳ bulduñ ʿacep rūy-ı kadīmden

   ʿAşḳ eyleye hem ṣādıḳ-ı sübḥānım inansın

4. Kim derdi çeker derdine dermān eder Allāh

Güş eyle hele cān ile āẕānım inansın

5. Merdūd-ı ḫayāl olma ṣaḳın ḥāliñe ḥamd et
   Ol murġ-ı diliñ lāl ede rūḥānım inansın

6. Bir baḥre yetiş var seni ḳandırsıñ o deryā
   Lāḥaṭṭ-ı kenār ʿaşḳ ile ʿummānım inansın

7. Ḥamd eyleye ḥamd u ṣenāʾ ʿıyda ola şerīḳ
   Ol seyd-i rıżāʾ her ne ki iḥsānım inansın

8. Ṭaş ʿaṭma dilārām ne seniñ yā ne benimdir
   Bu demde saña ʿāşıḳ u ḥayrānım inansın

9. Vaṣf etdi saña ḥālini bīçāre Revāī
   Fehm eyle sözüm bāʿīṣ-i destānım inansın

30

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Ey ʿarāmī bezme revnāḳ verdi ceyhūnuñ seniñ
   Gönlümüz sürūra erdi dürr-i meknūnuñ seniñ

2. Şemʿ-i rūyuñda yaḳıp dil murġunu pervāneveş
   Ḥasret-i ʿaşḳıñla oldum bende maḥbūsuñ seniñ

3. Gözlerim yollarda ḳaldı bir şimarıñ gelmedi
   Olma mı yoḫsa ʿacep dil laḥẓa memnūnuñ seniñ

4. ʿAḳlıña etmez fütūr aṣla muḥabbet günleri

Kāse-i mülmül femiñdir farḳ-ı gülgūnuñ seniñ

7a

5. Niçe cānlar ᶜarż eder bu Molu defᶜa seni
   Bu ḳaderiñ neylesin bī̇çāre meftūnuñ seniñ

6. Naḳl eder ᶜāşıḳ Revāī̇ baᶜs̱-ı bülbül sāderūy
   ᶜAşḳ-ı Leylā sendedir kāh ben de Mecnūn'uñ seniñ

31

Matlaᶜ

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Ġāfil olmazdı ricāl bilseydi insān olduġun
   ᶜĀlem-i kübrāda eşref maᶜden u kān olduġun

32

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Ṭālib-i dildār olan ᶜirfānı ārzū eylesiñ
   Eylesiñ taḥrī̇r ile erkānı mehrū eylesiñ

2. Etmesin rāżī̇ rivāyet bilmeyen nā ehline
   Bilmeyen inci ile mercānı faḫrū eylesiñ

3. Menzī̇l-i rāh-ı rıżāᵓda ᶜaḳl u idrāk eyleyip
   Vuṣlat-ı dildār ile peymānı gülbū eylesiñ

4. Dembedem bezme hüveydā maᶜden-i kimyā gibi
   Gösterip güherleriñ dürrünü incü eylesiñ

5. Ey Revāī rāz u remzīñ fehm edenler var ise
   Eyleyip her demde bu iḥsānı hū hū eylesiñ

33

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Taḫtgāhı dildedir kim şehremīn gelmiş ᶜayān
   Yoḳ ᶜaṭası yoḳ anası dehremīn gelmiş ᶜayān

2. Ḥażret-i Ādem ile Ḥavvā bu ḫalḳıñ aṣlıdır
   Ġayrı mīn ᶜacīb deyü bu ḳahramīn gelmiş ᶜayān

3. Ḥażret-i İsmāᶜīl'e ḳurbān gelen kebş ḳanım
   Oldu Mevlā'dan hidāyet ẓuhramīn gelmiş ᶜayān

4. Ḥażret-i Ṣāliḥ nebī ister Ḥacer'den bir cemāl
   Ḥaḳ teᶜālā ḳudretinden mihremīn gelmiş ᶜayān

5. Bir zemān yer altına kim gitdi temīm dār ḳarīb
   ᶜĀḳıbet geldi ḥayāt bu cehremīn gelmiş ᶜayān

6. Der Revāī Ārzū Ḳamber neyledi cūy-ı ᶜaraż
   Ḳanġı ᶜāşıḳ cān verip şu nehremīn gelmiş ᶜayān

34

Gazel

(mefᶜūlü/mefāᶜīlü/mefāᶜīlü/feᶜūlün)

1. Kim dedi fānī cihān bāḳī ḳalan üstüḫ̆ān
   Ḫālişān uş nāṭıḳān olmaz yalan üstüḫ̆ān

2. Eṣ-ṣalā ḳılmış daḫı ḫāṣṣā nebī dīdārı gerd
   Nāmerān min dāsitān esmāʾ fülān üstüḫ̆ān

3. ʿAşḳına düşdü bu diller çārbāġ aṣlı budur
   Bunca cān ʿaṭlı yayan ḫān yorulan üstüḫ̆ān

4. Devlet-i iḳbāli ābı bile cām peydā künd
   Çün ʿayān ʿāḳil iẕʿān iʿlān olan üstüḫ̆ān

5. Der Revāī ḫ̆āce Naṣre'd-dīn gibi dilcū ola
   Āsumān pür sāyebān şod ʿāḳilān üstüḫ̆ān

35

Matlaʿ

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Dediler ḥāżır cevāba terzebān
   Fikri ḳuvvetli olandır ḫurdedān

36

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Destūr
   Bir ḫarābāt ehliyem bilmem nedir dünyāyı men

İstemem men bu cihānda gevher-i kimyāyı men

2. Şeyḫ Ḫalīl'dir ol meşāyıḫım ṭarīḳim Mevlevī
   El ṭutup ʿAbdü'l-ḳadīr Geylānī'den iḥyāʾyı men

3. Ol ṭarīḳ-i nāzenīnde añladım <men> rütbemi
   Ẕātıma maẓhar olan çār-i yārdan mayāyi men

4. İzledim şāh-ı erenler izini buldum yüzün
   Ḥamdu'lillāh āl-i evlādında bildim pāyı men

5. Zümre-i dert ehl-i erbābā yapışdım ẕeyline
   Bir elifden bir isim aldım elif der yāyı men

6. Der Revāī dīde rūşen geldi ʿaşḳıñ ʿaskeri
   ʿAskeridir leşkeridir ekṣeri ruʾyāyı men

37

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Bir muʿammā söyledim çār-ı lengān
   Māh içinde ṭünülür ḳılsa mekān

2. Gāh olur eyler sukūt genc içre kim
   Gāhı meydān içre eyler cevelān

3. Fāʿilāt vezninde söyler gāhbegāh
   Ḳılsa gūş añlar anı ehl-i süḫan

4. Beyān-ı nās içre olur serḫūr ẕelīl

Her gelen çıñlar geçer ḥāli yaman

5. Bī̇maḥāl cānsızdır ammā ᶜayni dū
   Āşinā-yı eşġā olmuş bī̇zemān

6. Bu muᶜamādan ġaraż kim ᶜāşıḳa
   Bir muḥabbetdir ᶜibāret derceyān

7. Bu muᶜammānıñ ḥayātı ḥaḳ olan
   Birisi izlām-ı nefis biri cān

8. Çār eḳālī̇mi bilir bu vizite
   Aña istiḳbāl eder hep şāh u ḫan

9. İsmi vardır cismi yoḳdur cānı yoḳ
   Ṣūreti yoḳ sī̇reti belli beyān

10. Ayda on bir günde on bir bes vaᶜd
    On yedi gündür merām bāḳī̇ ḳalan

11. Der Revāī̇ on iki māh bir sene
    Ol bedūḥ mānendidir ey ᶜāşıḳān

38

Matlaᶜ

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Ey birāder bir nüᶜaz bu müşkülü müşkül açar
   Haftada bir ayda iki yılda bil üç gül açar

39

Matlaᶜ

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Nūn ne güneşdir yüzüñ ol kāᶜināta nūr ṣaçar
   Nūn-i niᶜmet ben de yazdım tā elif yāya ḳadar

8a

40

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Destūr
   Geldi bezme muᶜteber oldu bu gün iᶜlāʾ ḳaṭu
   Sende gör emṯāli yoḳdur böyle bī̱himmetā ḳaṭu

2. Ṣad hezārān āferī̱n olsañ hemān üstādına
   Gerçi bir ẕātı şecerdir ḫoş ḳaṭı ammā ḳaṭu

3. Fıḍḍadan ḳıymetlidir erbābınıñ yanında bu
   Ehline baḫş-ı ṣafādır şöyle bir raᶜnā ḳaṭu

4. Anda tekmī̱l-i hüner ḳılmış güzel naḳḳāşı var
   Māşāʾeʾllāh üstüne yazsa eger ḥayfā ḳaṭu

5. ᶜĀfiyet olsuñ velī̱ şurb eyleyen ḳahvesini
   Ḫaste cānlara şifādır şerbet-i kimyā ḳaṭu

6. Ḳahvesi Hind'den Yemen'den māyesi sükker ᶜasel

Gel yine cānım ----[50] ḳahvesi şifā ḳaṭu

7. Bir gözü sükker içredir bir gözü ḳahve içre
   Böyle tertīp eyleyip yapdı seni ustā ḳaṭu

8. Ṣad riyāʾ eyle mürüvvet sende hiss himmet ezel
   Tārīḫ-i cevher Revāī yazdı bülbālā ḳaṭu

41

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Ḳayseri'dir beldemiz ol bābımız ḳarye Molu
   Şe<h>rimiz hem māyemiz türābımız ḳarye Molu

2. Maḳṣad-ı ʿaşḳım aḫẕına belde-i Ḳonya belī
   Ḥażret-i pīr ikmāl-i sīrābımız ḳarye Molu

3. Çoḳ şehir ḳıldıḳ temāşā sāye-i devlet bihān
   Dernedik ol dānımız eşrāımız ḳarye Molu

4. Erẓurum şehrinde bir erbāb-ı ʿāşıḳ nāmdār
   Rehnümā oldu bize icābımız ḳarye Molu

5. Sīni seksen eyledik bir ḫānede tārīḫ-i ḳarār
   Biñ iki yüz ṭoḳsan üç ḥesābımız ḳarye Molu

6. Bu Revāī ḥamd eder çoḳ dīn-i İslām'a s̱enāʾ
   Ẕikr olan bālāda ol gülābımız ḳarye Molu

[50] Bu kelime yazmadaki katlanma sebebiyle okunamıştır.

42

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Ṭālib-i dünyā olan cennet bilir dönmez geri
   Eylese cevr ü cefā vuṣlat bilir dönmez geri

2. Āteş-i rūḫsāra ḳarşı per urur pervāneler
   Nār-ı şemʿa yandıġın murād[51] bilir dönmez geri

3. Bāġ-ı gülistān içinde dāʾimā feryād eder
   Gülʿiẕārın bülbülān ṣūret bilir dönmez geri

4. Bu keẕālik ʿāşıḳ-ı bīçāreler mefhūmdur
   Biñ belāya uġrasa raḥmet bilir dönmez geri

5. Der Revāī bu rivāyetler ezel iḳrārıdır
   Varmış ol dönse geri miḥnet bilir dönmez geri

8b

43

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Destūr
   Meşreb-i dünyādan ey dil geç ḳarāveṣ eyle Hū
   Düş bu ʿaşḳ deryāsına gel ve'l-meṭāʿuṣ eyle Hū

[51] Bu kelimedeki "د" harfi, şair tarafından "ت" harfi ile değiştirilmiştir. Kafiyeye uydurmak için yapılan bilinçli bir tahrip olduğu açıktır. Mananın tahrip edilmemesi adına burada doğru yazım verilmiştir.

2. Şöhret-i dünyāyı ḳoy kim bir yaña andan ıraḳ
   Nefse uyma ʿāḳilseñ gel olma ʿabeṣ eyle Hū

3. ʿAşḳ-ı Mevlā'dan öziñde ġayrı bir nesne ḳoma
   Tevḥīdin ʿaṣāsını al deste ẕiyyāṣ eyle Hū

4. Bu bāzār içre seni sen eden al ʿaşḳa ulaş
   Esmeden bād-ı ecel ve'l-mevtü'l-bʿāṣ eyle Hū

5. Der Revāī ḳıl ḳanāʿat her ne vermiş bil Ḫüdā
   Verdigi ol niʿmete şükr et fī ḥaddiṣ eyle Hū

44

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Ey göñül Furḳān içinde oḳunur "İẕācāe"[52] Hū
   Sen de gel bir hū ile şād eylesin "Efvācā"[53] Hū

2. Ol Bāyezīd ḥażret-i Bistāmī şehr-i dār iken
   Nefs için bir ḳaṭʿı nāzı aldı ḳırḳ beş hācce Hū

3. ----[54] bulmaġa yoldur rıżāʾlıḳ andadır
   Caʿferī Ṣādıḳ'a ʿizzet ḳılalım ol tāca Hū

4. Ol cüstden kim başın ṣalmış yā Mīnā şehrine
   Kaʿbe vechidir aña dönmüş yönü ḥuccāca Hū

5. Baḥr içinde zevraḳı bīnāya şöhret hākeẕā

[52] "…geldiği zaman." Nasr, 110/1.
[53] "Bölük bölük/dalga dalga." Nebe, 78/18; Nasr, 110/2.
[54] Bu kısım yazmadaki katlanma sebebiyle okunamamıştır.

Çün Revāī ġayret eylerse seniñle māce Hū

45

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Kāʾināt içre nebātāt u şecer ışlāḥ su
   Hem ḥayātı hem memātı hem daḫı eṣṣāḥ su

2. Her bir eşyānıñ daḫı buña keẕālik naḳli var
   Gāhı ḥāṣıl gāh helākı kāhı da efrāḥ su

3. Her birin bir ṣūrete ḳoymuş İlāhī zü'l-celāl
   Kimi insān kimi ḥayvān ṣūret-i ervāḥ su

4. Rızḳını "Naḥn-ü ḳasemnā"[55]sında ihdāṣ eylemiş
   Cümle erzāḳıñ içinde ḫoş ki nān miftāḥ su

5. Yoḳluġuñ varlıġına bāʿiṣ ḥabību'llāh durur
   Ey Revāī ẕātıñı bil ādem ön iftāḥ su

46

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Dertliler derdine dermān şeyḫ olur açıḳ ḳapı
   Teşnecān iḥyāʾsı meşāyıḫ olur açıḳ ḳapı

2. Yek naẓarda sāliki irşād eder bīşüphesiz
   Bir güzel taḳdīr ile nāṣiḫ olur açıḳ ḳapı

[55] "Biz taksim ettik." Zuhruf, 43/32.

3. Ṭālib-i rāḥ-ı ḥaḳīḳat iḳtiżāsın farḳ eder
   Mürşīd-i kāmil olan melīḥ[56] olur açıḳ ḳapı

4. "Fi-sebīli'llāh"[57] için eyler rivāyet çārsū
   Anlara derler sehī ṣāliḥ[58] olur açıḳ ḳapı

5. Der Revāī öyle sulṭānlar yüzü ḥürmetine
   Oṭ biter bārān yaġar tārīḫ olur açıḳ ḳapı

9a

47

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Destūr
   Ey göñül Bāriḫüdā'nıñ şād olur ṣāliḥ ḳulu
   Miḥnet-i ġamdan daḫı āzād olur ṣāliḥ ḳulu

2. Bu cihānıñ leẕẕetinden ᶜazl eder öz başını
   Rāh-ı Ḥaḳ'da ehl-i ḥāl ābād olur ṣāliḥ ḳulu

3. Çār-ı yārı ẕikr edip tevḥīd ü teᵓvīl eyleyip
   Maᶜnā-yı Ḳurᵓān ile irşād olur ṣāliḥ ḳulu

4. Dāᵓimā aḥvāline ḥamd eyleyip şākir ḳılar
   Ḫalḳ içinde kim ᶜazīz evlād olur ṣāliḥ ḳulu

[56] Bu kelimedeki "ح" harfi, şair tarafından "خ" harfi ile değiştirilmiştir. Kafiyeye uydurmak için yapılan bilinçli bir tahrip olduğu açıktır. Mananın tahrip edilmemesi adına burada doğru yazım verilmiştir.
[57] "… Allah yolunda ..." Bakara, 2/154, 190, 195, 218, 244.
[58] Bu kelimedeki "ح" harfi, şair tarafından "خ" harfi ile değiştirilmiştir. Kafiyeye uydurmak için yapılan bilinçli bir tahrip olduğu açıktır. Mananın tahrip edilmemesi adına burada doğru yazım verilmiştir.

5. Ehl-i ġıybet hem yalan baᶜż ḥāsid ü kin olmayan
   Cümle şirkden pāk olup bünyād olur ṣāliḥ ḳulu

6. Der Revāī emr-i nehyi ḫayr u şerri farḳ eden
   ᶜĀḳibet ol nāᵓil-i murād olur ṣāliḥ ḳulu

48

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Ey göñül Ḥaḳ'dan hidāyet "ve eḫaẕnā"[59]dan oḳu
   Cān-ı dil bulsuñ safāhat "fe eẕẕena"[60]dan oḳu

2. Kimseye bāḳī degil bu māsivā farḳ eyle gel
   Ḳalbiñi pāk ----[61] "fe nebeẕnā"[62]dan oḳu

3. Her ᶜilmden bir hünerbāz ᶜilm-i bāṭın-ı şuᶜarāᵓ
   Taḥṣīl-i erkān-ı hikmet "fe eḫaẕnā"[63]dan oḳu

4. Defter-i āmāliñe ḳayd eyle saᶜd ismini
   Çekme zaḥmet yolda sen "Ve cāveznā"[64]dan oḳu

5. Der Revāī dünyā bir seccādedir ḥāl ehline
   Cümleden Furḳān emānet "Ettüḫizna"[65]dan oḳu

49

[59] "… biz aldık ..." (Kur'an'da "ve iẕ āḫeẕnā" şeklinde geçer.) Ahzab, 33/7; Bakara, 2/63 vd.
[60] "… ve seslendi ..." A'raf, 7/44.
[61] Bu kelimedeki harfler anlaşılamadığı için okunamamıştır.
[62] "… ve attık ..." Kasas, 28/40; Saffat, 37/145; Zariyat, 51/40.
[63] "Biz de onu attık/tuttuk." En'am, 6/42; A'raf, 7/95-96; Kasas, 28/40; Zariyat, 51/40.
[64] "… ve gerçirdik ..." A'raf, 7/138; Yunus, 10/90.
[65] Bu ayetten kastedilen muhtemelen Bakara suresinin 286. ayettidir.

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Eyü kim “Lā tūāḫiẕnā”[66] yād-ı ġun bu ḥarf-i vāv
   Ḥaḳ buyurdu “fe eḫaẕnā”[67] yād-ı ġun bu ḥarf-i vāv

2. Bu sitān-ı vecnūde dehre ḳılma iltifāt
   Ḥayfe māʾil “fe nebeẕnā”[68] yād-ı ġun bu ḥarf-i vāv

3. Mī̇şināşem bilmişem bu māsivā kim bī̇vefā
   Ḥamdü lillāh “bicehāznā”[69] yād-ı ġun bu ḥarf-i vāv

4. Luṭf u iḥsān hidāyet Bārī̇’den fermān begim
   Çün “cāveẕnā”[70] eḫāẕnā”[71] yād-ı ġun bu ḥarf-i vāv

5. Ey Revāī̇ vele kül ḥamd ṣad hezār sebūd eden
   Ḥükm-ü Ḳurʾān “fe ezẕzena”[72] yād-ı ġun bu ḥarf-i vāv

50

Matlaʿ

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. ʿĀşıḳ-ı bī̇çāreler eyler ümī̇d-i yāre Hū
   Künc-i mihnetde kūşā-yı çeşm-i dile bī̇dāre Hū

9b

[66] “Bizi sorumlu tutma.” Bakara, 2/286.
[67] “… biz aldık ...” (Kur’an’da “ve iẕ āḫeẕnā” şeklinde geçer.) Ahzab, 33/7; Bakara, 2/63 vd.
[68] “… attık ...” Saffat, 37/145; Kasas, 28/40; Zariyat, 51/40.
[69] “Onların yüklerini…” Yusuf, 10/59-70.
[70] “… ve gerçirdik ....” A’raf, 7/138; Yunus, 10/90.
[71] “… aldık ...” Ahzab, 33/7; Bakara, 2/63 vd.
[72] “… ve seslendi ...” A’raf, 7/44.

51

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Destūr

   ᶜĀşıḳ-ı dil-ḫasteyem göñlümde dilber ᶜalī̇gū

   Bülbül-i şūrī̇deyem cānımda gülter ᶜalī̇gū

2. Bir diyārda merḳadı yoḳ bu ᶜacep maḳām ola

   Görmüşem Ata'da yaṭar Ḳonya'da bir ᶜalī̇gū

3. Ol maḳāmı ḥamd ola varıp ziyāret eyledik

   Çoḳ niyāz etdik hemān ḳıldıḳ s̱enāʾlar ᶜalī̇gū

4. Şems-i Tebrī̇z ḥażret-i Mevlānā anda sernefer

   Hep ṭarī̇ḳat dervī̇şān menbaᶜ-ı defter ᶜalī̇gū

5. Der Revāī̇ server-i ṣāfdār Ḥabī̇bu'llāh imiş

   Sāḳī̇-i kevs̱er ü maḥşer gördü ḥaydar ᶜalī̇gū

52

Gazel

(mefᶜūlü/mefāᶜī̇lü/mefāᶜī̇lü/feᶜūlün)

1. Ḳalender<ī̇>

   Dilber femiñ ol ġonce-i aḥmer mi ḥabī̇bū

   Aġẕıñda dişiñ inci-yi gevher mi ḥabī̇bū

2. Güller açılır meclise ḳıldıġça tekellüm

   Sükkerim diliñ lez̲z̲et-i kevs̱er mi ḥabī̇bū

3. ᶜAḳlım dağılır ḥüsnüñe bir ben ḳaya baḳsam
   Rūyuñda siyāh beñleriñ aḫter mi ḥabībū

4. Biñ nāz-ı ḫırām eyleyerek raḳṣa gelirsiñ
   Gülbūy-ı ṣaçıñ müşkü'l-ᶜanber mi ḥabībū

5. Bir ḫaylī zemān çekdi bu dil ḥasret-i ḥüsnüñ
   Ṭaş mı yüregiñ ṣāfī-i mermer mi ḥabībū

6. Ḫūbluġuñu bir āfet-i devrāna degişmem
   Dünya güzeli sen gibi dilber mi ḥabībū

7. Raᶜnālıġıñı ᶜāleme vaṣf etdi Revāī
   Ḥüsnüñ seniñ ol ḫūrşīd-i envār mı ḥabībū

53

Matlaᶜ

(mefᶜūlü/mefāᶜīlü/feᶜūlün)

1. Emrine desiñ sen güle ey gözleri ahū
   Kisveleriñ ol rūyuña peyker ola ebrū

54

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Açılır her rūz şeb rūşen dilāvīz bu ḳapı
   Geldi bunda miṯlī bu sulṭān-ı nevrūz bu ḳapı

2. Ġayrı dūr olmaz göñül bu āsitān-ı ᶜāşıḳdan
   Gün bu gün sāᶜat bu sāᶜat rūz-i emrūz bu ḳapı

3. Muḳteżā-yı ʿaşḳ olan eyyām-ı vuṣlat ʿarż eder
   Āsitān-ı devletinde işte dervāz bu ḳapı

4. Ḥaḳ yolunda bir pıñardır ne durur kim ne aḳar
   Gözlüye gizli degildir añla bir göz bu ḳapı

5. Ey Revāī geç ana niyyet ḥicābıñ aç gözüñ
   Belki göstermez bir el ṭut her ḳılāvuz bu ḳapı

10a

55

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Destūr
   Ḥaḳ teʿālā dürlü niʿmet verdi insāna dürü
   Verdi ḥayvāna nebātat gör kim iḥsāna dürü

2. Dāʾimā şükr et Ḫüdā'nıñ verdigi niʿmetlere
   Fehm edip bir kez tefekkür eylesen sana dürü

3. Dünyāda ḫayr-ı ʿamel işle işiñ ḫayra döne
   Ola ḳabirde suʾāliñ dile āsāna dürü

4. Ḥükm-ü Ḳurʾān andadır efḍāl-i ṣūret ādemi
   Ehl-i diller buldu zemzem māḥ-ı nīsāna dürü

5. Der Revāī nūn elif sīn ḥarf-i dilde yād olan
   Çarḫ-ı devrānda bulur bu pendi lisāna dürü

56

Gazel

(mefāʿīlün/mefāʿīlün/mefāʿīlün/mefāʿīlün)

1. Semāʿī
   Bu gün bir meclise vardım yolum düşdü bir işdir bu
   Kimisi aşılmaz zarım deyü söyler ne işdir bu

2. Suʾāl etdim nedir bunlar dedi meclis ḳumār derler
   Teʿaccüb eyleyip baḳdım dedim bi'llāh āteşdir bu

3. Durup bir defʿa seyr etdim anı men ḥāl ü dem anda
   Kimisi der seni furdum getir oġlum dūşeşdir bu

4. Kimisi yalvarır zarımı kesme bende yanmışam
   Kimisi der gözüñ aç gör bilirsiñ çün dūbeşdir bu

5. Revāʾī bir oyundur bu dirilir evvel ü aḫīr
   Bilirsiñ sende ʿaşḳ olsuñ gel imdi başa başdır bu

57

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Ey aḫī ṣaḥra çemen ol sāye encāṣ uyḳulu
   Borcunu ḳılmış edā pāk-i ḫulūṣ ḫāṣ uyḳulu

2. Ḥaḳ teʿālā verdigi niʿmetlere şākir ḳılar

El yumuş dünyādan ol kes öyle şinās[73] uyḳulu

3. Baᶜżı nās dünyā vü ᶜuḳbā mülkünü būd eylemiş
   Āḫreti ḳoymuş geri hem daḫı ḫırāṣ uyḳulu

4. İndirici bindirici ḳanı bir Mevlā denir
   Oynamış utmuş utulmuş ben ki ḥuṣṣāṣ uyḳulu

5. Der Revāī̆ vaḥdet-i ᶜaşḳa düşen cevher bulur
   Uġramış baḥr-i soḥbete öyle ġavvāṣ uyḳulu

58

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. İftiḫār eyler göñül vaḥdetde ġantarāż uyu
   Meyliñi baġla Ḫüdā'ya anda tebyī̆ż uyu

2. Kūy-ı ṣabr çintesini baş altıña aḫşam olur
   Bāḳī̆ mi dünyā degil hem "veleküm fi'l-ᶜarż"[74] uyu

10b

3. Almadıñsa ḥubb-ı dünyādan ḥarāmıñ dadını
   Tā ebed muḫliṣ olursuñ min baᶜs̱ maraż uyu

4. ᶜĀlem içre vaḥdeti keṣretle eyle iḫtiyār
   Anda var olmaz gerek yaḫşı yaman nāḳıż uyu

[73] Bu kelimedeki "س" harfi, şair tarafından "ص" harfi ile değiştirilmiştir. Kafiyeye uydurmak için yapılan bilinçli bir tahrip olduğu açıktır. Mananın tahrip edilmemesi adına burada doğru yazım verilmiştir.
[74] "Yeryüzü sizin için vardır." Bakara, 2/36.

5. Der Revāī̈ bu cihān meyḫānedir dū ḳapulu
   Birisi feyyāż-ı feyż birisi ḫirāż uyu

59

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Baş açar ᶜāşıḳlarıñ dost vuṣlatıñ iḳsāṭ deyü
   ᶜArż eder leyl ü nehār bī̈çāreler fırṣaṭ deyü

2. Derdine dermān olur gözyaşı merhem zaḫmına
   Aġılar içdi seniñçün şerbet ü ṣu ülfet deyü

3. Şemᶜ-i ruḫsāre yanan pervāneler cān mı arar
   Çünkü cānān cān olur ol cān baña ihbāṭ deyü

4. Cümle maḫlūḳāt dilince ẕikr eder Mevlā'sını
   Etme sen murġ-ı şebiñiz zārına vaṭvāṭ deyü

5. Der Revāī̈ ḥāl bu yā kāfirde Müslimān olur
   Müᵓminān est peyrev-i Ḥaydar şī̈me ḫayyāṭ deyü

60

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. İbtidā her bir ᶜilmde oldu bir pervāz nī̈rū
   İḫtiyār olmaz o ṣanᶜat olmasa aᶜrāż nī̈rū

2. Her biri bir ᶜālī̈ dünyā bāġına bend ü esī̈r
   Ehl-i ḥāliñ baᶜżısı siyāh eder feyyāż nī̈rū

3. Niçe biñ eşyālarıñ reʾsinde bir üstādı var
   Andan aḫẕ eyler kemāl ṣāliḳleri ḳaraż nīrū

4. Bende bir abdāl-i ʿaşḳım hicr-i dildārede
   Kesb ü kārımdır menim seyr-i cemāl ġaraż nīrū

5. Der Revāī bu bāzār encām u aḫīr leş ḫabār
   Bīser ü pā bīmecāl az tende cān liḥāẓ nīrū

61

Matlaʿ

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. İn süḫanra bu sözü nīk şend diñle eyü
   Fārisī bilmeyen ādem olamaz naẓīregū

62

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Ehl-i ṣūret ṣıdḳ-ı āşḳım iḫtilāʿ añlar beni
   Āh u efġānım ṣübūtum nāy-i ẕirāʿ añlar beni

2. ʿAşḳ ile bīdār şoden añlar firāḳ-ı nāleden
   Cān gözüyle ṭuş eder nev iḫtirāʿ añlar beni

3. Hem ferīzende füzūn ol vaṣf-ı cānānda bu şīr
   Var mıdır bir söz nühüfte ibtilāʾ añlar beni

4. Ehl-i dünyā bu nümāyiş olurluḳ ẓannı eder

Men teki ᶜabd-ı āciz ḫavf irtibāᶜ añlar beni

11a

5. Ehl-i derdiñ yazasın ḫaṭṭın tebessüm ḫandedir
   Kim ferī̆bāndan nūrā-yı inḫidāᶜ añlar beni

6. Der Revāī̆ pasıdan nuṭḳ-ı kemāl gevher gibi
   İn süḫan ra bī̆şinevāz hep iltimāᶜ añlar beni

63

Matlaᶜ

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Hep maḥāllinde sehī̆dir ᶜayn-i deryāb istegü
   Hem żiyāᵓ-yı şöhret-i ḳuvvet beyār naẓm-ı nī̆rū

64

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. İbtidādan nūr-ı eşyā efḍal-i ṣāġdan bu su
   Cizyesi ṣālikler öyle ses verir dāġdan bu su

2. Āteş-i ᶜaşḳa yanan āhı yürekden dem çeker
   Ḳan gibi damlar cigerden ᶜaynı budaġdan bu su

3. Dī̆deler pürḫūn olur serden çıḳar ᶜaşḳ-ı āteş
   Eylemez teskī̆ni deryālar ki āblaġdan bu su

4. Ol şerī̆ᶜatdir ṭarī̆ḳatde ḥaḳī̆ḳat menzili

Maᶜrifetle dem urur ālūde barmāġdan bu su

5. Ol ṣudūr sırr-ı şerīᶜat anda herkes pāk olur
   Çekseler ḳıl incinir mi mūyu ḳaymaġdan bu su

6. Der Revāī şīr-i ṭāhir leẕẕet-i cānda ḳarīb
   Çār ᶜanāṣır rehnümā rehberde sürāġdan bu su

65

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Herkesi noḳṣān görenler olamaz ᶜārif ṣofu
   Olmasa noḳṣān özüñde eylemek taᶜrīf ṣofu

2. Her kimi yaḫşı yaman görseñ görürsüñ özüñü
   Şöyle fehm eyle henūz olma ḫasīs ṭāʾif ṣofu

3. Çünkü noḳṣān ḫalḳı gördüñ vāḫ dīdāra varmadıñ
   Ḫˇāba varmañ geceler tā ṣubḥa tek zāʾif ṣofu

4. Añladım cennet marażıñ Ādem anda ḳalmadı
   Var seniñ olsuñ yolilen ḳıldıġıñ vāsıf ṣofu

5. Geçdi ᶜömrüñ özüñü bir mürşide ṭapşırmadıñ
   Māl olur mu ḫayret-i esmā saña vāḳıf ṣofu

6. Altı kimse ehl-i nārdır söyledi ḫayrü'l-verā
   Der Revāī sende gör kim ol kitāb taṣnīf ṣofu

66

Gazel

(mefāʿīlün/mefāʿīlün/mefāʿīlün/mefāʿīlün)

1. Semāʿī
   Efendim ḥüsn-ü vechiñde o sanki şimşiraḳ yandı
   Meni mest-i müdām etdi dilim derde bu yaḳ yandı

2. Cefādār u s̱enāʾgerdir safā mühlet ḫırām etdiñ
   Eliñ degmiş iken ey dost vücūdum yaḳ ḥa yaḳ yandı

11b

3. Ne mümkün ḥükmüñe ḳarşı gelir bir cān olur şāhım
   Seniñ emriñde rām oldu bu ʿālem arınmaḳ yandı

4. Bütün ʿāşıḳlar ol vaṣfıñda lāl olur ne ḥikmetdir
   Görüp bir āh eder ḥüsnüñ geri senden uzaḳ yandı

5. Yanar küllī saña ʿāşıḳ olan ādem Kerem şekli
   Degil yanmaz ġıyās̱ etme inan gör baḳ ḥa baḳ yandı

6. Revāī ʿāşıḳa raḥm eyle bir kerre mürüvvet ḳıl
   Teraḥḥum luṭf u iḥsān et seniñ ʿaşḳınla s̱āḳ yandı

67

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Vāṣıṭa oldu ḥabībe geşte beglik āmirü
   Bir ḳadem Merve Ṣafā'da işte gençlik gel berü

2. Çün yigirmi ḥarf ṭokuz ḫaṭ pāy-i cāy-i jāyiñā
   Anda teʾḫīr-i lisāndır rişte iplik işte rū

3. Münteḳāl Dāvūdī bin ibn-i Süleymān-ı zemān
   Ādeme ādemlik illā ceste iylik eyle rū

4. Bunca ḫalḳıñ ol lisānında o sāᶜat nāmelar
   Pīşāpīş esmāları ter püşte terlik anda rū

5. Der Revāī her ᶜalīm ᶜaşḳ ehline ḳuvvet enes
   Nāmerā taḳdīr beḥāżir deşte temlīk ān nīrū

68

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Gāḥı cān bir nevnihāle ḳıvranıp ḳıvranmalı
   Yār için her bir eḥāle ḳıvranıp ḳıvranmalı

2. Çoḳ ḥükümler taᶜcīz etdim derdime dermān için
   Almaya bir çift suʾāle ḳıvranıp ḳıvranmalı

3. Dost için dīvāne olsam bu zemāne ᶜayb eder
   Şaşmışam bilmem nihāle ḳıvranıp ḳıvranmalı

4. Cān fedā olsuñ yolunda cān verip cānān için
   Evvelā bir ehl-i ḥāle ḳıvranıp ḳıvranmalı

5. Ġayrı bir sārre meyāl olma ṣaḳın sen ᶜAbdiyā
   İşte bu sevdā pek aᶜlā ḳıvranıp ḳıvranmalı

69

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Destūr
   Bizlere niᶜmet Ḫüdā'dan cānıñı yerḥam işte su
   Maẓhar-ı sırr-ı şerῑ̂ᶜat ᶜaynü'l-cem işte su

2. Maᶜden-i aṣl-ı ᶜanāṣır erbaᶜa-i eczāᵓ denir
   Şirk-i dehri ġusl eder elbetde maḥkūm işte su

3. Bunca nāsıñ gözleri görmez ḥavānıñ rengini
   Çünkü balıḳlarda görmez oldu aḳdem işte su

4. Çün ᶜacāᵓib bülbül-i şeydā da görmez gülleri
   Ol rumūz pervāneye şemᶜada aḫşam işte su

5. Bir muᶜammādır bu ᶜālem sen tefekkür eyle dil
   Bāᶜiṯ-i esrārına irgür nāmaḥrem işte su

6. Der Revāῑ̂ ᶜilm-i dūn ᶜilm-i Ḫıżr ilm-i gece
   Ẓāhire ḍarb-ı şerῑ̂ᶜatdir muḳtedim işte su

70

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Dilberā nāz eyleme bildik seni bir dāne Hū
   ᶜAşḳ meyi şurb eyleyip ḫoş dῑ̂deler mestāne Hū

2. Görmedim aṣlā mānendiñ ʿālem içre ey puser
   Bāb-ı ḫūbluḳ cāhına bes āfet-i devrāne Hū

3. Ḫāl-i hindūlar buḫaġıñ ḳaplamış yā serteser
   Māh cemāliñ pürżiyāʾdır Yūsuf-ı Kenʿān'e Hū

4. Ruḫlarıñ gül rengini bulmuş donatmış ṣad hezār
   Lāle renginde sūāsū femleri mercāne Hū

5. Her ḳaçan görse Revāī yā meded yā Hū çeker
   Kāmet u ḳaddiñ naẓargāh ʿāşıḳa sin ḫāne Hū

71

Gazel

(mefāʿīlün/mefāʿīlün/mefāʿīlün/mefāʿīlün)

1. Semāʿī
   Göñül bir cān arar pinhān meded Hū der kerem Hū Hū
   Bulur Ḥaḳ'dan beḳā bir kān meded Hū der kerem Hū Hū

2. Erişdiyse eger vaṣl-ı cānānıñ ʿindine taḥḳiḳ
   Olur ḥayrān aña her ān meded Hū der kerem Hū Hū

3. Kemāl-i feyż-i Ḥaḳ iḥyā eder ol demde bi'llāhi
   Sürer devrān eder seyrān meded Hū der kerem Hū Hū

4. Dirilir dāverānından vücūd-ı mesdine naṣīb
   Aña sulṭān olur şādān meded Hū der kerem Hū Hū

5. Ḥaḳīḳatden açar bir bāb nuḳāṭı fehm eder ol dem

Bulur gülşen olur nālān meded Hū der kerem Hū Hū

6. Aña iẓhār olur Ḥaḳḳ'ıñ ne deñli sırr-ı esmāsı
   Baḳar Ḥaḳ'dan yaña ʿayān meded Hū der kerem Hū Hū

7. Eger ol ḳalb evin açdıñsa gör farḳ eyle Rabbini
   Saña iḥsān eder ol kān meded Hū der kerem Hū Hū

12b

8. Bu ʿaşḳıñ ḳaṭresi baḥre erer deryāyı cūş eyler
   Bu sırr ʿummān aña varan meded Hū der kerem Hū Hū

9. Revāī devlet-i ʿaşḳı bıraḳma ḥā bıraḳma ḥā
   Bu bir ʿirfān yolu ercān meded Hū der kerem Hū Hū

72

Matlaʿ

(mefāʿīlün/mefāʿīlün/mefāʿīlün/mefāʿīlün)

1. Ḥaḳīḳat rāhını gözle desinler saña ḫoş geldiñ
   Cihān bāġını mülk etdiñ niçin dīvāne boş geldiñ

73

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Ḳaṣr-ı dilden seyri ḳıldım bir vilāyet çarşūlu
   Ḳalʿa-yı burc-ı ḥiṣarı oldu yüz dört ḳapulu

2. Āh u zārı ḥasret-i nāmūdesin iẓhār eden

Derd-i yārı aḫẕ eden ʿāşıḳlarıñ çeşmi sulu

3. Lācürm sevdā-yı ʿaşḳ ʿibretnümādır herkese
   Ẕātı ḫūn etmiş bu deñli lāle baġrın ḳan dolu

4. Ey teġāfül kim olursun aç baṣīret gözüñü
   Sen naṣıl böyle ḳalıbsıñ ḳanġı demden uyḳulu

5. Dāḫil olmuş her ḳapıdan vechine yüz biñ kemāl
   Ḫoş bahāristān oḳurlar ol cemāle ḳarşulu

6. Bu Revāī rāh-ı ʿaşḳı var temāşāyı diler
   On iki levḥ üzre ḫūb bīnā muʿaẓẓam yapulu

74

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Bes nuḳāṭ sırr-ı ilāhī bā-yı bi'smi'llāh ḳapı
   Besmele sırrı ḳamu ʿālemde ʿaşḳu'llāh ḳapı

2. Bāb-ı ʿilmiñ bendiniñ miftāḥıdır ʿālem bilir
   Ehl-i dīn eyler muḥabbet ḥasbetenli'llāh ḳapı

3. Yıḳma dil beyt-i nazargāh-ı Ḫüdā'dır yıḳma gel
   Çünkü miʿrāc-ı nebī dil ḳasr-ı beytu'llāh ḳapı

4. Gel beri ʿāşıḳ iseñ ġusl et riyādan özüñ
   Ẕātıña maẓhār olupdur ol esed'ullāh ḳapı

5. Dehre gelmekden murād hem ṭut bir el cānāne yed

Elele ol El-Ḥaḳḳ'a derler de yedu'llāh ḳapı

6. Ey Revāī farḳ eder ʿārif olan ʿilm-i ledün
   Rūz ü şeb lāzım saña dünyāda ẕikru'llāh ḳapı

75

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Ḳanġı ṣūret ṣūret-i vālā ise ol sāderū
   Efḍal-i esmāların iʿlāʾ ise ol sāderū

2. Kimde aḫlāḳ-ı ḥamīde ol şecāʿatli ḥüseyn
   Ḳadd-i ʿarʿar ḳāmet-i bālā ise ol sāderū

3. Ol ʿibād-ı müslimin maḥbūbu Ḥaḳ'dır şerʿīde
   Ḳavl-i ḥaḳdır hüccet-i ḳıble ise ol sāderū

13a

4. Seyyid-i kevneyn olan erkānına baş indiren
   Çün şehid-i Kerbelā imlāʾ ise ol sāderū

5. Der Revāī cümle ḥarfiñ ḳāymaḳāmı lāmelif
   Bu baḥir içre dirāyet lā ise ol sāderū

76

Matlaʿ

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Olma bedḫūy dāʾim eyva'llāh ile añla ḳulu

Nefs baṣamaḳ menzili yoḳluḳ imiş illā Ḥayyu

77

Gazel

(feᶜilātün/feᶜilātün/feᶜilātün/feᶜilün)

1. Aḫīr vezin
   Begim ᶜarż eyledigiñ kāsesi ṣu mey mi dolu
   Yaḳaẓa geldi ᶜaceb dīdeleriñ ney mi dolu

2. Süzülürken iki şehbāz-ı dūçeşmiñ demūdem
   Daġılır ᶜaḳlım ol ----[75] şeyᵓ mi dolu

3. Darayıp müşk ü müsebbid ile ḫūb kisveleriñ
   Tökülür māh-ı vechiñ üstüne gül būy mu dolu

4. Görünür ehl-i diliñ çeşmine yaᶜnī bu şekil
   Çıḳar āh göklere mānend-i kelenk vey mi dolu

5. Duyulur ṣavt u sedāsı be Revāī ----[76]
   Çekilir nāġra-yı gülbenekle ālāy mı dolu

78

Gazel

(mefāᶜīlün/mefāᶜīlün/mefāᶜīlün/mefāᶜīlün)

1. Semāᶜī
   Bī'ḥamdi'llāh benām-ı farḳ-ı dil üstāde baġlandı
   Bu ᶜaşḳ içre anı dilde bilip şāhzāde baġlandı

[75] Bu kısım yazmadaki silinme sebebiyle okunamamıştır.
[76] "ك عدي ف" şeklinde yazılmış olan kelime okunamamıştır.

2. Dünyān uş leẕẕet-i ʿaşḳ-ı yüzün dergāh dönmüşdür
   Özün pāk eyleyip biʿat edip bir ada baġlandı

3. Füzūn oldu daḫı günden güne dilde Ḫüdā ʿaşḳı
   Görüp ol kendi aḥvālin olup irşāda baġlandı

4. Çekip nefsiñ hevāsından ḥaḳīḳat menzilin buldu
   Ezel taṣdīḳ ḳalp üzre ḳılıp mīʿāda baġlandı

5. Revāī ʿāşıḳı ābād eden ol luṭf-u erbābı
   Bu dilde yād olur ismi ṣanırlar yāda baġlandı

79

Matlaʿ

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Vāv vilāyet şehriniñ sulṭānısın sen āşikār
   Vāḥidu'llāh bende yazdım vāv u tā yāya ḳadar

13b

80

Gazel

(mefāʿīlün/mefāʿīlün/mefāʿīlün/mefāʿīlün)

1. Destūr semāʿī
   Bu gün gördüm güzeller şāhını çıḳmışdı ṣaḥrāʾya
   O yārıñ gelmemiş miṯl ü mānendi aṣlā dünyāya

2. Güzellikde naẓīrin görmemiş her gāh beri kimse

İlāhī ḥikmetiñ çoḳdur ki Yūsuf u Züleyḫā'ya

3. Anı görmek ṣafer ḥaccı olur ẓanneylerim ṣankim
   Dirīġā ʿarż-ı dil görmek münācāt eyle Mevlā'ya

4. Hezār biñ cān görüp Mecnūn olur Leylā-yı zülfünde
   Güzel ʿaşḳa serim ṣaldıñ yañı başdan bu sevdāya

5. Revāī ʿāşıḳı mecnūn ederse ġam degil o şūḫ
   Ṣıdḳ-ı ṣadrın küşād etdi naẓar ḳıldıḳ muʿamāya

81

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Āşinā-yı ʿāşıḳam şol pür vefālar uyḫuda
   Bir ḫaber yoḳ şimdilerde mehliḳālar uyḫuda

2. Gerçi Mecnūn'uñ fiġānı doldurur dünyāları
   Himmet-i faḫride bilmem evliyāʾlar uyḫuda

3. Düşdü vālā firkate āşufteler bülbül gibi
   Yoḳ icāzet ġālibā ol āşinālar uyḫuda

4. Her kime ṣalmış o mihnet cāmınıñ bir cürʿasın
   Nice görsüñ dost yüzün çeşm-i bīnālar uyḫuda

5. ʿAlī ṭutmaz şirk-i dünyā cīfesinden ḥablar
   Dünyā varın bulmaġa benzer ʿaṭālar uyḫuda

6. Çün Revāī serdi mihnet dāmına ʿaşḳ cilvesin

Vaḥdet-i keşretde celb eyler aġalar uyḫuda

82

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Ṣanma zāhid ehl-i diller mest olur şarāb ile
   Anı teskīn edemezsiñ erkān-ı ādāb ile

2. Ḫātim-i nūr-ı nebī ḳalbine ṭamlar ʿaşḳı ṭıp
   Taḫtgāhı seyr eder gör ḳanġı renk ḥicāb ile

3. ʿİlm ü ʿirfān söyleşir yā bāḫuṣūṣ ʿilm-i ledün
   Ehl-i ẓāhir ṣūretā leş işter-i cevāb ile

4. Derd-i mey merd-i merʾ eşhed-i şehādet becūşān
   Takı der ḳabr-i zebān-ı münteḳīl cilāb ile

5. Der Revāīʾ öyle maḥbūbu sever Ḥaḳ ʿāşıḳı
   Oṭlara yaḳar yürek besler ciger kebāb ile

6. Anlarıñ çoḳ ṣazı sözü anlar olmaz ḫˇāb ile
   Demedim mi sen bu ṣazı çalamañ mıżrāb ile

14a

83

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Destūr

Merd iseñ cehd eyle ey dil düşme esfīl ṣūrete
Çünkü fırṣaṭ elde iken verme emān ruḫṣata

2. Ādem'iñ vechinde bil ümmü'l-kitābıñ sırrını
Ḥaḳḳ'ı bunda görmeyen ʿāmāzın ver ṣoḫbete

3. Kim ki gördü oldu zinde tā ebed mesrūrīdir
Ġāfil olma aç gözüñ ey ehl-i dīn bu ḥikmete

4. Ḥaṭṭ-ı z̲ātıñ ʿālem illā semā durur ey derdmend
"Men ʿaref"[77] sırrın bilirsin işte erdiñ devlete

5. Der Revāī ʿāşıḳ-ı ṣādıḳ olan bilmez ʿaz̲āb
Dāʿimā şükrü Ḫüdā'ya verdigi ol niʿmete

84

Tercîʿ-bent

(feʿilātün/feʿilātün/feʿilātün/feʿilün)

1. Ġazel āḫīr vezin
Yürü dil baş açalım Bāriḫüdā raḥmetine
Varalım el ṭutalım faḫr-i cihān ḥürmetine
Diyelim bizde ḳuṣur çoḳ düşelim z̲immetine
Ḳılalım cānı fedā pīr-i vefā himmetine
Bulalım şeyḫ-i meşāyıḫ müheyyid murādına
Görelim emri nedir nehyi nedir daʿvetine
Belli peyġamber-i z̲īşān demişiz ġıybetine
Velī iḳrārı ḳavī eylemişiz sünnetine
Ederiz ḥamd ü s̲enāʾ luṭfuna çoḳ niʿmetine

[77] "Kendini bilen Rabb'ini bilir." (Men arefe nefsehu fekad arefe rabbehu.) Yılmaz, **Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı sözler**, s.122.

Çeker ārzū bu göñül ermek için vuṣlatına
Bir eḥad varsa gerek ehl-i ṭarīḳ ḫizmetine
Ne ziyān var ᶜacebā şāh-ı resūl ümmetine

2. Hele esbāb-ı muḥabbet ᶜarayan leyl ü nehār
ᶜĀḳil iseñ beri gel pendimi gūş et kafādār
Ḳoma benlikden eṣer ḳalbiñe etmeye ẓafer
Soñunu eyle tefekkür göñüle urma ġubār
Hemi beyhūdeye daş ᶜaṭma yürü ṣāfī żarar
Bunu gel ġayre ḳıyās etme bāzār yevm-i bāzār
Kimi naġrā-yı ḳūdemler kimisi nāyı çalar
Kiminin ᶜadni maraż kiminin bārı dizār
Göresiñ her biri bir ḥāller ile āh u zār
Özüñe eyle naẓar sen ne biliñ kimde ne var
Bir eḥad varsa gerek ehl-i ṭarīḳ ḫizmetine
Ne ziyān var ᶜacebā şāh-ı resūl ümmetine

14b

3. Daḫı dervīş olana mülḥid ü müşrik dedi hep
Söze baḳınca ṣanasıñ bu meẕhep ġayr-i meẕhep
Niye ṭaᶜn eylediler bu yolu bāṭıl mı ᶜaceb
Bu ḳadar ehl-i kemāl bu yola gitdi ne sebeb
Degil ol ᶜaşḳ-ı Ḫüdā var ise bunlar bīedeb
Anı yād ġayrı gören nefs ile cehl-i mürekkeb
On iki şehriñ arasında gelir māh-ı receb
Anıñ aġẓındaki bādır olusar fıḍḍa ẕeheb
Ṭutalım şol meṣelā belde-i şehbā-yı Ḥaleb
Alacaḳ çünkü ḫilāfet farażā Türḳī ᶜArab
Bir eḥad varsa gerek ehl-i ṭarīḳ ḫizmetine

Ne ziyān var ᶜacebā şāh-ı resūl ümmetine

4. Olup ey dil hemān esrār-ı ilāhīde faᶜāl
Faḳat eylerse sezādır o kes ifāde-i ḥāl
Ḳanāᶜat ol fuḳarāda ne'decek māl u melāl
Ve daḫı ism-i muᶜaẓẓam iki mīm ḥā biri dāl
Ne bilir ġāfil ezel eᶜazaḳıḥā dāl u nihāl
Bilir evrāḳını ısmarı nedir ehl-i kemāl
Ḳanı bir ᶜārif-i dānā edecek anı suᵓāl
Bilen ᶜilm-i ḥālini şīr-i ḥelāl ekl-i ḥelāl
Ṣuya ṣabrı yoḳ iken ol ġanemi ṭutar ḳaval
Bilesiñ aṣlıñı ey dil añadır ḍarb-ı meṣel
Bir eḥad varsa gerek ehl-i ṭarīḳ ḫizmetine
Ne ziyān var ᶜacebā şāh-ı resūl ümmetine

5. Zihī dünyāya ḳopar anda ki var anda da var
Ḳatı ṣaḥrāya ḳopar anda ki var anda da var
Boşa sevdāya ḳopar anda ki var anda da var
Gül-i raᶜnāya ḳopar anda ki var anda da var
Ḳodu daᶜvāya ḳopar anda ki var anda da var
Zerr-i simyāya ḳopar anda ki var anda da var
Bu da ḥüsnāya ḳopar anda ki var anda da var
Gahı zībāya ḳopar anda ki var anda da var
Hemi hemtāya ḳopar anda ki var anda da var
Velī Mevlā'ya ḳopar anda ki var anda da var
Bir eḥad varsa gerek ehl-i ṭarīḳ ḫizmetine
Ne ziyān var ᶜacebā şāh-ı resūl ümmetine

6. Dili tevḥīd ile ḥāy farż ile sünnet bilen er
Gelelim cānı benim sū-i şerīᶜat bilen er

“Men ᶜaref”[78] sırrı bilir ehl-i ṭarīḳat bilen er
Degil ol mülk-i cihān rāh-ı ḥaḳīḳat bilen er
Bilir ol ᶜilm-i ledün ḍarb-ı kerāmet bilen er
Görür ol herkes ḫoş keşret-i vaḥdet bilen er
Düzedir ger düşeni remz-i muḥabbet bilen er
Gözedir cāndan ᶜazīz aṣl-ı emānet bilen er
Deme mi sende Revāī şeb-i ẓulmet bilen er
Diyemez yaḫşı yaman ṣūret-i mirᵓāt bilen er
Bir eḥad varsa gerek ehl-i ṭarīḳ ḫizmetine
Ne ziyān ᶜacebā şāh-ı resūl ümmetine

15a

85

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Destūr
   ᶜAḳl-ı nāḳış her dem ol kim şod mülüş mü hele
   Boş yere beyhūdeye ṣoḥbetde ᶜabeş mi hele

2. Yaḫşı baḳ yaḫşı görürsüñ ṣūret-i ādemdesin
   Ḫınṭa kendüm mercimek leẕẕetde ᶜades[79] mi hele

3. Cāhiliñ elfāẓı şöyle baᶜīde ḳoẓ yolar pelid
   Kāmiliñ maḳṣūdu ḥaḳ vaḥdetde ibᶜāş mı hele

[78] “Kendini bilen Rabb’ini bilir.” (Men arefe nefsehu fekad arefe rabbehu.) Yılmaz, **Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı sözler**, s.122.
[79] Doğrusu “عدس” şeklinde olan bu kelimedeki “ع” harfi yerine “ا” harfi, “س” harfi yerine ise “ث” yazılmıştır. İlk değişiklik bir yazım yanlışı iken ikinci değişiklik şairin kafiyeye uydurabilmek için yaptığı bilinçli bir tahriptir. Mananın tahrip edilmemesi adına burada doğru yazım verilmiştir.

4. Murdārı miṣmil eden murdār nedir fehminde ol
   Var mı bir ġayr-i maḥāl ᶜādetde ḥādiṯ mi hele

5. Gördü ḫurşīd-i cihan ol deryānıñ payā beni
   Bir daḫı görmez ᶜaceb hikmete irāṯ mı hele

6. Kāselīs olduġuñu farḳ etdi erbāb-ı kemāl
   Bāṭını ālūde ṣanır dāvetde ol keṯ mi hele

7. Ey göñül fehm eylediñ mi bu Revāī sözlerim
   İyce baḳ vaḥdetde mi keṯretde yebᶜiṯ mi hele

86

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Gel rıżāᵓlıḳ bağlan ey dil sen bir istidrācada
   Raḥmet-i Ḥaḳḳ'ıñ dolu deryā gibi ṭoḳ açа da

2. Her ki taḳdīr-i ezel yazmış ilāhī alnıña
   Ġayrı Ḥaḳ'dan kimse bilmez vālide ve mācide

3. Ḥaḳḳ'ı yād eyler dilince ins ü cinlī hep ḳamu
   Her birin bir ṣūrete münḳasım edip "ezvācā"[80] da

4. Sūre-i "Nūr"[81] ile "Feṭḥ"[82] ile göñül ebvābını
   "Künt-ü kenz"[83]iñ sırrıdır şol maᶜnā-yı "efvācā"[84]da

[80] "Çift çift." Bakara, 2/240; Fatır, 35/11; Şura, 42/11; Nebe, 78/8.
[81] Kur'an'daki 24. sure.
[82] Kur'an'daki 48. sure.
[83] "Ben (gizli) bir hazineydim." Yılmaz, **Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı** Sözler, s.98
[84] "Bölük bölük/dalga dalga." Nebe, 78/18; Nasr, 110/2.

5. Cān fedā eyle ilāhī ʿaşḳına ġayret dile
   Çün Revāī derd ü miḥnetle olup muḥtāca da

87

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Ḥaḳk yolunda bir eḥad ger ʿaşıḳ-ı memdūḥ ise
   Ḫazne-i raḥmān olur ḳalbi anıñ futūḥ ise

2. ʿAhd ü mīŝāḳında ol illā demişdir şüphe lā
   Aḥsen-i taḳvīmde ol kes ʿāriyetü'r-rūḥ ise

3. İrgürür nūr-ı tecellī ẕātına maẓhār anı
   Yaḫşı aḥlāk-ı ḥamīde şīr-i pāk şürūḥ ise

4. Nice hikmetler ile rūşen olur ḳalbi anıñ
   Faḫr-i ʿālem ʿaşḳına kim sīnesi mecrūḥ ise

5. Der Revāī ṣādıḳ ol kim pāḳ-i raḥm-ı māderi
   Dīn ü devletde füzūn ḫūb tabʿ gülberūḥ ise

15b

88

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Destūr
   Nevbahār ermiş ne ḫūbdur ehline aḫī bu cāh
   Bāġ u bustān-ı müzeyyen zīn olur daḫı bu cāh

2. Şöyle fehm eyle Süleymān-ı zemān etmez ḳarār
   Çün bilirsiñ yā suyu yā dānesi telḫī bu cāh

3. Niçe şāhlar yapdırır hem alṭūvānlı āşiyān
   Bunda ḳaldı niçe ṣāyvān niçe köşkāḫı bu cāh

4. Mülk edindi niçe biñ dihḳān u mülūk geçdi hep
   Ġayrı Ḥaḳ'dan kimisi bāḳī degil yāḫı bu cāh

5. Ol meşāyıḫlar buyurmuş gerçi bir seccādedir
   Der Revāī ehl-i ʿaşḳıñ ʿaynı berzaḫı bu cāh

89

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Ey ġarīb bülbül ḳatı gülşende feryād eyleme
   Maḳṣūduñ dīdār mı yoḫsa gülleri ad eyleme

2. Nāfile ḍarb-ı hevā mı başḳa ḥalāvet mi var
   Ṣūretā güldür özüñ bāḳīde irşād eyleme

3. Görmediñ pervāneniñ şemʿada istiʿmādını
   Ḫāl bu ḥāl ḫāliñ nice ʿayarı üstād eyleme

4. Eylesiñ tehẕībi ʿāḳil ʿāşıḳı maḥbūb olan
   Bir beşāretdir hemīşe ḫalḳa imdād eyleme

5. Der Revāī sen gülüñ ārzūsu bende her seḥer
   Rāżī dil her ḥālde yāri sen de āzād eyleme

90

Gazel

(mefāʿīlün/mefāʿīlün/mefāʿīlün/mefāʿīlün)

1. Semāʿī

   Efendim ẕātıña ol kes ʿaceb ney vaʿd eder şöyle

   Hezārān güft ü gūlarla seni dilşād eder şöyle

2. Teʿallüm eylemiş birḳaç münāfıḳ münḳāde sözler

   Bahādır göñlüñü anlarla izyād eder şöyle

3. Cihānıñ mülkünü ṣābir eder emlāk edinmekler

   Terennümle tekellümler saña āmād eder şöyle

4. Çobanıñ dağda ṣayyād degil mi borçluḳ çekdim

   Ne bilsiñ şehr-i dil nāzik hüner īcād eder şöyle

5. Çi ġavvāṣ baḥr-i ʿaşḳ içre alır dürr lāl-i gevherler

   Revāī andan ʿirfānı füzūn üstād eder şöyle

91

Maltaʿ

(mefāʿīlün/mefāʿīlün/mefāʿīlün/mefāʿīlün)

1. Güneşden bir żiyāʾlıḳ al ḳogil ḳapda żiyāʾ ḳalsıñ

   Güneşden ṣoñra aç baḳ kim o ḳapda ne żiyāʾ ḳalsıñ

92

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Destūr
   Yā resūlu'llāh şefāʿat ḳıl niyāz ʿālempenāh
   ʿAzm eder dergāhıña çün ḫāẕeḫāẕ ʿālempenāh

2. Bendeñi ḫüsrānda ḳoyma ʿācizāne bīkesi
   Raḥmetiñ eyle pāhīden sen meʿāẕ ʿālempenāh

3. Men günāhkār ʿāṣī mücrim ü żaʿīf ü nāṭüvān
   Nefsi ġālib eyleme istiḫvāẕ ʿālempenāh

4. Cān-ı dilden şānıña taʿẓīm tevāżuʿ eylerim
   Rūz-i maḥşerde rehānīd āniḳāẕ ʿālempenāh

5. Bu Revāī ʿāşıḳıñ maḳṣūdu dizārıñ seniñ
   Cümleden fīrūzīsin istilẕāẕ ʿālempenāh

93

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. ʿĀşıḳ olmaz bir göñül Mevlā'ya mecbūr olmasa
   Nāṭıḳ olmazdı ezelden ḳalbine ṣudūr olmasa

2. Bunca elvānı nebātātdan ḳamu cān feyiż alır
   Ṣādıḳ olmazdı ʿaṣıl leẕẕetde zenbūr olmasa

3. Kim bilirdi evliyā ẕīşānı peyġāmberleri
   Anıḳ olmazdı nebī maʿnāda menşūr olmasa

4. Sırr-ı tevḥīdi bilenler ẕevḳ-i dehri geçtiler
   Vāmıḳ olmazdı güzel bālāda mestūr olmasa

5. Ḥaḳ teʿālā ḥażret-i ʿAlī'ye aṣlanım dedi
   Fārūḳ olmazdı ʿÖmer Oṯmān da cesūr olmasa

6. Kaʿbe'nin bünyādına anca Ḫalīlu'llāh sebeb
   Ṭanık olmazdı faḳat naġrā-yı destūr olmasa

7. Taḫtını yeller götürdü çıḳdı gökler ḳatına
   Şāʾiḳ olmazdı Süleymān taʿlīm-i mūr olmasa

8. Geldi şeyṭān-ı laʿīne ṭoḳuz laʿnet ḥalḳası
   Fāsıḳ olmazdı bu nāsa fısḳ ü fücūr olmasa

9. Ṣad hezār esrāra maḥrem oldu İskender velī
   Fāʾiḳ olmazdı eger mirʾāt-i billūr olmasa

10. Bu Revāī ʿāşıḳıñ her derdine dermān olur
    Ḥāẕıḳ olmazdı ḳamu eşyāya meʾmūr olmasa

94

Müsemmen-i Mütekerrir

(mefāʿīlün/mefāʿīlün/mefāʿīlün/mefāʿīlün)

1. Semāʿī ġazel
   Efendim ḳaṣr-ı dilde bir gezer var inceden ince
   Anıñ miʿrācı var anda ḫaber var inceden ince
   Aña Veysel Ḳarānī dost pirār var inceden ince
   Tefekkür eyle bir gizli esrār var inceden ince

Gelmedi bu cihān içre neler var inceden ince
Bu ʿālemde niçe ehl-i hüner var inceden ince
Uṣūl-i şerʿide Fārūḳ ʿÖmer var inceden ince
Ḥaḳīḳat ḫayme-yi ʿaşḳda nefer var inceden ince

16b

2. Muḥammed'dir dūʿālemde nebīlerden ḳatı server
ʿAlī dāmād-ı peyġāmber ʿAlī'dir ḥaydar-ı kerrār
Tilāvet eyleyen cümle kitāb-ı çār-ı yār bunlar
Şecer vardır nihāli yoḳ biter ḫurmā güzel eşmer
Aġaç var dalları çoḳdur palamuṭ yā pelid biter
Nice ṭaġ var kimi zerrīn kimi pür seng kimi cevher
Uṣūl-i şerʿide Fārūḳ ʿÖmer var inceden ince
Ḥaḳīḳat ḫayme-yi ʿaşḳda nefer var inceden ince

3. İki ḳardaş Hümezet'le Lümezet var ḳatı māldār
Resūlu'llāh ṣaḥābeyle miṣāfir oldular anlar
Ḳuzuya kıymadı kāfir kilābı kesdi ol tez var
Pişdi uġruna verdi murād istedi ki yer anlar
Ulaşdı Cebrāʾīl ol dem yeme andan dedi murdār
Ḥabību'llāh urup ġamçı yürüdü ol kilāb tekrār
Uṣūl-i şerʿide Fārūḳ ʿÖmer var inceden ince
Ḥaḳīḳat ḫayme-yi ʿaşḳda nefer var inceden ince

4. Şerīʿat sırrına mahrem olur çün ʿārif ü dānā
Seçenler ḥaḳḳı bāṭıldan onlardır tā ebed iḥyāʾ
Ve lākin bir Yehūdī'yle bir İslām eylemiş daʿvā
Danışmışlar Yehūdī'niñ yerinde ḥaḳ imiş ancā
Dedi İslām ben İslām'ım baña yön gör bunu seḫā
Resūlu'llāh dedi varıñ ʿÖmer faẓl eylesiñ illā

Uṣūl-i şerʿide Fārūḳ ʿÖmer var inceden ince
Ḥaḳīḳat ḫayme-yi ʿaşḳda nefer var inceden ince

5. Emīni yerleriñ Kaʿbe Ḫalīlu'llāh mekānıdır
Sekizdir cennetiñ adı biri ʿadn-ı cinānīdir
Kitāblar aṣlıdır ümmü'l-Ḳurʾān sebu'l-mesānīdir
Ḥabību'llāh ile ḫoş dost olan Veysel Ḳarānī'dir
Ebū Bekir ʿÖmer Oṣman ʿAlī hem ḳahramānıdır
Revāī bunlara çāker muḥibbī ḫānedānıdır
Uṣūl-i şerʿide Fārūḳ ʿÖmer var inceden ince
Ḥaḳīḳat ḫayme-yi ʿaşḳda nefer var inceden ince

95

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Ey göñül bu ʿaşḳa yār ol āteş-i dildār ile
ʿAşḳ-ı dildār olmasa olmaz muḥibbī yār ile

2. Māsivānıñ şirkini ġusl eyle çıḳsıñ ḫāneden
Tā ḳala ʿaşḳ-ı Ḫüdā ol sūbesū eẕkār ile

3. Żāyiʿ-ʿaḳl olma ṣaḳın kenz-i nihān bulmuş gibi
Gün geçer ʿömrüñ berāber olamañ bāzār ile

4. Mümkin olmaz ʿaḳl ile ermek civār-ı ʿaşḳa hem
ʿĀḳil olmaz kim yaḳīn ol ʿāşıḳ-ı settār ile

5. Ḳıl naẓar şems ü ḳamer bu dehre ne revnāḳ verir
ʿĀḳil ol mülke żiyāʾ hem yār olur aġyār ile

6. Bāġbāna sorsalar ger bülbülüñ efkārını
   Bir güzel taᶜbīr ederdi ġonca-yı gülzār ile

7. Ḥamdü lillāhi fütūḥāt buldu İslām-ı ḳadīm
   Şān u şöhret çāryārı ḥaydar-ı kerrār ile

8. Nefs-i rūḥu bir bilip gelseñ naẓar-ı nūru sen
   Ṭut Revāī pendini ol hendes-i mısṭar ile

17a

96

Gazel

(mefāᶜīlün/mefāᶜīlün/mefāᶜīlün/mefāᶜīlün)

1. Destūr Semāᶜī Ṣanṭraç
   Gel ey zāhid ne ṭaᶜn eyleñ ᶜāḳıl erdir gel esrāra
   Gel esrāra gel āşkāra gel eşᶜāra gel iḳrāra

2. Eger geldīñ diliñ deng et anda ceng et işāretde
   İşāretde ᶜadāletde her āletde gel iẓhāra

3. Sizin şāhı çeker āhı arar rāhı gider yāre
   Gider yāre denir kāre üstāde gel āh u zāra

4. Revāī dil ḳılar zārı nişān eyler şerīᶜatde
   Şerīᶜatde ṭarīḳatde ḥaḳīḳatde gel er yāra

97[85]

Gazel

[85] Gazelde çok fazla imla hatası olduğundan okunanamıştır.

(mefāʿīlün/mefāʿīlün/mefāʿīlün/mefāʿīlün)

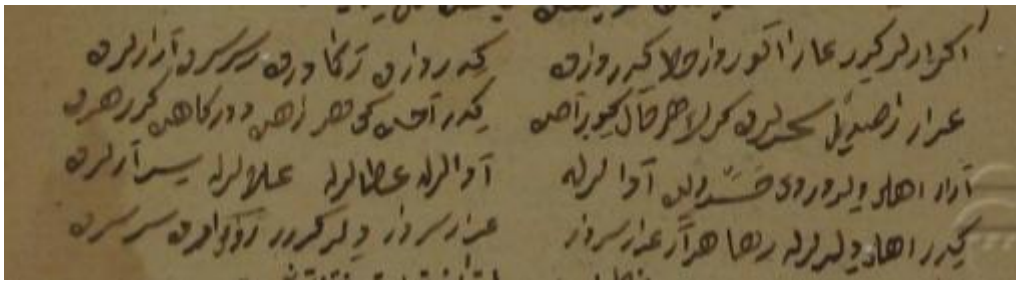

1. Ṣanṭraç semāʿī bī̇nuḳāṭ

   Eger erler gider ---- ---- dār ḥaṭ gider darda

   Gider darda ---- ---- ----- ---- derde

2. ʿArar ---- dil seḥerlerde gerek her ḥāl gider ----

   Gider ---- ki her rāhda derdgāhda gider her ----

3. Arar ehli diler derdi ḥased dilde edāʾlarda

   Adalarla ʿaṭalarla ʿalāʾlarla ---- ----

4. Gider ehl-i dillerle rehā her ār ʿarar serdār

   ʿArar serdār diler ---- Revāī̇ ---- ser serde

98

Matlaʿ

(mefāʿīlün/mefāʿīlün/mefāʿīlün/mefāʿīlün)

1. Leb ermez sanṭraçdır bu liḳāʾ farḳ et nuḳāṭ-ı nest

   Laṭī̇fe söyledim aḫşam ----[86] dest ola dilşikest

99

Gazel

[86] “سا پ” şeklinde yazılmış olan kelime okunamamıştır.

(mefāʿīlün/mefāʿīlün/mefāʿīlün/mefāʿīlün)

1. Semāʿī
   İlāhī ʿaşḳını dūr eyleyip bārim ʿarandırma
   Vücūdum mest-i dil şehrindeki yārim ʿarandırma

2. Seniñ rāhıñda lāyıḳ mı dil-i maḥṣūn ola ʿāşıḳ
   Erişdir ḥikmet-i feyżiñden esrārım ʿarandırma

3. Ḥayāt-ı cāvidānıñ ṣun ḥayāt baḫş eylesiñ cāna
   Ḫafā bulsuñ vücūd u ḥāmī-yi varım ʿarandırma

4. Kerem ḳıl luṭf-i pākiñden bu ʿaşḳı şād u ḫurrrem et
   Saña cāndan ricāʾdır bu men ʿararım ʿarandırma

5. Revaī ʿāşıḳa miḥnet sezā bārim eder señden
   Ḳadīm-i seyr-i dil murād-ı dīdārım ʿarandırma

100

Gazel

(mefāʿīlün/mefāʿīlün/mefāʿīlün/mefāʿīlün)

1. Semāʿī
   Göñül bülbül gibi gülşen içinde zāra ʿār etme
   O demde eyle feryādı seḥer inkāra ʿār etme

2. Var ʿaşḳıñ şemʿine pervāz edip kendiñ sezā eyle
   Yaḳagör cismiñi pervāneler veş nāra ʿār etme

3. Kemālāt ehline yā hū var ol cānıñ fedā eyle
   Eriş dāmān-ı mürşīde yapış ol yāre ʿār etme

4. Var ol ʿaşḳ ile dembest ol gözüm nūrum nidā eyle
   Eger vaṣfında dil güyā olur eşʿāra ʿār etme

5. Ḥaḳīḳat rāhına ʿazm et ki anda ḫūb edā eyle
   Ulaş ol vaṣl-ı cānāne yürü reftāre ʿār etme

6. Muḥabbet bezmine dāḫil görülmek iḳtiżā eyle
   Geçir dil-i kemlik yāḫūd degin her bāre ʿār etme

17b

7. Revāʿī ḫizmetiñ Ḥaḳḳ'a görüp her gün revā eyle
   Anıñ ʿaşḳında sen ḫāk ol bedil iḳrāra ʿār etme

101

Gazel

(mefāʿīlün/mefāʿīlün/mefāʿīlün/mefāʿīlün)

1. Semāʿī
   Bu gün bir āfet-i devrān naẓar ḳıldım ki bir yerde
   Anı ʿüryān görüp ʿaḳlım dāġıldı ḳalmadı serde

2. Cemāl-i vechine şāhid siyah kisvelerin dökmüş
   Dağıtmış ebrūveş müyler temāşā gösterir merde

3. ʿİẕār<ıñ> terlemiş dürler çü ḫāl-i ḳadd-i ḫāl olmuş
   Dizilmiş ḥüsnüne bir bir miṣāl-i naẓm-ı gevherde

4. Kemān ebrūların çaṭmış baḳar şehlā kıyar cāna
   Ne mümkün ḳurtulup ḳaçmaḳ giriftār eyledi derde

5. Anıñ ʿaşḳ-ı firāḳıyla düş oldum ʿaşḳ u sevdāya
   Cemālin seyr edip bir kez oḳudum şiʿri ezberde

6. Bu ḥāli eyleyen dilber ḥamāma teşrīf etmişdi
   Revāī görmesiñ rūyum deyü destin çeker perde

102

Gazel

(mefʿūlü/mefāʿīlü/mefāʿīlü/feʿūlün)

1. Ḳalender<ī>
   İşte dedigim ḳāmet-i ʿarʿar budur işte
   Şol dīdesi ḫūb āfeti bir yār budur işte

2. Ruḫ lāle gibi ḳırmızı ol kendisi elvān
   Bülbüle olan ġulmet-i serdār budur işte

3. Hem zülfüne ʿāşıḳları Manṣūr gibi her ān
   Ḳaṣd ile çeken ḳayd-ı berdār budur işte

4. Oldu bu göñül ḳalḳale reftārına ḥayrān
   ʿArzūnda bu dil ḥasreti her yār budur işte

5. Cellād-ı çeşmim ḫışm ile baḳ dīdesi fettān
   Revāī dedi heybet-i kerrār budur işte

103

Gazel

(mefāʿīlün/mefāʿīlün/mefāʿīlün/mefāʿīlün)

1. Semāʿī

   Yine ʿazm etdi bir sālik ḳara-yı rūḥ için cerre
   Diñ merāsimdir daʿvā tekellüf eyler levm şerre

2. Ḳaranlıḳ gece ẓulmetdir şerīʿat gün gibi rūşen
   Zekāt ile refīḳ ol kim gelir her günde beş kerre

3. Şemsde bir żiyāʾlıḳ var emānet āsumānıñdır
   Müderrisler verā öyle oḳur sürʿatli ḫoş ġurre

4. Gel imdi cān-ı men rūḥuñ ḳirāsı çün gezersin yā
   Suʾāl etsene dersiñ sen saña bir kimse ẓuhūrre

5. Gerek cerr ehliniñ ḳabı daḫı birḳaç olur derler
   Yā sen bir ḳap ile böyle gezersiñ ṣad yaban yerre

6. Çıḳar ḳalbiñde mār-ı ḳara-yı rūhuñu yer şol
   Ḳanı yoḳ elde sermāye alınmaz bir ʿacz cerre

7. Seniñ sevdāñ degil mi bir ḫūbānıñ baḳdıġı şehlāʾ
   Yā bende başḳa sevdā var daḫı andanda ter ḥurre

8. Murādıñ Kaʿbe-i ḥācc eylemek göñlüñde ger varsa
   Ḳureyş ol ḳufliye beytiñ yolun gözle geçer ṣurre

9. Celāʾ-yi ʿaşḳıma vermiş idi bir maḥbūbuñ pendi
   Revāī söz ede ammā ḫāṭırda ḳalmadı ẕerre

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Destūr

   Ey göñül gūş et bu pendim mār ederim keyfiñe

   Baġlayıp silsil ile ḫumār ederim keyfiñe

2. Vermezem hīç su ṣaman gözlersiñ āḫūr bābını

   ᶜAyda bir üstün körü tīmār ederim keyfiñe

3. Añladım nūş eylemişsiñ cāmı bir dem hāneden

   İçdiğiñ ol āb-ı zehr-i mār ederim keyfiñe

4. Rāh-ı ᶜaşḳı terk edip bir ġayre ᶜāşıḳ olmuşuñ

   Devr-i ᶜālemde seni ḳaşmar ederim keyfiñe

5. Pendini gūş et Revāī gel bu işden fāriġ ol

   Yoḫsa kendiñ yaḳarım tārmār ederim keyfiñe

105

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Bes bu dem ᶜaşḳıñ mücellāsın mirᵓat aldıḳ yüze

   Her ki ol baḳsa görür kendini kendinde bize

2. Kim cemāl-i yāri seyrāñ eyledi mestānedir

   Gāh kimi ᶜārif olup gāhı kimi düşdü reze

3. Bunda çoḳ kimler şaşırdı rāh-ı maḥkūm oldular

   Ṣarpa çaṭdı yolları aṣlā çıḳamazlar düze

4. Kim sürer daʿvā-yı benlikden ʿazāzīl öyledir
   Gel benim müʾmin ḳarındaşım ḳulaḳ ver bu söze

5. Bu fenā gülzārına bel bağlayıp aldanmayıñ
   Boşunadır bir vefāsı yoḳ yemīn olsuñ size

6. Geç bu fānī şöhretinden var beḳābi'llāha bir
   Gör nedir mirʾāti bir kez beyt-i būd eyle göze

7. Varını farḳ etmeyen insāna yük insāndır
   Bes bilen cān içre cānımdır benim özden öze

8. Çün dizār-ı dost ile ʿāşıḳları leyl ü nehār
   Ḳadr-i gül bülbül s̱enāʾ boynun eger mi nergise

9. Böyledir pend-i Revāī gāh tesellīdir merām
   Kendi ḳadrin bilmeyenler yorulur geze geze

106

Gazel

(feʿilātün/feʿilātün/feʿilātün/feʿilün)

1. Aḫīr vezin
   Yürü dil ṭanıdığıñ vesvese ḫayırlı ise
   Deme gel şerʿisedi herkese ḫayırlı ise

2. Verecek mālı ḥelāl kim getirir biñbirine
   Ṣadaḳa eylediğiñ el kese ḫayırlı ise

3. Giyinip çār ʿanāṣır rūḥ-ı iżāfīde kim

Nitekim maḥfūẓ eder elbise ḫayırlı ise

4. İrcāᶜ-yı aṣl-ı ilāhi erer aṣlına rücūᶜ
   Vere mi Bāriḫüdā iblīse ḫayırlı ise

5. Çi Revāī dilediñ fikr-i telāşe dünedir
   Olacaḳ vaṣla ḳarīb yār ise ḫayırlı ise

18b

6. Sebeb ihyāᵓsın olañ hem dūcihānda ricāliñ
   Ḳılarız ḫayr u şenāᵓ bes ise ḫayırlı ise

107

Gazel

(feᶜilātün/feᶜilātün/feᶜilātün/feᶜilün)

1. Destūr aḫīr vezin
   Ola bir āhū sefīd bende seniñ men dese de
   Ne sözüm vardır aña çantamı çırpsa yese de

2. Baña ᶜarż-ı cemāl eylese bes ṣabr ederim
   Dilemem ġayrı bir eşyā ḳāniᶜ dil yek būsede

3. İkide birde benim ḫāṭırım etse şermende
   Dilemez fıḍḍa ẕeheb dopdolu semzer kesede

4. Bilirim ᶜāşıḳınıñ maᶜşūḳa bir cān nesi var
   Hele men lā demezem cān-ı menim istese de

5. ᶜAlevi yaḫşı zībādır göñülüñ sevdigine

Biz anı vehbī olurdan oḳuduḳ medresede

6. Çekinir mi ki ol māhıñ baña yoḳ meyli ʿacep
   Ḳomasa böyle Revāī kühlī vesvesede

108

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Çünkü bir sevdā-yı ḥāl oldu ʿacāʾib başıma
   Bilmezem ḳahr-ı muḥabbet semmi ḳatdı aşıma

2. Ṭūṭī ḳılmışken dilim bülbül teki zār eyledi
   Yoḫsa gül ġonce daḫı naḳkāş mıdır neḫāşıma

3. Derd u ġam deryāsına zevraḳımız ġarḳ eyleyip
   Çoḳ temāşā eylesiñ şimdengerü ṣavaşıma

4. Teprenip ʿaşḳım żiyāʾ verdi şukūfe bir bir āh
   Ehl-i derd-i ḥāl olan gūş eylesiñ dil nāşıma

5. Çünkü efġānım erip bu dehre verdi ḳalkale
   Cümle taʿcīz oldu ʿālem eşk-i çeşm-i yaşıma

6. Derd-i ʿaşḳım ḳorḳarım bir cāna iẓhār eylesem
   Kimseler ṭāḳat getirmez serdeki aṭaşıma

7. Neyleyim çeşm-i āhū bir derde yār ḳıldı meni
   Ḳoydu ḥasret hem il ü vaṭanıma ḳardaşıma

8. Nice iẓhār eylesiñ Revāī aḥvāl ʿilmini

Āşikār etmek anı mümkün degil sırdaşıma

109

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Ey göñül meyl etme sen bu dünyānıñ naḳḳāşına
   Sen seni bilmek dilerseñ ur miḥengiñ ṭaşına

2. Sen Süleymān-ı zemān olsañ daḫı aldar cihān
   Kimse nāʾil olmadı aḫīr bir anıñ yaşına

3. Ṣanma bāḳīdir bu ʿālem kim degil bir bāḳī yār
   Hep gelenler gitdi baḳsınlar anıñ ṭaṭl'aşına

4. Bir bāzār ḳoydu geçer ol ins ü cinlī hep ḳamu
   Her bāzārı seyr eden uġrar bir anıñ başına

5. Ġāfil olma aç gözüñ gel ẕātıñı añla ʿayān
   Var iken ruḫṣat eliñde ṭopla ʿaḳıl başına

6. Yār-ı ḥasret çek cefā miḥnet firāşın mesken et
   Verme sırrıñ sen sen ol hem ılıman ḳardaşına

7. Ṭut muḳīm-i sözlerin kim gel Revāī maẓhār et
   Bu fenādan el çekip yan sen seniñ aṭaşına

110

Müsemmen-i müzdevic

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Destūr ġazel

ᶜĀḳibet sende gelirsiñ bu ṣırāṭıñ başına
Ḥażret-i Ādem gibi girsiñ hezārān yaşına
Bir geçitdir geçmeyen uġrar yolu adaşına
Düşme dil ger ḫāne-i dünyā ḳamu ṣavaşına
Az naṣiḥatdir saña düşme cihān telāşına
Aç gözüñ gel ġāfilin gözüm baḳ yaşına
Var mıdır āgāh olan bir nesne ḥaḳ oynaşına
Maᶜlūmuñ olduysa yā hū baḳma ᶜālem nāşına

2. Bu cihān bir kimseye bāḳī degil ẓıll-i ḫayāl
Gūşu ḳıl naẓm-ı viṣālim etme aṣlā iḥtimāl
Bir oyundur oynanır bilmem nedir eḫaṣṣ meḳāl
Farḳ eder ᶜārif olan ger var ise ᶜaşḳ ehl-i hāl
Vaḳd iken al māyeñi elvāneden yap bāl ᶜasel
Bir pazardır tez geçer aḫīr zamān vaḳd-i maḥāl
Ġaflet ile aldanıp meyl etme ḳalb naḳḳāşına
Çün boyadır reft olur varsa eger āb başına

3. ᶜĀḳibet olsuñ gerekdir sende muḥtāc-ı duᶜā
Var iken ruḫṣat eliñde ḫāne-i dil boş ḳoma ḥa
Böyle bil ḥāżir duᶜā olsa sezā ḥaḳ dāʾimā
Nāʾilin bulsa gerek derler keş ṣādıḳsa a
Müştāḳım bāḳī degildir māsivā dār-ı şifā
İyligin neyse ḳalır elbetde yā hū yanıña
Oḳu birḳaç Fātiḥa baḫş eyle dīn ḳardaşına
Yazılır beyt-i müsemmāda ḳamer ġarrā şinā

4. Girmedi kabre benimle ʿalī evlād ile māl
   Cümlesi dünyāda ḳaldı mülk ü emlāk u melāl
   ----[87] olduysa daḫı biz böylece verdik suʾāl
   Şol durur var ise Ḥaḳḳ'a yarar kenz-i kemāl
   Ḳalmadı ṣūret yüzünde dāne-i āb lī̈ki şāl
   Miṣl oṭ urdu güneş bulmadı vücūd ẕāt-ı muḥāl
   Per girip ṭopraġa daġıldı başımdan āşinā
   Yā vemā taḥte'ṣ-ṣerā maʿlūma ṣırdaşına

5. Ey birāder baḳsaña yetmez miyim ʿibret saña
   Sırra dem çekdi sezā er āşinā Ḥaḳ'dan yaña
   Baḫrveş bir yoldur riyāʾ her kimi uġrar aña
   Ḳurṭaran zevraḳını ẕikr ü ṣenāʾ ḳıldı saña
   ʿAzm eden buldu ṣafā özge ḥaḳīḳat rāhına
   Ḳaydı oldu dem bāġ-ı defterde sertārī̈ḫine
   Şemʿi nāmım bir nişān oldu mezārım ṭaşına
   Bu Revāī̈ ʿavn-i Ḥaḳ ḳıldı neẕāret dāşına

19b

111

Muaşşer-i Mütekerrir

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Destūr Ġazel
   Ey göñül müşkül ṣınanma bu fenā talṭī̈f şinā
   Uġradır ṣarpa yoluñ yaḫşı iken yoḳuşuna
   Verme sırrıñ ṭut naṣī̈ḥat ḳoy bu naẓmım gūşuna
   El yamandır bir ağır yük yüklediler dūşuna

[87] "حس تـ" şeklinde yazılmış olan kelime okunamamıştır.

Ṭatlı aşıñ zehr ederler semm ḳatarlar aşına
Kimseler ṭāḳat getirmez bu işiñ ġāmūşuna
Dad alan var mı fenādan ver ḳulaḳ bayḳuşuna
Dost seni ārzū dilerse sen aña ḳoş ḳoşana
Kim seni sevdi ise sende anı sev ḫoşuna
Sevmeyen sözüm söylemez yorma kendiñ boşuna

2. Öyle olduḳça benim pendim tesellīdir saña
Sen saʿye-yi ġayretiñ muḥkem ṭutup Ḥaḳ'dan yaña
Rāh-ı ʿaşḳı irgürüp sen cān-ı dil bulsañ ṣafā
Kimseyi incidme kim incinmesiñ cānıñ da ḥā
ʿAşḳa ver özüñ leṭāfetler bulur şīrīn żiyāʾ
Ruḫṣatıñ elden bıraḳma kim olursayıñ hebā
Herkesi yaḫşı görürsüñ yaḫşı ḥāliñ dāʾimā
Çün ezelden böyle bir söz var bilirsiñ maʿlūma
Kim seni sevdi ise sende anı sev ḫoşuna
Sevmeyen sözüm söylemez yorma kendiñ boşuna

3. Bir düşün de gör nasıl bu söz yerinde müsteḥaḳ
Aç gözüñ bir kez naẓar eyle bu naḳşa içre baḳ
Şöhret-i dünyāya aldanma olañ Ḥaḳ'dan ıraḳ
Eski düşmān dost olur derlerse gūş etme bıraḳ
Var mı bir āteş bārūtla bir maḥālde olacaḳ
Olmadı ger görmek yesīr ikisin aḫşam ṣabaḳ
İşte bundan ḥişşe al bir sende varsa añlamaḳ
Duymadıñ mı ben saña daʿvāyı añlatdım beyaḳ
Kim seni sevdi ise sende anı sev ḫoşuna
Sevmeyen sözüm söylemez yorma kendiñ boşuna

4. Gel sözümü diñler iseñ uyma nefse ey dīlā

ᶜĀḳibet yoldan çıḳarsıñ ṭaş baṭar ayaġıña
Ṭut Revāī sözlerim aḳlıñ düşür gel başıña
Kim saña kemlik ederse sen aña hīç uyma ḥā
Ḥaḳ bilir māniʾ degildir menzil-i eyva'llāha
Bilmediġiñ bir kişiyle ḳoymasın baş yaṣdıġa
Sen fenāda eylik et kemlik ederse ḳ'ol saña
Tā ᶜaṭalardan bu söz ḳalmış naṣīḥat adıyla
Kim seni sevdi ise sen de anı sev ḫoşuna
Sevmeyen sözüm söylemez yorma kendiñ buşuna

112

Gazel

(feᶜilātün/feᶜilātün/feᶜilātün/feᶜilün)

1. Aḫīr vezin
   Yine bir ḫūb u ḥüsün āh eder endīşesine
   ᶜAcabā kim ne demiş bu cigerim kūşesine

2. Baḳamam yüzlerine men iki çeşmim dū ṣu
   Yanar oṭlar yüregim ne bilir dişesini

3. Bu cevāba ne cevāb verse gerek sāḳī bilir
   İçi sırdır dışı nūr āb doludur şīşesine

20a

4. Yürü dil ḳipreleriñ eskidi pervāzını yap
   İşi iḥsān götürür ṣabunu sür terşesine

5. Ḥasediñ ḳalbi fesād ṭālibi şeyṭāndır bilir
   Düşüverir bir gün ᶜazāzīl beytiñ nemşesine

6. Hele cānbāz resen naḳl-i ṣaḥrā gibidir
İkişer oynayaraḳdan çıḳa ol düşesine

7. Gemide yelkeni devr ᶜārmaya şıpḳaya ulaş
Be Revāī bu ġazel zerr güşe mengüşesine

8. Ġaynı yaz rāyı ṣād dāl cemᶜi çār
Bu da tārīḫ olacaḳ bāġ-ı raḥm pīşesine

113

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Mest ü medhūş olmuşam ālūde bir ṭas mey ile
Mevlevī dervīşlere derler ki raḳḳāṣ şeyᵓ ile

2. Ġıybeti terk eylemişler görmez iller ᶜaybını
Leẕẕet-i dünyā degil mi levn-i incāṣ ney ile

3. Taḳlīd ü taḥḳīḳ eder bir yol ᶜarar ol ᶜaşḳ imiş
Buldu mürşid neylesiñ bu rāhda ᶜabbāṣ fey ile

4. Şimdi erkān-ı meşāyıḫ nāmeşāyıḫ añlamaz
Farḳ eder ehl-i maᶜrif pendi vetrāṣ yāy ile

5. Der Revāī ᶜaḳl-ı nāḳıṣ merdüme bārsız nihāl
ᶜAşḳı yoḳdur ᶜilmi nist maᶜnīde münḥāṣ ḳay ile

114

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Ḥaḳ teᶜālāya teżarruᶜ eyle dil ᶜarż bāmgāh
   Hem daḫı şebḫīz olup vaḳd-i seḥer rāż bāmgāh

2. Dāᵓimā eyle zünūzdan sen kemālat ehline
   Nāvekendāz olma ḫalḳa eyle feyyāż bāmgāh

3. Ḫoş olur kim rāḥat ile günlerinde sāh sāl
   Çekme miḥnet ṣoñ deminde açdı fi'l-ᶜarż bāmgāh

4. Kim daḫı ᶜaḳl-ı ᶜulūm pendi ᶜaṭalar āfitāb
   İḫṣiḫān aṣl-ı ᶜanāṣır eyle inhāż bāmgāh

5. Der Revāī luṭf u iḥsānı Ḫüdā'nın pāgend
   Āba der cūy-ı dūdevlet āsmān ᶜarż bāmgāh

115

Müfred

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. İster iseñ maᶜrifeti yanıma gel de dile
   Ger tū nicvāhi hünerler nezde men ū nicvāh

116

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Ḥamdü lillāh çün keṯīr aḳsāṭ olupdur nān-ı şāh
   ᶜĀşıḳ-ı dilḫasteye ifrāṭ olupdur nān-ı şāh

2. Esti raḥāt nefs-i emmāre temennī eylesiñ
   Artdı başdan devlet-i ahbāṭ olupdur nān-ı şāh

3. Eylesiñ ḫayr u şenāʾlar dāʾimā sulṭānıma
   Fażl-ı esādı da iḫtilāṭ olupdur nān-ı şāh

4. Pādişāh-ı ʿālem ol "Nahnü kesemnā"[88] āmiri
   Rehnümā oldu nebīler ḥāṭṭ olupdur nān-ı şāh

5. Der Revāī Ḥaḳ yolunda ḫānḳāh var eyledi
   Anda taḥṣīl şerzebān āʿṭāṭ olupdur nān-ı şāh

20b

117

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Destūr
   Ey göñül şebzindedār īḳāẓ bilir ol şāh-ı rāh
   Kimdedir ʿaşḳ ġayreti şevāẓ bilir ol şāh-ı rāh

2. Dest-i ḳırḳlardan ṭolu peymāne nūş etmiş henūz
   Ṭabʿ-ı lāyıḳ ḫūb süḫan elfāẓ bilir ol şāh-ı rāh

3. Farḳ eder yaḫşı yaman bīdār şoden erbāb-ı dil
   Bir tefekkür eyler istiḳāẓ bilir ol şāh-ı rāh

4. Dānīyān ʿilmi bilir hem ʿilm-i aḫter āşinā
   "Kenz-i maḫfī"[89] fehm edip liḥāẓ bilir ol şāh-ı rāh

[88] "Biz taksim ettik." Zuhruf, 43/32.

5. ʿİlm-i manṭıḳ ʿilm-i hendes ʿilm-i naḫfī ʿilm-i ʿaşḳ
   Ṣanma kim bed ḫūylu cenābet bilir ol şāh-ı rāh

6. Der Revāī dostuna kim cān u baş eyler fedā
   Ḳahr u luṭfu bir bilen oflaẕ bilir ol şāh-ı rāh

118

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Rūy-i dād bulduḳ bu ʿaşḳ u yanġıʿ sevdā ile
   Ehline ḳıldıḳ tevāżuʿ ve vażʿ maʿnā ile

2. ʿAhdini bozan ḥavārīler ḥarāmīdir bize
   Tā ebed dost olmadıḳ yoḳdur vaḳʿ dünyā ile

3. Raḥāt peste eyledik ʿazm-i sefer şod rāh-ı Ḥaḳ
   Fāżıl-ı micmer nihād etmez şürūʿ ircā ile

4. Gel göñül gel sen tevāżuʿ edici ol serfikir
   Dilşikest etme ṣaḳın "ve't-tebāʿ"[90] taḳvā ile

5. Menzil-i yoḳluḳda ol fehm eyle incitme ḫāṭır
   Olmalı ḫānefürūş hem tez racʿ rıżāʾ ile

6. Der Revāī abe aḥmaḳ olma sen ol dīde var
   Özüñe ḫayrı dege hem bul nefʿ beḳā ile

---

[89] "Gizli hazine" Yılmaz, **Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı Sözler**, Enderun, s.91.
[90] "… ve uyduk ...." Ali İmran, 3/53; Yusuf, 10/38.

119

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Çün bulursuñ rāh-ı ᶜaşḳı kimdir üstād[91]ıñ hele
   Hem bu sırrı ḳande verdi ġayrı mümtāzıñ hele

2. ᶜĀşıḳ-ı şeydāya nisbet zār edersiñ günbegün
   Dembedem feryād eder seniñ buna āvāzıñ hele

3. Çün begenmişsiñ hemān ᶜālemde bir güzīñi
   Ġurre-yi murġuya teşbīh pend-i āgāzıñ hele

4. Ẕemm edersiñ ehl-i ᶜaşḳı ben meneş efsānesin
   Ḫavfı hem terk eylemişsiñ yoḳ mu feyᵓ vāzıñ hele

5. Meclis-i rindāne geldikçe Revāī lāl olur
   Bülbülveş kān oḳurken dil-i şehbāzıñ hele

120

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Sevdigim ḫūbluḳda ternāz olsa dekbāz olmasa
   Āşıḳı her demde dilşād olsa nāşād[92] olmasa

2. Göñlümüz ᶜirfānı memnūn eylese ol dilberā
   Hem güzellik içre mümtāz olsa dilbāz olmasa

[91] Bu kelimedeki "د" harfi, şair tarafından "ز" harfi ile değiştirilmiştir. Kafiyeye uydurmak için yapılan bilinçli bir tahrip olduğu açıktır. Mananın tahrip edilmemesi adına burada doğru yazım verilmiştir.
[92] Bu kelimedeki "د" harfi, şair tarafından "ز" harfi ile değiştirilmiştir. Kafiyeye uydurmak için yapılan bilinçli bir tahrip olduğu açıktır. Mananın tahrip edilmemesi adına burada doğru yazım verilmiştir.

3. Şöyle olsañ isterim ᶜālemde miṣlī olmasañ
   İşgüẕār ġāyetle şehbāz olsa ḳurnaz olmasa

4. Ḫāṭırın ḳılsa tesellī ᶜāşıḳ-ı bī̇çāreniñ
   Luṭf edip çünkü ḫāṭırnāz olsa emrāż[93] olmasa

5. Ol muḳīm-i ᶜabd yā ḳadīm Revāī yār ola
   Hem daḫı ġāyet oyunbāz olsa cānbāz olmasa

21a

121

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Destūr
   Ḥaḳ teᶜālā ᶜāşıḳa uçmaġda yapdı bir ḳule
   Beyt-i maᶜmūr ᶜarşda evvel ṣāġda yapdı bir ḳule

2. Ṣūret-i ādemde iẓhār eyledi dehre nişān
   Ol serendibde mekānı daġda yapdı bir ḳule

3. Ādem'iñ alnında ẓāhir oldu nūr-ı Muṣṭafā
   Mecnūn u Leylā görüp oṭaġda yapdı bir ḳule

4. Bildiler Ḥaḳḳa'l-yaḳīn oldu resūl-i kibriyā
   Vaḥyī rehber eyledi soraġda yapdı bir ḳule

[93] Bu kelimedeki "ض" harfi, şair tarafından "ز" harfi ile değiştirilmiştir. Kafiyeye uydurmak için yapılan bilinçli bir tahrip olduğu açıktır. Mananın tahrip edilmemesi adına burada doğru yazım verilmiştir.

5. Cümle elvān içre efḍal eyledi gül ḳadrini
   Bülbül-i şeydālara ol bāġda yapdı bir ḳule

6. Gördü pervāne güle pervāz ederken bülbülü
   Yaḳdı cānın reng-i gül çerāġda yapdı bir ḳule

7. Der Revāī ḥişşemend ol al semenderden ḫaber
   Nūr ki oṭa yanmadı ol çāġda yapdı bir ḳule

122

Kaside

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Ol ḥabību'llāḥ vaḥiyi geldi eşrāf-ı gece
   Verdi Mevlā'dan selām hem oldu elṭāf-ı gece

2. Vardı cinden burāḳ alakları emānetleri
   Ḥaḳ seni ister gerekdir bil ki bu ṣāf-ı gece

3. Beliñe cevher kemer barmaġına ḫātem-nebī
   Başıña nūr tācını giydirdi letḥāf-ı gece

4. Vardı dördüncü semālar Cebrāʾīl maḳāmıdır
   Beyt-i maʿmūr'da melekler durdu ṣaf ṣaf-ı gece

5. Hep melekler māşāʾeʾllāh tebārek dediler
   Nūr ile müstaġraḳ oldu cümle eṭrāf-ı gece

6. Cebrāʾīl anda bir eẕān durdu sünnet eyledi
   Cümle rūḥlar ol imāma uydu esnāf-ı gece

7. Geldi refref aldı gitdi ḳāb-ı kavseyne anı
   ʿArş-ı kürsī seyri ḳıldı hem kūfī ḳāf-ı gece

8. Nice sırlar āşikār oldu resūlüñ ʿaynına
   Nice ḥikmetler müzeyyen oldu elṭaf-ı gece

9. Oldu maḥbūb-ı Ḫüdā peyġamber-i aḫīr zemān
   Dehr-i dūna oldu iʿlān çünkü evṣāf-ı gece

10. Evveline ibtidā yoḳ aḫīrine intihā
    Efḍal-i şehālar nebīler öyle şerāf-i gece

11. İsm-i pāki Aḥmed-i Maḥmūd Muḥammed Muṣṭafā
    Öyle bir şāh-ı Ḫüdā'dır miṣlī yoḳ ṣāf-ı gece

12. Yādgūn etme şefāʿatden bizi sen yā resūl
    Der Revāī ḳoyma ẓulmet rūḥ-ı iżāfī gece

21b

123

Müseddes-i mütekerrir

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Destūr Ġazel
   Yürü ġāfil yürü seng ʿaṭma Ḫüdā ḫalḳına
   Hele Ḥaḳ ʿāşıḳınıñ cānı fedā maʿşūḳuna
   Ve daḫı ehl-i diliñ baġlı dili tevfīḳine
   Ṭaḳılı buynuna silsil-i ḥaḳīḳat taḳına
   Bu meṣeldir fuḳarā ḳalbine her kim ṭoḳuna
   Ṭoḳunanıñ ṭoḳunur sīnesi Mevlā oḳuna

2. Velī gūş eyle göñülden ne hevā bu ġazeli
   Birazcıḳ aḥsen-i taḳvīme naẓar ḳıl yad eli
   Ne ṣadefdir hele farḳ eyle binā'nıñ temeli
   Bunu bir ehl-i kemāl eyledi ru'yet ezelī
   Bu meṯeldir fuḳarā ḳalbine her kim ṭoḳuna
   Ṭoḳunanıñ ṭoḳunur sīnesi Mevlā oḳuna

3. Ġāfil olma bu cihāñ mülkü saña bāḳī degil
   Meṯelā ḫayrıñı bil şerriñi bil olma ẕelīl
   ᶜArıdıp ḳalbiñi gel pasını tevḥīd ile sil
   Nedir ol tevḥīd-i erkān ile esrārını bil
   Bu meṯeldir fuḳarā ḳalbine her kim ṭoḳuna
   Ṭoḳunanıñ ṭoḳunur sīnesi Mevlā oḳuna

4. Yed-i ḳudretle anı düzdü te'ālā bilesiñ
   Yoġurup çār ᶜanāṣır ile Mevlā bilesiñ
   Cemᶜ-i maḫlūḳa serīr ādemi ola bilesiñ
   Hemi dil beyt-i naẓargāh-ı mücellā bilesiñ
   Bu meṯeldir fuḳarā ḳalbine her kim ṭoḳuna
   Ṭoḳunanıñ ṭoḳunur sīnesi Mevlā oḳuna

5. Ne bilirsiñ fuḳarānıñ nesi vardır nesi yoḳ
   Fuḳarā kimseleriñ yā ᶜacabā rūy-ı ṣavuḳ
   Yıḳılır ḥāżır-ı şikeste olur miṯl-i çocuḳ
   Bilemez ḥālini aḥvālini açıñ nice toḳ
   Bu meṯeldir fuḳarā ḳalbine her kim ṭoḳuna
   Ṭoḳunanıñ ṭoḳunur sīnesi Mevlā oḳuna

6. Ḳanı ol ādemiñ alnındaki nūr dāḫil iseñ
   Göñül ayırma añınla olasın ḥāṣıl iseñ

Çek eliñ mülk-i cihān leẕẕetine māʾil iseñ
Yapagör yıḳma göñüller evini ʿāḳil iseñ
Bu meṣeldir fuḳarā ḳalbine her kim ṭoḳuna
Ṭoḳunanıñ ṭoḳunur sīnesi Mevlā oḳuna

7. Geçelim kibr ü ġurūrdan bulalım yaḫşı naṣīb
Naẓar et mülk-i dil ālūde ḥaḳīḳat līpālīp
Dedi bīçāre Revāī özünü sen de bilip
Ne rumūz der olasıñ ʿārif-i biʾllāh işidip
Bu meṣeldir fuḳarāʾ ḳalbine her kim ṭoḳuna
Ṭoḳunanıñ ṭoḳunur sīnesi Mevlā oḳuna

124

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Ṭālibā sen dūcihāñda rūy-ı aḳ olmaḳ dile
Kec hūlūluḳ[94] var ise Ḥaḳḳ'a ʿuşşāḳ olmaḳ dile

2. Ḳīl ü ḳāliñ var degişdir hücre-i dildāradan
Ṭut bu rāh āṣārını sen derde yāḳ olmaḳ dile

3. Çāresiz ḳal kim devādār olmasıñ bir kimseler
Nāümīd ol varlıġından bīāfāḳ olmaḳ dile

4. Zīnet-i dünyādan el yu çek diliñ ger ḥāmīye
Ṭāġ-ı göñlüñ üstüne ʿanḳāʾ firāḳ olmaḳ dile

5. Bülbül-i şeydā gibi gülzāra ḳarşı ḳıl niyāz
Gel şehid-i Kerbelā'dan bir çırāḳ olmaḳ gerek

[94] Kelimenin manası bulunamamıştır. Muhtemelen kastedilen kec-huy olmalıdır.

6. Ol sezāsı on iki ẕātıñ Revāī bendesi
   Ḥaydar-ı dāver naḳī mihr-i şafaḳ olmaḳ dile

22a

125

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Destūr
   Ẕevḳi çıḳmaz ṭoylar cümbüş-i āheng olmasa
   Çifçiye keṣret verir dalda ḳova şeng olmasa

2. Baḥr içinde zevrāḳ-ı benāya dümen ḫarṭadır
   Seḥerlerde yol şaşar kārbāna pişeñk olmasa

3. ʿĀrife ʿilm-i aṣl ʿirfāna ʿāriflik sezā
   Nāsı ḥayretde ḳoyar naġrā-yı gülbañk olmasa

4. Farḳ et ey dil sālike ẕikr-i meşāyıḫ su gibi
   Ḫāk alırdı nışfını oḳunu pöhrenk olmasa

5. Pend-i pākinden rivāyet eyle ʿuşşāk bezmine
   Ḫānedil olmaz küşād derbānı fireng olmasa

6. Yāḳūt elmās dürr-i yektā inci mercān kān olur
   Fıḍḍa zer ḳıymet bulur mu seng-i miḥenk olmasa

7. Ādem'e iġvā veren iblis ʿazāzīl cinn perī
   Göz görürdü bunları kim sūy-i bed reñg olmasa

8. Dāniyān ʿilminde bulduḳ bu rumūzu āşinā
   Nefse maġrūrluḳ gelirdi fīl meges deñk olmasa

9. ʿİlm-i manṭıḳ ʿilm-i hendes ʿilm-i usṭurlabı var
   ʿİlm ü ʿirfān endāze ʿarṣada ferseñg olmasa

10. Söylemezdi kimseler ʿāşıḳ Revāī̇ ḥaḳḳıma
    Çün bu ihdāʾ maẓhār erbāb-ı pezeveñg olmasa

126

Gazel

(mefāʿī̇lün/mefāʿī̇lün/mefāʿī̇lün/mefāʿī̇lün)

1. Semāʿī̇
   Beri gel derdmend ʿāşıḳ evvel rūḥla göñül sende
   Dilersiñ olmaya ṣādıḳ ṣaḳın ġāfil olma sen de

2. Yedi ḳat yerler ḳuruldu yedi ḳat gökler dürüldü
   Aṣıl bir cevherin oldu tefekkür ḳıl ʿaḳıl sende

3. Cihān bir cāh-ı fānī̇dir güneş ay bir nişānıdır
   Bunuñ ṣoñu vī̇rānidir duyup olma meyl sen de

4. Niçe yüz biñ nebī̇ geldi kimi Ḥaḳ mürseli oldu
   Muḥabbetde ḳarār ḳıldı ol sevgili ḫalī̇l sende

5. Ḥaḳ ismini Ḫalī̇l ḳoydu yaḳamaz Nemrūd'dan odu
   Ḳodu ḥayretde Nemrūd'u saʿādetli o kul sen de

6. Sekiz cennet yedi ṭamu anıñ ḫavfın çeker ḳamu

Evvel mīzān ṣırāṭ köprü işāretle o bil sen de

7. Gece gündüz o yaz ḳışlar Ḥaḳḳ'ıñ emri ile işler
   Ḳamu ḫalḳ ins ü cin ḳuşlar vücūd u cān u dil sende

8. Erenler izini izle ḥaḳīḳat yolunu gözle
   Ḥaḳḳ'ı sen göñülde gizle yürü olma cāhil sen de

9. Gelir bu ʿaşḳa Revāī hemān ẕikr eyle Mevlā'yı
   Bıraḳma ḫavf u ricāʾyı gerek olma hecil sen de

127

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Ey göñül bu rāh-ı ʿaşḳı ṭut sehīdir ġamıma
   Sırrı sır et sırrıñı fāş eyleyip nāle deme

2. Müşkül iş mümkün danış erbāb u kāmiller ile
   Ġāfil olma dil şikest etme yalanı söyleme

3. Gel ṭarīḳ-i müstaḳīm üzre gözetle emrini
   İctināb et nehyiden ʿāḳil iseñ olma seme

22b

4. Hem şefāʿatden ḳalıñ oluñ ʿaẕāba müsteḥāḳ
   ʿĀriyet bulsuñ özüñ yeme ḥarāmı elleme

5. Der Revāī iylik et iylikde ol ḳırma göñül
   Olma dilbed meşreb-i beyhūdeye düşme keme

6. Müş ilāzım ḫuşk-i lāflar eyle gel Ḥaḳḳ'a penāh
   Ẕikr-i tevḥīd ḳıl füzūn vaḳt-i seherde bāmgāh

128

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Ey cānānım merḥabā benden saña senden bāña
   Mihribānım merḥabā benden saña senden bāña

2. Düş olaldan bu muḥabbet rāhına her dembedem
   Yandı cānım merḥabā benden saña senden bāña

3. Günbegün āh u fiġānım ḫalḳı taʿcīz eyledi
   Elḥānım merḥabā benden saña senden bāña

4. Derd-i ḥasret kim bıraḳdı göñlüme bir velvele
   Çoḳ fiġānım merḥabā benden saña senden bāña

5. Dilpesendim ḳıl mürüvvet bu Revāīʿāşıḳa
   Yoḳ yalanım merḥabā benden saña senden bāña

129

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Dost ġazā ḳıldı bu gün devrānı devrān üstüne
   ʿAzm-i saḥrā eyleyip seyrānı seyrān üstüne

2. Ḳıldı luṭufdan kerem dilḫaste-yi ʿāşıḳlara

Eylemek şānında iḥsānı iḥsān üstüne

3. Ḥüsn-i pākiñ seyr eden ḥasret ḥicābın geçdi hep
   Eyledi çoḳ dilleri şādānı şādān üstüne

4. Ḫūb ḳadem erdi zemīne hem daḫı ᶜarş ḳatına
   Ḳıldı fer şems ü ḳamer ṭabᶜanı ṭabᶜan üstüne

5. Bir işāret ḳoydu anı kim muᶜallaḳ taşını
   Eyledik "āmentü"[95]ye īmānı īmān üstüne

6. Gördüler ol muᶜcizātı cümle eşyāda tamām
   Kesdiler ol cān u baş ḳurbānı ḳurbān üstüne

7. Ey Revāī ol cānānıñ vaṣfını hep ᶜāşıḳān
   Yazdılar biñ ṣad hezār dīvānı dīvān üstüne

130

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Dilberā giymiş bugün ḳaftānı ḳaftān üstüne
   Gül ṣu ḳonmuş rūyuna ḫandānı ḫandān üstüne

2. Ḫoş yaraşmış lāle rengi bāde gülfem ḫamr u mey
   Kāsekārdır destedār filcānı filcān üstüne

3. Miṣl-i gül yāḳūt kiraz fem leb lebi üstündedir
   Ṣanki naẓm olmuş gibi mercānı mercān üstüne

[95] "İnandım." Yunus, 10/90; Yâsîn, 36/25; Şura, 42/15.

4. Serden ʿaḳlın żāyiʿ verdi seyr eden ʿāşıḳları
   Yaḳdılar dil şehrini sūzānı sūzān üstüne

5. Āteş-i ruḫsārına āftāb Revāī̆ ʿāşıḳām
   Bülbülāsā her demin efġānı efġān üstüne

23a[96]

131

Gazel

(mefʿūlü/mefāʿī̆lü/mefāʿī̆lü/feʿūlün)

1. Destūr ḳalender<ī>
   Ol rāżī̆ göñül cevri o dildārıña ḫˇāhiş
   Müştāḳı iseñ bülbül-i gülzārıña ḫˇāhiş

2. Ġafletde ṣaḳın ḳalma kerem ḳıl gider aṣlıñ
   Cān gözleriñ aç fehm ede bī̆dārıña ḫˇāhiş

3. Dilşād ola kim miḥneti ol bārī̆ dilersiñ
   Ol sırr-ı ilāhiye-yi esrārıña ḫˇāhiş

4. Ġamnāk olanıñ ʿaşḳla hep ʿaşḳ-ı ilāhī̆
   Çün ʿaşḳ esiri geldi hem iḳrārıña ḫˇāhiş

5. Düş derd ü belā gencine kim gūşenişī̆n ol
   Vaḥdetde senā keşreti bil yārıña ḫˇāhiş

6. ----[97] diledik gözleri āfet ne zemāndan

[96] Bir önceki sayfanın sonuna düşülen rakabe kaydı “her sözüñ” şeklin olup 23a varağı “Ol rāżī̆” şeklinde başlamaktadır. Bu durum sayfaların birbirinin devamı olmadığını, arada bir ya da birkaç sayfa kopukluk olduğunu göstermektedir.

Mādem ki Revāī yine ol zārıña ḫˇāhiş

132

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Rūşen eyler her göñül eyyāmı kim yaz ez-baᶜs̱
   Çoḳ ṭaᶜāmlardan miḥveri andaki az ez-baᶜs̱

2. ᶜAṣr-ı meyve olmalı ṣabr u ḳanāᶜat ṣāḥibi
   Eyle ḫırsında ḫariṣā ekli az az ez-baᶜs̱

3. Çār ᶜanāṣırdan ᶜanāṣır oldu aṣlı ādemiñ
   İrcāᶜ-i aṣlı illā aṣlına pervāz ez-baᶜs̱

4. Emr-i Ḥaḳ'dır yādgūn etme zekāt ile salāt
   Eylesiñ Bāriḫüdā ᶜömrüñ dirāz ez-baᶜs̱

5. Ey Revāī rūz-i maḫşerde şefāᶜat ṣāḥibi
   Faḫr-i ᶜālem altı kimse belki enbāz ez-baᶜs̱

133

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. İbtidā bīdār eken ol almasa ābdest[98] ḥırās̱
   Baᶜdehū ḳılsa feşāñ ol bider-i ᶜades ḥırās̱

2. Oḳusa "Lā taḳneṭū min raḥmeti'llāh"[99] āyeti

---

[97] "ت ک ک یف" şeklinde yazılmış olan kelime okunamamıştır.
[98] Bu kelime "abdes (ابـ دس)" şeklinde yazılmıştır. Burada doğru yazım verildi.

Besmeleyle eline alsa kürek meses ḥırāṣ

3. Anda tevḥīd-i Muḥammed ʿaşḳına yād eylese
   Bağlasa ḳalbin tevekkül bābına ol bes ḥırāṣ

4. Ḥaḳ teʿālā ʿartırır “Naḥn-ü ḳesemnā”[100] rızḳını
   İḳtiżā olan maḥālde olmasa lekes ḥırāṣ

5. Der Revāīḥ ekl ü şürbi dāʾimā ḥelāl olur
   Kār u kesbī cümleden ḫayırlıdır o kes ḥırāṣ

23b

134

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Destūr
   Muṭmaʾin ol dil buña dervīş iseñ istiḫṣāṣ
   Āsitān-ı ʿaşḳa hem ermiş iseñ istiḫṣāṣ

2. Bu cihān ʿayn-i muʿammā ḳıl naẓar bir ʿibret al
   Ġafleti geç aç gözüñ mūşmūş iseñ istiḫṣāṣ

3. Ṣūret-i ādemde bil ʿilm-i ledün esrārını
   Geç beṣāret perdesin bīhūş iseñ istiḫṣāṣ

4. ʿĀrif iseñ keṣret-i hicrān ḥayātıñ kisvesi
   Ol ġemis egniñde ḫırḳapūş iseñ istiḫṣāṣ

[99] “Allah’ın rahmetinden ümit kesmeyin.” Zümer, 39/53.
[100] “Biz taksim ettik.” Zuhruf, 43/32.

5. Der Revāī̇ ʿāşıḳ-ı dī̇dār-ı yāri ʿaşḳına
   Kim şarāb-ı ʿaşḳ ile serḫoş iseñ istiḫşāş

135

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Düşme ẓulmet dāmına istiḫlāṣ bāden mī̇rāş
   İḳtiżā eylerse cımcız minmāṣ bāden mī̇rāş

2. Kimseye bāḳī̇ degil fānī̇de ḥabbe-i hilāl
   Ḳıl saña ṣabr u ḳānī̇dir çün meʿaṣ bāden mī̇rāş

3. Bir naẓarla gördü dünyā ḥālini ehl-i faḳī̇r
   Añladı kim neylesiñ mālı ḥişāṣ bāden mī̇rāş

4. Yolların ṭutmuş ḥarāmī̇ler aman vermez göñül
   Eyledi kārbānı ḳumpaṣ-ı neḳāṣ bāden mī̇rāş

5. Der Revāī̇ rūḥuña düşmān olan nefsiñ yaḳın
   Anı izlām eyle ol ġamdan ḫalāṣ bāden mī̇rāş

136

Gazel

(mefʿūlü/mefāʿī̇lü/mefāʿī̇lü/feʿūlün)

1. Ḳalender<ī̇>
   Ḥevrim göremez bir işi imāż-ı mülevveş
   Yā nice uyur ḳalbur irāmāż-ı mülevveş

2. Ġafletde ḳalır keşreti vaḥdet edebilmez
   Zāhid bulamaz özüne āżāż-ı mülevveş

3. Ḫüsrānda ḳalır ehl-i riyādan denir ol kes
   Beyhūde gibi seyr eder ol ʿarż-ı mülevveş

4. Aḫlāḳ-ı nāḳış ṣoḥbeti insānı işidmez
   Tembelligi özü ʿaksine feyyāż-ı mülevveş

5. Cānı ṣıḳılır sūʾ-i ʿibādetde Revāʾī
   Hevrim dolaşır andan uzaḳ ḳāż-ı mülevveş

24a

137

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Destūr
   Ḳandırır dilteşne ʿaşḳ-ı kāmil istinbāṭ lihāş
   ʿĀḳibet mesrūr olur kim şād olur neşāṭ lihāş

2. Ehl-i ʿirfān bezmine her kim erer ābād olur
   Ḳayd-ı taḳlīdden geçer ol demde iḫtilāṭ lihāş

3. ʿAhdini bozan kişi zinhār ḫavāre ḳayd olur
   ʿÖmrünü eyler kūtāh teng ḥāṣıl-ı senāṭ lihāş

4. Ḥāsid ü bīmāyeler ister mi berhūdār ola
   Dāz-ı gerden ʿadlini tebdīl eder aḳsāṭ lihāş

5. Ey Revāī müşkülüñ ḥāl eyler erbāb-ı kemāl
   Ol penāḥgāhı Ḫüdā'nıñ ʿaşḳına ḫayyāṭ lihāş

138

Müfred

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Her lisānıñ ʿArabī münteḫabıdır çelebī
   Fāri<s>ī gerçi eder ṭabʿ-ı leṭāfet īrāş

139

Gazel

(mefʿūlü/mefāʿīlü/mefāʿīlü/feʿūlün)

1. Ḳalender<ī>
   Gördüm yaʿnī ḫoş Çerkezi ʿAbaẓa müvelleş
   Nūş eyledigi aḫmer-i mey boẓā müvelleş

2. Raʿnālıġı bir ḫūba ḳıyās kim degil aṣlā
   Ṣaḥrāya deyü niyyeti begḳoẓa müvelleş

3. Düşmüş peşine maḳṣadı ḳorṣānt pīçe bāzlar
   Bir ġāz-ı direk çıḳ deyü burḳāẓā müvelleş

4. Mefhūm-ı sözüñ söylenir üstesi de vardır
   Dedim ki seni yaldadır ol ḳoẓā müvelleş

5. Gel olma ḳarīb anlara ṭut nuṣḫ Revāī
   Söz yoḳ diyecek var ise emrāẓa müvelleş

140

Müfred

(mefᶜūlü/mefāᶜīlü/mefāᶜīlü/feᶜūlün)

1. Lisān-ı ṭayyib cümlenin efḍāl-i ᶜArābī
   Fārisī'de leṭāfet gösterir meclise īrās̲

141

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Ol şefāᶜat ṣāhibdārında şāfiᶜ min baᶜs̲
   Emrine olduḳ anıñ pāyende muṭāᶜ min baᶜs̲

2. Oldu dünyālar feraḥyābı ḳadem başdı hemān
   Āyet āyet nāzil-i Ḳurᵓān'da işrūᶜ min baᶜs̲

3. Muᶜcizāt-ı dehr-i dūn içre zekāᵓ şuᶜāᶜ
   Hem zenūnīden dūᶜālem ḳıldı vāżıᶜ min baᶜs̲

4. Muᶜciz-i şıḳ'l-ḳamerden āşikār-ı bāmekān
   Şevḳ ile īmān eder secde-i sebᶜa min baᶜs̲

5. Ḥaḳ teᶜālā torunu z̲ātından ihdās̲ eyledi
   On sekiz biñ ᶜālemi eyledi vaḳᶜ min baᶜs̲

6. Bu Revāī gördü cān u cism-i vech-i pākini
   Geçdi cümle varlıġından etdi ircāᶜ min baᶜs̲

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Destūr

   Dünyāyı but eyleyen çaġlar gezer nefs-i ḫabīs̱

   Dağları ṭoymaz yese aġlar gezer nefs-i ḫabīs̱

2. Her ᶜilmden meclis-i cāhil ṣafāsı yek añа

   Seyr-i gülzār işte bu bāġlar gezer nefs-i ḫabīs̱

3. Özünü şeyṭāna vermiş kim Ebū Cehil gibi

   Añlamaz ᶜaẕāb şitāb dağlar gezer nefs-i ḫabīs̱

4. Gece gündüz ẕikr ü fikri dāᶜimā ᶜişret ribāᶜ

   Tesbīḥ ü ṭāᶜat budur ẓāġlar gezer nefs-i ḫabīs̱

5. Şirk-i dünyā ḳaplamış ᶜişret livāṭa ḳalbini

   İblīsi olmuş ᶜazīz yaġlar gezer nefs-i ḫabīs̱

6. Der Revāī öyle kes zinhār ḫavārīden olur

   Dāᶜimā anıñ işin ṣaġlar gezer nefs-i ḫabīs̱

143

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Ṭālibā rāh-ı ḥaḳīḳat ᶜazm-i teşrīf mi ᶜabeș̱

   Nefs-i rūḥa daᶜvet etseñ öyle teklīf mi ᶜabeș̱

2. Aldanıp eşkāl-i dehre verme ruḫṣat nefse sen

   Hücre-yi dilde ḳanāᶜat olsa vāḳıf mı ᶜabeș̱

3. Geç ḳamu dünyā u ʿuḳbādan özüñ pāk eyle gel
   Ḫoş ʿubūdiyyet olur bī̇dārı luṭf mu ʿabeş

4. Gel ana niyet ʿadāvet olma ḫalḳa yaḫşı baḳ
   Olma bedḫūy sirke āb rūy ḫalḳa ṭalṭī̇f mi ʿabeş

5. Kim ricāl-i ġayb ile dört yüz erenler çāryār
   ʿİlm-i hendes ʿilm-i manṭıḳ ʿilm-i zülküf mü ʿabeş

6. Der Revāī̇ fāʿilātın Ḥaḳḳ'a ḳulluḳ eyle gel
   İbrāhim Ethem Eyyüb cān öyle şerī̇f mi ʿabeş

144

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Bir dī̇vāne meşreb-i ʿāşıḳla eyler min baʿs
   Bir de molla-yı ṣūfāt ṣādıḳla eyler min baʿs

2. Şemʿ-i ruḫsāra ḳarşı per urur pervāne-veş
   Perdeyi ol cezbede yanıḳla eyler min baʿs

3. ʿAşḳ-ı Leylā Mecnūn'u ṣaldı o dāġlar başına
   Kendisinden bī̇ḫaber Vāmıḳ'la eyler min baʿs

4. Āsitān-ı devlet-i ʿilm-i füẕūn şebzindedār
   ʿİlm-i dūnda māhir-i manṭıḳla eyler min baʿs

5. Ḫırḳa çekmiş başına bī̇ḳavle-i vī̇rānede
   Münteḳāl ebḫūr kemāl anıḳla eyler min baʿs

6. Der Revāī şebḫīz vaḳt-i seḥerler bāmgāh
   Şāh-ı rāhda şāygān refīḳle eyler min baʿs

25a

145

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Destūr
   Keyfi keyf esrār-ı aʿẓam bād-ı benlikden baḥiş
   Ol sīmurġudur cihānı seyr-i beglikden baḥiş

2. Ḳadr-i zer zerger şinā ṣad ḳadr-i Kamber yā ʿAlī
   Bülbüle vaḳd-i seḥer zār u dād-ı keklikden baḥiş

3. Murġ-ı āb ḳumru güvercin süzülür sular gibi
   Dervīşiñ aḫlāḳıdır emṣāl-i geyikden baḥiş

4. Var ise ʿaḳlıñ başında verme dil dünyālara
   Ṭālib-i dünyā olan aḫlāḳ-ı kemlikden baḥiş

5. Durma iylik eyle geldikçe eliñden herkese
   Kötülükden yoḳ vefālar eyle iylikden baḥiş

6. Yıḳma dil beyt-i naẓargāh-ı Ḫüdā derler dile
   Şöyleşir ḳuş ḳuş ile Revāī yikyikden[101] baḥiş

146

[101] Kelimenin manası bulunamamıştır.

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Düş olan bu ᶜaşḳ-ı ḥāle çevrilir eyler baᶜs
   Ruḫları şemᶜ-i viṣāle çevrilir eyler baᶜs

2. ᶜAḳlını yaġma eder Mecnūn gibi Leylā-yı ᶜaşḳ
   Femleri ḫūb ḳend ü bāla çevrilir eyler baᶜs

3. Cānını vermiş yolunda sen ṣorarsıñ marḳādı
   Cān olan öyle marala çevrilir eyler baᶜs

4. ᶜAşḳı gördün mü naṣıl bir yerde eyler mi ḳarār
   Yol şaşar baᶜżı celāle çevrilir eyler baᶜs

5. Her kişi uġrar geçer ammā Revāī görmeden
   Ṣanki bir yanmış meşᶜale çevrilir eyler baᶜs

147

Gazel

(mefᶜūlü/mefāᶜīlü/mefāᶜīlü/feᶜūlün)

1. Ḳalender<ī>
   N’eyler bu göñül şöhret-i eyyām-ı mülevves
   Erbābı degil şerbeti mey cām-ı mülevves

2. Aldanma cihān naḳşına olmaz dil ārāmı
   Sen żātıñı bil şāyeti peyyām-ı mülevves

3. Aṣḥāba riyāᵓ devlet-i iḳbāl nārevāmı
   Erkān-ı ᶜāḳil şöhret-i niẓām-ı mülevves

4. Gülşifte leṭāfet getirir boyu kelāmı
   Mirʾāti bu dil şevkāti ikrām-ı mülevveş

5. Ruḫṣat getirir göñlüñe Revāī maḳāmı
   Ẓulmetle miṣl şirret-i izlām-ı mülevveş

25b

148

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Destūr
   Ḳande ḳaldı ol yüzü māh-ı tābānım gel īrāş
   Bezme revnaḳ gösteren şāh-ı ḫūbānım gel īrāş

2. Gelmedi çoḳdan yeri bilmem nigāre başladı
   Ḳoy<ma> dil endīşede ġonçe fidānım gel īrāş

3. Bilme mi sevda-yı ʿaşḳında serāba ḳaldığım
   Dişleri dür ḫamra leb ḥoḳḳa dehānım gel īrāş

4. Bir vefāsız yār imiş kim gözlerim yolda ḳaldı
   Ḥoḳḳabāz etdikleyin pehlevānım gel īrāş

5. Beklemekden ʿāciz oldum şol kūh u ṣaḥrāları
   Eyledi Mecnūn beni Leylā gümānım gel īrāş

6. Gör naṣıl firḳat düşdü āteş-i hicrān baña
   Der Revāī ḳāmet-i selvi revānım gel īrāş

149

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Cān ᶜazīz ey cān-ı men belki çeker ol ṣu lihāṣ
   Ḫaste cānlar şerbeti bir ṣu olur ḳayġu lihāṣ

2. Ṣu bulunmaz içmeye geçid bulunmaz geçmeye
   Gāhı dāġda aç ṣusuz gelir mi hīç uyḳu lihāṣ

3. Nice biñ devrān olur insāna miḥnet gāh ṣafā
   Gāhı teşne gāhı sīrāb gāhı da dilcū lihāṣ

4. Tā ezel bezmindeki ᶜahd ü mīṣāḳıñ saᶜdesi
   Eylemişdir ᶜāşıḳı ol vechi sāde rū lihāṣ

5. Ẓāhir u bāṭın bilir pür mürşīd-i kāmil gerek
   Ḳalmaya cāñlar ᶜaraṣātda ṣuṣuz āh u lihāṣ

6. Der Revāī bu cihān kim ehline zeynü'l-biḥār
   Bāġ u būstān çārsū miṣl-i cinān ālū lihāṣ

150

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. ᶜĀşıḳ iseñ gel beri gel olma ḳıl dehre lihāṣ
   Aldadır māhir mülūk olsañ daḫı şehre lihāṣ

2. Ḳalmadı ḫāṣṣa nebī ḥani Süleymān nice şāh

Ḫāksār oldu güzel ten eyledi zehre lihāş

3. Geç ümīd-i māsivādan yüz çevir yum gözüñü
   Sen daḫı ʿuzlet edersiñ uġrayıp ḳahre lihāş

4. Faḫr-i ḥālde bāḳī ol yapış bir er dāmenine
   Var yetiş bir ḳaṭreden nehir olup behre lihāş

5. Der Revāī ẕātıñı Ẕāt'a ulaşdır ḳalma ḫor
   Cildini cān eylemişler sende ol mihre lihāş

26a

151

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Destūr
   Min baʿş ehl-i ṭarīḳāt āşinā illā baʿş
   Ḳurb u vaṣla eyleyen Mecnūn ʿaceb Leylā baʿş

2. Vaḥdet-i keşretde celb eyler ḥaḳīḳī ʿaşḳ olan
   Cezbe-i ehl-i taṣavvā gösterir ḥālā baʿş

3. Dāḫil olmuş vechine durdu ḳapıdan dāḫilin
   Emr-i nehyi farḳ eder maʿnā ile mollā baʿş

4. Maʿden-i eşref olan hem çār libās ādemi
   Maʿrifetu'llāh göñledir eylemiş iclā baʿş

5. Der Revāī nefs-i rūḥa eyle daʿvā ibtidā

Bunları insān ile ḫoş eyledi Mevlā baʿs̱

152

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Ṭālib-i dünyā olan kes feyli bir şeyʾyü'l-ḫabīs̱
   Öyle ḫodbīn ḫodpend ʿālemde lāşeyʾyü'l-ḫabīs̱

2. Andadır ḥırṣ u ṭamaʿ benlik eder iblīs gibi
   Añlamaz ṣavt u ṣalāt ḥacc u zekāt neyyü'l-ḫabīs̱

3. Öyle bed ḫūy ḫāṣṣiyyed baṭsıñ yere ḥarūn gibi
   Sīm ü zer derc etdi çoḳ çaġırdı heyi meyyü'l-ḫabīs̱

4. Ḥażret-i Mūṣā daḫı çoḳ aña ibrām eyledi
   Ṭutmadı pend ü naṣīḥat bilmedi teyyü'l-ḫabīs̱

5. Māl u emlākı bütün baṭṭı yere ḥālā girer
   Der Revāī kim aña bende olur neyyü'l-ḫabīs̱

153

Matlaʿ

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Ṣād saʿādet şāh-ı kevnine hidāyet çāryār
   s̱ābit oldu bende yazdım şe elif yāya ḳadar

154

Gazel

(mefāʿīlün/mefāʿīlün/mefāʿīlün/mefāʿīlün)

1. Semāʿī

   Eger ʿāḳil iseñ ey dil yürü nefs ü hevādan geç

   Ḥaḳīḳat rāhını ʿazm et ümīd-i māsivādan geç

2. Varıp bir mürşidiñ dāmānına muḥkem yapış şimdi

   Özüñ taḳlīdini taḥḳīk eder sīmā riyādan geç

3. Ḳadem baṣ faḫr-i ʿaşḳ içre vücūduñ şehrin iḥyāʾ et

   Beḳā-ender-beḳā olup fenā-ender-fenādan geç

4. Cihānıñ şirkini dilden beḳā ʿaşḳıyla ġuṣleyle

   Ümīdvār eyle anlardan ḳabāʾdan hem dībādan geç

5. Revāī pendini gūş et hemān cüzʾī gözüm nūru

   O nefsiñ muṭmaʿīn eyle nevā-yi mācerādan geç

26b

155

Kaside

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Destūr

   Vardı Cebrāʾil getirdi cennet-i aʿlāya tāc

   Aldı bu daḫı kemer ḫātem nebī dünyāya tāc

2. Ol Resūlu'llāh'a geldi Cebrāʾil verdi selām

   Ḥaḳ saña bütleri gönderir dedi hedāye tāc

3. Beliñe cevher kemer barmaġına ḫātem nebī

Faḫre sır bu ṣırları ruḫṣat saña semāya tāc

4. Faḫr-i ʿālem başına ḳoydu nübüvvet tācını
   Ḥamdü lillāh müzeyyen oldu ʿarş-ı aʿlāya tāc

5. Vardı dördüncü semāʾlar Cebrāʾil maḳāmıdır
   Gördü hep ervāḥ nebīler ol ḥabībe sāye tāc

6. Geldi refref aldı giydi ḳāb-ı ḳavseyne anı
   ʿArş-ı kürsī seyri ḳıldı çoḳ ḫaber maʿnāya tāc

7. İki terki gönderilmiş geldi ʿalāʾ ḳatına
   Biri ʿulvī perī süflī tāc-ı ʿārif pāye tāc

8. Ġāyesi pīrler ḥaḳīḳat menzili īmānıdır
   Yazılı ism-i Celāl üstünde mezkān sāye tāc

9. Farż erler ṣoḥbetidir sünnet-i ḫizmetleri
   Lenger-i sālikler üstüvāsıdır sermāye tāc

10. "Küllī şeyʾin hālikun illā"[102] buyurdu şem vechi
    Der Revāī bu rīvāyet māʾil Mevlā'ya tāc

156

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Ey göñül çekme ḫarāret āb-ı nābdan doldur iç
   Teşnedil olsuñ şarāb-ı berd-i ābdan doldur iç

[102] "… başka her şey helak olacaktır." Kasas, 28/88.

2. Gülistānıñ gülleri ḫūb şād eder bülbülleri
   Müşk ü ʿanber būyu vardır ol gül ābdan doldur iç

3. Ṭoplamış murġ-ı ʿasel kim her çiçekden māyesin
   Şol ʿasel pīr-i muġāndır şehd-i ābdan doldur iç

4. Vaḥdeti celb eyler evvel keṣreti eyler nihān
   Bil ki dermān-ı Ḫüdā'dır baḥr-i şaydan doldur iç

5. Mekteb-i ʿirfānı farḳ eyle göñülden dersiñ al
   ʿİssi nāsı añlayıp cūd-i pāyābdan doldur iç

6. Ẕātıñı fehm eyleyip güş et Revāī sözlerim
   Bāġ-ı cennet ʿırmaġ-ı kevṣer şarābından doldur iç

27a

157

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Destūr
   Ṣūreti ādem olan ṣūretde ister istirāc
   Eylese aḫīr diyār ġurbetde ister istirāc

2. Māl u emlākı olan baʿżı dilāzārlık çeker
   Ḳıymeti yoḳ ḳadri yoḳ devletde ister istirāc

3. Neylesiñ ol vāḥdeti keṣret iḥāṭā eylemiş
   Derdmend bīçāredir ruḫsatda ister istirāc

4. Miḥneti çoḳ raġbeti yoḳ baʿżı ādemler de var
   Öyle ḳullar dāʾimā ḥürmetde ister istirāc

5. Günbegün gel sen de şükr eyle Revāī ḥāliñe
   Ḥāline şākir ḳılan elbetde ister istirāc

158

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Rāh-ı Ḥaḳ'da ṣādıḳ-ı bāʿiṯ o kim rūyu güleç
   Ṣūfī-i ṣāfī olur ṯāliṯ o kim rūyu güleç

2. Sīm ü zer ehl-i tefekkürden ġurūr olmaz cüdā
   Fā īn olur olamaz ḫabīṯ o kim rūyu güleç

3. Cāhil u nādān nūrā-yı ḥāsid-i bīmāyeler
   Añlaşıldı nefs için vāriṯ o kim rūyu güleç

4. Ġayrı toḳatdan ʿarınmaz defter-i şāḳīdedir
   Bīedeb arsız temām deyyūṯ o kim rūyu güleç

5. Ey Revāī māsivāyı baʿżı kes mülkü ṣānır
   Ẓann-ı şüphe fāʾide bāʿiṯ o kim rūyu güleç

159

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Yā ilāhī ḳıl ger ṣaḥbā-yı meyi bir iki ḳaç
   Ḫazne-yi bāb-ı ḥaḳīḳat bābını ḫoşṭābı aç

2. Nūr-ı pākinden kerem ḳılsın dizār-ı ʿaşḳıñı
   Ḳudret-i ḫayr u himmetle ḳanı iḥsānı saç

3. Yārlıġa fi'l-cümlemiz bārānı ḫayrıñla hemān
   Derd-i mecrūhum mecazınca bu zaḫmıma amaç

4. Sır u esrārıñ muʿayyen eylesiñ menbaʿnı
   Bir daḫı genciñ meʿānī̇ açmazam yād-ı mizāc

5. Ḫāne-i ʿaşḳında maḥfūẓ eylerim maḥbūs gibi
   Nev ḳadī̇m olsun ḳadī̇mi üzre serde sırr-ı tāc

6. Baḫş ḳıl ḥālet u ḥāliñden ʿināyet ḳıl kerem
   Gönlümüz dilşāde olsuñ miṣl-i ḳandī̇l-i vehhāc

7. Bekleyip bāb-ı niyāz eyler Revāī̇ günbegün
   Pürḫulūṣ u yaḫşı ṭabī̇at ile ḳıl izdivāç

160

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Destūr
   Şevḳ-i rūyuñ ḥabs eden ey dilberā bir pāre ṣaç
   Görmesem bir laḥza ḫüsnüñ benden arṭıḳ nāmizāç

2. ʿArż-ı ḥālim nice taḳrī̇r eyleyem bir vech ile
   Mümkün olmaz ḥāli ʿarż ḳılmaḳ saña çün ī̇tirac

3. Dembedem sevdā-yı ʿaşḳıñ ḳalbe ṣaldı endīşe
   Derd ü ġam çekmek baña ʿālemde bilmem istirāc

4. Dil nice ḳılsıñ taḥammül bunca günler ḥasrete
   Māh cemāliñ olmadı görmek müyesser lāʿilāc

5. Ol siyāh kisveleriñ āhımla eyler mi hicāb
   Bu Revāīʿāşıḳ-ı dīdāre ḳıldıñ iḥtiyāc

161

Gazel

(mefʿūlü/mefāʿīlü/mefāʿīlü/feʿūlün)

1. Ḳalender<ī>
   Derc eyle bedil leşker-i ʿaşḳ miṣli āmir ḥāc
   Ol şehr-i göñül bābınıñ ebvābını ḫoş aç

2. Dünyāyı vefā bildiñ ise ʿıyde ulaşdıñ
   Saʿīd eyleye görsen seni sen nāʾil hüccāc

3. Vāy-ı naḳş sivā dāmına ġāfil ṭutulursuñ
   Lāyıḳ mı ḳalır ḥabbe u ṭāṣ teñḳīr elek ṣac

4. Ey dil nice ʿārif bize nümā ḳodu yollar
   Yek dū sīde bir ṭolu icād eyledi teccāc

5. Esrār-ı ilāhīyyi üns eyle Revāī
   Ol bezmi zerāfetde o pend eyleye mīrāc

162

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Sırr-ı tevḥīd ᶜāleme uş tesbīḥ bālā ḳılınc
   Ṭop tüfek var olmadan ḳalḳan silāḥ bālā ḳılınc

2. Ḥaḳ resūlü faḫr-i ᶜālem kāᵓinātıñ serveri
   Gördü miᶜrāca varınca bir tufāḥ bālā ḳılınc

3. Keremu'llāh ᶜAlī vec ẕü'l-fikār ismi bile
   ᶜAlī'ye geldi hidāyet iftidāḥ bālā ḳılınc

4. "Lā fetā illā ᶜalī lā seyfī illā ẕü'l-fikār"[103]
   Efḍāli cümle ḳılınclar ol mübāḥ bālā ḳılınc

5. Tañrınıñ aṣlanı ol kim oldu dāmād-ı nebī
   Ey Revāī çāryārdır ittibāᶜ bālā ḳılınc

28a

163

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Destūr
   Şaᶜīrān ᶜabeṣ degil eylerse istinsāḫ ḫurūc
   Bād eser ıġralanır eşcār nihāl şāḫ fāḫ ḫurūc

2. Rūzigār ger esmese ol nefs-i eşyā bağlanır

[103] "Ali'den başka genç (yiğit, er) Zülfikar'dan keskin kılıç yoktur." Yılmaz, **Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı Sözler**, s.100

Ẓulmeti best etmeyince nice ḳılsıñ zāḫ ḫurūc

3. Dāneler çıḳmaz ṣamandan yel esip ṣavrulmasa
   Bu beşāret ehline ġamḫor degil küstāḫ ḫurūc

4. Naḳl eder ehl-i süḫan feyẓ-i nebātāt remzini
   Farḳ eden ḳadr-i ʿulūmu çārsū efrāḫ ḫurūc

5. Ey Revāī baġla bel faḫr-i cihān rehber saña
   Yarın ol rūz-i ḳıyāmetde erer dūzaḫ ḫurūc

164

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Ey göñül aldanma aṣlā müşrik ü müfside hīç
   Sırrıñı fāş etme zinhār yol kesen mülḥide hīç

2. Ḥażret-i pīrler anı emṯāl-i dünyā ḳıldılar
   Anlarıñ vardır nişānı beñzemez mürşide hīç

3. Niçe erbāb-ı kemāliñ yolların şāşırdılar
   Baḳmadıñ mı çün selefde taʿbīri tesdīde hīç

4. Ḳalmadı sulṭān Süleymān'a daḫı bu kāʾināt
   Ḳalmadı Ṣālṣāl zemānı ol şeh-i Cemşīd'e hīç

5. Emr eder taḫtını yollar el giderdi göklere
   Görmedi gözde aṣlā öyle kes ferīde hīç

6. Ṭoḳ-ı laʿnet boynuna daḳmış ʿazāzīl gezdirir

Yoḳ idi anıñ gibi ehl-i ʿalīm mürīde hīç

7. Der Revāī baḥri dal müşkül Kürşād-ı ḳışṣadır
   Meyvānıñ çoḳluḳ zemānı kim baḳar pelide hīç

165

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Dost bizi dilden ferāmūş eyledi işḳāẕ ne vec
   Oḳusam şol nāmesin bilsem ki istilẕāẕ ne vec

2. Ṣaldı bir ḫavf göñlüme eyledi istiḫlāṣ rehā
   Ḳalmışam endīşede bilmem ki ol aḫvāẕ ne vec

3. Çün bilir de dert derūnumda yeterdi kendime
   Bu ḳahr güne firūzī oldu ki istiḥvāẕ ne vec

4. Ḫaylī dem düşvār olubam yārdan senden meded
   Bu ṭarīḳatde ṣıġındıḳ bī ṭarīḳ meʿāẕ ne vec

5. Bu Revāī ʿāşıḳıñ aḥvāline hīç raḥmı yoḳ
   Derd-i dil ḳılmaḳ ġaraż mı yoḳsa ʿaşḳ benāẕ ne vec

166

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Hīç emān bilmez vefāsız yāra bend olmaḳ ne güç
   Çeşm-i cādū ġamzesi mekkāra bend olmaḳ ne güç

2. Çāresiz derde giriftār eyledi başım benim
   ᶜĀşıḳa raḥm eylemez dildāra bend olmaḳ ne güç

3. Bir sönmez āteşi ṣaldı vücūdum şehrine
   Yaḳdı cānım āteş-i ruḫsāra bend olmaḳ ne güç

4. ᶜÖmrüme oldu sebeb aḫīr ḫarāb eyler meni
   Böyle yāre dil verip de pāre bend olmaḳ ne güç

5. Bu Revāī bend-i zülfünde esīr etdi güzel
   Şüphesiz Manṣūr gibi bir dāra bend olmaḳ ne güç

28b

167

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Destūr
   Bu göñül ārzū çeker dīdāra mecāz-ı mizāc
   Eylemekde dün ü gün ol veche niyāz-ı mizāc

2. Hem daḫı āh u enīn eyler demādem yā ilāhī
   Rūz şeb feryād-ı bülbül gibi rāz-ı mizāc

3. Cān-ı dilden ᶜāşıḳ-ı dīdār olan kim bellidir
   Şol miṣl-i aḥmaḳ olur dāmende dīrāz-ı mizāc

4. Çekdigi miḥnet cefālar hīç görünmez gözüne
   Ẓulm-ü dost yaḫşı gelir endāmı endāz-ı mizāc

5. Der Revāī maʿşūḳuñ ʿāşıḳa raḥmı az olur
İltifātından ġaraż hep öyledir nāz-ı mizāc

168

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Ey göñül ʿālemde kim ḫasīs elinden lāʿilāc
Ṣūret-i ādemdeki iblīs eliden lāʿilāc

2. Ṣūret-i ādemdir ammā özü Nemrūd-ı laʿīn
Öyle ḫodbīn bīvefā ḫabīṯ[104] elinden lāʿilāc

3. Şöyle fehm eyle ḫusūd-ı lātesūd bīmāyedir
Aṣl-ı nāḳış cinsi yoḳ bīcins elinden lāʿilāc

4. Ḥaḳ teʿālā ol ʿadū-yi nās içinden yād ede
Bīnemāz terk-i ṣalāt kim pīs elinden lāʿilāc

5. Der Revāī öyle kes ʿālemde emṯālsiz fesād
Şerrü'n-nās şirret-i enīs elinden lāʿilāc

169

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Kerbelā meydānına dilcūş edip var başıñ aç
Şāh Ḥasan ile Ḥüseyn'i ṭüş edip var başıñ aç

[104] Bu kelimedeki "ث" harfi, şair tarafından "س" harfi ile değiştirilmiştir. Kafiyeye uydurmak için yapılan bilinçli bir tahrip olduğu açıktır. Mananın tahrip edilmemesi adına burada doğru yazım verilmiştir.

2. Anları her kim severse ḳalbi ṭolu nūr olur
   Tecrübe eyle bu naẓmı gūş edip var başıñ aç

3. Anları hīç sevmeyenler oldu Nemrūdī şekīl
   Gūş edip bu pendimi hem ḫoş edip var başıñ aç

4. İki ʿālem serveriniñ anlara muḥibbī var
   Ġayrı şeyʾi dilden ferāmūş edip var başıñ aç

5. Cān-ı dilden ʿarż edersiñ çāryārıñ güllerin
   Dāmen-i mürşid-i dārā ʿarş edip var başıñ aç

6. Der Revāī işit anlar diyor bu bāġıñ bülbülü
   Sende bülbül ister iseñ ḳuş edip var başıñ aç

170

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Baḥr-i ʿaşḳ içre mücevher çıḳarır ġavvāṣ ḫurūc
   Gösterir ṣad gūnāne renkler meclis raḳḳāṣ ḫurūc

2. Baʿżı ādemin daḫı evlādı var ehl-i ʿalīm
   Olmayan ehl-i ʿalīm evlādı kim ḫavāṣ ḫurūc

3. Dünyānıñ eşkāline meyl eyleyen ẓulmetdedir
   ʿĀriyet bulmasa ḫāʾif bāḫuṣūṣ ḫalāṣ ḫurūc

4. Añladım yoḳsul olan kes dest urur ḳapına
   Anda hem key ki süpüş çoḳ neylesiñ ḥişāṣ ḫurūc

5. Der Revāī̈ her ki daddı dünyānıñ kim dādını
   Bildiler dādın anıñ emvātı ol incās[105] ḫurūc

29a

171

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Destūr
   Bu bāzār-ı ᶜaşḳla dil iramāż ögren de geç
   Ol bāzār içre ne var aḳl-ı imāż ögren de geç

2. Bir kemālāt ehline var düş danış bu ḥāl-i ᶜaşḳ
   ᶜĀrif-i bi'llāh olañ cümle riyāż ögren de geç

3. Herkesi yaḫşı görürsüñ il seni gözler güzel
   Bu bāzār ṣāliḥ bāzār semt-i ᶜırāż örgen de geç

4. Her lisānıñ ᶜArabī̈ müntaḫabıdır çelebī̈
   Bu sözü eyle ḫˇāce yā feyyāż ögren de geç

5. Der Revāī̈ ᶜilm ü ᶜirfān añladı aḳl-ı dirāz
   Emr-i nehyi baᶜżı kim sen lī̈bᶜaż ögren de geç

172

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

[105] Bu kelimedeki "س" harfi, şair tarafından "ص" harfi ile değiştirilmiştir. Kafiyeye uydurmak için yapılan bilinçli bir tahrip olduğu açıktır. Mananın tahrip edilmemesi adına burada doğru yazım verilmiştir.

1. Bu dil-i mecrūḥum iḥyāʾ ḫūb-ı inhāṭ oldu genc
   Ol gülistān seyridir ḫançer-i ṣırāṭ oldu genc

2. Sārbān yā ḳārbān olsa vaṭān-ı dosta men
   El işmez dīde görmez semti şiṭāṭ oldu genc

3. Gönlümüz egler ḳarīb u güft ü gū yā pul peşiz
   Belki ḳahr eyler şebiñiz perī vaṭvāṭ oldu genc

4. Şimdi dilgīr olduġum bildi o ḫūblar serveri
   Dāz-ı gerdūn vaḳdi geçdi ġayrı iḳsāṭ oldu genc

5. Der Revāī niçe erbāb-ı kemāl aldar cihān
   Ṭālib-i ----[106] tefekkür rūz-i ḳorṣānṭ oldu genc

173

Müfred

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Oḳudan ile bu naẓmım dilkeşi
   Olasıñ sencīde ṭabʿ nükte genc

174

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Farḳ eder ʿārif olan şol farżda[107] var bir iki ḳaç
   Ol emānet hem ṣıyānet ʿarżda[108] var bir iki ḳaç

---

106 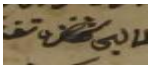

107 Bu kelimedeki "ض" harfi, şair tarafından "ظ" harfi ile değiştirilmiştir. Kafiyeye uydurmak için yapılan bilinçli bir tahrip olduğu açıktır. Mananın tahrip edilmemesi adına burada doğru yazım verilmiştir.

2. Mürşid-i kāmil olanlar ṣoḥbeti ketm eylemez
   Fehm ederek eylemek elfāẓda var bir iki ḳaç

3. Bāḫuṣūṣ ṣaḥrā deminde ḫāne-i mihmānede
   Lafẓ-ı niyyet ṣaḥīḥ mażmażda var bir iki ḳaç

4. Sū-i aḫlāḳ-ı ḫamīde ol ᶜaṣā māḥesaba
   Murġ-ı ᶜanḳā murġ-ı āb piṭ ḳażda var bir iki ḳaç

5. Beyt-i maᶜmūr-ı muᶜallā beyt-i Ḥaḳ tedrīsine
   Der Revāī belde ṭayyib ᶜarżda var bir iki ḳaç

175

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Bir burc vardır cümle burclardan yüce
   Her gönülden bir yol gider ol burca

2. Güş eyle bu rāzım efendi ḫˇāce
   Muḥammed miᶜrācdan gider ol burca

29b

176

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Destūr

[108] Bu kelimedeki "ض" harfi, şair tarafından "ظ" harfi ile değiştirilmiştir. Kafiyeye uydurmak için yapılan bilinçli bir tahrip olduğu açıktır. Mananın tahrip edilmemesi adına burada doğru yazım verilmiştir.

Efḍāl-i kilk-i rubʿu yā şāh-ı sulṭān-ı mizāc
Cümleye sensin şāfiʿ yā şāh-ı sulṭān-ı mizāc

2. Ḥāsid ü ḫodbīnleriñ olsuñ vücūdu pāymāl
Ehl-i ervāḥa refʿi yā şāh-ı sulṭān-ı mizāc

3. Dīnimiz īmānımız hem cānımız sensin ḳarīb
Olmuşuz saña muṭīʿ yā şāh-ı sulṭān-ı mizāc

4. Ḳalmaya ʿaşḳından özge ḫāne-i dilde ḳadīm
Ḥāsılı īn ittibāʿ yā şāh-ı sulṭān-ı mizāc

5. Ḥāsid-i bīmāyeler īmāna gelsiñler saña
Öyle olsaydı cemʿi yā şāh-ı sulṭān-ı mizāc

6. Der Revāī lāġayr żayīʿ olsa biñ cān uġruña
Feyż olur senden nefʿi yā şāh-ı sulṭān-ı mizāc

177

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Ḍarbda benlik etmeyen çerāġla eyler imtizāc
Bülbül-i şūrīdedir çün zāġla eyler imtizāc

2. “Mūtū ḳable ente mūtū”[109]ñ sırrına āgāh olur
Cāmesin giymiş baḳa hem sāġla eyler imtizāc

3. Mürşid-i kāmilden aḫẕ eylemiş ʿilm-i ledün

[109] “Ölmeden önce ölünüz.” Mehmet Yılmaz, **Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı Sözler**, Enderun Kitabevi, İstanbul, s.128.

Mesnedi bālā olan ayaġla eyler imtizāc

4. Māsivādan yüz dönüp düşmüş beḳā ḫançerine
   Ol ḥaḳīḳat rehberi sürāġla eyler imtizāc

5. ʿĀşıḳ-ı Mevlā olan ʿaḳıl başında zent olur
   Leylā Mecnūn'dan kınā-yı dāġla eyler imtizāc

6. Der Revāī Ḥaḳ teʿālā düzdü cümle ṣūreti
   Kim bilir ol ṣūret-i ḫūb çāġla eyler imtizāc

178

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Ehl-i ṣanʿat ṣanʿatıdır fehm eder ʿārif çekiç
   Farḳı farḳ etmiş sedāsından bilir ḫafīf çekiç

2. Her ki ṣanʿat uş kezālik rehberi var rehnümā
   Gösterir üstād o genci pīşe pīş taʿrif çekiç

3. ʿAşḳ-ı Şīrīn mi ʿaceb Ferḥād'ı pejmürde eden
   Tirşesin kendi serinde eyledi vāḳif çekiç

4. Şemʿiniñ başında şavḳı yandı ḥatm oldu fitīl
   Eyleriz Ḥaḳḳ'a ricāʾ pervānesi żaʿīf çekiç

5. Eşk-i çeşmim yolcuna bağladı cūlar gibi
   ʿAşḳ meyi bir cāh-ı şeybdir ermez el ḫāʾif çekiç

6. Der Revāī her dāġıñ başında bir günā duman

Gūya ʿaşḳ ʿaṭṭār dükkānı iḳṭiżā maʿrif çekiç

30a

179

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Destūr
   ʿĀdet-i cehl-i ʿulūm ʿāşıḳla etmez imtizāc
   Çün ʿacāʾib ṣāḥib-i ṭarīḳle etmez imtizāc

2. Ẓanneder kim ḥāsid-i bīmāyedir bunlar bize
   Görse bir ʿüryān ḳarīb açıḳla etmez imtizāc

3. Ey göñül fehm eylediñ mi merḥamet nāḳış neden
   Cerye denbe ekl eder açlıḳla etmez imtizāc

4. Kim olur nefsiñ ḳıvāmında ḫırāmān eyleyen
   Ḫor görür faḳīr deyü ḫalḳ ile etmez imtizāc

5. Böyle görmez görmese ʿilm-i ḳavāʿidde anı
   Ḫavf-ı nāşından mıdır yanıḳla etmez imtizāc

6. Der Revāī her kimi noḳṣān görürsün özüñü
   Ġayrı görme Ḥaḳ daḫı maḫlūḳla etmez imtizāc

180

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Emr-i Ḥaḳḳ’ıñdır o şāh lemse firenkden aldı paç
   Rūsiyāhım pūr siyā iġmaʾ u linkden aldı paç

2. İzn-i Ḥaḳ’la ḫātem-i mühr-ü Süleymān ṣāḥibi
   Çārsūya ḥükm eder āḫarı ḫākdan aldı paç

3. Emrine rām oldu fi’l-cümle ehālī serpāy
   Muṭmaʿin oldu muṭīʿ ʿArabī Türk’den aldı paç

4. Nām-ı ẕātı ben-i İbrāhīm sülāle yād olur
   Daḫı maġribden şāriḳden āhengden aldı paç

5. Çīn ü Māçīn’den muʿaddid verdi ol vālā-i ẕāt
   Dehr-i dūn hem çarḫ-ı gerdūn-ı felekden aldı paç

6. Ey Revāī saʿy u ġayret dīn ü devlet ḥaḳ içre
   Ḥikmet-i sırr-ı şerīʿat her sürekden aldı paç

181

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. İbtidā ʿaşḳ-ı mecāzī bād-ı güzelden alıç
   Gizlemiş bir ḫārpuşunda ṣunma dest elden alıç

2. Gülde bülbüle keẕālik bāġbāndan el-ḫaber
   Gül görünmez ẓulmet-i şeb būyuna yelden alıç

3. Şevḳ-ı şemʿi seyr eden pervānede yoḳ ʿıyd-ı cān
   Bu miṡāl ʿāşıḳlarıñ aḥvālidir ḳālden alıç

4. Ḫavf-ı Ḥaḳ'dır bād eser dāġları ḳartık ayırır
   Kūh-ı billūrdan gelir su cūybār selden alıç

5. Ḳalmasıñ benlik vücūd-ı ḫāne-i dilden ḳamu
   Ġusl edip tevḥīd ile o māye-yi milden alıç

6. Der Revāī gel ferāġat eyle sen şirk-i sivā
   Ol ʿibād-ı müʾminin erbāb-ı evḥālden alıç

30b

182

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Destūr
   Geldi faḫr-i kāʿināt tām olupdur serde tāc
   Sünnet-i seniyyesi temām olupdur serde tāc

2. Pādişāh-ı ibtidādır bir güzīde Muṣṭafā
   Hep emānetler aña enʿām olupdur serde tāc

3. Ḳırḳ sekiz ḳandīl yanar kim oldu ʿālemler zekāʾ
   On iki ayda gelir bayram olupdur serde tāc

4. Min taḳlīdi bir daḫı mihr-i resūlüñ şānına
   Maḥrem-i esrār olan pürnām olupdur serde tāc

5. Tāc-ı süflī tāc-ı ʿulvī ehl-i nār ehl-i cinān
   Ḥaḳḳı bāṭıldan seçenler rām olupdur serde tāc

6. Der Revāī pāyda ʿarż ʿar ʿār semālar serdedir
   Belde-i Mekke Medīne Şām olupdur serde tāc

183

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Ey benim selvi revānım tende cānım küsme hīç
   Ey benim ḳaşı kemānım mihribānım küsme hīç

2. Ben seni sevdim göñülden sen de sev bir kerre yār
   Femleri kevşer cinānım dil dehānım küsme hīç

3. Görmesem bir laḥẓa rūyuñ gör nasıl mecnūnum
   Merḥametli yār ḫūbānım zer nişānım küsme hīç

4. Vardı aḥmer femleriñden erişip ḫıżr-ı ḥayāt
   ʿĀşıḳa kenz-i nihānım dāsitānım küsme hīç

5. Derd-i ʿaşḳıñda Revāī buldu ġam meyḫānesin
   Ey yüzü māh-ı tābānım gül fidanım küsme hīç

184

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. ʿĀşıḳıñ hest olması nev tāze sāde rū güleç
   Ṣanma dil kendim nümālıḳ ol kemān ebrū güleç

2. Rāḥat peste eylemiş ʿazm-i sefer ṣaḥrā için
   Rasta geldi merḥabālar ḳıldı rūberū güleç

3. Serfiḳir taᶜẓīm ile ḳıldım tevāżuᶜ ẕātına
   Oldu mesrūr ābrūzān ḫūb gözleri āhū güleç

4. Sāyebān ḳurmuş durur gerdāna beñler bir ḥiẕā
   Ḳaplamış billūr buḫāġıñ leşker-i hindū güleç

5. Ṣaḳlasın Mevlā belālardan o şaḫṣıñ ẕātını
   Belki bir ᶜāşıḳ temāşā reft reft ḳayḳu güleç

6. Der Revāī̇ ġam nedāret her ki dil vermiş aña
   Olmaya dehre meyyāl kes sihr eder cādū güleç

31a

185

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Destūr
   Naḳl eder ehl-i süḫan tā melceʾ-i hükm-ü ḥamī̇d
   Şehr-i sükkerden fiẕūn ol pend-i ḫūb āhū sefī̇d

2. Nī̇ze ḫançerden aġulu sālike telḥī̇ süḥan
   Ḳabri besti olmayan mürşidi neylesiñ mürī̇d

3. Dem tüvānālıġdan urma rām ola derseñ eger
   Tī̇re olmaz şol göñül bezm-i elest baḥr-i muḥī̇d

4. Ey göñül fehm eylediñ ᶜilm-i ledün esrārını
   Luṭfu ḳıl fāş eyleme üstüne ur taṭhī̇r kilid

5. Ehl-i diller cāhil ü nādāneden yan oldular
   Bāḫuṣūṣ maʿlūm ki anlar peyde ḳoẕ yolar pelīd

6. Ey Revāī yār u aġyār dāveri ol dāveri
   Bir niḳāṭ tenzīl eder ol ḫāneden ism-i baʿīd

186

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Kim ṭarīḳ-i ʿaşḳa erdi oldu ʿālemde mezīd
   Eylesiñ ḥamd u şenāʾlar luṭfuna erdi ḫālid

2. Fehm olunsun o kes aldanmadı dünyā-yı dūn
   Defter-i ʿāmāline baḳ cürm ü ʿiṣyān-ı resīd

3. Māsivānıñ şirkini ġusl eyleyip dilden ḳamu
   Ḳaldı esrār-ı Ḫüdā ḳalbinde tevḥīd-i cedīd

4. Doġdu cāna müşriḳinden nūr-ı Ḥaḳḳ'ıñ pürżiyāʾ
   Çekmeyen bilmez ne bilsiñ ʿaşḳ u sevdā-yı şedīd

5. ʿAşḳ u sevdā neyledi Ferhād'ı men bīçāreyi
   Dāġları yol eyledi destinde tirşe-i ḥadīd

6. Secde emr oldu ʿazāzīl Ādem'e ḳılmam dedi
   Oldu şeyṭān-ı laʿīn dergāh-ı Ḥaḳ'dan nābedīd

7. Kim aña ṭālib olanlar düşdü dünyā şirkine
   Ehl-i nār oldu daḫı oldu şefāʿatden baʿīd

8. Düş ḳalenderiñ ayaġında Revāī ḳıl ricāʾ
   Emr-i Rabbānī erince ḳul olur şāḳ-ı saʿīd

187

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. ʿAṣr-ı meyvā ʿazm-i ṣaḥrā eyle meyvāmıẕ pelīd
   Beyde ḳoẕ yolar ʿacāʾib oynar ustamıẕ pelīd

2. Derine dik meyvāsın derler nihāliñ varsa gör
   Dalları aḫter gibi ālūdedir ceviẕ pelīd

3. İki başından otuẕ dalından aldım çārpāy
   Cümlesi oldu oṭuẕ altı hemān aḫẕ pelīd

4. Ṣaḳla ṣamanı gelir zemānı derler öyle hem
   Añlarız ḳıymet bulursa vaḳti var ucuẕ pelīd

5. Der Revāī bu nevʿin evvel lisānda yād olan
   Bāl yesiñ dadı gider ʿulüvv belī yāḫūd[110] pelīd

31b

188

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

[110] Bu kelimedeki "د" harfi, şair tarafından "ذ" harfi ile değiştirilmiştir. Kafiyeye uydurmak için yapılan bilinçli bir tahrip olduğu açıktır. Mananın tahrip edilmemesi adına burada doğru yazım verilmiştir.

1. Destūr

   Ey felek aḫīr beni bu derde yār etdiñ meded

   Derd-i ʿaşḳıñla vücūdum iḫtiyār etdiñ meded

2. Derd-i āhım günbegün eyler sükūnu el-emān

   Bülbül-i şeydā gibi gülzāra yār etdiñ meded

3. Eylediñ aḫīr vīrāne bu vücūdum şehrini

   Āteş-i ʿaşḳıñ ile ʿaḳlım niṣār etdiñ meded

4. Serde bend oldu ḫalāṣ olmaz bu sevdā ḥaşre dek

   Başım üzre tāc-ı zīşān lālezār etdiñ meded

5. Firkat-i ġamla size lāyıḳ Revāī ʿāşıḳı

   Nāmurād etdiñ mürüvvet derbeder etdiñ meded

189

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Ehl-i dil ʿirfān olan ʿuşşāḳ-ı dilḫaste saʿīd

   Şol ʿulūm ile cemāl olmuş daḫı reste saʿīd

2. Aḥsen-i taḳvīm olan insān-ı kāmil oldular

   ʿAhd ü ṣāḳı bilen kim oldu şāyeste saʿīd

3. Fehm eden “Lā taḳneṭū min raḥmeti’llāh”[111] āyetin

   Oldular tevḥīd ile dil ġusl ü ābdeste saʿīd

4. Emr-i nehyi ḫayr u şerri maʿnā-yı Ḳurʾān ile

[111] “Allah’ın rahmetinden ümit kesmeyin.” Zümer, 39/53.

Bildiler anı bilenler ʿişve nāz beste saʿīd

5. Ey Revāī çāryārı özüne rehber ḳılan
   Lābīd anlar dūcihānda ustadan usta saʿīd

190

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Ey göñül ṣāf olmadıñ olsañ n'ola başdan sāʿīd
   Telḫī söz insān olan insāna kim daşdan şedīd

2. Gel tefekkür eyle sen bir acımañ mı sen saña
   Yaʿnī ol nār-ı cehennemden olsuñ āteşden baʿīd

3. Ekl ü şurbuñ bu cihānda özüñe oldur ḥarām
   Ḳaṭʿ olur bāġ-ı cināndan niʿmet ü aşdan ümīd

4. Çekme dünyā ġuṣṣasın kim ʿömrüñü eyler kūtāh
   Nāmertliḳ yollarında ġayrı meʿāşdan resīd

5. Ey Revāī bunca elvān ile dāġ bāġ zeyn olur
   Cennet içre ḥūrī ġılmān havle ḳumaşdan mezīd

191

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Ey göñül kim ehl-i dil ḥişāṣ ile bil mestmend
   Terk-i dünyā eylemek ḫalāṣ ile bil mestmend

2. Rehnümā olmuş ezelden mürşid-i kāmil aña
   Ölmeden öñde olup maḫlaṣ ile bil mestmend

3. İrgürüp nūr-ı tecellī özüne olmuş ʿayān
   Māye-i ẕātı bilir iḫlāṣ ile bil mestmend

4. Sırr-ı Ḳurʾān'ı bilir esmā-yı ḥüsnā ʿilmini
   Ol nebī İdrīs'i daḫı mıḳrāṣ ile bil mestmend

5. Der Revāī ʿāşıḳ-ı Mevlā cihāna baḳmadı
   Gāhısı bevṭ eyledi ḳırṭās[112] ile bil mestmend

32a

192

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Destūr
   Ḫātemā mühr-ü Süleymān irāmaż oldu o dād
   Niçe şāhlardan serīr ber fī imāż oldu o dād

2. Ḳalmadı mürsel nebīler bu cihāna geldiler
   Her biri bir ḥāl ile "Ve min āʿraż"[113] oldu o dād

3. Bu cihān bir bārgāhdır kār żarar andan gelir
   Baġlı bir ḫufte sütūna kim ʿaraż oldu o dād

4. Ḳırḳ sekiz bendi emvātı on iki burcdur temām

[112] Bu kelimedeki "س" harfi, şair tarafından "ص" harfi ile değiştirilmiştir. Kafiyeye uydurmak için yapılan bilinçli bir tahrip olduğu açıktır. Mananın tahrip edilmemesi adına burada doğru yazım verilmiştir.
[113] "… ama kim yüz çerirse…" Taha, 20/124.

Devr eder şems ḳamer emr-i feyyāż oldu o dād

5. Der Revāī āsiyāb olur cihān cān dānesi
   Tende cānıñ var ise bāden libᶜaż oldu o dād

193

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Kendini ḫodbīn begenmiş kibr-i ifrāṭ ḫodbend
   Ẓanneder ᶜaḳl-ı dirāz ᶜālemde isnād[114] serbülend

2. Güftünüñ nesidir mehār-ı peş-i saçma güẕāf
   Fehm eder pendin ᶜalüv sükker ile ḫalṭ oldu pend

3. Kem ṣalāᵓ oḥuṭla der siᶜa būd mūzī cūnin
   Ḳalbi maḥzūn hem niyāz ehlinde inhāṭ mestmend

4. Serkeş olma ey dilā dānende ᶜilm ü istiᶜdād
   Müşte var yaslı teber hem olmaz iḳsāṭ mīzanend

5. Der Revāī ḫūb ṣafālıḳdır daḫı aḥlāḳ-ı şeyb
   Çoḳ tekebbürlük sezā mı ehline neşāṭ semend

6. Ayaġıñ baş üzre ḳollar ögrenirsiñ maᶜrifet
   Ger beyā mūẕī hüner pāy-i turā ber serlehend

194

Gazel

[114] Bu kelimede kafiyeye uygun olması "د" harfi yerine "ط" konulmuştur. Manayı tahrip etmemek adına burada doğru yazım verilmiştir.

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Rūstāvi'de ġurālar belde-i ḳoẕān beled
   İᶜtibār-ı āsitāndır öyle ẓannı ẓan beled

2. Ādem-i ehl-i ᶜibādet müᵓmi̱nā nest perveri
   Hem daḫı ṣāḥibkemāli var imiş baᶜżan beled

3. Ḳaldı küfr içre Aḫışḳa aña dāᵓir beldeler
   İşte öyle ḳaldı yā Ḳarṣ ᶜArḍahan ġarẓān beled

4. Ḥükm eder zāġ-ı siyāh hükm-ü şeri̱ᶜatden beri
   Neylesin bi̱çāre ḳul ruḫṣat bula eyżan beled

5. Der Revā̱ pādişāh-ı ᶜālem öyle gördü ḫoş
   Emr ü fermānı anıñdır ḥükm eder yürẓān beled

195

Matlaᶜ

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Maġlūb oldu leşker-i sulṭān bütün ḳaldı esi̱r
   Yā ḥabi̱bu'llāh ḥavāle eyle sulṭān-ı Mıṣır

196

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Seyr-i ḥüsnünden ġaraż ḳıl bāzi̱ bāᶜ eyler bu bend
   Ẕevḳ-i dünyā bu ṣafālarda zerrāᶜ eyler bu bend

2. Nūş edip meyḫāne-i dilden şarāb-ı ʿaşḳ-ı ḫoş
   Mest-i medhūş żāyiʿ ʿāḳil hem iḳtibāʿ eyler bu bend

3. Aḥsen-i taḳvīmi añlar hem bāzār-ı ʿaşḳ-ı yār
   Rābıṭa eyler özünde iḫtidāʿ eyler bu bend

32b

4. Geşt eder Mecnūnāsā Leylā ġıyāṯ eyler hemān
   Gūş eder telḫīṣ ʿalüvv söz ibtilāʾ eyler bu bend

5. Ẕātını zevḳ-i cihāndan pāk eder ġusl eyleyip
   Silinir mirʾāt-ı dil yaʿnī şuʿāʿ eyler bu bend

6. Der Revāīṣ yādigār eyler bu dehri ehline
   Farḳ ederse kendini ḫoş irtibāʿ eyler bu bend

197

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Muṭmaʾin olmuş meger çırāġa ermiş ḫod pend
   Ḫoş letāfetdir hele dimāġa ermiş ḫod pend

2. Dünyānıñ elvānına baḳmaz ümīd-i ʿaşḳ olan
   Best-i nesf etdi ise iblāġa ermiş ḫod pend

3. Dāmen-i ʿaşḳa yapışmış menzil-i yoḳluḳdadır
   Vuṣlat-ı eyyāmın arar o çāġa ermiş ḫod pend

4. Añladı benlikde yol yoḳdur küçeler baġlıdır

Gördü bu rāḥ-ı feraḥ ifrāġa ermiş ḫod pend

5. ᶜĀşıḳ-ı ṣādıḳların gūş eyle sī̇ḥā ṣūṭūnu
   Muḳtedir olmaḳ muḥāl ayaġa ermiş ḫod pend

6. Der Revāī̇ nefs-i rūḥa bend edendir bir vücūd
   Al meşāyıḫdan faḳat almaġa ermiş ḫod pend

198

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. ᶜĀşıḳ-ı ṣādıḳ iseñ evṣāfı fehm et derdmend
   ᶜAşḳ ile bī̇dār şoden edrāfı fehm et derdmend

2. Yaḫ göñül şehrinde bir şemᶜ şuᶜāᶜ nūrdan çerāġ
   Mekteb-i ᶜirfān edip esnāfı fehm et derdmend

3. Uş cihān içre velī̇ farḳ et ḥaḳī̇ḳat rāhını
   Farḳ-ı farḳu'llāh nedir ṣarrāfı fehm et derdmend

4. Vehmi idrāḳ eyleyip hem ẕātıñı añla ᶜayān
   Bāṭınında olduġuñ ol ṣāfı fehm et derdmend

5. Nefs ü rūḥu birleyip fehm eyle varlıḳ remzini
   Varlıḳında yoḳ olan ḥilāfı fehm et derdmend

6. Dāᵓimā şükr et Ḫüdā'ya ṣūret-i insānda señ
   Ẕātına rehber olan inṣāfı fehm et derdmend

7. Der Revāī̇ her yoluñ bir rehnümā var rehberi

Bu bāzār içre dirīġā ḳāfı fehm et derdmend

199

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Ey göñül eyle tefekkür ṣor ḳuluḳdur bu geçid
   Ṣāᶜiḳli illā ḫāṭırnāk ḳorḳuluḳdur bu geçid

2. Cümle Ḳurᵓān-ı ᶜaẓīmi kim tilāvet eylese
   Raḥmet-i Ḥaḳḳ'a ulaşdı iyi ḳulluḳdur bu geçid

3. Nefsi rūḥa baġlayan müᵓmīnleriñ āsān yolu
   Maẓhar-ı cennet ġıyāṣdır ḳuyṭuluḳdur bu geçid

33a

4. Çāryār erkānını bilmiş ḥabībe sāyedir
   Teşneler eyler sīrāb altūn oluḳdur bu geçid

5. ᶜAḳl u ᶜirfānı dirāz ᶜilm-i muḥīṭ ṣāḥibkemāl
   Müntehil ᶜālīcenāb şāh-ı ḳonuḳdur bu geçid

6. Der Revāī men teki medḥinde biñ ᶜuşşāḳı var
   Ḫan-ı Maḥmūd'dan derᶜaḳab ṣaḳlıḳdır bu geçid

200

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Silk-i ᶜAcem'de denir maḥbūbe Türk āhū sefīd

Ol ki der gel kerīme ilkib de ürk āhū sefīd

2. Aldı söz yaᶜnī ᶜAcem illā gider ammā gider
   Ḳoşşo ummakdır ᶜArabī giydi ḳürk āhū sefīd

3. Bir daḫı geldi ᶜAcem görmek için almışdı söz
   Gördü bilmez ṣırṭı kürklü serde bürk āhū sefīd

4. Bir yemek düzdü ᶜAcem ṣāfī başa eñ çavidir
   Pişdi daᶜvet gel yesekdir yā dürk āhū sefīd

5. Cüst ü cūyu geçdi --- şift-i ---- --- ᶜArab[115]
   Gördü gelsiñ eñse bes ürkdü kürk āhū sefīd

6. Der Revāī bu daḫı menşūr miṣl-i ḍarb-ı şüyūt
   Ṣandı beyhūde güzāf ḳalbi çürük āhū sefīd

201

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Rūy-ı māhım ḫanderīş güllerle eyler rīşḫand
   İstihzā ile güler ellerle eyler rīşḫand

2. ᶜĀşıḳ-ı bīçāreye raḥm eylemez ebrū kemān
   An ki meşhūr naḳḳāş-ı dillerle eyler rīşḫand

3. Ḫāṭır-ı nāşādımı kim bir tehẕīb eylemez
   Sirke āb rūy tīre-i sellerle eyler rīşḫand

115 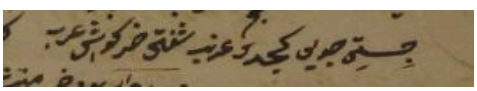

4. Dönmüşem Mecnūn gibi Leylā deyü ṣaḥrālara
   Men teki ʿuşşāḳ-ı dil çöllerle eyler rī̇şḫand

5. Ol geyik ḳuzu seniñ būyunda oṭlar demī̇dem
   Bād eser būyu gelir yelleri eyler rī̇şḫand

6. Der Revāī̇ men ki meftūn-ı cemāl dī̇vāneler
   Müşkülü müşkül açar tellerle eyler rī̇şḫand

202

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Ey ṭabī̇bā āh u zārım ḳıl meʿaṣ eyyāma dūd
   Bülbülāsā rūz şeb efġānımı hengāma dūd

2. Bāġ-ı ḥüsnüñ gülsitānı içre gūyā olduġum
   Sayma bī̇dār-ı seḥer çeşm-i dilim aḫşama dūd

3. Vaḥdet-i ʿaşḳıñ giriftārında ṭūṭī̇veş menem
   Ṭuṭ ki göñlüm meclisi bu bezm-i vey mi cāme dūd

33b

4. Mest-i lāyāʿḳıl meni eylerse hergiz vuṣlatıñ
   Nāsa bu mecnūn-ı ʿālem söyle nūz-i nāme dūd

5. Kevkeb-i istāre burc aḫter zuḥal etmez ise
   Seyr-i ḥüsnüñ ḳıldıġım yılda iki bayrama dūd

6. Ḳılma her cāh-ı ḳażā hāẕā ṣırāṭ-ı müstaḳīm
   Ḳahr u luṭfuñla Revāīˁāşıḳ-ı ikrāma dūd

203

Gazel

(fāˁilātün/fāˁilātün/fāˁilātün/fāˁilün)

1. Telḫī baḫtım ey dilā kān-ı melāmet kāme dūd
   Ey peri eyyām-ı zülfüñ dāmeden dil dāme dūd

2. Teşneyim āb-ı ḥayātım sendedir sūnˀ-i kerem
   Şerbet-i vaṣlıñ müyesser nūşunu ikrāma dūd

3. Āteş-i hecriñle ẓālim cismimi ḳıldıñ kebāb
   Bāˁiṣ-i berbādıma olma mücerret nāme dūd

4. Bāsbān-ı nāzdasın kimdir saña ḥayrān olan
   Bülbülānı bāġ-ı dehre ġonce-i gülfāme dūd

5. Ḥālet-i hicrānıña düşdük vefālar görmedik
   Gel feraḥ eyle Revāīˁāşıḳı Elḥām'a dūd

204

Gazel

(fāˁilātün/fāˁilātün/fāˁilātün/fāˁilün)

1. Genc-i ġamda ḫˇāb-ı seyrān olmuşam yā Rab meded
   Sūy-ıˁaşḳıñla perīşān olmuşam yā Rab meded

2. Ḫastedil meskenidir miḥnet firāşında kadīm
   Bu ne ḥikmetdir ki mihmān olmuşam yā Rab meded

3. Āh u efġānımla taᶜcīz eyledim ᶜālemleri
   Ḫalḳ içinde merd-i yabān olmuşam yā Rab meded

4. Ḥasb-i ḥālim her kime ᶜarż eyledim ᶜayb eyledi
   Ḳalb-i maḥṣūn çeşm-i giryān olmuşam yā Rab meded

5. Ġayrı senden kimseler bilmez derūn-i derdimi
   Her ṭarafdan göñlü vīrān olmuşam yā Rab meded

6. Derd ü ġam miḥnet sezā lāyıḳ Revāī ᶜāşıḳa
   Rāz u derdim ḳılma pişmān olmuşam yā Rab meded

205

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Serde bu sevdāda meftūn olmuşam yā Rab meded
   Ẕāt-ı ᶜaşḳla ᶜaynı Mecnūn olmuşam yā Rab meded

2. Ey sebātü'ẕ-ẕikr yetir cānānıma vāṣıl meni
   Rāh-ı maḥkūm miṣl-i ceyḥūn olmuşam yā Rab meded

3. Şuᶜle-i ᶜaşḳıñ derūnumda ḳarār etmez āyet
   Ḳaṣr-ı dilden bende maḥṣūn olmuşam yā Rab meded

4. Āh u feryādımla ᶜāciz oldu bu ᶜālem daḫı
   Dīdeler ḳan çeşm-i pürḫūn olmuşam yā Rab meded

5. Ṭutṣaḳ-ı ġamdan ḫalāṣ olmuş rāha serinde yoḳ
   Sergüzeştim dura baygun olmuşam yā Rab meded

6. Lez̲z̲et-i ʿaşḳıñ düşüpdür bu vücūdum şehrine
   Şüphesiz rāhıñda sergūn olmuşam yā Rab meded

7. Genc-i miḥnet hücresinde bu Revāī̲ bī̲çāre dil
   Derd-i ʿaşḳıñla çeker ḫūn olmuşam yā Rab meded

34a

206

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Destūr
   Yel gelir bād-ı seḥer dildāreden gülbūy-ı bād
   Ehl-i ʿuşşāḳa ulaşdı müşk-i ʿanber būy-ı bād

2. Zeyn olur dāġlar u bāġlar hem nebātat uc verir
   Aḫz̲ eder soldan ṣaġa eyler niṣ̲ār kisū-yı bād

3. Gül şüküfte zeyn eder illā ʿanāṣır maʿdeni
   Cūş eder deryāları mevce verir çārsū-yı bād

4. Vaḥdet-i keṣ̲retde aḫz̲ eyler ḥaḳīḳī̲ ʿaşḳ olan
   Çünkü esrār-ı ilāhī̲ ʿaşḳ eder dilcū-yı bād

5. Der Revāī̲ mihr-i ḥüsnünden alır kim dād-ı ʿaşḳ
   İrgürür vaṣl-ı cānāna kim çeker ārzū-yı bād

207

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Rāh-ı Ḥaḳḳ'ı bir eḥad ṭutsa sehī ṭāhir būd
   ᶜĀlem içre sözleri mānend-i cevāḥir būd

2. Ṣoḥbet-i ᶜirfān ile tecrübe maᶜmūr gösterir
   Bezm-i ᶜuşşāḳ içre ol kes ṣanᶜat-ı māhir būd

3. "Künt-ü kenz"[116] esrārına maḥrem olur ᶜilm-i ledün
   Baḥr-i ᶜaşḳı cūş eder her mevci bir bāhir būd

4. Ḫāne-i ᶜizzet bulup rūşen eder dil ḳaṣrını
   Sālik-i rāh-ı ḥaḳīḳat şemsveş ẓāhir būd

5. Ḫānedān-ı ᶜaşḳ olur mihr-i nübüvvet şavḳı var
   Der Revāī ḳalıpdır ādem emīn şāhid būd

208

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Bir taḳım āhū sefīd çıḳmış yola oynar cırnar
   İttifāḳla saᶜde rūlar ḳol ḳola oynar cırnar

2. Bağlamışdır bir ela-yı vālā ḥüsn-i rūy zemīn
   Giymiş elvān-ı libālar el vālā oynar cırnar

3. Ḳaşḳaş olmuş seyr eder üftādeler ḥayrān şoden
   Ḥoḳḳabāz yaᶜnī ġaraż gāh budalā oynar cırnar

[116] "Ben (gizli) bir hazineydim." Yılmaz, **Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı** Sözler, s.98

4. Ehl-i ṣūret ṣūret-i aḳtāb-ı ṣāliḥ andadır
   Aḫẕ eder kim ol şehīd-i Kerbelā oynar cırnar

5. Luṭf eder iḥsān eder berpāgend peydāgend
   Der Revāī üstüḫˇān best mübtelā oynar cırnar

209

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Çün ᶜaceb yāḫūd kitāb ᶜiṣyān imiş Yaḥyā būd
   Ḥażret-i ᶜİṣā beşikde ṭıfl iken gūyā būd

2. Kim bilirdi rāh-ı ᶜaşḳı böyle pinḥān olduġun
   Uş mekān içre bulurlar bir ᶜaẓīm-i eşyā būd

3. Ḥażret-i Mūṣā'ya verdi bir ᶜaṣā kim Şuᶜayb
   Eşcār-ı bāġ-ı cinándır miftāḥ-ı deryā būd

4. Ḥażret-i Mūṣā ile eyler tekellüm bīlisān
   Gāhı ejderhā olur gāh bir ᶜaẓīm ḥayyā būd

5. Ẕü'l-fiḳār kim ḥażret-i ᶜĀlī'de ḳıldı iḫtiyār
   İḫtiyār-ı ᶜālem içre āşinā ilyā būd

6. Ḫoşa ṣanmış ehl-i derdiñ ṣabrını nāpuḫte kim
   Fehm eder ehl-i süḫan ol maᶜden-i kimyā būd

7. Der Revāī maᶜden-i eşref muḥāl pāyındadır

Gün olur çarḫ-ı felek devrinde seyyā būd

210

Matlaᶜ

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Dāl delīl oldu bize ᶜaşḳ-ı Ḫüdā'dır yādigār
   Devlet midir bende yazdım dāl elif yāya ḳadar

211

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Taᶜlīm-i ᶜaşḳ etdik ola bir fuḳarādan aḫẕ
   Çün sebeb aḥyāmız evvel iẕn-i Mevlā'dan aḫẕ

2. Her ṭarafdan farḳ-ı farḳu'llāh olan ᶜirfān olur
   ᶜAyn şın u ḳāf ile erbāb-ı āşinādan āḫẕ

3. ᶜİlm ü ᶜirfān kemālātı gerek mürşid ile
   Nāzenīn ehl-i ṭarīḳat naḳş-ı ustadan āḫẕ

4. Hem meşāyıḫ on iki on dörtde maḳsūm pāk olur
   Anları yād eyleyip ḫūb dilde esmādan āḫẕ

5. Bu Revāī ser fedā eyler meşāyıḫ cānlara
   Bīᶜat-i Mevlānā'dan esbāb-ı eşyādan āḫẕ

212

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Elden üste el gerek erbāb olur istiḥvāẕ
   Cümle ṣanᶜatlarda kāmyāb olur istiḥvāẕ

2. Puḫte olmuş āteş-i ᶜaşḳıñ çerāġında bişip
   Şemᶜ-i pervāne yanar ḫarāb olur istiḥvāẕ

3. Gör ne üstād-ı kemāl icrā eder ehl-i hüner
   Ṣanᶜat-ı efḍāl ḳatı bevvāb olur istiḥvāẕ

4. Her ṭarafdan bir muḥibbā süphesiz baş gösterir
   Ṣındırır çoḳ cānları cellāb olur istiḥvāẕ

5. Her ne deñli ḳahramān olsuñ daḫı aṣl-ı türāb
   Der Revāī cümleye cellāb olur istiḥvāẕ

213

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Yā ḥabību'llāh ṣıġındıḳ saña şirretden meᶜāẕ
   Ḥaḳ şerīᶜat bilmeyen cāhil-i ümmetden meᶜāẕ

2. Bezmine varmam yüzün görmem ḥāsid bīmāyeniñ
   Dīn īmān meẕheb nedāret ehl-i şiddetden meᶜāẕ

3. Kim nemāzı ḳılmasa terk-i ṣalāt şarṭ-ı selām
   Laᶜnetu'llāh var anıñ üstünde laᶜnetden meᶜāẕ

4. Sāyebānı ṣad hezār sāʾil ḳanadıñ altına
   Bendeyim eyle ḳabūl çün ḫarc-ı milletden meᶜāẕ

5. Göz ucuyla bu Revāī derdmend bīçāreye
   Gel deyü ḳılsañ işāret cümle devletden meᶜāẕ

35a

214

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Destūr
   Mercimek ekse bir eḥad ol ᶜades[117] derler benāẕ
   Ekdigin dermiş düşürmüş ol ḥarṣ derler benāẕ

2. Bāġcı bostāncı hemān ḫizmet ederler kārına
   O meṭāḥ-ı ġayret-i kācāl ināṣ derler benāẕ

3. ᶜİlm ü ᶜirfān işte bu remze delālet gösterir
   Her ki ṣular aḳmasa ḳalır lihāṣ derler benāẕ

4. Ehl-i ᶜaşḳa dāᵓimā sermāyedir ḫavf u ricāᵓ
   Olmayan anlar ile bulmaz ġıyāṣ derler benāẕ

5. Der Revāī ḳanġı erkān var ᶜaceb üstādı yoḳ
   Fī baᶜṣu'llāh ġarībān fī baᶜṣ derler benāẕ

215

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

[117] Bu kelimedeki "س" harfi, şair tarafından "ث" harfi ile değiştirilmiştir. Kafiyeye uydurmak için yapılan bilinçli bir tahrip olduğu açıktır. Mananın tahrip edilmemesi adına burada doğru yazım verilmiştir.

1. Ol şāhīn ṣaḥrā-yı kūyu üzre bālā burc temiz
   ʿAhd ü peymānım ḳalır ol burca dil o ḫurūc temiz

2. Der ne ṣad elvāneden zembūrveş ḫoş şehre ḳıl
   Desti boş olma ṣaḳın sen armaġan al ḫurc temiz

3. Ol kemāl-i ʿaşḳ için çekmezse ḳayġu bir kişi
   Yapılır miʿmār-ı ʿanḳālarla ḳalb-i ṭūc temiz

4. Hüccet-i faḫr-i zamān esbāḥ ismin ẕikr edip
   Geç ḳamu dehriñ ṣafāsın ol dil-i evc temiz

5. Yol ḥaḳīḳat kān-ı ʿaşḳ içre rivāyet ḫālişān
   İndi ḳurbān emrile ibn-i Ḫalīl'e ḳoç temiz

6. Bu Revāī ḳılma miḥnet revzeninde yā ilāhī
   Eylesiñ ol baḥr-i ʿaşḳım anda mecv ü mevc temiz

216

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Evvelā ʿahd-i mīṯāḳ-ı rūḥ ile olṣaḳ ceʿaz
   Baʿdehū ādem olan gürūh[118] ile olṣaḳ ceʿaz

2. Yalñız rūḥ-ı iżāfī ile zinde olmazıḳ
   Raḥm-ı māder bekleyip yaş rūḥ ile olṣaḳ ceʿaz

[118] Bu kelimedeki "ه" harfi, şair tarafından "ح" harfi ile değiştirilmiştir. Kafiyeye uydurmak için yapılan bilinçli bir tahrip olduğu açıktır. Mananın tahrip edilmemesi adına burada doğru yazım verilmiştir.

3. Nefs-i rūḥuñ bāᶜṣını evvel tefekkür eyleyip
   Çünkü dünyānıñ için mekrūh[119] ile olṣaḳ ceᶜaz

4. Çār ᶜanāṣır çār rūḥdan bir bināᵓdır āşikār
   Giyip dürlü libās o cūḫ[120] ile olṣaḳ ceᶜaz

5. Der Revāī bu tekellümden müteᶜārif liṣbedā
   "Len terānī"[121] kim dedi fütūḥ ile olṣaḳ ceᶜaz

217

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Yā ilāhī ḳıl bizi aḫlāḳ-ı bed şeyḫden īḳāẓ
   Ḳabż u bastı bilmeyen öyle meşayıḫdan īḳāẓ

2. "Fī-sebīli'llāh"[122] olan mürşide ṭapşır özümüz
   Bir bilik dīvāneyiz ḳıl ḫārı çoḳ faḫdan īḳāẓ

3. Yol kesen mülḥid ü müşrikden esīrge cānımız
   Ekl eden rüşvet ribā bīmāye-i bīmāḫ īḳāẓ

4. Merḥamet eyle ḥabībiñ Muṣṭafā'nıñ ᶜaşḳına
   Rūḥumuz hem cānımız ol nār-ı dūzaḫdan īḳāẓ

5. Der Revāī verme ruḫṣat nefs-i emmāremize
   İbtidāsından ricāᵓmız böyle bir rāhdan[123] īḳāẓ

[119] Bu kelimedeki "ه" harfi, şair tarafından "ح" harfi ile değiştirilmiştir. Kafiyeye uydurmak için yapılan bilinçli bir tahrip olduğu açıktır. Mananın tahrip edilmemesi adına burada doğru yazım verilmiştir.
[120] Bu kelimedeki "خ" harfi, şair tarafından "ح" harfi ile değiştirilmiştir. Kafiyeye uydurmak için yapılan bilinçli bir tahrip olduğu açıktır. Mananın tahrip edilmemesi adına burada doğru yazım verilmiştir.
[121] "Sen beni göremezsin." A'raf 7/143.
[122] "…Allah yolunda…" Bakara, 2/154-190-195-218-244.

35b

218

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Sālūsā bizden berī[123] ol rāh-ı Ḥaḳ'da ebediz
   Dehre māᵓil olmadıḳ elbetde nefse s̲ābidiz

2. Eyce farḳ et ᶜandelībiz bāġ-ı behişt gülüne
   Bir bölük dīvāneyiz kevnini ᶜaşḳ-ı seyyidiz

3. Ol ṭarīḳ-i müstaḳīm üzre sehīdir yolumuz
   Ḥamdü lillāh defter-i aᶜmālimizde saᶜīdiz

4. Aḥmed u Maḥmūd Muḥammed Muṣṭafā bu rehdedir
   Ḥaḳḳ'ı dāᵓim z̲ikr eder ḳalb-i ālūde tevḥīdiz

5. Mehdi-yi ṣāḥiblivānıñ leşkeriyiz leşkeri
   Der Revāī fehmi ḳıl ḳanġı bölükde ḳāᵓidiz

219

Matlaᶜ

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Ġayrı taḳlīdden geçip dil ṭut bir el cānāne yed
   Dāmen-i ᶜaşḳa yapış olma murād-ı nāümīd

[123] Bu kelimedeki "ه" harfi, şair tarafından "خ" harfi ile değiştirilmiştir. Kafiyeye uydurmak için yapılan bilinçli bir tahrip olduğu açıktır. Mananın tahrip edilmemesi adına burada doğru yazım verilmiştir.

220

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Eyledik erbābıdan bu ᶜaşḳı biz aḫẕ ceẕāẕ
   Ḳaṭre ḳaṭre asitādım eyledim leẕīẕ ceẕāẕ

2. Erdi aḫlāḳ-ı ḥamīde gönlüme āyet ezel
   Her ᶜilmden bir hüner kesb eyleyip ceẕāẕ ceẕāẕ

3. Oḳuyup ᶜilm-i ledünnī mektebinden bir ḥarf
   Cümle ḥarfiñ ḳaymaḳāmı ol ḥurūf henüz[124] ceẕāẕ

4. Her ki bāmihr-i ᶜalīyyen māᵓil-i kevṣer olur
   Kāhsa yaḫşı eder ᶜāşıḳlara mūciz[125] ceẕāẕ

5. Der Revāī destedār ᶜuşşāḳa pend peydāgend
   Kāmilest ber pāgend ez nūziden endāz[126] ceẕāẕ

221

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Bende meftūnum cemāl-i yāre ᶜuşşāḳım henüz
   Femleri kevṣer şīrīn güftāra ᶜuşşāḳım henüz

2. Müşkül ü ġam reft olur görsem cemāli şuᶜlesin

[124] Bu kelimedeki "ز" harfi, şair tarafından "ذ" harfi ile değiştirilmiştir. Kafiyeye uydurmak için yapılan bilinçli bir tahrip olduğu açıktır. Mananın tahrip edilmemesi adına burada doğru yazım verilmiştir.
[125] Bu kelimedeki "ز" harfi, şair tarafından "ذ" harfi ile değiştirilmiştir. Kafiyeye uydurmak için yapılan bilinçli bir tahrip olduğu açıktır. Mananın tahrip edilmemesi adına burada doğru yazım verilmiştir.
[126] Bu kelimedeki "ز" harfi, şair tarafından "ذ" harfi ile değiştirilmiştir. Kafiyeye uydurmak için yapılan bilinçli bir tahrip olduğu açıktır. Mananın tahrip edilmemesi adına burada doğru yazım verilmiştir.

Dil bulur maḳṣūdunu ruḫsāra ʿuşşāḳım henūz

3. Ḳande şemʿ-i rūye dil pervāne hem müştāḳ olur
   ḫūb luṭfuna bī̇çāre ʿuşşāḳım henūz

4. Bāġ-ı ḥüsn-i gülsitānı içre bülbüller gibi
   Dilde ʿaşḳ-ı ins olup āh zāra ʿuşşāḳım henūz

5. Bend-i ʿaşḳında Revāī̇ ʿāşıḳ-ı bī̇çāreyim
   Cevr u ḳahr u luṭf olur dildāra ʿuşşāḳım henūz

222

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Yā Vālī̇ destim bikr yolum ḳatı feryāz faḫız
   Ḳoyma ẓulmetde ḳarī̇b ḫūzī̇ yedi pervāz faḫız

2. Sen ḥabī̇bu'llāh-ı ʿālem Muṣṭafā dāmādısıñ
   Ḳahramān içre Ḫüdā'nıñ efḍal-i mümtāz faḫız

3. Şanıña geldi Ḫüdā'dan "Lā fetā illā ʿAlī̇"[127]
   Ẕü'l-fiḳārıñ ṣāḥib-i seyf-i nebī̇ dirāz faḫız

36a

4. Men bī̇çāre ʿāşıḳıñ aḥvāline raḥm eyle gel
   Ḳıl ʿināyet ġaflet ile bekleriz mecāz faḫız

[127] "Ali'den başka genç (yiğit, er) Zülfikar'dan keskin kılıç yoktur." Yılmaz, **Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı Sözler**, s.100

5. Ger mirān eglen kerem ḳıl ḫıżrısıñ ḫūzī yedi
   Ṭutma büzġāle bereyiz kim ādābendāz faḫız

6. Bu Revāī kemteriñ luṭf et ricāʾsın etme red
   Ḫāneberdūş cihān kim bu melāl mişivāẕ[128] faḫız

223

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. ʿĀlem içre bu göñül bir ḫūb nefsden ittiḫāẕ
   Sādimi bilmem nedir Dāvūdī sesden ittiḫāẕ

2. Ḳurretü'l-ʿaynı kebāran fāʾiḳü'l-insān arar
   Nās içinde ehl-i cennet ḫayrü'n-nāsdan ittiḫāẕ

3. Anlarıñ sözü özü hem rūyu münevver durur
   Ṣūret-i insāna geldi bu ḳafesden ittiḫāẕ

4. Düşürüp elvān çiçekler şehre ḳıldı āşikār
   Niçe cāñlar şol ʿasel murġ-ı megesden ittiḫāẕ

5. Bu Revāī būs eder dāmān-ı ṣāḳīl merdümüñ
   Ṣāḥib-i ḫayrāt olan ol kār-ı desden ittiḫāẕ

224

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

[128] Bu kelimedeki "ذ" harfi, şair tarafından "ز" harfi ile değiştirilmiştir. Kafiyeye uydurmak için yapılan bilinçli bir tahrip olduğu açıktır. Mananın tahrip edilmemesi adına burada doğru yazım verilmiştir.

1. Faḫr-i ḥāl ey cānımın ḍarb-ı ḳuruşdan añla tez
   Ehl-i nāṣavt fıḍḍa ü zerrīn gümüşden añla tez

2. Çār ʿanāṣır rūḥ-ı iżāfī midir yoḫsa nedir
   Rūḥ-i cismānī nedir varış gelişden añla tez

3. Ḥaḳḳ'a ʿāṣī oldu Firʿavn-ı ʿaleyhü'l-laʿne bil
   Cisminiñ evvel benāsı çoḳ āteşden añla tez

4. Kevkeb ü şems ü ḳamer zühre zuḥal ʿilm-i nücūm
   Devr eder çarḫ-ı felek alış verişden añla tez

5. Zümrüd-i ʿanḳā sī murġ-ı devr-i Süleymān'lardadır
   Emr-i Ḥaḳ bir büyü ile burc-ı dūşeşden añla tez

6. On ikiye varmasa olmaz namāzıñ ibtidā
   Ey Revāī bir iki üç dört ü beşden añla tez

225

Gazel

(mefʿūlü/mefāʿīlü/mefāʿīlü/feʿūlün)

1. Ḳalender<ī>
   Dilber yanaġıñ sāḳī-yi mey tās[129] olıcaḳ tez
   Dilteşne femiñ māʾil-i iḫlāṣ olıcaḳ tez

2. Sükker ezilir aġẓıma gül būseñi alsam
   Femler yerine bir nuḳāṭ iḥdāṯ[130] olıcaḳ tez

[129] Bu kelimedeki "س" harfi, şair tarafından "ص" harfi ile değiştirilmiştir. Kafiyeye uydurmak için yapılan bilinçli bir tahrip olduğu açıktır. Mananın tahrip edilmemesi adına burada doğru yazım verilmiştir.
[130] Bu kelimedeki "ث" harfi, şair tarafından "ص" harfi ile değiştirilmiştir. Kafiyeye uydurmak için yapılan bilinçli bir tahrip olduğu açıktır. Mananın tahrip edilmemesi adına burada doğru yazım verilmiştir.

3. Sīm gerdeñi bir ḥīle olur ʿāleme ḳarşı
   Billūr buḫaġıñ ġābġābıñ incāş olıcaḳ tez

4. Maḥbūb olurum kāfir-i gerdānıñı görsem
   Ḥıfẓ eyle gözüm görmeye ḫırāş olıcaḳ tez

5. Fehm eyle bu ḥāl sende fi'l-ʿişyān Revāī
   Ḥelāl u ḥarām añlama maḫmaş olıcāḳ tez

36b

226

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Destūr
   Geldi sertāc-ı emāme kisve feyyāż mişivāẕ
   Birisi eḫder derāyı biri ebyaż mişivāẕ

2. Birisi Zeynel ʿAbā'ya birisi Manṣūr'edir
   Oldu maḳbūl-i göñül daḫı āʿrāż mişivāẕ

3. Anda aḳdem ẓāhir oldu ẕü'l-fiḳār ʿaṣā Mūṣā
   Oldu miftāḥ-ı cihān muʿanide enḳāż mişivāẕ

4. Geldi İsmāʿīl ḳurbān Ṣāliḥ'e daşdan cemāl
   Gördüler ol muʿcizātı nās fi'l-arż mişivāẕ

5. Der Revāī farḳ ediñ İdrīs nebīniñ ḥālini
   Ḳoydu cennetde bahāne ḳıldı mıḳrāż mişivāẕ

227

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Biz ḳarīb dergāh u dervīş ẓanneder viştāṭ cemiẕ
   Çeşm-i ḫavār ile görmüş bizleri merṭāṭ cemiẕ

2. Tevaḳḳī zencīr-i cünūn ṭaḳdıḳ ḳābe demde yüz
   Bizde silsil-i dirāz bilmez ṣanır senāṭ cemiẕ

3. ʿĀlem-i lāhūtadan nāsūta gelmiş ʿāşıḳı
   Ẓanneder farḳsız cemʿi geldi deyü ḳorṣanṭ cemiẕ

4. Varlıġın maḥv eyleyip yoḳluḳda varlıḳ bulmayan
   Nāmeşāyıḫ puḫte olmaz eyleme ḫayyāṭ cemiẕ

5. İramaż eyle özüñü ḳalma zinhārı ḫavār
   Bu sebeb ʿöẕr ü bahāne etmesiñ isnād[131] cemiẕ

6. Farḳ edip "Lā taḳneṭū min raḥmeti'llāh"[132] āyetin
   Der Revāī kim bilir zinde ʿināyet ḫaṭ cemiẕ

228

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Iştılāḥ-ı şehd-i sükker pend-i ḫūb oflaẕ deñiz

[131] Bu kelimedeki "د" harfi, şair tarafından "ط" harfi ile değiştirilmiştir. Kafiyeye uydurmak için yapılan bilinçli bir tahrip olduğu açıktır. Mananın tahrip edilmemesi adına burada doğru yazım verilmiştir.
[132] "Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin." Zümer, 39/53.

Ḳandırır dilteşneler ol ʿāriyyet elfāẓ deñiz

2. Farḳ-ı farḳu'llāh odur hem maḥrem-i esrār o kes
   ʿAşḳ ile bīdār şoden ʿirfān ile īḳāẓ deñiz

3. Bir taḳım ehl-i ḫarābātı yüzünden gösterir
   Ḫırḳadār olmuş cihān teslīs ʿalī bāẓ deñiz

4. Görmez iller ʿaybını bu māsivādan geçdiler
   Baġlanıp silsil-i ʿaşḳa sāniyen aḫlāẓ deñiz

5. Göz açıp cānān yüzün seyrān eden buldu meded
   Kendini vaḥdetde maḥfūẓ eyleyen liḥāẓ deñiz

6. Der Revāī bil özüñ cennetde ḥaḳ ṭamu da ḥaḳ
   Ḫalī olmaz bu cihān kim ḫūyda cenābet[133] deñiz

229

Gazel

(mefʿūlü/mefāʿīlü/mefāʿīlü/feʿūlün)

1. Ḳalender<ī>
   Ḳılsıñ bezm-i dost ʿaşḳ ile ḳāniʿ degil işḳāz
   Bizden saña taʿẓīm-i tevāżuʿ degil işḳāz

2. Düşdük ḳadem-i pākiñe ḳılmaġa niyāzı
   Sübūḥ u sücūd ḫāne-i cāmiʿ degil işḳāz

37a

[133] Eserde "جـ نـعـ باظ" şeklinde yazılmış olan kelimeye herhangi bir sözlükte rastlayamadık. Muhtemelen "جـ نـاـ ت" kelimesindeki "ت" harfi kafiye harfine uygun olması için "ظ" harfi ile değiştirilmiş, "ع" harfi ise "ا"in yerine yazılarak yazım yanlışı yapılmıştır.

3. Ḥaḳ’dan olıcaḳ ḫaste ü mücrimlere dermān
   Sen eyle ġıyāṯ ḥāẕiḳ-i māniᶜ degil işḳāẕ

4. Bildik tā ezel Aḥmed-i muḫtār-ı Ḫüdā’sıñ
   Şānıñda seniñ medḥiñi vāżıᶜ degil işḳāẕ

5. Raḥmıñ ola pābeste-yi yeᵓs etme ümīdim
   Sen kān-ı şefīᶜ refᶜi mevāżiᶜ degil işḳāẕ

6. Geldik ḳatı ᶜiṣyān ile bīçāre Revāī
   Mevlā’dan olur teveffuḳa refīᶜ degil işḳāẕ

230

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Zelzele olduḳda yerler titredir dāġı benāẕ
   Bād eser cümle şecerler dalı yapraġı benāẕ

2. Rābıṭa eyler ki sālik özünü maḥv eyleyip
   Ḫavf-i mürşid olmasa eyler mi çerāġı benāẕ

3. ᶜĀşıḳ-ı gül bülbül-i sevdāda feryād etme mi
   Ol ṣadāsı bülbül eyler bāġbān bāġı benāẕ

4. Ey āḫī pervāneler şemᶜayı bir bāb añlamış
   Vāṣıl-ı yanmaḳ diler titrer ṣolu saġı benāẕ

5. Kerbelā meydānına ḳan dökdü şāh ibn-i Ḥüseyn
   Yā resūlu’llāh saña cān nice ifrāġı benāẕ

6. Der Revāī nice ʿibret oldu kim aṣlı gerek
   Uġramış ʿaşḳ oduna ḳalmış mı ayaġı benāz̲

231

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Bāġda gülşīfte küşa bülbülde müteʿārif bu kez
   Bāġbān bülbül ṣadāsın añlamış ʿārif bu kez

2. Çün baḥār eyyāmı derler zeyn olur her daġ u bāġ
   Ol mübāh ṣaḥra çemendir cān eder teşrīf bu kez

3. Anda demler sūrlar meyler içerler kāhsa lebin
   Bāde nūş et gel beyā derler saña teklīf bu kez

4. Z̲evḳ-i ṣaḥrādır çi gülbūy hemdem ol cinān ile
   Yoḳ iken vuṣlat ḳarīb oldu henūz talṭīf bu kez

5. Bend-i meyḫāne civārında gözüm bīdār şoden
   Feyżyāb oldu bu dil ābād olur vāḳıf bu kez

6. Ḳadr-i gül bülbül şināʾ ṣad ḳadr-i ḳamber yā ʿalī
   Bu Revāī derdmend ḳılmış olur taʿrīf bu kez

232

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. ʿĀşıḳ-ı divāne-yi mecnūn açıḳ derler geñez

ᶜĀkil-i merdüm olan ṣāḥib-i nuṭḳ derler geñez

2. Bülbülüñ feryādını gülşene ᶜarż etdiler
   Şemᶜada pervāneler ammā yanıḳ derler geñez

37b

3. ᶜĀşıḳıñ maᶜşūḳuna bir cāndan özge saᶜīdi yoḳ
   Belki çoban armaġanı borçluḳ derler geñez

4. Āşikārdır ḫāne berdūşe temāşā çārsū
   Nāmdār kim ᶜalī meydan orṭalıḳ derler geñez

5. Der Revāī el erişmez bu cihān ᶜanḳa sī murġ
   Ṭālib-i dünyā olan kim ḳoçluḳ derler geñez

233

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Bu bāzār-ı ᶜaşḳıda olub olur istiḫvāẕ
   Baᶜżı da memdūḥ gibi maṭlūb olur istiḫvāẕ

2. Uş naṣīḥat-i ᶜaṭalardır göñülde āfitāb
   Farḳ-ı farḳu'llāh olan ṭālib olur istiḫvāẕ

3. İḫṣīḫānı hem ᶜanāṣır elbise çārpāreden
   Ḳanġı senden feyż olur ġālib olur istiḫvāẕ

4. El ṭutar pāy-ı çenār müşkülleri iḥsān olur
   Ṣanmayın zenūnīden maġlūb olur istiḫvāẕ

5. Luṭf eder iḥsān eder peydāgend ber pā gez
   Şīr-i pāki özü pāk ḥālib olur istiḫvāẕ

6. Der Revāī nāvekendāz olsa bir ᶜāşıḳ bimen
   Ṣıdḳını noḳṣān eder kelb olur istiḫvāẕ

234

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Zīr-i yezdān ᶜāşıḳa ṣabr-ı raḥīmdir emriñiz
   Ḫāṭr-ı nāşādeye tevḥīd ᶜilimdir emriñiz

2. Māsivāya meyl eden zinhār ḥavārīden olur
   Bīedeb bīmāyeye nār-ı cehennemdir emriñiz

3. Yolu erkānı sehī ol gösterir ehl-i ᶜalīm
   Sırr-ı Ḳurᵓān ol ṭarīḳ-i müstaḳīmdir emriñiz

4. ᶜAḳl u ᶜirfānı olan olmaz ḥasīd bīmāyeden
   Şükr eder ol niᶜmete ṭābᶜ-i ḥalīmdir emriñiz

5. İrcāᶜ-i ᶜaṣl-ı ilāhī eyler ᶜaṣlına rāciᶜ
   Cenneti'l-meᵓvā ᶜibād-ı müslimimdir emriñiz

6. Ḳahr u luṭfuñ emr-i nehyiñ bu Revāī bir bilir
   Herkesi yaḫşı gören ḳalb-i selīmdir emriñiz

235

Gazel

(mefāʿīlün/mefāʿīlün/mefāʿīlün/mefāʿīlün)

1. Semāʿī

   Şehā ḥüsnüñ gibi zībā cihāne gelmedi gelmez

   Ki sen tek merd-i merdāne bu āna gelmedi gelmez

2. Bütün ʿāşıḳlara ḥüsnüñ żiyāʾsı erdi ḫāliñden

   Yüzüñ nūru gibi māh-ı tābāne gelmedi gelmez

3. Seni her kim diler dilde bulur nūrü'l-verā hergiz

   Eder mesrūr seniñ rūyuñ beyāne gelmedi gelmez

4. Bilir hep ʿarīf-i bi'llāh ilāhī ẕāt-ı pākiñdir

   Bu nās içre anıñ sayd-ı dīvāne gelmedi gelmez

5. Revāī ġamfirāşında ṣafā buldu ḫaber cānā

   Bu kesbi terk eder bilmem bu cāne gelmedi gelmez

38a

236

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Destūr

   Gördü vechiñ nūrunu ey dilrübā dilcū benāẕ

   Tīr-i müjgānıñ beşāret dīde-i āhū benāẕ

2. Māhcebīniñ nūr-ı ʿaynıñ üzre naḳş olmuş ḳaşıñ

   Gösterir ʿuşşāḳına māh-ı hilāl ebrū benāẕ

3. Zīr-i defden sīde çıḳmış gül cemāliñ üstüne
   Bād eserse aḫz olur ṣoldan ṣaġa giysu benāz

4. Ḫūbluġuñ çağında bir māhpāre yoḳ ẕātıñ gibi
   Yaradan vuṣlat müyesser ʿarż eder çārsū benāz

5. Der Revāī ḫūb cemāliñ seyr eden ʿāşıḳ<la>rıñ
   Maḳṣadı bir merḥabā cānlar çeker ārzū benāz

237

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Ehl-i ḥāliñ dāʾimā esrār-ı eyva'llāh leẕīz
   ʿĀşıḳānıñ bu keẕālik vāṣfı māşā'e'llāh leẕīz

2. Sırr-ı tenzīl-i ilāhī anda eẓhār eylemiş
   Ṣūret-i insānı gör kim ẕāt-ı ẕātu'llāh leẕīz

3. Aḥsen-i taḳvīm olan insān-ı kāmil gösterir
   Yāveri ḥaḳḳında ḳılmış rehberi kim şāh leẕīz

4. Mahrem-i esrār olan bildi ledünnī ʿilmini
   Vaṣl-ı yāre erdiler buldu güzelce rāh leẕīz

5. Der Revāī serfikr ol eyle taʿẓīm anlara
   Sende bul yaḫşı muʿazzez destgāh penāh leẕīz

238

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Ṣāf-ı ʿuşşaḳ içre ḫūb vālāyı gördü dī̇dem az
   Ḳadd-i ʿarʿar ḳāmet-i bālāyı gördü dī̇dem az

2. Muṣḥaf-ı ḥüsnünde gördük ẓāhir u bāṭın güzel
   Gel ki ḳudret naḳş olan iʿlāyı gördü dī̇dem az

3. Ḫāme-i ḳudretle meṣṭūr eylemiş ebrūları
   Gözleri āhū gibi şehlāyı gördü dī̇dem az

4. Ṣūret-i eşġālde kendin şuʿle pinhān eylemiş
   Ḳayṣ'ı mecnūn eyleyen Leylā'yı gördü dī̇dem az

5. Bende meftūn-ı cemāl-i yāre ʿuşşāḳım henüz
   ʿĀşıḳ-ı maʿşūḳ-ı mübtelāyı gördü dī̇dem az

6. Der Revāī̇ vālā ḥayrān eyleyen ʿāşıḳları
   Ṣūret-i ādemdedir illāyı gördü dī̇dem az

239

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Ḳurb-ı ʿaşḳı bekleyenler nūş eder māy-i ucuz
   Oldu serçeşme eşiginde hemān dāy-i ucuz

2. Ḳaldı ẓulmet merkezinde bir taḳım nāpuḫteler
   Ṭālib-i dünyā olanlar ṭutdu ol pāy-ı ucuz

3. Ẓann ile şirkde ḳalanlar añlamaz eşyā nedir
   Genc-i miḥnetden ḳazandı ehl-i kimyā-yı ucuz

4. Cūş-i ġamdır biñde bir ᶜāşıḳ kemendi çekmedi
   Mürşid-i kāmil olanlar buldu ol yāy-ı ucuz

5. Ṭabᶜ-ı ᶜaşḳım ehl-i dünyā ile etmez ünsiyyet
   Ol sebebden ġāliba bī̇çāre Revāī̇ ucuz

239

Matlaᶜ

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Ẕel ẕelī̇l oldum zemān içre murādım yoḳ dizār
   Ẕū'l-celāl emr etdi yazdım ẕel elif yāya ḳadar

38b

240

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Destūr
   Ey dilā ol feyż-i "ḳesemnā"[134]yı dervī̇şler bilir
   Rāh-ı ḥaḳda āteş-i sevdāyı dervī̇şler bilir

2. Cān-ı başından geçer anlar ki olmuş vaṣl-ı yār
   Bu sebebden var olan daᶜvāyı dervī̇şler bilir

3. Düşdüler rāh-ı rıżāᵓ bābında kesdiler seri
   Hem ḥaḳī̇ḳat mürşid-i dānāyı dervī̇şler bilir

[134] "…biz taksim ettik." Zuhruf, 43/32.

4. Çār ḳapınıñ eṣ-ṣelātı es-selāmın farḳ edip
   Çāryārı rehber-i peydāyı dervīşler bilir

5. Ẕikr-i tevḥīd ile açarlar göñüller ḫānesin
   Cümle diller miftāḥ-ı esmāyı dervīşler bilir

6. Sūre-i sırr-ı ilāhīden oḳurlar lām elif
   Āyet-i "Lā raybe"[135]de nesḫayı dervīşler bilir

7. "Künt-ü kenz"[136]iñ sırrına mahremdir anlar kim evet
   Ol vücūd-ı ādem-i kübrāyı dervīşler bilir

8. Ehl-i ʿaşḳıñ ʿaynına bīperdedir Ḥaḳḳ-ı cemāl
   Yek naẓarda aʿlā u ednāyı dervīşler bilir

9. Var Ḫüdā'nın ʿāşıḳı elbet Revāī gizlice
   Sen ġıyāṯ etme hemān Mevlā'yı dervīşler bilir

241

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Ey göñül meydāna teşrīf eyle gör ednā nedir
   ʿAşḳ-ı eşyādan cayarsın sırr-ı tāc inhāʾ nedir

2. Menzil-i ʿaşḳa delālet gösteric oldu hezār
   Bil bu sırrıñ faḫrine vāṣıl olan inşāʾ nedir

3. Ḫazne-i ʿaşḳ-ı ḥaḳīḳat miftāḥın dest eylediñ

[135] "… hiç şüphe yoktur…" Ali İmran, 3/9-25; Bakara, 2/2; En'am, 6/12; Yunus, 10/37; Nisa, 4/87; Hac, 22/7; İsra, 17/99; Kefh, 18/21.
[136] "Ben (gizli) bir hazineydim." Yılmaz, **Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı** Sözler, s.98

Feṯḥ-i bāb oldu naẓar ḳıl ki nevᶜ envāᶜ nedir

4. Çār eḳālīmden ḫaber almaḳ dilerseñ ey beşer
   Dehri bir şāḫ-ı şecerdir fīhā mā fīhā nedir

5. Rūḥ iken bildik bu cānı tā ezel bezminde biz
   Raḥmine düşdük ananıñ yoḳ iken peydā nedir

6. Ol Ḫalīl-i İbrāhim ḳurdu bināᵓsıñ ibtidā
   Sengini çekdi erenler mescid-i Aḳṣā nedir

7. Cümle cān ārzū çeker ḳaṣrı ṭavāf etmek için
   Nūra ġarḳ olmuş vücūdu ol resūl-i ḫānedir

8. Bil bu esrār-ı ḥaḳīḳat maᶜnevī dergāhıdır
   Müᵓmīne verdi żiyāᵓsın āyet-i kübrā nedir

9. Ey Revāīᶜārifi ol sen bu sırrıñ ẕātına
   Heşti bābından rivāyet behişt-i iᶜlā nedir

242

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Destūr
   ᶜĀrif-i bi'llāh olan eşkāl-i dünyādan geçer
   Dehre meyl etmez velī öyle temāşādan geçer

2. Çün anıñ bir mübtelā maḳṣūdu var kim bilmeli

Per ü bāl açmış göz eylemez kūh u ṣaḥrādan geçer

3. Ḫavf-i Ḥaḳ var bu fenā gülzārına olmaz ḳarīb
   "Fī-sebīli'llāh"[137] maraż-ı naḳd-i eşyādan geçer

4. Dehr ü dünyāñ mālı emlākı anı bend eylemez
   Rāh-ı Ḥaḳḳ'a mübtelā beyhūde sevdādan geçer

5. Faḫr-i ᶜālem ᶜaşḳına māᵓil olan leyl u nehār
   Mıṣr içinde olsa ger Yūsuf Züleyḫā'dan geçer

6. Ey naẓar-ı kem düşer Bārīᵓ teᶜālā ᶜaşḳına
   ᶜĀḳibet Mecnūn olur elbetde Leylā'dan geçer

7. Ḥaḳḳ'a ḳulluḳ eyleyip ᶜaşḳa Revāī yār olan
   Emr-i nehyi bir bilir ol nefs-i hevādan geçer

243

Matlaᶜ

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Her ki kes bir nesne-i maḳṣūd eder maᶜbūd olur
   Şöyle fehm et ey göñül kim nāᵓil-i maḳṣūd olur

244

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Āh u zārım dilber eḫlā bilir bilmezlenir

[137] "…Allah yolunda…" Bakara, 2/154-190-195-218-244.

Yanadır bu serde ki sevdā bilir bilmezlenir

2. Varsa ḫalḳa bendesin yār eyledim Mecnūn deyü
   Etmezem bu iftirā yoḫsa bilir bilmezlenir

3. Çün hevesdār olduġum temsīline ʿaşḳım derim
   Bu ṣafer Ḥavvā'yı dāver tā bilir bilmezlenir

4. Ṣorṣalar ḥāliñ naṣıldır yoḳ kişi yāriñ naṣıl
   Bende derdim çoḳ cefā anca bilir bilmezlenir

5. Bizi zülfünde esir etmiş Revāīʿāşıḳı
   Bilme mi bīçāreyi ammā bilir bilmezlenir

245

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Ḥüsn-i pāki dilberiñ maʿnāya degmez mi deger
   Ḫūb serāser muʿciz-i ʿİṣā'ya degmez mi deger

2. Rūyu şems ve'l-ḳamer alnı ṣaçı ve'l-leylidir
   Ḳayṣ'ı mecnūn eyleyen Leylā'ya degmez mi deger

3. Vech u rūyun cennet içre ḥūre teşbīḥ eylesem
   Servi ḳaddi ḳāmeti ṭūbāya degmez mi deger

4. Ḳaşları seyf-i ʿacemdir kiprigi dārü'l-emān
   Ḫaṭṭ-ı rūyu ʿal elma al sīmāya degmez mi deger

5. Dīde-i āhūları mücrime cevri ʿarafāt

Ṣadr-ı ṣānic Kaᶜbe-i ᶜulyāya degmez mi deger

6. Der Revāī ḳul temāşa ḳılsa maḳṣūda erer
   Seyr-i ḥüsn-i cenneti'l-meᵓvāya degmez mi deger

39b

246

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Destūr
   Ḳol ḳola verdi beşāret dehre bir daᶜvā mıdır
   Yoḳsa bir ẕātıñ maḳāmı yoḫsa bir peydā mıdır

2. Yā ilāhī ḥikmet-i maᶜnāya ḥayrān ḳaldılar
   Herkesi bir müşküle saldı şirk-i ᶜaṣā mıdır

3. Şarḳ u ġarbı hep temāşā eyledi ol perdeden
   Bilmem oḥuna mıdır bu ḳāf ile kāf ḥā mıdır

4. Emr-i fermānıñ ḳatında żarīḥ müᵓmin mucizi
   Mescīd-i Aḳṣā delīl-i "yūlicu'l-leyle"[138] midir

5. Ḫaṭṭ-ı raḥmānü'l-raḥīmin evvelinde var olup
   Kilk-i ḳudret ḫāme-i sebu'l-mesānī bā mıdır

6. Ẕībeşāret ẕīsaᶜādetdir Revāī ᶜāşıḳa
   "Ḳul hüvallāhü eḥad"[139] bildim dilde lā mıdır

[138] "Geceyi … (gündüze) katar" Hac, 22/61; Lokman, 31/29; Fatır, 35/13; Hadid, 57/6.
[139] "De ki: "O Allah tektir"." İhlas, 112/1.

247

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Zahīdā rızḳım benim Rezzāḳ-ı Mevlā'dan gelir
   Ḳısmetim ol taḳsīm-i "Naḥn-ü ḳesemnā"[140]dan gelir

2. Sen ki bir mūruñ ġıdāsın vermege kādir misiñ
   Cümle maḫlūḳuñ ġıdāsı Bārīʾ teᶜālādan gelir

3. Ḫaznedār olsuñ cihāndārı taṣdīḳ etmesiñ
   Ḳalbiñe ilhamı Rabb-i ᶜarş-ı aᶜlādan gelir

4. Bir bölük ᶜāşıḳlarız ṣabr u saᶜādet bekleriz
   Himmet-i pīriñ henūz esrār-ı sıdradan gelir

5. "Kenz-i lāyefnā ḳanāᶜat"[141] beldesinde sākiniz
   Ḥamdü lillāh feyż-i Ḫaḳḳ'ıñ sırrı esmādan gelir

6. Şāh-ı merdān-ı ᶜAlī bu beldede rehber bize
   Çāryārdır cennet-i Firdevs-i aᶜlādan gelir

7. Zühre-i dünyā u māfīhāyı bizler bilmeyiz
   Fehmi ḳıl dünyā ve māfīhā olan lādan gelir

8. Bir dizāra mübtelā ammā Revāī ᶜāşıḳım
   İsm-i aᶜẓam fikrime esmā-i ḥüsnādan gelir

[140] "Biz taksim ettik." Zuhruf, 43/32.
[141] "Kanaat, tükenmez bir hazinedir." Yılmaz, **Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı Sözler**, s.90

248

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Zāhidā ṣanma bizi beyhūde ṣaḥrāʾdan gelir
   Çün hevā-yı nefsine uymuş ḫarābadan gelir

2. Sen dediñ kim sākin-i meyḫāne bu meyḫordur
   Şu miṣl-i mest-i ḫarāb emṣāl-i taḳvādan gelir

3. Mescide varıp nemāz ḳılmaz deyü geçdiñ beni
   B̄inemāz ibni ḳılan bezm-i cühelādan gelir

4. Ġıybet etme kimseyi olma ḥāsid bir kimseye
   Kim bilir maʿlūm degil iʿlāʾ ve ednādan gelir

5. Tañrı'nıñ ḳullarına bed rūy ile ḳılma naẓar
   Yā ricāʾ ḳapılarından yā hū rıżāʾdan gelir

6. Zāhidā ṭutmaz ḳulaġıñ ʿāşıḳānıñ pendine
   Şöyle fehm eyler anı zenbūr-i ḫaradan gelir

7. Bu Revāī̄ ʿāşıḳıñ pendin yabana ʿaṭma dil
   Cümleyi ḫoş görmesi esrār-ı illādan gelir

40a[142]

249

Gazel

[142] Bu varak yazmanın taranması esnasında ters yüzünden taranmıştır. Yapılan yanlış sebebiyle bir varak kayma yaşanmıştır. Şairin eklediği rakabe sayesinde şiirler uygun sıraya konulmuştur.

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Destūr

   Ehl-i tevḥīdiñ deminden cümle esmā ṣarṣılır

   Hem taḥavvül eyleyip esmā-yı ḥüsnā ṣarṣılır

2. İsm-i tevḥīdi ṣadāḳatle bir eḥad ẕikr eder

   Su gelir her dīdelerden çeşm-i bīnāʾ ṣarṣılır

3. Şol ṣadādan açılır ʿarʿar semā ḳapıları

   Titredir ol beyt-i maʿmūr-ı mücellā ṣarṣılır

4. Āh edince bir ʿalev tā cebhesinden berḳ urur

   Onladır ol ḳad pāy-ı refref-i sidre ṣarṣılır

5. Allāh Allāh ism-i pākiñ cümle dilde yād olur

   Ḳāb-ı ḳavseyne erer hem ṭūr-i sīnā ṣarṣılır

6. Kilk-i ḳudret ḫāmeye çün Fātiḥā'yı emri yaz

   Ḫuft-i arż ḫuft-i semāvāt bunca deryā ṣarṣılır

7. Geldi fermān-ı Ḫüdā'dan Fātiḥā'yı yaz deyü

   Yazdı yarıldı ḳalem ammā hüveydā ṣarṣılır

8. Gün olur bu māsivā içre eser bād-ı ecel

   Söylemişler belki eʿizzelerde illā ṣarṣılır

9. Ey Revāī ehl-i diller ẕevḳ-i dehri geçtiler

   Bāḳī ḳalmaz kimseye Ḫaḳ'dan meʿāda ṣarṣılır

Sade Müstezat

(mefᶜūlü/mefāᶜilün/mefāᶜilün/feᶜūlün+mefᶜūlü/feᶜūlün)

1. Ḳalender<ī>
   Cehd eyleye dil sen daḫı bu ᶜaşḳa ṣafādır
   Bir kesbī beḳādır

2. Sermāye-i ᶜaşḳ ehline ol ḫavf u ricāᵓdır
   Kim özge vefādır

3. Yapış bir eriñ destine dāmānına muḥkem
   Ādem iseñ ādem

4. Ādem olana lāzım olan luṭf u ᶜaṭāᵓdır
   Ol ḫayr u şenāᵓlar

5. Şikeste ḫāṭır etme ṣaḳın ṭabᶜ-ı ḥalīm ol
   Sen ḳalb-i selīm ol

6. Farḳ eyle göñül beyt-i naẓargāh-ı Ḫüdā'dır
   Görseñ ne bināᵓdır

7. Aldar seni bu naḳş-ı cihān varına düşme
   Düşdüñse eyleşme

8. Ġaf<l>etle meyyāl olma gözüm dehre fenādır
   Çoḳ ẕevḳ-i cefādır

9. Çoḳ kimse gelip rāhını ġaybetdi bu ḥālde
   Var ḍarb-ı meṣelde

10. Cihetle kimi geldi kimi kavs-i ḳażādır
Taḳdīre sezādır

11. Bir kimsede ger var ise ol baʿżı kibr ü kīn
Müşrik ola ḫodbīn

12. Ḥüsrānda ḳalır işleri hep sīmā-riyāʾdır
Çün saʿydı hebāʾdır

40b

13. Sermeste beni eyledi esrār-ı Ḥüdā'nıñ
Mīm ḥā mīm-i dādıñ

14. Sālūs u dīḥīk ʿaşḳıma bir ġayrı hevādır
Bilmez ne māyedir

15. Maẓhardır ezel ḥażret-i çāryārı resūl
Dergāhda ḳabūle

16. Dāmād-ı nebī ʿAlī ābā ḫalḳ-ı rıżāʾdır
Bu mülke līvādır

17. Ādem olıcaḳ aṣlıñı çār nesne Revāī
Pāk eyledi māyı

18. Ādemde olan erbaʿa-i eczāʾ anadır
Yā kimler ʿaṭadır

19. Ecdād-ı ḳamu cümleniñ Ādem'le Ḥavvā'dır
Fī'l-vāḳī ʿaṭadır

20. Ol şems ḳamer göge bī-fi’l necm-i żiyāʾdır
Çün ʿarż u semāʾdır

21. Erdigim göñül şehrine sevdā-yı muḥabbet
Cān eyledi rāḥat

22. Cān iḳlimine neşʾe veren bād-ı ṣābādır
Gül būy-ı hevādır

23. Fehm eyleñiz ol ʿāleme sertāc-ı nebīdir
Ammā çelebīdir

24. Şād oldu ḳamu ervāḥ-ı maḳbūl-i Ḫüdā’dır
Cümleye ṣalādır

25. Şeş kimse duḫūl eyledi bu mülk-i cihāna
Yoḳ raḥma bahāne

26. Per ḳıldı hemān balçıḳa rūḥ etdi ʿāṣīdir
Uş bu yār-ı sādır

27. Her ṣūret ile eyledi ṣadgūne tekellüm
Herḥālde müsellim

28. Bāġ-ı iremiñ eşcār-ı miftāḥ-ı sīvādır
Mūṣā-yı ʿaṣādır

29. Maḥbūb-ı Ḫüdā başdı güzel nūr ḳademini
Ṣalladı zemīni

30. Ḫalḳ ṣandı bu ḥikmetleri bir rūz-i cezādır
Bilmez ne īmāʾdır

31. Bābında ġulām oldu hem ʿāşıḳ-ı Revāī
Eyler bu ricāʾdır

32. Sen eyle bize ʿaşḳıñı rehber o revādır
Ḥaḳ rāhı rıżāʾdır

41a

251

Müseddes-i Mütekerrir

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Destūr ġazel
Yürü ey mihr-i ḥüseyn sende ki mirʾāt mi ḳalır
Saña cānlarda fedā olmadıḳ ʿizzet mi ḳalır
Gören ol māh-ı vechiñ dilde feṣāḥat mi ḳalır
Bize ḫām eyleme rūy aṣlā cesāret mi ḳalır
Varamam bezmiñe men tende liyāḳat mi ḳalır
Gider ādemligim āh bende ḳıyāfet mi ḳalır

2. Bu cihān bir ḳula bāḳī mi degil nūr-ı dīdem
Ḳanı ol hani Süleymān-ı zemān var idi hem
Hele bu pendimi gūş eyle kerem kān-ı kirām
Ne ḥayāṭ var ʿacabā anda bir eḥad yese semm
Varamam bezmiñe men tende liyāḳat mı ḳalır
Gider ādemligim āh bende ḳıyāfet mi ḳalır

3. Saña maḥbūb-ı dilārām deyü dil oldu perest

ʿAcabā ḥāl-i perīşānım efendim nice hest
Bu gönül bezm-i ezelden içeli cāmıñı mest
Yürü Mevlā'yı severseñ bu dilim etme şikest
Varamam bezmiñe men tende liyāḳat mı ḳalır
Gider ādemligim āh bende ḳıyāfet mi ḳalır

4. Daḫı bir laḥẓa gözüm görmese ḥālim perīşān
Demīdem saña her ṣubḥ u mesāʾ ḫūb-ı cihān
Gine sensiñ bilemez ʿāşıḳını ḳavli yalan
Beni sen nāsıñ arasında hecīl ḥāli yaman
Varamam bezmiñe men tende liyāḳat mı ḳalır
Gider ādemligim āh bende ḳıyāfet mi ḳalır

5. İşidip telḫī sözüñ sazımdan üzüldü bu tel
İki çeşmimden aḳar ṣanki revān oldu o sel
Sīneme el urup āh eyledigim diyor hep il
Bilemem kendimi bir ḫānede ben bende degil
Varamam bezmiñe men tende liyāḳat mı ḳalır
Gider ādemligim āh bende ḳıyāfet mi ḳalır

6. Yel eserse gelir ol zülf-i reyḥānıñ ḳokusu
Şeb-i ẓulmet mi ʿaceb baġlı bu gönlüm ḳapısu
Nice ḥaydır bir eḥad kim yese semm aġılı ṣu
Hele bār vermese cāʾiz o nihāl aṣlı ḳuru
Varamam bezmiñe men tende liyāḳat mı ḳalır
Gider ādemligim āh bende ḳıyāfet mi ḳalır

7. Bilirim ʿaksine döndügünü çarḫ-ı felegiñ
Bilesiñ luṭfunu iḥsānını sen cād-ı begiñ
Ṭutulur baḫşişe bīçāre Revāī emegiñ

Ne bahādır ᶜacabā ḳıymeti bir deng kilkiniñ
Varamam bezmiñe men tende liyāḳat mı ḳalır
Gider ādemligim āh bende ḳıyāfet mi ḳalır

8. Gine bī̇çāre Revāī̇ hemān eyler āḥ u vāh
Hemi bu dil ne çeker eylemediñ fehm-i nigāh
Beni bu ḥalkıñ arasında hecī̇l eyledik āh
Ḳanı ᶜālemde teraḥḥum edecek ḥāl-i āgāh
Varamam bezmiñe men tende liyāḳat mı ḳalır
Gider ādemligim āh bende ḳıyāfet mi ḳalır

41b

252

Müseddes-i Mütekerrir

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Destūr ġazel
Fehm-i cānān eylemek iḳrār-ı biᶜatdan mıdır
Vāḳıf-ı esrār olan iẓhār-ı vuṣlatdan mıdır
ᶜİlm-i ẓāhir birlemek esrār-ı ḳuvvetden midir
Yoḫsa ey ᶜārif bu ᶜilmiñ sırr-ı ḳudretden midir
Ḳalb-i ᶜuşşāḳıñ velī̇ bī̇dār-ı himmetden midir
ᶜAḳl u ᶜirfān ᶜacep ᶜanāṣır-ı ḥikmetden midir

2. “Kenz-i maḫfi”[143]niñ ṭılsımın bulup ābād olan
Farḳ edip ᶜilm-i ledün esrārını üstād olan
Vaḥdet-i keṯret içinde celb edip irşād olan
Aḥsen-i taḳvī̇mdeki ᶜahd ü mī̇ṯāḳ bünyād olan

[143] “Gizli hazine” Yılmaz, **Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı Sözler**, s.91.

Ḳalb-i ʿuşşāḳıñ velī bī̇dār-ı himmetden midir
ʿAḳl u ʿirfān ʿacep ʿanāṣır-ı ḥikmetden midir

3. Açılıp ʿayn-ı beṣāret dost yüzün ṭüş eyleyen
Māsivādan yüz dönüp ol göñlünü boş eyleyen
Cezbe-i ʿaşḳa dalıp ʿaḳlını bī̇hūş eyleyen
Feyż-i Raḥmān'ı bulup bir ḳaṭreden cūş eyleyen
Ḳalb-i ʿuşşāḳıñ velī bī̇dār-ı himmetden midir
ʿAḳl u ʿirfān ʿacep ʿanāṣır-ı ḥikmetden midir

4. Ḳahr u luṭfu emr-i nehyi şī̇r-i Vāḥid añlagil
Maḳṣadıñ aʿlā olup dünyādan el çek ey göñül
Ġāfil olma aç gözüñ sen dehre gel olma meyil
Ḫayr u şerriñ ṣāḥibi Mevlā degil mi sen de bil
Ḳalb-i ʿuşşāḳıñ velī bī̇dār-ı himmetden midir
ʿAḳl u ʿirfān ʿacep ʿanāṣır-ı ḥikmetden midir

5. Çün vücūduñ erbaʿa-i eczāʾ degil mi ey āḫī̇
Ḳıl tefekkür ẕātıñı ādemle sen de bir daḫı
Cümle cānlar ehl-i mürşid bildiler meşāyıḫı
Cūy-ı Kaʿbe farḳ olundu geldi cevher tārī̇ḫi
Ḳalb-i ʿuşşāḳıñ velī bī̇dār-ı himmetden midir
ʿAḳl u ʿirfān ʿacep ʿanāṣır-ı ḥikmetden midir

6. On sekiz biñ ʿālemi yoḳdan yaratdı her ne var
İns ü cinnī̇ cümleyi var eyleyen Perverdigār
Ṣūretā fehm olmadı mülḥid ü müşrik āşikār
Ey Revāī̇ cümleden ṣādıḳ resūl u çāryār
Ḳalb-i ʿuşşāḳıñ velī bī̇dār-ı himmetden midir
ʿAḳl u ʿirfān ʿacep ʿanāṣır-ı ḥikmetden midir

253

Gazel

(mefāʿīlün/mefāʿīlün/mefāʿīlün/mefāʿīlün)

1. Dedim bād-ı ṣabāḥ söyle menim derdim yāra bir bir
   Nevādir ḥasb-i ḥāl eyle dilim yandı nāra bir bir

2. Güzellikde anı gördüm aña ben meylimi verdim
   Dilimde isimdir virdim düşüp āh u zāra bir bir

3. Yetişir bunca aġlatdı beni sevdāya dāġlatdı
   Vücūdum ʿaşḳa ẕāġlatdı bulunmaz mācerā bir bir

4. Cevāhir kānıdır dilber cemāli çevresi gülter
   Aña göñlüm viṣāl ister diler ārzūdāra bir bir

5. Revāī̈ ʿāşıḳıñ bilmez şehā bir merḥamet ḳılmaz
   Cihānda böyle yār olmaz yā ol baḫtım ḳara bir bir

42a

254

Gazel

(mefāʿīlün/mefāʿīlün/mefāʿīlün/mefāʿīlün)

1. Destūr semāʿī̈
   Dilā ʿayb eyleme ʿaşıḳları belki şinā söyler
   Seḫāvetden ḫaberdārı dilinde “len terā”[144] söyler

[144] “Sen beni göremezsin.” A’raf, 7/143.

2. Degil taḥḳīḳine naʾīl müşāhiblerde mi naḳş
   Anı ṭaʿn eyleme ġāfiliñe aṣlā ḫaṭāʾ söyler

3. Rumūzu farḳ edip añla ne baʿş eylersin ellerle
   Bıraḳ maṣdārası varlıḳ saña kim iftirā söyler

4. Yüceldir ṭāʿati şānıñ naẓar ḳıl nāb-ı insāna
   Kim ol rehber ḳılıp cāna keremnālar şehā söyler

5. Ḫaberdār olmadıñ gitdi nāmūsiyyetde sākin sen
   Rivāyetler peyām oldu hemān dil müctebā söyler

6. Naẓar ḳıl müşkülüñ añla vücūduñ şehrine bir kez
   Yapılmış çār cihet üzre ḥaḳīḳat bir bināʾ söyler

7. Bilip her güduñ haḳḳ duyduġun nāzil olmuş ṣān
   Dirīġā ʿārif ü dānālar aḳdem evvelā söyler

8. Revāī her nedir gūyā ne söyler ḥükm-ü dāverle
   Od güş eylemez kimse deyü Mecnūn ʿaṣā söyler

255

Gazel

(mefāʿīlün/mefāʿīlün/mefāʿīlün/mefāʿīlün)

1. Bahā ḥüsnüñ gibi ey dilberā her şeb żiyāʾ yoḳdur
   Cemāl-i māhitābıñ veş bu dilde mehliḳā yoḳdur

2. Seni her kim göre anıñ işi āh ile zār anca
   Seḥerde āh u zārından o şeydā da fezā yoḳdur

3. Nice ġam çekmesin ʿāşıḳ olan vaḳd-i ṣabālarda
   Düşüp bu ʿaşḳ u sevdāya aña hergiz devā yoḳdur

4. Yanan pervāneler ʿibretnümādır ehl-i ʿuşşāḳa
   Seniñ ol rāh-ı ʿaşḳıñdan baña özge vefā yoḳdur

5. Yüzüñ nūru seniñ ey dost dūʿālem pür żiyāʾsıdır
   İki ebrūlarıñ berḳ-i semālarda bahā yoḳdur

6. Bī̇çāre derdmend ʿāşıḳ Revāī̇ vaṣfıñı etmek
   Ne mümkündür dūʿālemde saña medḥā sezā yoḳdur

256

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Dilberā giymiş bugün dürlü libālar Hū çeker
   Vech-i pākin seyr eden ol muṭribālar Hū çeker

2. Her ki varsa bezmine göñlü feraḥyāb şād olur
   Luṭf eder sükker feminden merḥabālar Hū çeker

3. Kim selām verse eger ṭalṭī̇f ile eyler ḳabūl
   Ẕilletinde ṣad hezārān diller u bāller Hū çeker

4. Ol muḥabbet leẕẕeti leẕẕet verir dil şehrine
   Alışır ʿaşḳ oduna āyā libālar Hū çeker

5. Dām-ı zülfünde esī̇r olmuş ḳaçan māhpāreniñ
   Ey Revāī̇ sen gibi niçe babalar Hū çeker

257

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Destūr
   Ey göñül farḳ eyle sen ᶜālemde bir ṣūret gezer
   Eylemiş iẓhār dīdārın sūde bir mirᵓāt gezer

2. ᶜĀşıḳ-ı ṣādıḳ olan eyler temāşā-yı cemāl
   Şāh-ı mārān dāl-ı ādem ṣūreti āfet gezer

3. Cümle eşyā ḫalḳ olup esmā-i ḥüsnā maẓharı
   Gāhı yıl sular gibi çaġlar gider saḥret gezer

4. Ḳudretu'llāh'dır cemāl söyler ricāl-i ġaybdan
   Sende mi yabanda mı ādemde kerāmet gezer

5. Dem bu dem sāᶜat bu sāᶜat gün bu gün ᶜālem budur
   Āfitāb ẓāhir olur günlerde ḳıyāmet gezer

6. Bu Revāī ᶜāşıḳ-ı bīçāre diyārın seyr edip
   Gāh tecellī eyleyip gāhı da ziyāret gezer

258

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Zāhidā ᶜaşḳıñ ġamından kār olur ḳıymetlenir
   Dürr-i ṣadefden muᶜaṭṭar var olur ġayretlenir

2. Dil semender ᶜaşḳıdır kim cenk eder hicrān ile
   Bir ᶜaẓīm derd-i kelīmle nār olur şiddetlenir

3. Çıḳmasıñ ᶜārifleriñ āhı deḥāndan nāgehān
   Merdbān-ı ᶜaşḳ olur dār olur devletlenir

4. Ey mecāzī ṭayf-ı ẕātıñ ḳurbuna vāṣıl degil
   Ġonce şeydālarda nālān ḫār olur keşretlenir

5. Ey Nihābī başmasınlar ᶜaşḳ meydānına ayaḳ
   Dīde-i giryān döker Ḥaḳ zār olur vaḥdetlenir

259

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Ehl-i dert ᶜāşıḳ olan ḥaḳ ᶜār olur niyyetlenir
   Gāhı bülbüller gibi gülzār olur ḥasretlenir

2. ᶜAşḳ edip zeynü'l-behār ḫandan eder dilḫasteyi
   Bir güher iẓhār eder āşkār olur şöhretlenir

3. Menbaᶜ-ı sırr-ı ilāhī'den ḫaber taḥṣīl eder
   Mıṣrāᶜ-ı dilde belki gevher bār olur hikmetlenir

4. Ehl-i ᶜaşḳıñ ġayreti ġamdan alır şādānlıġı
   Bu sebebden şād olur nāçār olur ġıybetlenir

5. ᶜĀşıḳam dilḫasteyem meyhūrum her dem dilā
   Ḫoş bu derdim Revāī'm tekrār olur kim dertlenir

260

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Yorma kendiñ ey āḫī şāh-ı emānet bizdedir
   ᶜĀşıḳ u müştāḳıyız belki inābet bizdedir

2. Tā ezelden cān u başımız fedādır yoluna
   Ermege vaṣl-ı viṣāle kāşye ġayret bizdedir

3. Biz belākeş ᶜāşıḳız bu dehre meyl etmek hele
   Dost yolunda kim vīrān olmuş ḫarābāt bizdedir

43a

4. Giymeyen bir kez melāmet ḫırḳasın farḳ edemez
   Eylemek ẓulme taḥammül çünkü ṭāḳat bizdedir

5. Yār cemālinden cüdā olmaḳ şekkdir leyl u nehār
   Dil naẓargāh-ı mücellā bāḳī mirᵓāt bizdedir

6. Sırr-ı esrār-ı ḥaḳīḳatden peyām eksik degil
   Rūşen-i dilde ḥamāᵓil erdi vuṣlat bizdedir

7. Bir nefes ḫālī degil dil yā ṣafā raḫdindeyiz
   Yār-ı keṣret içre her cemᶜ-i ḳanāᶜat bizdedir

8. Mehdī-i ṣāḥiblivāyı gözleriz anda merām
   Caᶜfer-i Ṣādıḳ īmām aṣl-ı ṭarīḳāt bizdedir

9. Her güzāfı āşikār etmek bu nāsa iş degil
   Der Revāī̄ ḥāṣıl-ı muḥkem şerī̄ʿat bizdedir

261

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Rāh-ı Ḥaḳḳ'a yār olup iḳrār olan himmetlenir
   Bu bāzār içre ḫaberdār var olan ṣoḥbetlenir

2. Hicr-i ġam meyḫānesin mesken ederse özüne
   Şehr-i dilde māye-i ḥaydar olan ṣūretlenir

3. Pūte-i ẕāta erişip ʿaşḳa bir kez uġrayan
   Neşʾe-i resmi bulup miʿmār olan ṣūretlenir

4. Zāhidā görsüñ rıżāʾ bābındaki ʿāşıḳları
   Bu ne dertdir kim giriftār yār olan firḳatlenir

5. Teşnedil geşt ü güzār eyler Revāī̄ her demā
   Vaṣl-ı yāre ʿarż-ı dil şeb zār olan rifʿatlenir

262

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Yā ilāhī̄ rāh-ı ʿaşḳıñ kān-ı leẕẕet gösterir
   Hem ḥaḳīḳatle ṭarīḳat hem şerī̄ʿat gösterir

2. Her seḥer feryād eden bülbül gibi zī̄bānımı
   Demī̄dem şeydā gibi gülşeni ḥasret gösterir

3. Rūz şeb ẕikr eylesiñ dil ʿāleme sulṭānımı
   Vuṣlat-ı dergāh-ı Ḥaḳ'da anı vaḥdet gösterir

4. Açdı çeşmimden niḳābı seyr edem seyrānımı
   Ḥamdü lillāh ḳıldı Ḥaḳ iḥsān-ı devlet gösterir

5. Çün sana eyler Revāī eyle ʿaf ʿiṣyānımı
   İsm-i Ḥaḳḳ'ı ẕikr edip merdānı şāhid gösterir

263

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Ḫatm-i Ḳurʾān eyleyen tefsīr eder ḥadīṯ denir
   Ṣūfī-i ṣāfī olan racülüne ṣālūṯ denir

2. Aḥsen-i taḳvīm olan insānı bilmekdir hüner
   Ṣūret-i ādemde illā fāʾide bāʿiṯ denir

3. Az yaşasıñ çoḳ yaşasıñ ʿāḳibet vardır ölüm
   Ḥaḳ ölüm mīrāṯ ḥelāldir aḳrabā vāriṯ denir

43b

4. Söz bu yā pīrsiz īmān ṣanīyen nūrsuz dīde
   Çoḳ edebsizlik eden cāhillere ḫabīṯ denir

5. Der Revāī her sözüñ mefhūmunu ehlinden al
   Danışır ʿāḳil şenāz kim pend-i ḥavādiṯ denir

264

Matlaᶜ

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Añlamaḳ maḳṣūdu ancaḳ ṣoḥbetiñ dībācesin
   İçeri girmez nemāz ol diñler eller pāçesin

265

Gazel

(mefāᶜīlün/mefāᶜīlün/mefāᶜīlün/mefāᶜīlün)

1. Semāᶜī
   Göñül bir miṣl-i ᶜanḳādır uçar fehm eylemez nedir
   Ḥicāb-ı nuṣḥ-ı sırdan geçer fehm eylemez nedir

2. Yedi eflākeyi bir bir gezer rūḥānī ervāḥı
   Ḥaḳīḳatden yaña bir bāb açar fehm eylemez nedir

3. Erer ol ḳāb-ı ḳavseyne murād-ı ᶜavl-ı dergāhı
   Bāḫażır nuṭḳ eder gevher ṣaçar fehm eylemez nedir

4. Bulur maṭlūbunu mesrūr olur ol demde bi'llāhī
   Şarāb-ı enhār-ı kevṣer içer fehm eylemez nedir

5. Düşende leẕẕet-i ᶜaşḳa çeker elbetde dil āhı
   Velākin ḳatbeḳat rütbe seçer fehm eylemez nedir

6. Bu deñli zīneti necm ü kevākib şems ile māhı
   ᶜAceb ẕāt-ı gevher yer gök ḥacer fehm eylemez nedir

7. Diler cānın fedā ḳılsıñ yolunda ḥaydar-ı şāhı
   Gezer Mecnūnveş her dem beçār fehm eylemez nedir

8. Aṣālet menzil-i mülk-i cihān içre düşe rāhı
   Gelir mihmān olur bir gün göçer fehm eylemez nedir

9. Yüzün Ḥaḳ'dan yaña doġru Revāī ṭut seḥergāhı
   Özünden kendine ḫalvet beçār fehm eylemez nedir

266

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Farḳ eden ʿilm-i ledünnī ʿāleme memdūḥ olur
   Ġusl eder dilden ġubār-ı ʿāriyetden rūḥ olur

2. ʿĀleme yaḫşı baḳan yaḫşı görür yaḫşı olur
   Reft olur ʿayn-i baṣāret çeşmine ferrūḥ olur

3. Mevc olur deryā gibi ḳalbinde ʿaşḳıñ leşkeri
   Hū ṣadāsından anıñ baġrı bütün mecrūḥ olur

4. Dīdeden eşki ser teki ebrū tek bārān gibi
   Ḫuşk-ı dünyā leẕẕet-i bürrān aña mekrūh[145] olur

5. Der Revāī bize rehberdir bu ʿalem serveri
   Aña īmān etmeyen dergāh-ı Ḥaḳ'dan rūḥ olur

[145] Bu kelimedeki "ه" harfi, şair tarafından "ح" harfi ile değiştirilmiştir. Kafiyeye uydurmak için yapılan bilinçli bir tahrip olduğu açıktır. Mananın tahrip edilmemesi adına burada doğru yazım verilmiştir.

267

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Destūr

   Sālikiñ maḳṣūdunu maᶜnāda ol şeyḫ gösterir

   Her neyi maᶜbūd edinse anı melīḥ[146] gösterir

2. Şöyle aḫẕ eyle kemāli ẕāt ile irşād eder

   Pes sülūküñ kendine anca meşāyıḫ gösterir

3. Çün muṭīᶜ erkānına baġlar ᶜāḳil cān rişte sin

   Ṭavāf eder encām anı rabṭ-ı tārīḫ gösterir

4. Baᶜdehū yeşrūḥ edip esrār-ı ᶜaşḳ yaḫrūc eder

   Yek nuḳāṭ içre teżarruᶜ żānī şeyḫ bīḫ gösterir

5. Der Revāī ᶜabd-i rabb-i reyy-i ᶜıydi sırrıdır

   Farḳ eder ehl-i süḫan kim telḫī tārīḫ gösterir

268

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Ey göñül var mı ᶜacep bu ġuṣṣadan āzād olur

   Kim ki āzād ise ter miḥnet aña irād olur

2. Ḫāk-i ġamla yoġuruldum ḳalmadı nāpuḫtemiz

   İç yüzünden ḳıl naẓar gel gör neler īcād olur

[146] Bu kelimedeki "ڃ" harfi, şair tarafından "ج" harfi ile değiştirilmiştir. Kafiyeye uydurmak için yapılan bilinçli bir tahrip olduğu açıktır. Mananın tahrip edilmemesi adına burada doğru yazım verilmiştir.

3. Ḥaydar-ı kirdārı bil kim sevmedi ben tek anı
   ʿĀlem içre ol resūle kim ʿaceb dāmād olur

4. Ṣūretā ehl-i ḫarābātıñ göñül şehrine baḳ
   ʿĀrī ḳalbidir anıñ ḳalbiñ daḫı ābād olur

5. Naḳl-i ʿaşḳ etdim yaḳīn teḫlī süḫandır kārımız
   Bilmeyen nā ehliniñ ḳalbi daḫı pūlād olur

6. Bu Revāī ʿāşıkıñ ger iḳtiẓāsın farḳ eden
   Ḫˇāb-ı ẓulmāt içre ḳalsa şüphesiz irşād olur

269

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Ey cemāl-i "Ve'ḍ-ḍuḥā"[147] ʿālem saña üftādedir
   ʿĀlem içre ʿāşıḳ-ı ṣādıḳlarıñ irşādedir

2. Feyż alır esrār-ı ʿaşḳıñdan kemāl-i ʿārifān
   ʿAşḳ-ı Leylā baġlanıp Mecnūn ʿacep ṣaḥrādadır

3. Mihribāndır ḥüsn-i pākiñ āfitāb-ı sūbesū
   Āha düşmüşdür henūz üftādeler sevdādadır

4. ʿIyd-ı vaṣlıñdan müyesser ile gel ʿuşşāḳıña
   Vaṣl-ı Mecnūn eylemek Ḥaḳḳ'a sebeb Leylā'dadır

5. Çün Revāī ʿāşıḳı üftāde-i dilşād eden

[147] "Kuşluk vaktine andolsun." Duha, 93/1.

Ẕāt-ı pākiñ maẓhar-ı erbāb-ı dil şehzādedir

6. Ḫˇāb-ı ġafletden uyan ey dil cemāl-i yāri gör
   Bu cihānda eyleyen aġyārı yādigārı gör

44b

270

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Destūr Ṣanṭraç
   Rāh-ı ᶜaşḳ ᶜarż ederse çün bir ᶜābid yād olur
   Yād olur ābād olur irşād olur üstād olur

2. Remze āşnā fehm eder çün ḳaṣr-ı dilden hū gelir
   Hū gelir yā hū gelir bir su gelir bünyād olur

3. Ẕevḳ-i dünyā baḫr-i ġamdır ṭālibe ṭut yüzüñü
   Yüzüñü her sözüñü yum gözüñü dīvbād olur

4. ᶜAşḳ-ı Şīrīn teşne dāġı her kim eyler ġayreti
   Ġayreti var ḥikmeti her ṣanᶜat-ı Ferḥād olur

5. Ey Revāī fehm olundu bu rivāyet ḳıṣṣadan
   Ḳıṣṣadan her ḥiṣṣe bu ġuṣṣadan āzād olur

271

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Ger ᶜaṭālıḳ kim ḳılarsa cān-ı dilden vaᶜd olur
   Vaᶜd olur āmād olur murād olur imdād olur

2. Baᶜżı kimse ᶜaşḳ-ı rāhda benlik eyler çün ᶜacep
   Çün ᶜaceb bilmez edeb ol bezmi hep nāşād olur

3. Bezme gelse ehl-i derdiñ bendesi cān işlenir
   İşlenir cümbüşlenir dervīşlenir müjdād olur

4. Bu ṭarīḳde kim ṭutarsa ehl-i tevḥīd yanını
   Yanını erkānını dāmānını evlād olur

5. Der Revāī çekme ḳayġu semt-i dostdan bād eser
   Bād eser etme keder ġamlar gider dil şād olur

272

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Dilberā bu derdi bilmez mi bilir bilmezlenir
   Ferd ile nāmerdi bilmez mi bilir bilmezlenir

2. Söyleyiñ lāyıḳ degil bu ᶜāşıḳı aġlatmasıñ
   Ẕü'l-fiḳārı gerdi bilmez mi bilir bilmezlenir

3. Dostu dostundan cüdā eyler mücerret ᶜāḳıbet
   Ḫalḳ içinde berdi bilmez mi bilir bilmezlenir

4. Çünkü bu ᶜālem ᶜaradır bildigin bilmez geçer
   Yoḳsa añkes ferdi bilmez mi bilir bilmezlenir

5. Ḫaṭrını ḳılsa tesellī bu Revāī ʿāşıḳıñ
   Şol ḳadar dāverdi bilmez mi bilir bilmezlenir

273

Gazel

(mefāʿīlün/mefāʿīlün/mefāʿīlün/mefāʿīlün)

1. Semāʿī
   Şehā bu dem lebiñ alı derūnumda merdim var
   Ezelden günde bir būse baġışlanmış īrādım var

2. Yaḳıp nār eyleme çeşm-i ẓīfīmi sen teraḥḥum ḳıl
   Niçe üftādeyi ol dām-ı zülfünden āzādım var

3. Açıldı ḫūbveş dilcū niçe güller ḥisāb olmaz
   Raḳīble iltifāt etdigiñi yüz biñ şehādım var

4. Göñül bāġ-ı iremi cenneti'l-meʾvā deḥānıñdır
   Ḳuruldu cümbüş-i āheng bugün ḫandāne şādım var

5. Ne mümkündür dile dil içre dilcūdan hüner almaḳ
   Sezā şāyeste var olmaḳ da bu dehr içre adım var

6. Bu yolda niçe üstāddan ögüd almaḳda Revāī
   Donanmış bīḥisāb dürler gibi güftār mezādım var

274

Gazel

(mefāʿīlün/mefāʿīlün/mefāʿīlün/mefāʿīlün)

1. Destūr

   Bu gün gördüm güzeller şāhını çıḳmış cirind'oynar

   Şehā giymiş libā beyāż bahādırlar yerind'oynar

2. Temāşā ḳılmaya çıḳmış nice ehl-i kemāl anda

   Nigāh-ı cemāliñ yā hū anıñ ebrularınd'oynar

3. O ḥüsn-i ḫūb-ı ḥüsnāyı ḫaṭādan ṣaḳlasıñ Mevlā

   Ḫüdā ḥıfẓ eylesiñ yoḫsa belālar defterind'oynar

4. İşiddim ismini ḫalīl dediler ḥaḳ dedim lāyıḳ

   Ḥabībiñ vardı raḥmān-ı meʿānī rūḥlarınd'oynar

5. Dudaġı zemzem-i cennet pıñar-ı kevs̱er ırmaġı

   Femi aḥmer ġızıl yāḳūt ṣedefdir dişlerind'oynar

6. ʿİẕār-ı ġonce gül rūyuñ Revāī medḥini eyler

   Anıñ ismi niçe ʿāşıḳlarıñ var ezberind'oynar

275

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Bir baḥr içre düş oldun yā ilāhī işḳāz̲-ı yār

   Ḳoydu bu girdāb-ı miḥnetde meni benāz̲-ı yār

2. ʿĀşıḳ-ı dīvāneyim anıñ yolunda baş açıḳ

   Pāre pāre ṣad hezārān ḳılsalar cezāz̲-ı yār

3. Āteş-i ʿaşḳı derūnumda yanar kim çāre yoḳ
   Günbegün füẕūn olur sevdāsı istiḫẕāẕ-ı yār

4. Men faḳīr ḥāl-i perīşānım teraḥḥum eylemez
   Dāʾimā miḥnet belākeş olduġum dem şāẕ-ı yār

5. Kim bilir böyle felāket yolları rast bāña
   Der Revāī derd elem başımda kim mişvāẕ-ı yār

276

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Zāhidā bu sırr-ı esrārı bilir bilmezlenir
   Hem ḳurulmuş dilde bāzārı bilir bilmezlenir

2. Kesmemiş başın ne bilsiñ mürşidiñ erkānını
   Tā ezelden ḳulu iḳrārı bilir bilmezlenir

3. Ẓulmü ḥaḳdır gör naṣıl żabṭ eylemiş şeyṭān özün
   Feṭḥ-i Ḫayber nefde kirdārı bilir bilmezlenir

4. Çünkü bir müşkül danışmaz baş kesip ʿāriflere
   Ẕü'l-fikār-ı ḳahr-ı ḥaydarı bilir bilmezlenir

5. Düşmez ol daʿvā-yı benlikler sürer iblis gibi
   Ḳahr eder anıda Ḳahhār'ı bilir bilmezlenir

6. Hiç demez kim bu cihān bāḳī degil her dem bāña
   Bir dolapdır ḳoydu Ġaffār'ı bilir bilmezlenir

7. Kendisi bilip dururken her yolu inkār eder
   Şol maḥālde mı̄ḫ-ı mismārı bilir bilmezlenir

8. Taş aṭa Ḥaḳḳ'ıñ binā'sın yıḳmaya ġayret eder
   Bilme mi bināyı miʿmārı bilir bilmezlenir

9. On sekiz biñ ʿālemi yoḳdan yaratdı yā ilāh
   Ḥükm-i dāver ʿavn-i ḫü<n>kārı bilir bilmezlenir

10. Ehl-i derdiñ destine naẓmım geçer fāş etmesiñ
    Düşmesiñ nādāna miḫnārı bilir bilmezlenir

11. Bu Revāı̄ naẓmını gūş eylemez beyhūdedir
    Kendine bilmez mi yararı bilir bilmezlenir

45b

277

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Destūr
   Ey göñül çarḫ-ı felekdir niçe fıḳrālar geçer
   Bir tefekkür eyle gör kim şehr u ḳurālar geçer

2. Bāḳı̄ ḳalsaydı eger dünyā Süleymān mülk olur
   Niçe ḫan niçe Süleymān çoḳ fuḳarālar geçer

3. Cādū-yı dehre meyil verme gider varıñ hebā
   Bir muḫālif seng ʿaṭar dil ḳaṣrı pārālar geçer

4. Bāġsitān etmiş ṭulūᶜ etdigce ol şems ü ḳamer
   Ol saᶜādet burcuna baṣdıḳca ıġrālar geçer

5. Dost yolunda cān u baş oynar kerīm-i ẕāt olan
   Sen bilirsin tā ezelden böyle ṣırālar geçer

6. Çünkü ᶜaşḳ ehl-i diliñ esrār-ı sevdā-yı ᶜaşḳ
   Mecnūn'ı Leylā yüzünden ḳıldı ṣaḥrālar geçer

7. Bu rivāyetden müdām oldu ki Ḥaḳḳ'ıñ ḥikmeti
   Ey Revāī meft-i kişver niçe dārālar geçer

278

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Ey dilā farḳ et bu ᶜaşḳı iḫtiyārımdan gelir
   Cümle derbūd-ı hemālādır yararımdan gelir

2. Ḳıldıḳdı maḫlūḳu ḫalḳ etmiş ḳarıncadan beri
   Ey ᶜamel nāḥaḳ demem yek dil ki bārımdan gelir

3. Her diliñ ḳaṣrında var daᶜvā-yı ḥükümden nebī
   Olmadı görmek müyesserler ḳaṭarımdan gelir

4. Çār ᶜanāṣırdan vücūdunsa saña temṯīl maṭāh
   Bil bu ᶜālem āb u bād u ḫāk u nārımdan gelir

5. Var mı kim pervāneden almış seyyāḥ miṯli kerem
   Aṣlını bilmez ᶜaceb māḳāü'l-baṣarımdan gelir

6. Bu Revāī bezme lāyıḳ görmediñ bildik cinān
   Dād u āhım ey nehīb gūş et mezārımdan gelir

279

Matlaᶜ

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Sen şinā cānān-ı ḥāl eyle sezā taḳdīriñe
   Emriñe biñ cān ile sürgün-i yār teᵓsīriñe

280

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Ey dil-i dāver ḫazīnem dürlü gevher sendedir
   Sendedir arż u semāvāt naẓm-ı aḫter sendedir

2. Farḳ edersiñ kevkeb ü şems ü ḳameri ----[148]
   Sendedir fi'l-cümlesi menbaᶜ-ı defter sendedir

3. Böyle bil naẓm-ı viṣālim ekhān ol ᶜalī cān
   Sendedir ᶜaşḳ-ı ḥaḳāyıḳ sırr-ı rehber sendedir

4. Ḥālet-i sırr-ı vücūduñ bil bu dem esrārını
   Sendedir her maᶜdeniñ kānı serāser sendedir

5. Sen seni sende bilip gel sen saña gel sen saña
   Sendedir ᶜarş ile kürs ḥükm-ü dilāver sendedir

148 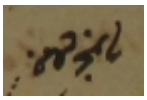

6. Ḫuft-i arż ḫuft-ı semāvāt ḫuft-ı deryā dürleri
   Sendedir ḫışt-ı cinān ol āb-ı kevs̱er sendedir

7. Gel bu dem güş eyle bu pendim Revāī sende ḳıl
   Sendedir şāh-ı nübüvvet taḫt-ı ekber sendedir

46a

281

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Destūr
   Ḳaṣr-ı dilden ʿāşıḳ-ı dīdār olan besbellidir
   Cümle varından geçip bīvar olan besbellidir

2. Miḥnet-i ʿaşḳa erip başın ḳoyan dost uġruna
   Vuṣlat-ı dildār ile tekrār olan besbellidir

3. Seyr edip mirʾāt-i dilden yār cemāliñ şüphesiz
   Çün ḥaḳīḳī ʿāşıḳ-ı esrār olan besbellidir

4. Her seḥer āhı anın eyler firāḳ-ı cān keser
   Bülbül-i şeydā gibi gülzār olan besbellidir

5. Ey Revāī ṣorma derd-i yār ile ḥaşr olanı
   ʿĀḳibet aġyār ile ḫoşyār olan besbellidir

282

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Geşt güzār eyler göñül cānāne esrār istenir
   Rāh-ı ʿaşḳa rehnümā bir çeşm-i bīdār istenir

2. ʿAşḳ yolunda cān u baş vermek sezā ʿāşıḳlara
   Ehl-i ḥāliñ bezm içinde şehr-i güftār istenir

3. Ḥücceti her dem bāḥāżır şuʿle-i ḳalbe deyü
   Pertev-i burc-ı saʿādet berḳ-i şimtār istenir

4. Şeş cihetden kim bināʾ miʿmārına ġayret diler
   Ḫoş tekellüm yār ile tekrārbetekrār istenir

5. Naẓm edip her bir güherden sözleri şekl-i nücūm
   Olmaz adı bārgāhda bir güher bār istenir

6. Zerre-i şemsiñ żiyāʾsı ḳaṭrede deryā durur
   Bir muḥabbetdir velī elbetde bāzār istenir

7. Ey Revāī ḳıl temāşā ol cemāl-i yāra sen
   ʿĀşıḳ-ı müştāḳına her demde dīdār istenir

283

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Ey şehā vaṣfında ʿāşıḳ bülbülāsā zār eder
   Ḥüsnüñe ḳılsa naẓar dil dem çeker āh zār eder

2. ʿĀḳibet mecnūn olur bir laḥẓa görmese yüzüñ
   Hem cünūn-ı ʿaşḳ olur bu sevgi ʿaḳlın tār eder

3. Ḳıl teraḥḥum ḥāline bu derdmendi ʿāşıḳa
   Merḥamet eyle efendim yoḳsa derdin var eder

4. Sen ʿadālet şāhısıñ ʿuşşāḳa ẓulmüñ lāgerek
   Bu sebebden ʿāşıḳ-ı keşretde ḳılsañ kār eder

5. Derdini ʿāşıḳ şikāyet eylemez dildārına
   Çün Revāī kim ne mümkün varını iẓhār eder

284

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Ḥasb-i ḥālimden ṭabībā bir ḫaberdār istenir
   Genc-i miḥnetden ḳazanılmış güzel kār istenir

2. Çünkü ṣarrāf-ı süḫan tācirleri ḳıymet bilir
   Üns-i kālā-yı hünerle ḥāl şikār bār istenir

3. Zümre-i ehl-i ṭarīḳat āşinālar farḳ ede
   Ey göñül ʿaşḳıñ yolunda ḳanġı bīʿār istenir

4. Nükte-i sırr-ı hüveydā eyleyip mevzūn ile
   Bezm içinde ṭabʿı lāyıḳ naẓm-ı eşʿār istenir

5. Ey revāī vāṣıl-ı yār olmaḳ diler ḫānedān
   İbtidādan bir ṣubḥ sulṭāna iḳrār istenir

285

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Destūr dolap
   Dilberā ḥüsnüñ żiyāʾsında bu ʿālem ferlenir
   Gül cemāliñ ġonce-i aḥmer lebiñ kevs̱erlenir

2. Naḳd-i ʿaşḳıñ ḳalb-i mesṭūr üzre ḫoş defterlenir
   Ferlenir kevs̱erlenir defterlenir gevherlenir

3. Dehr içinde lāmānendiñ ḫūblar içre ey puser
   ʿĀḳibet şimşīr-i ġamzeñ cān alır başım keser

4. Dest-i z̲ātıñla efendim ḳaṣd edip kesseñ de ger
   Ey puser başım keser kesseñ de ger serserlenir

5. Niçe ʿāşıḳlar bu yolda ser veripdir şān için
   Cān u başı ḳoydular dost uġruna cānān için

6. Olsa bu ʿaşḳa sezā kim ġam degil sincān için
   Şān için cānān için sincān <için> ḫançerlenir

7. Çāre yoḳ bir merḥametsiz yār imişsiñ ʿāḳibet
   Neyleyim dil ḫānesin sen eylediñ teks̱īr şikest

8. Bu Revāīʿāşıḳa cevr ü cefā etdiñ ġāyet
   ʿĀḳibet teks̱īr şikest etdiñ ġāyet mermerlenir

286

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Ṣanṭraç
   Her seḥer dil āh ederse ehl-i derde kār eder
   Āh ederse ehl-i derde kār eder ʿār ʿār eder

2. Ehl-i derde kār eder ʿār ʿār eder esrār eder
   Kār eder ʿār ʿār eder esrār eder serdār eder

3. Ehl-i diller sırr-ı ḥālde derde ehl-i dil arar
   Sırr-ı ḥālde derde ehl-i dil arar dil her seḥer

4. Derde ehl-i dil arar dil her seḥer ḥāl ehl-i dār
   Dil arar dil her seḥer ḥāl ehlidir ekdār eder

5. Geldi erler er ararlar sırr-ı rāḥda erse ger
   Er ararlar sırr-ı rāhda erse ger ḥāl ehl eder

6. Sırr-ı rāhda erse ger dāl ehlidir dergāh-ı ser
   Erse ger dāl ehlidir dergāh-ı serser dār eder

7. Gel Revāī ḥadd-i dergāh rāh-ı Allāh ar eder
   Ḥadd-i dergāh rāh-ı Allāh ar eder ar āh eder

8. Rāh-ı Allāh ar eder ar āh eder her rāh eder
   Ar eder ar āh eder her rāh eder kirdār eder

287

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Ey dīdem nūru şehā kirdāra dil ver ibtidā
   Kim dūgā bulsuñ şūma esrāra dil ver ibtidā

2. Şūze-i gülzārına baḳma fenānıñ bīvefā
   Derde yār olsuñ ezā iḳrāra dil ver ibtidā

3. Ḫāne-i dil hücresinde ol müdāʾim mīm ḥāda
   Bāb-ı Ḥaḳ'da devr-i dāʾimdāra dil ver ibtidā

4. Küşādı ḳıl çār iḳlīmi sen vīrāne pārısā
   Müşkülüñ ḥāl etse ḥaḳīrdāra dil ver ibtidā

5. Gel ḥaḳīḳat rāhına sırr kānına ol āşinā
   Ey Revāī dāverā tekrāra dil ver ibtidā

47a

288

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Destūr
   Ḫoş bu ʿaşḳ içre rivāyet iḫtiyārımdan gelir
   Kim tarīḳ-i müstaḳīm ol berhudārımdan gelir

2. Līki ol birliḳ siyā dillerde būd-ı pīrbeyān
   Farḳ-ı ḥāl etmek rübūde dil naẓarımdan gelir

3. "Len terānī"[149] perde nās oldu ḥaḳīḳat ey velī
   Her dāma pīr-i behāvī istiḥārımdan gelir

[149] "Sen beni göremezsin." A'raf, 7/143.

4. Başını dostuñ eşiginden kesip kānūn ḳoyan
   Ḳayd-ı cān etmez kişiler kim ḳaṭarımdan gelir

5. Derd ü ġamda şerbet-i lālin bu ʿaşḳıñ nūş edip
   Mest olup dembeste-i ḥayrān-ı zārımdan gelir

6. Bir kemāl ehli murād etmiş mücellā-i naẓar
   Eḫass-ı taḥrīri ʿaleyh mā kilārımdan gelir

7. Dost baña bu derde lāyıḳsıñ Revāī demīdem
   Kendimi kendim sezā gördüm ki kārımdan gelir

289

Matlaʿ

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Fārisī ol ʿArabī'yle sözlerim şīr ü şeker
   Ḫālid ol sükker meʿan şehdāb-ı şehd pend-i müber

290

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Yā ilāhī māh-ı tābıñ balḳanır kendi bedir
   Ḫalḳ u ʿālem üzre ṭutmuşdur żiyāʾsı ol şehir

2. Ol Muḥammed Muṣṭafā rūyundan aldılar żiyāʾ
   Aldılar andan feyż hem oldular māh-ı mihir

3. Kāmekān verdi żiyāʾ-yı kevkeb-i şems ü ḳamer

Bād u āb oṭla türābdan eyledi nūr-ı münīr

4. Āyet ü ḥaḳḳü'l-ḥadīṣ üzre Ḫallāḳü'l-ʿālem
   Mülk-i dil beyt-i ḫafīdir yaʿnī ḳandīl-i naẓīr

5. Pürniyāz eyler Revāī ʿaşḳ-ı maḳṣūdum deyü
   Ḳıl ʿināyet ʿaşḳıñı yā Rabb bu şeb leyl-i ḳadīr

291

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. ʿAşḳ içinde ġayreti mecbūr olanlar bellidir
   Meşḳ-i tabʿ-ı ṣanʿatı menşūr olanlar bellidir

2. Bağlanıp zincīr-i zülfe bekleyen ol vaḥdeti
   Kim çeker gör miḥneti manṣūr olanlar bellidir

3. Ḫūb lisānlar söylenir ḫoş şīrīndir ṣoḥbeti
   Olduġu her mesnedi meşhūr olanlar bellidir

4. Derc edip dil mülkünü ʿaşḳ-ı ilāhī devleti
   Hem bu rāh-ı zīneti mesrūr olanlar bellidir

5. Der Revāī bil hüner gör ḫalḳ içinde ʿibreti
   Naẓm olur her ʿādeti mesṭūr olanlar bellidir

292

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Ey göñül bu ʿālem-i eşyāda esrār gizlidir
   Ḥaḳ naẓarla ḳıl temāşā eyle kim var gizlidir

2. Ṣāḥib-i ehl-i hüner hem ʿārif-i bi’llāhi ẕāt
   Ḥākim-i hükm-i ʿaṭalar niçe ḫünkār gizlidir

3. Āşinālardan ḫaber taḥṣīl edersiñ ebkem ol
   Nās içinde gör Ḥaḳk’ı ḫaberdār gizlidir

4. Ḫālī ṣanma bezm-i ʿuşşāḳı naẓar ḫor eyleme
   Ehl-i diller meclisinde cām-ı ḳırḳlar gizlidir

5. Ṣanma beyhūde hevā muṭrib-i nāyiñ naġrāsı
   Ey Revāī her ṣadāda ʿavn-i dāver gizlidir

47b

293

Gazel

(mefāʿīlün/mefāʿīlün/mefāʿīlün/mefāʿīlün)

1. Destūr semāʿī
   Dilā ʿaşıḳlarıñ āhı erişse ḫāk olur mermer
   Derūnundan bir āh etse dağılır cümle mānīler

2. Serāpā ehl-i derdiñ kim ṭutar ʿālemleri āhı
   Eger bir merḥamet ḳılmaz ise ol bīvefā dilber

3. Yanar küllī nebātātlar anıñ āh u fiġānından
   Daḫı cümle şecerler açılıp zīn olmaz o güller

4. Firāḳ-ı lālezārından donuḫdu kevkeb ü aḫter
   Ṭulūᶜ etmez ḳamer şems saᶜādet burcu māfī fer

5. Terāzī ṭāb olur ḳadr-i güneş tābında pürḫurşīd
   Çıḳar ẓulmet cihān içre başar ḫalḳ-ı maᶜāṣī ter

6. Ḳamu rūzgārıñ ol zeylin alır ṣaṭūt eder elbet
   Kihāli ṭā bu ḳudretle dökülür ins ü cinn kenger

7. Revāī ehl-i dil ᶜāşıḳlarıñ kim çıḳmasıñ āhı
   Yaḳar bu ᶜālem-i mülkü daḫı anda ḳalır bir er

294

Gazel

(mefāᶜīlün/mefāᶜīlün/mefāᶜīlün/mefāᶜīlün)

1. Zemānıñ dilberi ey dil varıp yāda o yār derler
   Başıñ ġavgā-yı ᶜaşḳ içre ᶜadūlerle ḳoyar derler

2. Vefāsı ḳalmamış dehre ṣaḳın aṣla heves etme
   Şu cān bir ġayr-ı ḥāl olmuş çıḳar yoldan bu yār derler

3. Ṣaḳın bu cādū-yı dehre ġafil kendiñi uydurma
   Aña yār olma gel söz ṭut gözüñ ᶜala bu yār derler

4. Gelip rūyuña bir kerre güler ᶜaḳlıñ alır ḫıfẓ et
   Buña meylin veren ᶜāşıḳ velī yoldan uzar derler

5. Cihānda bir ṣādıḳ dilber ḳanı olsuñ bütün fitne
   Oyunbāz nāmīdār anlar seni yārdan yorar derler

6. Amansız bir zaḫm-ı ġamdır düşen ḳurtulmadı aṣlā
   Niçe ᶜārif bu daᶜvāda elin çırpar bu yār derler

7. Revāī̆ ᶜaşḳıñı derc et zemān-ı dosta aldanma
   Seni derde ḳoyar kendi çıḳar elden duyar derler

295

Gazel

(mefāᶜī̆lün/mefāᶜī̆lün/mefāᶜī̆lün/mefāᶜī̆lün)

1. Efendim rūyuñ aḥmerdir çi aḥmer aḥmer ü ḫamrā
   Lebiñ ḫūb ᶜand-ı kevs̱erdir çi kevs̱er kevs̱er-i nevrā

2. Dişiñ kim naẓm-ı gevherdir çi gevher gevher-i şehver
   Çi şehver şehver-i dürri çi dürri dürr-i yekrā

3. Dudaġıñ kāse-i billūr çi billūr billūr-ı ebyāż
   Çi ebyāż ebyāż-ı māhir çi māhir māhir-i şūrā

4. Yüzüñde beñleriñ ḫayme çi ḫayme ḫayme-i ᶜizzet
   Çi ᶜizzet ᶜizzet-i nāḳil çi nāḳil nāḳil-i saḥra

5. Gözüñle ḳaşlarıñ ṣafder çi ṣafder ṣafder-i maᶜnā
   Çi maᶜnā maᶜnā-ı ādem çi ādem ādem-i ṭurrā

6. Buḫaġıñ ġabġabıñ dāver çi dāver dāver-i ᶜāşıḳ
   Çi ᶜāşıḳ ᶜāşıḳ-ı Manṣūr çi Manṣūr Manṣūr-ı dārrā

7. Revāī̆ ġamzeler nāsiḫ çi nāsiḫ nāsiḫ-i menᶜ
   Çi menᶜ menᶜ-i fitnāt çi fitnāt fitnāt-ı baṣrā

296

Muhammes-i Mütekerrir

(mefᶜūlü/mefāᶜīlü/mefāᶜīlü/feᶜūlün)

1. Destūr ḳalenderī
   Ey ḥüsn-i vefā ᶜāşıḳ-ı dembeste-i ṭāhir
   Yoḳ sende meger saᶜīd edcek zerrece ḫātır
   Sevdimse seni eyledim inna'llāh ṣābir
   Sevmem seni men var yürü yādlar ile vāfir
   Şimdengerü var kendiñe biñ dürlü eda ver

2. ᶜĀlem bilir āh eyledigim bunca zemānlar
   Biñ defᶜa dedim olma sen aġyārla emānlar
   Sen nisbetine eylediñ anlarla süḫanlar
   Sevmem seni men var yürü yādlar ile vāfir
   Şimdengerü var kendiñe biñ dürlü eda ver

3. Ṣadgūna ḫırām eyleyerek geçme yanımdan
   Müjganıñ ucun urma yürü ṭatlı cānımdan
   Sevmem dedigin bende işiddim deḫānımdan
   Sevmem seni men var yürü yād ile vāfir
   Şimdengerü var kendiñe biñ dürlü eda ver

4. Kim yaḫasını çāk ede gül rūyuñu görse
   Maᶜdem saña Ḥaḳ ḥüsünle ḥüsnālıġı verse
   Maḳbūl ederim cengāne bir merḥāba derse
   Sevmem seni men var yürü yādlar ile vāfir
   Şimdengerü var kendiñe biñ dürlü eda ver

5. Bir āh erişip mülk-i cihān yansa demiñden
   Ḫ˘āb etmedigim tā geceler ṣanma ġamıñdan
   Va'llāhi yemin olsuñ usandıḳ keremiñden
   Sevmem seni men var yürü yādlar ile vāfir
   Şimdengerü var kendiñe biñ dürlü eda ver

6. Revāī seniñ rāhıña cān ḳıldı fedāda
   Sen yüz çevirip baġlamışsıñ meyliñi yāda
   Aġyārü'l- şeyḫ destiñi nūş etmeye bāde
   Sevmem seni men var yürü yādlar ile vāfir
   Şimdengerü var kendiñe biñ dürlü eda ver

297

Gazel

(mefāʿīlün/mefāʿīlün/mefāʿīlün/mefāʿīlün)

1. Ṣafādār u s̱enāᵓgerdir ṣafā şāh-ı Buḫārā'rā
   ʿAcep naẓm-ı nümānīdir der-i şeyḫ-i dilārārā

2. Saña az dil verelden dīdeden dūr eylediñ ammā
   Derūnī dil turā ʿāşıḳ olup rāżī Ḫüdārārā

3. Ve yā ḥaḳgerdiş-i vaḥdet çi vaḥdetde ḳalıp öyle
   Ḥasb-i ḥāl olur men dost kerem ḳılsıñ fuḳarārā

4. Ṣabā zülf-i dilā yārıñ erip būyu kücā berdān
   Ḳan-ı dil ʿālem-i aṣlıñ gelip mülk-i süvārārā

5. Revāī miḥnet-i ġamda ṭutupsun sen vefālarla
   Şinā ḳadr-i şinā ḳamīr şinā ḥālā şinārārā

298

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Destūr
   Ḫoş bu mevcūdād içinde yārı bulduḳ çoḳ şükür
   Aḥsen-i taḳvīmdeki bāzārı bulduḳ çoḳ şükür

2. Defter-i ḥüsnā ṣunuptur ʿaynıma rabṭa beyān
   Ol risāle-i aḳdem-i iḳrār bulduḳ çoḳ şükür

3. Genc-i ġamda dīdeler oldu keşā-yı bād-ı bād
   Erdi göñlüm şehrine bir bārı bulduḳ çoḳ şükür

4. Ḥamd ola ʿayne'l-yaḳīnim gördü vuṣlat gözlerim
   Vaṣl-ı yār olduḳ bu gün tekrārı bulduḳ çoḳ şükür

5. Her gözün bir sevdigi vardır göñülde yārisi
   Rūzīn-i yoḳluḳ içinde varı bulduḳ çoḳ şükür

6. Ey Revāī aç gözüñ ṭüş eyle cānān yüzünü
   Ṣūret-i insāna bāḳī dīdār bulduḳ çoḳ şükür

299

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Düşdü göñlüm çāre yoḳ dilber demez miydim saña
   Ḫūb cemāliñ ġonce-i gülter demez miydim saña

2. Ḥālime raḥm etmediñ ey merḥametsiz bī-vefā
   Men seniñ bābıñ bir çāker demez miydim saña

3. Āşnālıḳdan el çekip ṣaldıñ başım sevdālara
   Bu felāketden beni ḳurtar demez miydim saña

4. Teşnecān iḥyāʾ eder her bir süẖendānıñ seniñ
   Ḳand u kevşer ʿırmaġı sañar demez miydim saña

5. Gerçi ʿaşḳıñda seniñ mecnūn-ı ʿālem bu göñül
   Lī-ki senden gayrısın n'eyler demez miydim saña

6. El ṭutup Ḥaḳḳ'a ricāʾsı bu Revāʾī ʿāşıḳıñ
   Dāʾimā dil vaṣlınıñ ister demez miydim saña

300

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Ey güzel ḥüsnüñde ḥāl ekber demez miydim saña
   Oldu ʿaşḳıñ bende bir defter demez miydim saña

2. H̱atm edip ḥüsnüñ kitābında ledünnī ʿilmini
   Ḳalb-i masṭūr üzre ḳayd ezber demez miydim saña

3. Secdegāhım ẖūbcemāl mihrābım ebrūlar yeter
   İki ḳaşıñ ʿuṣāt-ı minber demez miydim saña

4. Gözleriñ ol menbaʿ-ı dārü'l-yāḳūdu remz eder
   ʿĀşıḳıñdır mübtedī dāver demez miydim saña

5. İnci dendānıñ deḥān ḥoḳḳa zībānıñ bülbül ol
   Gül yüzüñ kim ġonce verd aḥer demez miydim saña

6. Saçtı lāf u güzāfıñ ʿāşıḳı memnūn eder
   Cāvīdān-ı femleriñ kevşer demez miydim saña

7. Gel celāl etme cemāliñ ʿāşıḳ-ı nāʾil menem
   Bu Revāī vaṣfına kemter demez miydim saña

49a

301

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Destūr
   Bir nuʿaz bu baḥr içinde ruʾyet-i acüz sayar
   Haftada bir ayda iki yılda üç bir rūz sayar

2. Kāh gelir gine gider gündür daḫı aġıp dönen
   Geceniñ hīç ismi yoḳdur her gelen gündüz sayar

3. Murġu ṭoḳsan var ḥisāb etmiş ḥisābı günleri
   Aḫz eder gāh dūr eder gāh sengi bil yaz güz sayar

4. Ḳırk sekiz gündür tamām yıl belli hafta başları
   İşte altmış bir gün oldu ibtidā üç yüz sayar

5. Der Revāī ādemiñ ḳırḳ yılda üç elvanı var
   Mart ayı onuncu günü sulṭān-ı nevrūz sayar

302

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Bir eḥad ṣāliḥ ʿilimde olsa ḫayrü'n-nās olur
   Olmayan ḫayr-ı ʿilimde belki şerrü'n-nās olur

2. Mürşid-i kāmil olanlar sāliki irşād eder
   Ṣūretā sūy-ı taṣavvā ṣoḥbet-i ecnās olur

3. ʿĀşıḳıñ meyli marażı vāṣıl-ı dī̇dār imiş
   Bilmeyen erkān-ı şeyḫi bī̇meşāyıḫ nās olur

4. ʿĀşıḳ-ı ṣādıḳlarıñ aḥvālini ḫām görmeyeñ
   Ol ʿamelsiz bī̇ʿamel kim arada "ḫa'n-nās"[150] olur

5. Der Revāī̇ ʿaḳl-ı meʿāş sırr-ı idrāk edemez
   Māḥaseb ġayr-ı muḥabbet "fī̇ ṣüdürü'n-nās"[151] olur

303

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. ʿAşḳ sevdā başıma kim baḳdı āteş müsteşār
   Ġam degil bu gözlerimden aḳsa ḳan yaş müsteşār

2. Ḥaḳ teʿālā ẕātıña buyurdu kim efḍal-i nās
   İbtidā teslī̇m saña bu cān ile baş müsteşār

[150] "…sinsi vesveseci…" Nas, 114/4.
[151] "…insanların göğüslerine (kalplerine)..." Nas, 114/5.

3. Sen ḳaçan başdıñ ḳadem buña ʿināد içre āḫī
Baṭṭı yüz biñ gül ise titredi dāġ daş müsteşār

4. Sen vücūda gelmeseñ olmazdı ʿālemler ḳamu
Sensin Allāh maḫbūbu illā ḳarındaş müsteşār

5. Bildim adıñ bini ʿAbdu'llāh Muḥammed Muṣṭafā
Ḥamdü lillāh saña olduḳ çünkü adaş müsteşār

6. Olsa biñ cānım saña ḳurbān olur ey pāk-i z̲āt
Bu Revāī ʿāşıḳa sensin ḳarīb baş müsteşār

304

Gazel

(mefāʿīlün/mefāʿīlün/mefāʿīlün/mefāʿīlün)

1. Semāʿī
Ḥabību'llāh ḳaçan miʿrācda çün görmüş imiş şimşīr
Anı bir sīb ile Mevlā ḳılıp āvāz rāʾiş şimşīr

2. ʿAlī'ye yādigār geldi muʿayyen z̲ü'l-fikār illā
ʿAnḳā emsāl bulunmaz hīç olursa yañlış şimşīr

3. Uzardı z̲ü'l-fiḳār girdār yerinde ḥaydarıñ illā
ʿAlī destinde görmüşler ḳatı beş yüz ḳarış şimşīr

49b

4. Donanmış sīm ü zer şuʿle olur kim dīdeler berḳi
ʿAcemde seyf olan ḳırḳ merd-i mān adı rāvīş şimşīr

5. Biri ʿİṣā biri Ḫātem teber mirʾat-i İskender
   Ḳandīl yaḳıż idi ġamze suladı zer gümüş şimşīr

6. Pederdir muʿteberdir müsteşārdır kim bu muʿannid
   Revāī pendi rāvīdir ne añlar ḥār-ı gūş şimşīr

305

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Mübletā dil baḥr-i ʿaşḳı fehm eder ġavvāṣ ʿarar
   Maḳṣadı müşkül edenmiş ḳırḳ anaḫdār ṭaṣ ʿarar

2. Vaḥdet-i keṯretde celb eyler dil-i ʿuşşāḳ olan
   İçmeye dilden ḥayātı yā Ḫıżır İlyāṣ ʿarar

3. Mestmende ḳayd olup rūḥa niyet peydā eder
   Her ṭarafdan seyr edip ol maʿnā-yi iḫlāṣ ʿarar

4. Nesf-i emmāre refīḳ olmuş kimi beyhūdedir
   Ṭālib-i dünyā olanlar meclis-i raḳḳāṣ ʿarar

5. Baʿżı nāṣ deryā gibi emlāk u mülk ġarḳ olur
   Bu Revāī ṣu bulamaz içmeye bir ṭaṣ ʿarar

306

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Ṭālib ol tevḥīd ile ḳalbi emrāż bu durur

Ḫāne dil rūşen eden ol berḳ-i imāż bu durur

2. Vāḳıf-ı esrār eden ᶜālemde ol sālikleri
   ᶜĀriyet ᶜaşḳ ol denir ḫulūṣ ebyāż bu durur

3. Ḳurb u vaṣla erişip Ḫıżr-ı ḥayātı nūş eder
   ᶜIyd-ı vuṣlatda hemān ᶜuşşāḳ-ı feyyāż bu durur

4. Ḥaḳ teᶜālā verdigi niᶜmetlere şākir ḳılar
   Dāᵓimā aḥvāline rāżı u ıġmāż bu durur

5. Der Revāī̇ ḳalbiñi pāk eyle sī̇mālardasın
   Bu durur ġusl-i riyāᵓ seccāde fi'l-arż bu durur

307

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Maḥrem-i esrār olan buldu neşāṭ āᶜlū peder
   Oḳudu ᶜilm-i ledünnī̇ manṭıḳāṭ āᶜlū peder

2. Farḳ edip her bir rumūzu ᶜayn u şī̇n u ḳāf ile
   Fārisī̇ ᶜilm-i ᶜArabī̇ iḫtilāṭ āᶜlū peder

3. Ḳāfı bil kim ḫāᵓil olmuş bu cihānıñ üstüne
   Öyle Ḳurᵓān-ı mecī̇d kim ḳulu bāṭ āᶜlū peder

4. "Men ᶜaref"[152] sırrü'l-ḳadr ḫāṣṣa ile rāḥat külliye
   "Kellimü'n-nāse ᶜalā-ḳaderi"[153] ve şiṭāṭ āᶜlū peder

[152] "Kendini bilen Rabb'ini bilir." (Men arefe nefsehu fekad arefe rabbehu.) Yılmaz, **Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı sözler**, s.122.

5. Der Revāī raḥat ile geçti dünyā günleri
   Var ḫaşf berdi keşīr māhī şibāṭ āᶜlū peder

308

Müfred

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Bir neşāṭ āvāra silsildir bu naẓm-ı dil güşem
   Nūş eden maᶜnāyı rengīreng eder kesbī sürūr

50a

309

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Destūr
   Ey göñül ᶜālem bu yā eṭvār olan beg ḳoẓda var
   Nefsine şehvet verir peymār-ı maranġoẓda var

2. Herkes bir ḥāl ile ḳılmış bu nāsı var eden
   Yaḫşı var yamanı var iᶜmāl eden balyoẓda var

3. Cümle maḫlūḳāt maḥallinde esāme yād olur
   Birde ḥayvān-ı meᶜānīlerde ṣallanḳoẓda var

4. Gāhısı devrān-ı demde gāhısı ehl-i faḳīr
   Hem daḫı geyigi peş çoḳ ḫoş ki taḥte ḳoẓda var

---

[153] "İnsanlarla …(akletme) kabiliyetleri kadar konuşunuz." (Kellimunnase ala kadri ukulihim.) Aclûnî, **Keşfu'l-Hafâ ve Muzîlu'l-İlbâs an mâ İştehera mine'l-Ehâdîsi alâ Elsineti'n-Nâs**, C. I, s.224

5. Der Revāī bu bāzārda göremez görmez gibi
   Gezdi yā ġurbet cehālet gördü andil ḳoẓda var

6. Terbiyesiz şaḫṣa nāpuḫte demekdir ıṣṭılāḥ
   Terk-i īmāndan mısıñ seniñ midir şol yoẓda var

310

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Şehr-i ʿilmiñ āşinā ḳıṭʿası vardır el-ḫaber
   Çārsūdan ekhān ḳırāʿsı vardır el-ḫaber

2. Çār ʿalīm üzre yazıldı çünkü Ḳurʾān-ı ʿaẓīm
   Niçe biñ maʿnā ile min baʿsı vardır el-ḫaber

3. Besmele cüzʾ-i nuḳāṭ hem ism-i ʿaẓīm ẕikr olur
   Fātiḥā ümmü'l-Ḳurʾān cemʿisi vardır el-ḫaber

4. ʿĀrif-i bi'llāh olan evc-i rūḥ ile zinde olur
   Rūḥ-ı insān demege ʿurbaʿsı vardır el-ḫaber

5. Çāryār ḳıldı tilāvet anlar aḳdem āşinā
   Anlarıñda biz için ircāʾsı vardır el-ḫaber

6. Der Revāī ḳul olaḳ ḳurbān olaḳ Ḳurʾān'a biz
   Cennetiñ bābında biñ defʿası vardır el-ḫaber

311

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. ᶜAşḳ olan oṭlara baġrın dāġlasın leyl ü nehār
   Durmayıp bu gözlerim ḳan aġlasın leyl ü nehār

2. Faṭımatü'ẕ- Ẕehrā'nıñ oldu şehīd oġulları
   Anları seven ḳaralar bağlasın leyl ü nehār

3. Daşlar ile urayım baġrım Ḥüseyn'iñ ᶜaşḳına
   İki çeşmimden ḫūnābı çaġlasın leyl ü nehār

4. Ḥāsid-i bīmāyeler berzaḫ-ı ġamda tā ebed
   Görmesiñ cennet yüzü göz yaġlasın leyl ü nehār

5. Der Revāī laᶜnet olsuñ ol Yezīd'iñ cānına
   Ṣad hezārān laᶜnetu'llāh ṣaḳlasın leyl ü nehār

312

Matlaᶜ

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Gece gündüz ol ᶜadūye durma laᶜnet oḳu var
   Ey aḫī meskeniñi cennet eder Perverdigār

50b

313

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Destūr

ʿIyd-ı ekberdir bu gün her bir ṭaraf bayramlaşır
Fırḳa-i ehl-i cemāʿat eşrāf bayramlaşır

2. Böyle bir şehr-i mücellā on iki ayda gelir
Cümle dil mesdūr olur ḫayr-ı ḫalef bayramlaşır

3. Lehce-i nevraḳ olan ḥüsnün zekātın baḫş eder
Eylemez bir kimselerden zerre ḥaf bayramlaşır

4. Emr-i Ḥaḳḳ'ıñ öyle derler farḳ edersiñ ey puser
İẕni bī̇ḫaṭṭ-ı keremdir kūf-i ḳāf bayramlaşır

5. Farḳ edersiñ kevkeb ü şems ḳamer arż u semā
Gök yüzünde ol melekler ṣāf u ṣāf bayramlaşır

6. Yā bugün bayram günüdür ey Revāī̇ cümle cān
Birbirine sī̇ne ṣāf eyler ṭavāf bayramlaşır

314

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Dervī̇şānıñ rehberi kim bir sebī̇l evrāḳ durur
Rābıṭa eyler meşāyıḫ ol cemāl-i Ḥaḳ durur

2. ʿĀşıḳıñ cāndān çerāġı şemʿ-i rūyundan yanar
Derd ü miḥnet ehl-i ʿaşḳa cümleden muṭlāḳ durur

3. Gāḥ ḥaḳīḳī̇ gāh mecāzī̇ perdelerde eglenip
Nefs-i rūhu bilmeye bir perde istinṭāḳ durur

4. Ḳalsa deryālar içinde eylese biñ yıl mürūr
   Şöyle fehm et nārını żāy eylemez çaḳmaḳ durur

5. Ebleh vāmıḳ kim olur dünyā ile meşġūl olan
   Tīre dil sular gibi hem cūy-i bār ırmaḳ durur

6. Der Revāī varlıġın maḥv eyleyip varlıḳ bulan
   Ḥasbetenli'llāh muḥibbī ḫānedān ʿuşşāḳ durur

315

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Ey peri ḫūbluḳda yaʿnī iftiḳār zengincedir
   Rūylarıñ yolmuş ḳarasın lāle gül rengincedir

2. Bu gidiş nāz u revişiñ mest eder üftādesin
   Ol şeh-i raḳṣ u ḫırāmıñ ʿadl-i şāh dengincedir

3. Gerçi ġılmān-ı manendiñ dāzyā-yı ḥüsn-i ẓann
   Ḥāl-i hindūlar ʿiẕārıñda güher sengincedir

4. Naẓm olupdur yā buḫaġıñ üzre ḫāl aḫter miṣāl
   Ḥükm eder birbirine dāver ʿAlī cengincedir

5. Derd-i ʿaşḳıñla gezer ʿāşıḳlarıñ Mecnūn-veş
   Geşt güzār eyler cihānı parısa ḥangincedir

6. Ruḫlarıñ şems ü ḳamerdir kevkeb ü nücūm żiyāʾ
   Yūsuf-ı mā ān sūāsū müctebā şengincedir

7. Mest-i ḥāl etdiñ Revāī ey melekṣūret zībā
   Ḳande dil feryād eder bülbülāsā bengincedir

51a

316

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Destūr
   Dilberā ḫūb dilleriñ dilden dile selperlenir
   Şöyle rūyuñ ʿallanır ʿalḥallanır gülberlenir

2. Terledikçe dāne dāne neşf alır ebrūlarıñ
   Māh cemāliñ güllenir gülterlenir dilberlenir

3. Zülfsemene bād eserse keşf olur giysūlarıñ
   Yel degerse tellenir talaṣlanır yelirlenir

4. Lāleniñ renginde rūyuñ naḳşıdır hindūlarıñ
   Birbirine sünlenir sünüldenir çılpırlanır

5. Bil Revāī vaṣfıñ eyler serpāmāl-i ḥūlarıñ
   Hem bu ḫālle dillenir dil erlenir ḳalb ʿarlanır

317

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Ḫūbcemāl ṣāḥibkemāl ḥüsnüñde ḥāl aḫterlenir
   Ol ricāl nuṭk-ı zülāl femlerde bal kevṯerlenir

2. Ḳand u kevşer ʿırmaġı ḥoḳḳa dehān lebler kiraz
   Rūyu al ḫamra miṣāl olmaz suʾāl aḥmerlenir

3. Bezme teşrīf eylemiş gördüm dilārām servināz
   Ol maḥāl dil oldu lāl hem bī̇mecāl kemterlenir

4. Elde saz femler kiraz bir selvināz ol ḫūbāvāz
   Būsmāl yoḳ ehl-i ḥāl hīç iḫtimāl gevherlenir

5. Nāzlı yār ḳaşın yıḳar dāver Revāī̇ ʿāşıḳa
   Çoḳ celāl eyler merāl kim bī̇zevāl dilberlenir

318

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Yandı cānım bir ṣu ver dilber demez miydim saña
   Teşnelikde ḳalmasıñ diller demez miydim saña

2. Ḳıl teraḥḥum ʿāşıḳ-ı bī̇çāreñi ḳoyma melūl
   Her ne derlerse desiñ eller demez miydim saña

3. Al verir cevr ü cefālar ḳıldıñ bu cānımā
   Rāżī̇ olmaz buña Ḥaḳ diller demez miydim saña

4. Gel mürācaʿatım ḳabūl eyle güzel başıñ için
   Sende muḥtācı olun eller demez miydim saña

5. Sen ḳadī̇m-i ʿāşıḳa dildār olursuñ sevdigim
   ʿĀḳibet bir gün olur yıllar demez miydim saña

6. Bu Revāī ʿāşıḳıñ raḥm etmediñ sen ḥāline
   Gözlerinden aḳdı çoḳ seller demez miydim saña

319

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Vazgeç ey dil bed ʿamellerden demez miydim saña
   Fāriġ ol ḫayāl-i ḥāllerden demez miydim saña

2. Sever iseñ bir güzel evvel aḫīr yār ola
   Yoḳ vefā her bir güzellerden demez miydim saña

51b

3. Dil verenler ʿaşḳa lābüd oldular baġrı kebāb
   Ḳurtuluş yoḳ herḥāl ellerden demez miydim saña

4. Sābıḳa ʿāşıḳlarıñ gör ḥālini ṣor fiʿlini
   Ḫāṣṣasü'l-ḍarb-ı meṯellerden demez miydim saña

5. Ey Selīmī ʿaşk u sevdā ʿömrüñ eyler kūtāh
   Men bu beni her gün ezel(ler)den demez miydim saña

320

Gazel

(mefāʿīlün/mefāʿīlün/mefāʿīlün/mefāʿīlün)

1. Çi düşdügüm çi sevdāyı çi el bilir çi yārenler
   Çi içdigim çi ṣahbāyı çi sel bilir çi yārenler

2. Çi dil murġu çi cevlānı çi ḫırānı çi ḫandāne
   Çi vecdigim çi şeydāyı çi gül bilir çi yārenler

3. Çi bezm içre çi her yāne çi merdānī̆ çi pinhāne
   Çi açdıgım çi eşyāyı çi ḥāl bilir çi yārenler

4. Çi ʿaşḳ içre çi erkānı çi ebzanı çi ʿirfāne
   Çi gitdigim çi cāddeyi çi yol bilir çi yārenler

5. Çi Revāī̆ çi gezgāne çi merdānī̆ çi yerdāne
   Çi biçdigim çi libāyı çi dil bilir çi yārenler

321

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Bezme teşrī̆f eylemiş bir mehliḳā ḫoş nām ʿarar
   Nām ʿarar aḥkām ʿarar hengām <ʿarar> bayram ʿarar

2. Kim ne müşkül ṭutmamışdır ʿusr-ı bāde ḥāl ile
   Ḥāl ile ʿicmāl ile pür ḳāl ile ḫurrem ʿarar

3. Gördü şāhıñ ʿāleminde leyli-dārı ġālibā
   Ġālibā şol dilberā oldu ṣabā aḫşam ʿarar

4. Bu Revāī̆ ʿāşıḳıñ farḳ eylemez çün ol güzel
   ʿĀşıḳıñ farḳ eylemez çün ol güzel ṭutmaz temel

5. Eylemez çün ol güzel ṭutmaz temel rūz-i ezel
   Ol güzel ṭutmaz temel rūz-i ezel bütnām ʿarar

322

Gazel

(mefāʿīlün/mefāʿīlün/mefāʿīlün/mefāʿīlün)

1. Semāʿī
   Efendim zīnet-i ḥüsnüñ tehī sırr-ı muʿammādır
   Cemāliñ şevḳini yaʿnī bahādır bīmüsemmādır

2. Kevākib ruḫlarıñ şems ü ḳamerdir lānaẓīr miṯliñ
   Çekilmiş ḳatbeḳat üzre ki nūr ile mülemmaʿdır

3. Cem-i ʿārifleriñ ārzū ḫayāli sendedir şāhım
   Kim olsa rāhıña ʿāşıḳ saña ẕikr-i müvemmādır

4. Açılmış "Künt-ü kenz"[154]iñ ḫoş kimine feṯḥ-i bāb olmuş
   Kimini perde-i zarıñ nev ʿaynını müşemmādır

5. Kerem eyle bih-i şāhım beni vaṣlıñda mesrūr et
   Revāī rūz u şeb ārzū çeker ḥasret münemmādır

52a

323

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Destūr
   Yā ilāhī rāh-ı ʿaşḳıñ kānı bir dem gezdirir

[154] "Ben (gizli) bir hazineydim." Yılmaz, **Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı** Sözler, s.98

Hem ḥaḳīḳat hem ṭarīkat yaʿnī her dem gezdirir

2. Her seḥer feryād eden bülbül gibi zibānımı
   Demīdem şeydā gibi gülşeni sersem gezdirir

3. Rūz şeb ẕikr eyleseñ ʿāleme sulṭānımı
   Vuṣlat-ı dergāh-ı Ḥaḳḳ'a anı ḫurrem gezdirir

4. Açdı çeşmimden niḳābı seyr edem seyrānımı
   Ḥamdü lillāh ḳıldı Ḥaḳ iḥsān u kerem gezdirir

5. Çoḳ s̱enāʾ eyler Revāī eyle ʿavf ʿiṣyānımı
   İsm-i Ḥaḳḳ'ı ẕikr edip merdān-ı ekrem gezdirir

324

Gazel

(mefʿūlü/mefāʿīlü/mefāʿīlü/feʿūlün)

1. Ḳalender<ī>
   Gel etme güzel ʿāşıḳ-ı bīçāreye nemdir
   Çeşmimden leyl ü nehār ḫūn ile lemdir

2. Luṭf eyleye gör ʿāşıḳa ey şāhım efendim
   Cevrim ne ki ol eylediginiñ bunca sitemdir

3. Bülbül teki men zāra düşüp eyledim āhı
   Raḥm eylemediñ ḥālime hīç ḫaylice demdir

4. Lāyıḳ mı seniñ şānıña bu ġamda bıraḳmaḳ
   ʿĀşıḳ ola kim baḫşıñ ola miḥnet ü ġamda

5. Ḥüsnüñde ki ḫāl şekli yaḫdım ʿayn-ı semāda
   Naẓm oldu sevād-ı zülfüñe hindū u ʿacemdir

6. Sen gördüñ ezel bendeki her derde Revāī
   Çün cevr ü cefā ḳıldıġın ʿuşşāḳa keremdir

325

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Ey göñül hīç dād-ı nālān etmeyen dervīş m'olur
   Ol cemāle cānı ḫayrān etmeyen dervīş m'olur

2. Ol Ḫalīl İbrāhim'iñ ġayret ḳuşaġın baġlayıp
   Rāh-ı Ḥaḳḳ'a cānı ḳurbān etmeyen dervīş m'olur

3. Baş açıp rāh-ı rıżāʾ bābında kim derd isteyen
   Ḥażret-i Eyyūb gibi şān etmeyen dervīş m'olur

4. Gülşen-i ġayb-ı hümāda bülbül-i şeydā gibi
   Her ṣaḥrāda āh u efġān etmeyen dervīş m'olur

5. Kesmeyen başın ne bilsiñ mürşidiñ erkānını
   Ḥaḳ bilip mürşide īmān etmeyen dervīş m'olur

6. Şehr-i dilde bulmayan ḥāżır Ḫüdā'nıñ sırrını
   Dost yüzünden ḫatm-i Ḳurʾān etmeyen dervīş m'olur

7. Almayan ʿilm-i ledünnī mektebinden bir ṣabāḥ
   Özünü ol demde ʿirfān etmeyen dervīş m'olur

8. Giymeyen aḫīr melāmet ḫırḳasın ġamḫānede
   Varlığın maḫf-i vālāşān etmeyen dervīş m'olur

9. Bu ṭarīḳ-i müsṭaḳīm üzre Revāī ʿaşḳ olup
   Ḥaḳ cemālin dilde seyrān etmeyen dervīş m'olur

52b

326

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Destūr
   Dilberā ḥüsnüñde güller destedir nevrestedir
   Bülbülüñ görmüş meded pür yaṣtadır dilḫastadır

2. Rūz u şeb gitmez ḫayālimde cemāliñ ey puser
   Ḥasret-i ʿaşḳıñla dil sermestedir dembestedir

3. Hem nücūm görünür beñler naẓm olupdur ḫaymeveş
   ʿĀşıḳa ebrūlarıñ yār ḳaṣtedir āhestedir

4. Yek naẓarda aldı ʿaḳlım eyledi Mecnūn gibi
   Dīde-i āhūların serbestedir elestedir

5. Āteş-i hecriñ beni ʿaşḳa Revāī eyledi
   Ol sebebden şiʿrimiz herkesdedir şāyestedir

327

Gazel

(mefāʿīlün/mefāʿīlün/mefāʿīlün/mefāʿīlün)

1. Bugün dil ḳaṣrına sulṭān olur ʿirfāne ʿāşıḳlar
   Naẓar ḳılsıñ aña her cān ki Ḥaḳ'dan yana ḳanıḳlar

2. Bilirse şiʿrimiz erbāb-ı dil bilsiñ hüner kesbīm
   Ḳaçan bir meclis-i devrān eder dihḳāne ṣādıḳlar

3. Oḳusun ṣanʿatı tertīble gelsiñ sūretā resmim
   Ḥaḳāʾiḳ sırrına sekbān gelir ṣad ana yanıḳlar

4. Sözüm yoḳ ʿārif-i billāh fedā ḳıldım aña cismim
   Olursa cāhil ü nādān ḳomaz rindāne lāyıḳlar

5. Giyindik lālereng kisbet bu dem ger var ise ḥasmım
   Söyüñsün ger çeker cāndan şāha ḳurbāne ṭanıḳlar

6. Bilir taḳsimini taḥḳīḳ olursa cāna cān teslīm
   Aña elbetde bir iḥsān eder merdāne şāʾiḳler

7. Revāī müstaḳil yazdım ne iẓhār dāver-i ismim
   Erişdi ----[155] Ḥaḳ'dan uyandı ana ḳonuḳlar

328

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Ey göñül bülbül gibi gülşāna girmekdir hüner
   Çünkü ehl-i dil olup meydāna girmekdir hüner

2. Hem ḥaḳīḳat rāhına ermek dilersiñ ey beşer

[155] "عـ ذ قده لـ ي" şeklinde yazılmış olan kelime okunamamıştır.

Evvelā bir meclis-i ʿirfāna girmekdir hüner

3. Her kelām-ı veznile iẓhār edip ol dem de ḫūb
İş bu ḥālle dāver-i zindāna girmekdir hüner

4. Şol muḥabbet rāhını farḳ etmeden lā der cevāz
Öyledir kim tekke-i devrāna girmekdir hüner

5. Ḳandedir ʿaşḳıñ bāzārı añlayıp ----[156] etmeden
Ol sebebden bir olur rāḫşāna girmekdir hüner

6. Zerreden cūş eyleyip ʿazm et ḥaḳīḳat rāhına
Ḳaṭrede ḳaṭre iken ʿummāna girmekdir hüner

7. Her kime yaḫşı baḳarsañ görünür kendiñ saña
Ey Revāī iş ḥāl seyrāna girmekdir hüner

53a

329

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Destūr
Ey gönül derc et özüñ der ehl-i ʿirfān incinir
Her nedir zühdüñ gözet gör belki aḳrān incinir

2. Bezm-i vuṣlatda gerek cān ḫıfẓ-ı lisān ol yürü
Olma dilbed meşreb-i yār ṣoñra her yān incinir

[156] "حس تـ" şeklinde yazılmış olan kelime okunamamıştır.

3. Anlarıñ ḫoş sözleriñ güş eyle ḥayrān ol yürü
   Görme ġayrı herkesi sen rāhda yārān incinir

4. Cān gözüñ aç çārsūyu yaḫşı seyrān ol yürü
   Belki görmezsiñ geçer pīr şāh-ı sulṭān incinir

5. Eyle dostuñ bāġına sen ᶜazmi cevlān ol yürü
   Ol bu esrārdan ḫaberdār yoḫsa gülşen incinir

6. Gel ḥaḳīḳat bābına sen ᶜazmi her ān ol yürü
   Gelme bilmezseñ eger er merd-i merdān incinir

7. Eyleme kimseleri ṭaᶜn kendi ḥāl can ol yürü
   Yapamazsın bir ḫāṭırlar yıḳma insān incinir

8. Bāb-ı ᶜaşḳda hem muḥibbī ḥādān-ı cān ol yürü
   Kimseye etme kederler zīrā sen cān incinir

9. Ey Revāī her ne var cān ḫoş naẓārān ol yürü
   Ḳalbi bir cān incinir ger beyt-i Raḥmān incinir

330

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Yār cemāliñ ᶜāşıḳa şems-i tabānı ögredir
   Ögredir çeşm-i āhūlar dāsitānı örgedir

2. Şüphesiz eyler dīvāne dil veren ᶜāşıḳları
   Ögredir Mecnūn gibi Leylā cihānı örgedir

3. Gāḥ ṣafāda ḫoşnişīn eyler cefāda gāhīgāh
   Ögredir bu ḥāl ile yaḫşı yamanı ögredir

4. Ḳaşlarıñla gözleriñden bir beşāret ḫalḳ olur
   Ögredir her bir dil-i ʿaşḳ merdbānı örgedir

5. Bu güzellik var iken Revāī ʿāşıḳı
   Ögredir çār iḳlīmi ḫuft-ı kerānı örgedir

331

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Āteş-i ʿaşḳıñ yanar cānda sūzān ögrendirir
   Yād-ı yār-ı ʿaşḳıñla ḫoş nāgeḥān ögrendirir

2. Çün bilirsiñ tā ezelden derd-i yārı ey göñül
   Aġladır leyl ü nehār zār-ı cinān ögrendirir

3. Bülbülāsā ġonce-i gülzāra bend eyler hemān
   Ṭūṭīveş ḳalsa eger āh u fiġān ögrendirir

4. Leylā Ḳays encāmınıñ esrārına vāḳıf olup
   Bunca ṣaḥrālar yüzünde lāmekān ögrendirir

5. Ey Revāī derd-i yāre düş olan ʿāşıḳlara
   Evvelā nefsilen bir imtiḥān ögrendirir

53b

332

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Destūr

   Bir āhū gözlü güzel gördüm bugün dāstān oḳur

   Sözlerim lāl-i cevāhirdir deyü dīvān oḳur

2. Ṭıfl-i dilden bir āvāẕ eyler o bezmiñ ehline

   Bülbülveş gülistāna ḫoş bahāristān oḳur

3. Seyr eden üftādeler ᶜaḳlını etmiş bir hevā

   Güş eden Mecnūn gibi Leylā deyip ḫayrān oḳur

4. Āh edip ārzū dilim çekdi o şāhıñ bezmine

   El erişmez neyleyim ᶜadū yolumda ḳan oḳur

5. Ey Revāī nāᵓil oldu yāra kim ḳıldı heves

   Derd-i yāra düşmeyenler naẕmını noḫṣān oḳur

333

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. ᶜĀḳibet ᶜaşḳa düşen ṣazı kemānı ögrenir

   Ögrenir Fārisī ᶜArabī her lisānı ögrenir

2. Hep ḫaber verir bu ᶜaşḳ içre hemān cemᶜ-i dili

   Ögrenir ᶜālemdeki naḳş u nişānı ögrenir

3. Ġam degil sevdā-yı ḥālde kim giriftār olduġu

Ögrenir bāb bāb daḫı cānı cānānı ögrenir

4. Bunca ḫāli kesb eder her yere başın uraraḳ
   Ögrenir erkān u ʿadet ḫoş yalanı ögrenir

5. Ey Revāī kim ḫoş heves eylerse bu ʿaşḳa ḫayf
   Ögrenir ḥāl ü ḫayāli ad u şānı ögrenir

334

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Ehl-i diller ṣūret-i naḳḳāşda kānı ögrenir
   Ögrenir şāh-ı ʿadālet ḫān u mānı ögrenir

2. Yār yüzünden ġayrısın görmez gözü leyl ü nehār
   Ögrenir nūr u żiyā māh-ı tābānı ögrenir

3. Cān ḳoyup cānān yolunda ʿaḳlını yaġma eden
   Ögrenir daḫı cānān-ı pürḫūbānı ögrenir

4. Fitne-i dehre meyil etmez yolu Ḥaḳḳ'a gider
   Ögrenir meydān-ı mürşid terīẕānı ögrenir

5. Ey Revāī mekteb-i ʿirfāna bir cān ʿarż eder
   Ögrenir merdi dili cānı cānānı ögrenir

335

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Derd-i yāre düş olan āh u fiġānı ögrenir
   Āşinā-yı ʿaşḳ olan devr ü zemānı ögrenir

2. Baş ḳoyup rāh-ı rıżāda çün esīr-i yār olan
   Farḳ edip bu remzi ol aḫīr vīrānı ögrenir

3. Şüphesiz derd ü felāket āteşi çekmez kişi
   Ṣanmayıñ düş olmayan nār-ı sūzānı ögrenir

4. Māsivāyı terk edip ʿaşḳa veren vārın ḳamu
   Ṣāf derūnī ʿaşḳ olur hem ʿāşıḳānı ögrenir

5. Ey Revāī her diliñ şehrinde bir sermāye var
   Mübtedī bir gün olur ḫalḳı hem anı ögrenir

54a

336

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Destūr
   Ey göñül bir ṣāhib-i sulṭāna var yalvar yaḳar
   Ḥāliñi ʿarż eyle ol ʿirfāna var yalvar yaḳar

2. Maḳṣadıñ Mevlā'dan iste pīre bend ol evvelā
   Yüz sürüp sen pāyına yeksāna var yalvar yaḳar

3. Evliyālar böyle buldu şöhreti feyż-i ḳadīm
   Sen siyā-yı ġayr et dīvāna var yalvar yaḳar

4. Rāh-ı Ḥaḳḳ'a bağla bel muḥkem yapış mürşidiñe
   Oḳu bu ʿaşḳ ʿilmini yerḥāna var yalvar yaḳar

5. Gördüñ Ḫıżır-ı nebī bil ṭut elin himmet gözet
   Böyle cān ol gördügüñ insāna var yalvar yaḳar

6. Müşkülüñ ḥāl eylesin ehl-i dile derdiñ danış
   Gel berü sevdā ile her yana var yalvar yaḳar

7. Bu Revāī naẓmını güş et naṣīḥat diñle dil
   Ḥaḳḳ'a bend ol aḫīr-i sübḥāna var yalvar yaḳar

337

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Ḳanġı derddir kim düşerse ḥāṣıl-ı ʿirfān olur
   Miḥnet-i ġamdan geçer ol ʿāḳibet şādān olur

2. Māsivādan el çekip giydir fenā iḫrāmını
   Varlıġın maḫf eyleyip yoḳluḳda bir sulṭān olur

3. Baş açıp vaṣl-ı viṣāl ister cemāl-i yār ile
   Demīdem rāh-ı ḥaḳīḳatden yaña āsān olur

4. Göñlüne tolar gelir esrār-ı Ḥaḳḳ'ıñ ḥikmeti
   Her ne deñli nuṭḳ ederse derdlere dermān olur

5. "Kenz-i lā yefnā"[157] denilmez sırr-ı Ḥaḳḳ'ıñ fażlıña

[157] "Kanaat, tükenmez bir hazinedir." Yılmaz, **Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı Sözler**, s.90

Şehr-i dilde sübesü ʿadl ü ʿadālet ḫān olur

6. Sırr-ı esrār-ı ḥaḳīḳatden rivāyetler peyām
   Gösterir bunca ḥikāyet ḫalḳa bir seyrān olur

7. Nefḫ-i rūḥdan menbaʿ-ı maʿnāda izhārı güzel
   İrcāʿ rāżī-ı rıżāʾda ḫoş nişīn mihmān olur

8. Ḥikmet-i Ḥaḳḳ'a ʿaḳıl ermek ne mümkün ey dilā
   Çünkü bir ʿābit sülūk etse dile dastān olur

9. Ey Revāī remze āşnālar ḫaber vermez anı
   Dāvere lāyıḳ sezā görse bahāristān olur

338

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Faḫr-i ḥālde ibtidā bāḳī ḳalan ʿirfān olur
   Ṣūrete ehl-i ḫarābāt sīrete sulṭān olur

2. Oḳuyan ʿilm-i ledünnī mektebinden dersini
   Bu ṭarīḳ-i müstaḳīmde cān veren ercān olur

3. El çeker dünyā u ʿuḳbā leẕẕetinden muṭlaḳā
   Cān olur her sözler ʿālemde dāsitān olur

54b

4. “Mūtū ḳalbe ente mūtū”[158]ñ sırrına maẓhar düşer
   Var olur yoḳluḳ içinde belki ḫānedān olur

5. Çün muḥibbī ḫānedānıñ eşrāfı olsa gerek
   Ḫalḳ u ʿālem içre ol kes ṣāḥib-i iḥsān olur

6. Cennet-i Firdevs içinde bülbül-i şeydā gibi
   Açılır ġonçe deḥānı güller ḫandān olur

7. Devr eder dehr-i göñülden ʿāşıḳ-ı Mevlā olan
   Ey Revāī kim muḥabbetḫānede mihmān olur

339

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Sevdigim bu sendeki pertevcemāl elden gider
   Böyle ḳalmaz bāḳī ḫūbluḳ da ḥāl elden gider

2. Etme cevri ʿāşıḳa üftāde-i dilḫasteye
   Günbegün ḥüsnüñde revnāḳ nevnihāl elden gider

3. Pek gül-i māh lehcesi envār żiyāʾyım ben deyü
   Çeşm-i āfet gül yanaġıñ rengi al elden gider

4. Gerçi bir māhpāresiñ nevrestelik cāhīde bār
   Ḳadd-i ʿarʿar ḫūb ḳıyāfet serv-i al elden gider

5. Farḳ edeñ üftāde gördün mü seniñ çün mübtelā

[158] “Ölmeden önce ölünüz.” Mehmet Yılmaz, **Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı Sözler**, Enderun Kitabevi, İstanbul, s.128.

Bilmedi ḳadrini bulduġuñ kemāl elden gider

6. Gel Revāī ʿāşıḳ-ı dilden ferāmūş eyleme
   Bende-i erbābıdır etme cāl elden gider

340

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Yār seniñ sevdā-yı ʿaşḳıñ tende cānı titredir
   Cān alır cellāt-ı çeşmiñ dūcihānı titredir

2. Her kime ḳılsañ naẓar ʿayn-ı beḳādan feyż alır
   Cān gerek ḳılsın taḥammül her gümānı titredir

3. Ṣaldı göñlüm şehrine sevdā-yı ʿaşḳıñ bir ʿalev
   Āh edince dād-ı āhım āsumānı titredir

4. Kim saña meylin veripdir aldırır īmānını
   Dīde-i āhūlarıñ devr ü zemānı titredir

5. Ḫaṭṭ-ı rūyuñda yazılmışdır "Ceʿalnā"[159] āyeti
   Medḥ-i esmādır Revāī her lisānı titredir

341

Gazel

(mefāʿīlün/mefāʿīlün/mefāʿīlün/mefāʿīlün)

1. Semāʿī

[159] "…kıldık/verdik…" Nisa, 4/33-91.

Şehā dünyā içinde sen gibi bir ṣafderu yoḳdur
Seniñ miṯliñ gibi ᶜālemde bir çeşm-i āhū yoḳdur

2. ᶜİẕārıñ gül gibi rengi o ḥāliñ bülbül-i güller
Ki ᶜanber kāh gülüñ müşkü gibi her demde bū yoḳdur

3. Cemāl-i vechiñi seyrān eden ᶜāşıḳlara ey şūḫ
Ki anlar ehl-i cennettir aña hergiz ṭamu yoḳdur

55a

4. Seni her kim diler ārzū viṣāliñ görmegi cānā
Ne ḳandan ᶜazm-i rāh etse aña baġlı ḳapu yoḳdur

5. Küşād-ı dīde-i diller temāşā ḫūb naẓarıñda
Ne hikmetdir gece gündüz olur hīç uyḳuṣu yoḳdur

6. Revāī ᶜāşıḳa luṭf et dīdārıñdan baᶜīd etme
Keremler kānısıñ senden geri bir ḫūb yahū yoḳdur

342

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Ey göñül farḳ-ı vücūd ol ᶜaşḳ-ı rāh par par yanar
Ehline iẓhār beyāndır nūr-ı şāh par par yanar

2. Ol Muḥammed Muṣṭafā rūyundan almışlar feri
ᶜĀlemi ṭutdu żiyāᵓsı şems ü māh par par yanar

3. Muᶜcizātın gösterip ol yār-ı Ḥaḳḳ'ıñ serveri

Bir naẓarla indi ᶜarṣa nim nigāh par par yanar

4. Ḥaḳḳ'a vuṣlat kim dilersiñ ḳalb evidir yār yeri
   Bār-ı ᶜaşḳ ile müzeyyen girdi gāh par par yanar

5. Ḳande baḳsañ dost yüzüdür şavḳ u żavᵓa her yeri
   Ḳudret-i Ḥaḳḳ'a naẓar ḳıl çārgāh par par yanar

6. Öyle ᶜaşḳ ile Revāī̆ gez bu dūn-i serserī̆
   Bir ḫayāl oldu baña ebrū siyāh par par yanar

343

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Sevmişim bir rūy-ı māh gülsem küser küssem güler
   ᶜĀdeti aḫşam ṣabāḥ gülsem küser küssem güler

2. Ẕevḳ olam ġamnāk olur ġamnāk olursam ẕevḳ olur
   ᶜAksine ebrū siyāh gülsem küser küssem güler

3. Aġlasam durmaz güler gülsem durur aġlar baña
   Aldadır eyler külāh gülsem küser küssem güler

4. Ḫˇāb olam bī̆dār olur bī̆dār olursam ḫˇāb olur
   Bulmadım aṣlā feraḥ gülsem küser küssem güler

5. Dūr olam mecbūr <olur> mecbūr olursam dūr olur
   Çāre yoḳ eyler penāh gülsem küser küssem güler

6. Yār olam aġyār olur aġyār olursam yār olur

Ḥāṣılı her gün bu āh gülsem küser küssem güler

7. Ḳahrı yoḳdur raḥmı çoḳ raḥmı çoḳdur ḳahrı yoḳ
   ʿÖmrü mü ḳıldı kūtāh gülsem küser küssem güler

8. Raḥm edersem ḳahr eder ger ḳahr edersem luṭf eder
   Böyle mecbūrī nikāh gülsem küser küssem güler

9. Dost olam düşmān olur düşmān olursam dost olur
   Olmadım gitdi āgāh gülsem küser küssem güler

10. Men Revāī ʿāşıḳam aġlar özüm güler yüzüm
    Bundan almış ḥişşe şāh gülsem küser küssem güler

55b

344

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Destūr
   Ey şehā ʿaşḳıñ seniñ bu cānıma aʿlā siper
   Olmasa bir ġayrı nesne olamaz aṣlā siper

2. Bes muḥabbet rāhıdır kim eylemiş anda ḳarār
   Ġayrı bir yol var mıdır ol cānibe ḥālā siper

3. Burḳaʿ-i ḥüsnüñden iftāḥ eyle vechiñ āşikār
   Ḳalbime rūşen olur olsa eger bālā siper

4. Ḳande baḳsam şavḳ-ı rūyuñ ʿaynıma iẓhār olur

Olmaya mümkün degil ᶜarż u semā şuᶜlā siper

5. Der Revāī rūḥ-i iżāfī degil Ḥaḳ'dan cüdā
   Aṣlına eyler rücūᶜ ol ism-i Ḥaḳ illā siper

345

Matlaᶜ

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Her ki yārān dīde görmüş rūzigār
   Rāżī ᶜaşḳ çoḳ şeyden almış iᶜtibār

346

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Cümlesiniñ efḍāl-i eşyā ᶜAlī'ye ẕu'l-fiḳār
   Ḳıldı ol ᶜAvnī Ḫüdā iḥyā ᶜAlī'ye ẕu'l-fiḳār

2. "Lā fetā illā ᶜAlī"[160] ḥaḳḳında ihdā āyeti
   Her eḳālīmi bilir dünyā ᶜAlī'ye ẕu'l-fiḳār

3. "Künt-ü kenz"[161] esrārını anda mübārek eyledi
   Āşikār oldu yüzü yaḫyā ᶜAlī'ye ẕu'l-fiḳār

4. Nām-ı ẕātı ḳātil-i küffār ᶜAlī'dir pīşerū
   Ẓāhir u bāṭında şod ruᵓyā ᶜAlī'ye ẕu'l-fiḳār

[160] "Ali'den başka genç (yiğit, er) Zülfikar'dan keskin kılıç yoktur." Yılmaz, **Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı Sözler**, s.100
[161] "Ben (gizli) bir hazineydim." Yılmaz, **Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı** Sözler, s.98

5. Der Revāī deste keyd oldu ḳamu erler aña
   Her seḥerde mevc urur deryā ʿAlī'ye ẕu'l-fiḳār

347

Matlaʿ

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. ʿĀşıḳıñ maʿnāsı oldu dostdār-ı dostdār
   Birbirine rasta gelmek dūcihārla dūcihār

348

Müseddes-i Mütekerrir

(mefāʿīlün/mefāʿīlün/mefāʿīlün/mefāʿīlün)

1. Ġazel
   Eyā ey ʿārif-i bi'llāh bu pendim özge cāndandır
   Taḥammül eylemek hergiz belāya ʿāşıḳāndandır
   Tecellī emrini işler ḫayr şer ḫāliṣāndandır
   Muḳadder olduġu maʿlūm Ḫüdā-yı bī̇mekāndandır
   Gelirse bir belā ṣabr et deme şu kes falāndandır
   Ne sendendir ne andandır ḳażā-yı āsumāndandır

2. Özüñ tevḥī̇d ederken çün bilirsiñ sendeki ḥāli
   Bilirsiñ emr-i nehyi sen niçin eylersiñ ihmāli
   Dedim ey cān bu insānlıḳ belādan hī̇ç degil ḫālī
   Ṣabrda çoḳ kerāmet var terennüm etme icmāli
   Gelirse bir belā ṣabr et deme şu kes falāndandır
   Ne sendendir ne andandır ḳażā-yı āsumāndandır

3. Ki anlar fehm eder serde çekenler sırr-ı esrārı
   Seçenler Ḥaḳḳ'ı bāṭıldan bu dünyāda eder kārı
   Seniñ ger var ise ilde ḥaḳḳıñ Ḥaḳ eyler ol yārı
   Düşüp bülbül gibi zāra niçin eylersiñ inkārı
   Gelirse bir belā ṣabr et deme şu kes falāndandır
   Ne sendendir ne andandır ḳaża-yı āsumāndandır

4. ʿAnāṣır ḥükmünü işler o nefsiñ muṭmaʿin eyle
   Saña kim telḫīḥ söylerse aña sende ʿulüvv söyle
   ʿAlāʾiḳden ilgiñ çek ḳalbiñi pāk eyle gel şöyle
   Kemāl ehl-i kemālāta erer aḫlāḳ ile böyle
   Gelirse bir belā ṣabr et deme şu kes falāndandır
   Ne sendendir ne andandır ḳaża-yı āsumāndandır

5. Ḫalāṣ olmaḳ dilerseñ ol eger şirk-i fenādan sen
   Münācātın ṣabr olsuñ dile yār-ı Ḫüdā'dan sen
   Ḳanı ḳulsuñ berī olma der-i ḫavf u ricāʾdan sen
   Ayırma göñlüñü bir an resūl-i kibriyādan sen
   Gelirse bir belā ṣabr et deme şu kes falāndandır
   Ne sendendir ne andandır ḳaża-yı āsumāndandır

6. Revāḥī derdmend ʿāşıḳ size nesḫ etse lāyıḳ mı
   Ḳaranlıḳ gecede bir ṣu aḳa ṣāf u bulanıḳ mı
   Varıp bir cāna buġż etseñ ʿaceb lāyıḳ mı yazıḳ mı
   Geçen fırṣāntı istersin murādıñ şerʿa taʿbıḳ mı
   Gelirse bir belā ṣabr et deme şu kes falāndandır
   Ne sendendir ne andandır ḳażaʾ-yı āsumāndandır

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Ġazel

   Gel beri ey dil marażıñ ḥāṣıl olsuñ ḫoşkār
   Çeşm-i ʿibretle naẓar ḳıl bunca eşyāya naẓar
   Görünür bir vechile nūr-ı dilārā āşikār
   Bil ana medīnet-i bāy-ı ʿAlī'dir ḥaḳḳı var
   "Lā fetā illā ʿAlī lā seyfe illā ẕü'l-fiḳār"[162]
   Ḥaḳḳına buyurdu aṣlanım deyü Perverdigār

2. Hem Ḥüseyn ile Ḥasan'ıñ cedd-i ābādıdır ol
   Dār-ı nisā Faṭımatü'ẕ-Ẕehrā'nıñ cāvīdidir ol
   Düldül-i ṣāḥib süvār-ı şīr-i bahāvīdir ol
   Çün Ebū Bekr ʿÖmer ʿOs̱mān ʿAlī rāvīdir ol
   "Lā fetā illā ʿAlī lā seyfe illā ẕü'l-fiḳār"[163]
   Ḥaḳḳına buyurdu aṣlanım deyü Perverdigār

3. Farḳa geldi cümleden Zeynel ābāya ḫoş necāt
   Seyyid-i kevneyn olusar ḳalmadı bir müşkülāt
   Saḳā-i kevs̱er ʿAlī dāver derā-yı pāk-i ẕāt
   İsmi ismiñ lemim lemmiñ dedi faḫr-i kāʾināt
   "Lā fetā illā ʿAlī lā seyfe illā ẕü'l-fiḳār"[164]
   Ḥaḳḳına buyurdu aṣlanım deyü Perverdigār

4. Besmele her sūreye iftāḥ eden ey āşinā
   Çün ʿAlī her sūbesū mübāḥ eden ey āşinā
   Her ṣabāḥ ol noḳṭa ḳat iflāḥ eden ey āşinā

[162] "Ali'den başka genç (yiğit, er) Zülfikar'dan keskin kılıç yoktur." Yılmaz, **Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı Sözler**, s.100
[163] "Ali'den başka genç (yiğit, er) Zülfikar'dan keskin kılıç yoktur." Yılmaz, **Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı Sözler**, s.100
[164] "Ali'den başka genç (yiğit, er) Zülfikar'dan keskin kılıç yoktur." Yılmaz, **Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı Sözler**, s.100

Ẕü’l-fiḳārdır çārsū ışlaḥ eden ey āşinā
“Lā fetā illā ʿAlī lā seyfe illā ẕü’l-fiḳār”[165]
Ḥaḳḳına buyurdu aşlanım deyü Perverdigār

56b

5. Mūṣā-yı Kāẓım Rıẓā Āmir Naḳī’niñ eşeri
Hem Ābā Müslim ile mā andır İslām ʿaskeri
Ḥaydar-ı kirdār edip fetḥ eyledi ol Ḫayber’i
Bir ḥarāmī destine geçdi ʿAlī yā muġberi
“Lā fetā illā ʿAlī lā seyfe illā ẕü’l-fiḳār”[166]
Ḥaḳḳına buyurdu aşlanım deyü Perverdigār

6. Çāryārıñ cümlesi cenge Uḥūt’a gitdiler
Ceng ü ḥarbi bağlanıp ḫaylī mācerā etdiler
Niçe deyü niçe cazūlar anlara kim nedeler
Ḥamdü lillāh iẕn-i ḥaḳkdır anları fetḥ etdiler
“Lā fetā illā ʿAlī lā seyfe illā ẕü’l-fiḳār”[167]
Ḥaḳḳına buyurdu aşlanım deyü Perverdigār

7. Bu durur cümle refīḳiñ özüne nefde ʿAlī
Bunu der ehl-i süḫan sırrına maḥrem ol velī
Hemi şehbāz-ı velīdir Ḥacı Bayrām-ı velī
Bil ki ḫünkār-ı velīdir Ḥacı Bektāş-i velī
“Lā fetā illā ʿAlī lā seyfe illā ẕü’l-fiḳār”[168]
Ḥaḳḳına buyurdu aşlanım deyü Perverdigār

[165] “Ali’den başka genç (yiğit, er) Zülfikar’dan keskin kılıç yoktur.” Yılmaz, **Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı Sözler**, s.100
[166] “Ali’den başka genç (yiğit, er) Zülfikar’dan keskin kılıç yoktur.” Yılmaz, **Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı Sözler**, s.100
[167] “Ali’den başka genç (yiğit, er) Zülfikar’dan keskin kılıç yoktur.” Yılmaz, **Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı Sözler**, s.100
[168] “Ali’den başka genç (yiğit, er) Zülfikar’dan keskin kılıç yoktur.” Yılmaz, **Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı Sözler**, s.100

8. Kimse bilmez lā fetānıñ sırrını illā ʿAlī
   Besmele reʾs ʿalīm iḫtilās meʿan nefde ʿAlī
   Ḥacı Bayrām-ı Velī'den ṣoñra Şehbāz-ı velī
   Ol ḫüsn nesl-i Ḥüseyin Ḥacı Bektāş-i velī
   "Lā fetā illā ʿAlī lā seyfe illā ẕü'l-fiḳār"[169]
   Ḥaḳḳına buyurdu aṣlanım deyü Perverdigār

9. Bir ḳażā ḳıldı buyurdu ol Ḫüdā'nıñ serveri
   Ol ḳażā kim nefs-i emmāre içindi sözleri
   Der Revāī bu ismler reft müşkülleri
   "Ḥasbuna'llāh ve niʿmel"[170] oḳu eyle ezberi
   "Lā fetā illā ʿAlī lā seyfī illā Ẕü'l-fiḳār"[171]
   Ḥaḳḳına buyurdu aṣlanım deyü Perverdigār

350

Matlaʿ

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Rā rivāyet eyledik bu müşkülātı āşikār
   Dād vādır bende yazdım rā elif yāya ḳadar

351

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Yā ilāhī sırr-ı ḥālde ʿāşıḳ-ı şeydā biziz

[169] "Ali'den başka genç (yiğit, er) Zülfikar'dan keskin kılıç yoktur." Yılmaz, **Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı Sözler**, s.100
[170] "Allah bize yeter, O ne güzel vekildir." Ali İmran, 3/173.
[171] "Ali'den başka genç (yiğit, er) Zülfikar'dan keskin kılıç yoktur." Yılmaz, **Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı Sözler**, s.100

Derddārı bizleriz ḫoş ʿāleme ifşā biziz

2. Genc-i ʿaşḳa ermişiz seyr ü sülūku ey şehā
   Defter-i ādābı bizde kāşif-i dünyā biziz

3. Şöhret-i dünyā u ʿuḳbā anı bizler bilmeyiz
   Küşe-i vaḥdetde miḥnet derd ile taḳvā biziz

4. Bu fenā gülzārına bend eyleme yā Rabb bizi
   ʿAşḳımız müştāḳ-ı rūyuñ ʿarż dil peydā biziz

5. Vuṣlata ḳılsıñ müyesser bu Revāī̇ bī̇çāreyi
   Naḳd-i zār ile devāmet ehl-i ḥālde kā biziz

57a

352

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Destūr
   Ey göñül fehm eyle bir kerre muʿammā noḳṭasız
   Farḳ edersiñ evvelā başda bu sevdā noḳṭasız

2. Kim ġaraż Leylā yüzünden cānına meftūn eden
   Çün esī̇r etdi dūkūha lī̇ki ṣaḥrā noḳṭasız

3. Şerḥ olunmaz dil ile taʿbī̇r velākin ʿaşḳ ile
   Cezbeni esrār-ı ʿaşḳıñ sırr-ı isrāʾ noḳṭasız

4. Bu rumūzu ḥāl ile taḥrī̇r beyā<n> etmem sebeb

Maṭlūbum eşyā degildir kim bu daʿvā noḳṭasız

5. Bu Revāī güftüne bir bel nişān et küll zemān
   Dāverā sıġın muʿallā üzre ʿaṣā noḳṭasız

353

Gazel

(mefʿūlü/mefāʿīlü/mefāʿīlü/feʿūlün)

1. Ḳalender<ī>
   Āh eyledigim bülbül-i şeydā bile bilmez
   Şād olduġumu ḥüsñ-i Zeliḫā bile bilmez

2. Keşretde bu dil ḳalṣa da ḥamd eyler efendim
   Aḥvāl-i dilim ṭālib-i dünyā bile bilmez

3. ʿAşḳ ehline kim eyledi bu ʿilm-i nümā kim
   Nā ehli nedir ehl-i şürefāʾ bile bilmez

4. Hendesede cim olmuş iken iş bu ʿanāṣır
   İş kim ne cihet āşinā kimyā bile bilmez

5. Himmet ulaşır ʿāşıḳa elbetde Revāī
   Mevlā keremin ḫāẓıḳ-ı dānā bile bilmez

354

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Ey göñül bu mescid-i aḳṣā-yı Mevlānā'dayız
   Rūz şeb ẕikr eyleyip Mevlā-yı Mevlānā'dayız

2. İsm ü şöhretle müsemmādır bütün ᶜālemlere
   “Fī-sebīli’llāh”[172] sebīl miḫlāb-ı Mevlānā’dayız

3. Ḫānedānı bulduġum ḥālde muḥibbī cāna cān
   Ol muḥabbet kāmekān işbāᶜ-ı Mevlānā’dayız

4. Leẕẕeti erdi vücūdum şehrine bīşüphesiz
   Vird-i göñlüm şehrine esmā-i Mevlānā’dayız

5. Ḥāṣıl-ı envārı ᶜaşḳı yār-i ġār ḳıldı Ḫüdā
   Ol sebebden eyledim ifşāʾ-yı Mevlānā’dayız

6. Terk edip dünyā mülūkün yüz çevirdik yād zīn
   Ez beḳāʾdır devlet-i dārā-yı Mevlānā’dayız

7. Aç gözüñ ġaflet ḥicābın geç Revāī ᶜaşḳ iseñ
   Maṭlūbuñ oldu küşād Revāī Mevlānā’dayız

57b

355

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Destūr
   Bu bāzār-ı ᶜaşḳ içinde dürr-i yekdā bulmuşuz
   Cümle eşyālar yüzünde sırr-ı kimyā bulmuşuz

2. Çün bu ṣırdan dūr edip bir ḳaṭreden cūş eyleyip

[172] “…Allah yolunda…” Bakara, 2/154-190-195-218-244.

Lāgerek ḫaṭṭ-ı kenār-ı ḫuft-ı deryā bulmuşuz

3. Şol būstān-ı mücevher kān içinde kānıyız
   Maʿden-i mercān-ı dilde özge peydā bulmuşuz

4. Ḫāne-i dilde ḳadīm olmaḳdadır meskenimiz
   Sırr-ı ʿaşḳa erişip elbetde āşnā bulmuşuz

5. Yā ʿaceb ṣırdır ceʿalna rabbeküm feyż-i ʿalī
   Bā-yı bi'smi'llāh deriḫ çünkü noḳṭa bulmuşuz

6. Bes bu esrār-ı ḥaḳīḳatden ḫaberdār oldu kim
   Ṣadrıma ṣadr-ı muʿallā ṣāf-ı ṣafā bulmuşuz

7. Bu cihetden pür muḥabbet olduġu ḥālde beyān
   Maʿnevī ʿilm ile Ḳuddūs ḳuṭb-u dānā bulmuşuz

8. Ṣanırlar ġayrıları ṣūret yüzünden bizde nān
   Puḫteyiz nāpuḫte anlar bizde eşyā bulmuşuz

9. Bu vücūduñ ḳaṣrına vāṣıl Revāī olmuşuz
   Söyleyen ol söyleden hem ʿaşḳ-ı Mevlā bulmuşuz

356

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Dilrübā gülfemleriñ ālūde ṣahbādan leẕīẕ
   Ḫūb dehānıñda zībānıñ vāv-ı ḥamrāʾdan leẕīẕ

2. Nuṭḳ-i pākiñ bir güzelce ʿāleme verdi şeref

Her kelāmıñ feyż-i raḥmet kenz-i kimyādan leẕīẕ

3. Edegel ircün ḳadīm ebrūlarıñ ey pür vefā
Kākül-i ʿanberfeşānıñ būy-ı reyḥāndan leẕīẕ

4. Gülʿiẕārıñ küşād olmuş hezārān verdi şāḫ
Seyr-i ḥüsnüñ şüphesiz dünyā u ʿuḳbādan leẕīẕ

5. Dün ü gün seyr eylesem şūḫ māh-ı rūyuñ dāʾimā
Ġabġabıñ ebyāż buḫaġıñ seyr-i dünyādan leẕīẕ

6. Bu Revāī mübtelā eyler cemāliñ pür kemāl
Ol cemāliñ ʿaşḳa Firdevs-i aʿlādan leẕīẕ

357

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Bir ḫarābāt ehliyiz ol bezm-i taḳvālarda biz
Ḫāṭırı şikesteyiz ol vaḳd-i esnālarda biz

2. Gerçi mey ẕevḳin suʾāl etmişler ehilden selef
Görmedik reng-i zulāliñ naḳd-i ṣahbālarda biz

3. Dünyā bir seccādedir ḫayr u şerr kesbiñ ne var
Ey göñül ḳaldıḳ henüz vīrāne bināʾlarda biz

4. Ol ʿusr burcunda bildik taʿliḫ-i estāremiz
Ḫaḳ verir hep rızḳımız ḳalṣak da deryālarda biz

5. Bizlere derler velī ʿālemde yafşaġı dīzār
   Yanmışız pervāneveş ruḫsār-ı şemʿalarda biz

6. Bu Revāī iḫtişār eyler verā-yı güftünü
   Uş bu ʿilmi üns edip ḥüsn-i dilārālarda biz

358

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Ey feşānī ḳalmışız ʿaşḳ-ı cezīrelerde biz
   Oḳuduḳ her bir fünūnu ism-i esmālarda biz

2. Māsivānıñ ẕevkini dilden ferāmūş eyledik
   Anları sīmāriyāʾ bildik muʿamālarda biz

3. Çün meşāyıḫdan teʿalluḳ perdesin reft eyleñiz
   Taḳlīdi taḥḳīḳ edeñ kim duyduḳ ustalarda biz

4. Ḥaḳḳımızda ḳıldılar telḫī ʿulüvv çoḳ güfteler
   Anları ḳıldıḳ terettüm ol muṣallālarda biz

5. Ṭāliḥ-i estāre mi aḫlāḳ mı bilmem nedir
   Post-ı nist ḥāṣīrnişīn ol güfte püryālarda biz

6. Şemʿ-i ruḫsārı ʿaceb pervānelerni ṣandılar
   Şüpheler kesb eyledik rūḥānī maʿnālarda biz

7. Bu Revāī rāh-ı ʿaşḳda ger belā mecnūnudur
   Bir bölük dīvāneyiz ḳurb-i şuʿārālarda biz

359

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. ʿAḳlı naḳış kim ola rūḥuñ ġıdāsın añlamaz
   Kendi nefsin bilmeyen yār-ı Ḫüdā'sın añlamaz

2. Emr-i nehyi farḳ eder baʿżī ʿulūm-u ẓāhirā
   Bāṭınında nehy olan sīmāriyā'sın añlamaz

3. Ekl eder her nesneden ḫansı ḥarām ḳanġı ḥelāl
   Zībūveş ḫor demlenir uşter bahāsın añlamaz

4. İstiġfārı şeyḫden almışdır ḳanı fırḳa gelip
   Cemʿiden fırḳa gelip baʿde'l-cemāsın añlamaz

5. Ehl-i derdiñ dā'imā şol ẕikrini ġayre ġıyāṣ
   Eyleyip nāḥāḳ yere āh mācerāsın añlamaz

6. ʿĀlem-i lāhūtadan nāṣūta gelmiş ʿāşıḳıñ
   Bu ṭarīḳ üzre ʿacep ol iḳṭiẓāsın añlamaz

7. Dembedem ol nefer-i elḥānını ḥayfā ṣanır
   Ẓanneder beyhūdeye çün ibtidāsın añlamaz

8. Bu Revāī ʿāşıḳıñ cehdi muḥabbetden ġaraż
   Ṣūret-i ādemdeki ol māverāsın añlamaz

58b

360

Gazel

(mefāʿīlün/mefāʿīlün/mefāʿīlün/mefāʿīlün)

1. Destūr semāʿī
   Vesīle oldu ʿaşḳ içre maraż kāmyāb sizsiz
   Muḥibbī ḫānedān illā mezīdi dilde şāb sizsiz

2. İşidip şiʿr-i naẓmıñ kim tevāżuʿ ḳıldıḳ aḳdem biz
   Niʿam-ı ġaybıdan taḥḳīḳ emir-i iktāb sizsiz

3. Ledün ʿilminde māhir hem ʿulūm-u manṭıḳat zülfā
   Ḥayāt-ı cāvidān içre kelām-ı feżāʾ hep sizsiz

4. Ṭulūʿ eyler şu naẓmıñ ʿañḳırıp göñlüm rūşen oldu
   ʿAlā reʾs fe ḳūl ʿayn-ı ricāl-i müstecāb sizsiz

5. Serāb oldu bu dil gitmez ḥarāret dil yaḫamızdan
   Şifādır beẕl-i ʿuşşāḳa ḥamūde perd-i āb sizsiz

6. Nihāyet var mıdır nefʿ ʿacep mey-i cām-ı ʿişretden
   İrāde elde yoḳ belki gerek nefse ṣāḥib sizsiz

7. Ḫalāvet varım yoḳ nefʿide yoḳ mey-i ḫamr-ı sekrinde
   Olurdu muṭmaʿīn nefsiñ saña ʿarʿar ḥicāb sizsiz

8. Ḫuṣūmu neylesiñ ʿāşıḳ Revāī variken nefis
   Od-ı vaḥdet firāşında edip seyrānı ḫˇāb sizsiz

361

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Ey şehā bu rāḥ-ı ʿaşḳda biz ki leẕẕet isteriz
   Ḫānedān-ı ʿaşḳ ile hemdem muḥabbet isteriz

2. Sāye-i luṭfuñ diler eyler ricāʾlar göñlümüz
   İḫtirār-ı ʿaşḳ için elbetde ġayret isteriz

3. Sen bize irgür vefāyı ḳılma maḥṣūn ʿaşḳıda
   Tek seni vaṣf eyleyen dillerle ülfet isteriz

4. Biz bī̇çāre derdmend ḳıldıḳ saña aḥvālimiz
   Der miyiz ʿilm ü kerāmet isteriz derd isteriz

5. Ġamzeñ āh ile cünūn olmuş Revāī̇ ʿāşıḳıñ
   Saña derlerse benimçün verme ruḫṣāt isteriz

362

Gazel

(feʿilātün/feʿilātün/feʿilātün/feʿilün)

1. Aḫī̇r Vezin
   Hele bu cāmiʿye kim ṣāḥib-i ḫayrāt bilesiz
   Cūber İsmāʾī̇l aġa eşrāf-ı ġayret bilesiz

2. Sebeb iḥyāʾsı s̱elās̱ını ricāliñ keremi
   Daḫı ḫayrāt ḳılınañ ceddine raḥmet bilesiz

3. Ne ḳadar şād u ḫurrem olusar ʿĀrif Aġa
   Aña dāʾir niçe şād oldu cemāʿat bilesiz

4. Vehm ol beyt-i Ḫüdā ḫāne-i ʿibādet yeridir
   Ne keremdir Molu'ya saʿter iṣābet bilesiz

5. Buña tārīḫ diyelim bāġ-ı dilārām sehī ḫoş
   Ramażān-ı şerīfiñ evsaṭı şöhret bilesiz

6. Be Revāī bir elif bā iki ḥā ḫāne olur
   Yerini yevm-i eḥad buldu emānet bilesiz

363

Matlaʿ

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Ṣad hezārān ʿārifin olsun dedi ḥacı ḫˇāce
   Vāʿiẓ ü ḫaṭīb cemāʿat cümlesi ḳıldı ṣenāʾ

364

Matlaʿ

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Ṣāḥib-i ḫayrāt olan ehl-i īmāndan her ki var
   Ravża-yı bāġ-ı cinān etsin yerin Perverdigār

59a

365

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Destūr
   Dünyā ḥālin bilmege bāʿiṣ olupdur göñlümüz

Ādem u Ḥavvā ile taḥdīṯ olupdur göñlümüz

2. Ādemiñ ḥaḳḳında “kerramnā”[173] buyurdu ẕü’l-celāl
Ṣūret-i iḥsān ṣıfat ----[174] olupdur göñlümüz

3. Aḥsen-i taḳvīm olan insān-ı kāmil göñlüdür
ᶜAhd ü mīṯāḳında ----[175] olupdur göñlümüz

4. Fehm olup cümle ᶜanāṣır nefs-i rūḥu bilmege
İḫtiyāten farḳ için ----[176] olupdur göñlümüz

5. Der Revāī on sekiz biñ ᶜālemiñ Ḫallāḳ’ı Ḥaḳ
Emr-i nehyi añlayıp mūniṯ olupdur göñlümüz

366

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Ey şehā vaṣfıñ ṣefāsıñ irce bulmuşlar denir
Fırḳa-ı ṣāfıñ maḳāmıñ pürce bulmuşlar denir

2. Yandırıp dil ḳaṣrına şemᶜi ḥaḳīḳatden çerāġ
Ẕātıña mirᵓāt için ----[177] bulmuşlar denir

3. Cümle eşyā hep zulāliñ şerḫ eder gün rūz gibi
Seyr edip mirᵓāti dilde sirce bulmuşlar denir

4. ᶜAşḳıñı rehber ḳılıp her sūbesū ᶜāḳilniṯār

[173] “Biz çok ikram ettik.” İsra, 17/70.
[174] “واذ ث” veya “واذ ث” şeklinde yazılmış olan kelime okunamamıştır.
[175] “ف ا ذ لوث” şeklinde yazılı olan kelime/kelimeler okunamamıştır.
[176] “واذ ث” şeklinde yazılmış olan kelime okunamamıştır.
[177] “ءعاير رجه” şeklinde yazılmış olan kelime okunamamıştır.

Eyleyip senden seni taḳdīrce bulmuşlar denir

5. Bu Revāī ʿāşıḳ-ı bīçāreyi sen ḳıl dīḥān
   Yaz mübāşir ḫāneñi her yerce bulmuşlar denir

367

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Bir gemi düzdü cihānda ol nebī kim Nūḥ ʿazīz
   Ḥābil ü Ḳābil yüzünden bu nedām mecrūḥ ʿazīz

2. Aldı maḫlūḳdan birer çift ḳoydu mār u mūr tek
   Āb ile doldu cihān yoḳ bir ḳadem mekrūh ʿazīz

3. Baʿdehū Nūḥ'uñ zemānından māḥaṣal kāʾināt
   Ḥażret-i ʿİṣā buyurdu bi'l-cefā ḳıl rūḥ ʿazīz

4. Ḥażret-i Āde<m>'den ʿaṣādır şaʿb-ı Mūṣā için
   Gör neler iẓhār olundu Ṭūr ile ferruḫ ʿazīz

5. Baʿdehū iḥsānı Ḥaḳḳ'ıñ ḥażret-i İsmāʿīl'e
   Ḳoçu ḳurbān u hidāyet ḳıldı ḫūb memdūḥ ʿazīz

6. Ḥażret-i ʿAlī'ye ihdā ẕü'l-fiḳārı Düldül'ü
   Der Revāī efḍāl üstün ḥaḳ resūl bedūḥ ʿazīz

368

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Ey göñül farḳ-ı vücūd ol anda kim infāḫ[178] dirāz
   Maᶜden-i ᶜaşḳıñ içinde vardır istinsāḫ dirāz

2. Yek durur ḫār sende kim bekler ḳanāᶜat hücresin
   Nān-ı nādān ḫor denī tevdān-ı mülḥid māḫ dirāz

3. ᶜĀḳil ol kim gūya bār vermez nihāliñ farḳı ne
   Bār-ı dār eşcāra derler meyve bār-ı şāḫ dirāz

4. Ḳalma ẓulmet içre pesmande cihāna aç gözüñ
   Ġāfil olma rāh-ı Ḥaḳ'da yoḳ gele berzaḫ dirāz

5. Ṭut Revāī pendini çār gūşuña mengüş ola
   Var ise gūşuñda belli yaḫşı cāh sūrāḫ dirāz

59b

369

Gazel

(mefᶜūlü/mefāᶜīlü/mefāᶜīlü/feᶜūlün)

1. Destūr Ḳalender<ī>
   Destūr diyerek naḳd-i berī yād olıcaḳsız
   Ḥālinde ḳıyıp mürşidi irşād olıcaḳsız

2. Biz cānımızı ḳıldıḳ aña çünkü fedālar
   Ḳıl şükrü şehā her kime imdād olıcaḳsız

3. Ol kān-ı kerem faḫr-i cihān yevm-i cezāda

[178] Bu kelimedeki "ق" harfi, şair tarafından "خ" harfi ile değiştirilmiştir. Kafiyeye uydurmak için yapılan bilinçli bir tahrip olduğu açıktır. Mananın tahrip edilmemesi adına burada doğru yazım verilmiştir.

Derkārda ḳarār nāʾil-i mīrād olıcaḳsız

4. Her ādeme sır verme ṣaḳın tecrübe eyle
   Taḳrīrine kāf ʿalī kelām yād olıcaḳsız

5. Sen ḥāliñe ḥamd eyle ṣıġın Bāriḫüdā'ya
   Ḥaḳḳ'ın keremi yerşe dilşād olıcaḳsız

6. ʿİrfān-ı hümā ehl-i ferāset nāyi bilse
   Taḳdīrine baḳmış nāy-ı ābād olıcaḳsız

7. Bu naḳl-i hüner farḳ eden ʿuşşāḳa Revāī
   Merḥabāyı iḳrārına üstād olıcaḳsız

370

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Görmedim ʿālemde aṣlā kim ḥasedsiz bir bilād
   ʿĀḳibet var bir maḥālde bir ḥāsid ḳalbi fesād

2. Ol ḥasūd-i lāyesūde beddu ʿāʾ ḳılmaḳ sezā
   Baġrı daş ṣıfatı ḳatı seng-i ḥadīd ḳalbi polād

3. Öyle merdüm-i ḥāsid ʿālemde iḥsān görmesiñ
   Belki maḳbūl-i Ḫüdā olmuş ola eşref fesād

4. Kim ḥāsid rūz-i ḳıyāmetde gözü ʿamā olur
   Böyle kes nār-ı cehennemden olamaz aṣlā āzād

5. Ehl-i ġıybet kibr ü kīn buġż-ı ḥāsid benlik eden

Öyle birḳaç kim fiʿl görmez şefāʿat nāmurād

6. Der Revāī̆ ṭutmayan dünyā ʿālem nuṣḫunu
   Āh eder yevm-i nedāmet günleri feryād-ı yād

371

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Ḳayṣeri'ye müftü āmir çün bahādır üsitād
   ʿAlī̆ ẕāt-ı ʿilim içre rifʿat ile izdiyād

2. Ḫāṭır-ı nāşādeleriz mende feyż-i yāb olur
   Öyle bir ṣāḥibfütāda dād-ı imżāʾ ḳıldı yād

3. Āb-ı rūyunda leṭāfet buldu nās-ı Ḳayṣeri
   Her ʿilimde māhir ü ṭāhir būd ḫūb mūr ziyād

4. Bir ġayındır bir de rādır bir ṣāddır bir de yā
   Çār ḥurūfdan er ṣafā bes çün sehī̆ tārī̆ḫ ī̆cād

5. Müftü kişver şānına ʿālim efendi ruʾyeti
   Bu Revāī̆ ʿācizāne pürḳuṣūr duʿā murād

60a

372

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Destūr

Ḥaḳḳ'a bend ol dil pāhīden ġayra meᶜāz istemez
Sabr-ı ser(de) cümle ᶜalīm ḳalḳale ahvāz istemez

2. Dāniyān ᶜilm-i raḳam ᶜilm-i remil ᶜilm-i nücūm
ᶜİlm-i ebced biñ sekiz yüz cemᶜi şaḫz istemez

3. Maḥrem-i ᶜaşḳ olmaḳ istersiz yüzün yerlerde ol
Yüzü yerlerde olanlar cehl-i enḳāż[179] istemez

4. Luṭf u iḥsān-ı Ḫüdā yoluñda āmāde henūz
Eylemek ṣarf-ı emek zeylinde āḫz istemez

5. Der Revāī işte dün geldiñ bugün kim yolcusuñ
Yolcu yolunda gerek dünyāda şehyāz istemez

373

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Nāzenīnim ne ᶜacāᵓib gülᶜizārım söylemez
ᶜĀşıḳ-ı dīvānesi men şīvekārım söylemez

2. Çoḳ temennālar tevāżuᶜlar dirāyet eyledim
İᶜtibārımdan mı nāşī müşk-i bārım söylemez

3. Rütbe-i vālā ile mesrūr eder ger söylese
Olmuşam pervānesi ḥālā yanarım söylemez

4. Münḳasım eyler melekler cümle ḳullar rızḳını

[179] Bu kelimedeki "ض" harfi, şair tarafından "ذ" harfi ile değiştirilmiştir. Kafiyeye uydurmak için yapılan bilinçli bir tahrip olduğu açıktır. Mananın tahrip edilmemesi adına burada doğru yazım verilmiştir.

Ol nebāt gelmiş henūz dolsun o yarım söylemez

5. Der Revāī bu ḳanāᶜat sizden ihdāᵓdır bize
   Çün resūlüñ ᶜaşḳıdır bu yādigārım söylemez

374

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Rāh-ı ᶜaşḳa ermişiz ādāb-ı endāz işte biz
   Derd ü miḥnetde ḫarīrārı ve serbāz işte biz

2. Ḫāk-i yeksāñ olmuşuz cümle ayaḳlar altına
   Mıṣr-ı ᶜaşḳıñ bābına derbān-ı mümtāz işte biz

3. Ehl-i diller yolların bildik ki bu belden geçer
   Çıñlamışlar cümlesi dervīşde ifrāz işte biz

4. Cān u baş ḳıldıḳ fedā bizler daḫı ḥāl ehline
   Cānı serle ḳaydımız bu yolda şehbāz işte biz

5. Der Revāī ehl-i ᶜaşḳ olmalı dervīş meydeli
   Her şeyi eyler ḳabūl ṭopraḳ ki mişvāẕ işte biz

375

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Ey muḥibbī ḫānedān mevlid-i mesesden misiz
   Ṣormaḳ ᶜacīp olmasıñ bāsis u mesīsden misiz

2. Çün kemālāt ehlisiñ sū-i lisānıñ remz eder
   Bende-i şeyḫ-i ḫālid evlād-ı ḫasī<s>den misiz

3. Bir şīrīn şehir var anda çoḳ selāṭīn cāmiʿsi
   Bilmem anda kim yaṭar ol şehr-i Kilis'den misiz

4. Dört kere gelmiş cihāna bir daḫı gelse gerek
   Yoluna cānlar fedādır nesl-i Circīs'den misiz

5. Der Revāī şeyḫ-i ekber Şeyḫ Muḥyi'd-din ʿArabī
   Anlara bende olan ola ki ḫāliṣ[180]den misiz

60b

376

Murabba-ı Müzdevic

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Destūr Ṣanṭraç
   Tā ezelden baġlıdır bu rāh-ı ʿaşḳa başımız
   Baġlıdır bu rāh-ı ʿaşḳa başımız ṣavaşımız
   Rāh-ı ʿaşḳa başımız ṣavaşımız adaşımız
   Başımız ṣavaşımız adaşımız meʿāşımız

2. Bülbülāsā āh u zārım artırıp gülzār için
   Āh u zārım artırıp gülzār için āh zār için
   Artırıp gülzār için āh zār için dizār için
   Zār için āh zār için dizār için göz yaşımız

[180] Bu kelimedeki "ص" harfi, şair tarafından "س" harfi ile değiştirilmiştir. Kafiyeye uydurmak için yapılan bilinçli bir tahrip olduğu açıktır. Mananın tahrip edilmemesi adına burada doğru yazım verilmiştir.

3. Derd ü miḥnet ehl-i ʿaşḳa ḫoş mübārek sāyedir
   Ehl-i ʿaşḳa ḫoş mübārek sāyedir hem māyedir
   Ḫoş mübārek sāyedir hem māyedir sermāyedir
   Sāyedir hem māyedir sermāye ḳardaşımız

4. Ehl-i diller aldanır mı bu cihānıñ mālına
   Aldanır mı bu cihānıñ mālına icmāline
   Bu cihānıñ mālına icmāline kemāline
   Mālına icmāline kemāline bagdaşımız

5. Der Revāī ʿāḳil iseñ alma dünyā ḳışşasın
   ʿĀḳil iseñ alma dünyā ḳışşasın çekme yaşın
   Alma dünyā ḳışşasın çekme yaşın memdūḥasın
   Ḳışşasın çekme yaşın memdūḥasın ferrāşımız

377

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Biz muḥabbet meyini nūş eyleyen dervīşleriz
   Cezbedir bir ḳaṭreden cūş eyleyen dervīşleriz

2. Cānımız ḳıldıḳ fedā dost uġruna rūz-i ezel
   Dāmen-i mürşid derāġūş eyleyen dervīşleriz

3. Māsivāya meyl edip aldanma yüz yā ḥamd ola
   Varlıġ-ı dünyādan el boş eyleyen dervīşleriz

4. Ḥaḳ cemālin dilde bulduḳ ḳılmayız ġayre naẓar
   Cān gözüyle dost yüzün ṭüş eyleyen dervīşleriz

5. Nefẖ-i Rūḥü'l-ḳudüs'den erişip Ḫıżr-ı ḥayāt
   ᶜAşḳ ile bu cānı serẖūş eyleyen dervīşleriz

6. Derd u ġam miḥnet firāşın eyledik ẖūb sākini
   Rāżıyız her derde biz ẖoş eyleyen dervīşleriz

7. Tā ezel bezmindeki iḳrārımız üstündeyiz
   Mecnūnāsā ᶜaḳl-ı bīhūş eyleyen dervīşleriz

8. Pür ẖabār mühr-i ḳadīm eyler Revāī ey dilā
   Biz Bilāl vaḳd-i ṣalā gūş eyleyen dervīşleriz

61a

378

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Destūr
   Ṣadda yüz ṭoḳṣan ne ḥā ṣaddır zāᵓ yedidir ḥāᵓ sekiz
   Müflisiñ adı ḥiṣāṣdır zāᵓ yedidir ḥā sekiz

2. Farḳ edersiñ kāf u nūn bir ḥāda baġlı elli nūn
   Sīnde altmış -----[181] dır zāᵓ yedidir ḥāᵓ sekiz

3. Bir şehir var ḳayd-ı yaşı şīnda ucuz anda ṣād
   Ol ḳarīb şimāl ṭalāṣdır zāᵓ yedidir ḥāᵓ sekiz

4. Ba iki cīm üç alır dāl dört he beş vāv altıdır
   İki yüz ol rā ẖalāṣdır zāᵓ yedidir ḥāᵓ sekiz

[181] "قرص ولا ة" şeklinde yazılmış olan kelime okunamamıştır.

5. Der Revāī bu pazarı bekle hafta başıdır
   Melīḥ var yaḫşı palāṣdır zāʾ yedidir ḥāʾ sekiz

379

Matlaᶜ

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Āh efendim her ṭaᶜāmıñ leẕẕeti tuzdan çıḳar
   Tuz u nānı bilme<ye>nler ᶜāḳibet közden çıḳar

380

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Maḳṣūdu Mevlā olan ᶜuşşāḳ ve men aᶜrāż demez
   Her cefāya ḳatlanır ᶜarsā benim ve'l-arż demez

2. Ḫāneberdūş olmuşam aḥvāl-i dünyā añlamaz
   Emr-i Ḥaḳ'dır muṭlaḳā yāḫūd falān ḳarāż demez

3. Ḥaḳ gözüyle herkese ḥüsn-i neẓāret eyler ol
   Ḳahr u luṭfu nefs-i rūḥu bir bilir nafż demez

4. Ṣūreti bir ġayr-i ṣūretle mükemmel eylemez
   Ol maḳām tevḥīd maḳāmı baᶜżı kim liᶜaż demez

5. Āh Revāī Ḥaḳḳ'ı ḳalbinde bulan ᶜāşıḳlarıñ
   Ġayrı yoḳ göñülde maḳṣūd dilde yā feyyāż demez

381

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Çeşm ü göz perde yedi arż u semālar ḥāṭṭıyız
   Ḫuft-i arż ḫuft-i semā şesm ḳamer eḫāṭıyız

2. Ḳubbe-i ḳudret neşāṭ cevlān eder ḫurşīd-i māh
   Zīn olur eşcār-ı bār ṣaḥrālara ifrāṭıyız

3. Bu cihān kim güyā bir ṣaḥrā gelir yaḫşı yaman
   Ḳahr u luṭfu şeyᵓ-i Vāḥid emridir āfātıyız

4. Çünkü söyler sözleri ḥayvānda ḳumru papaġan
   Pūyegerden tercümān bāġ u çemen vaṭvāṭıyız

5. Ḥaḳḳ'ı bilmez ṣūreti ādem içi ādem degil
   Der Revāī bu bāzār-ı dāsītim ḳorṣāntıyız

382

Müfred

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Sen hemān saᶜy eyle ey nūr-ı baṣar
   ᶜİlm ü ᶜirfān ṣāḥibin eyle ġarīz

383

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Ādem oldur ey göñül ᶜālemde elfāẓı temiz
   Cürm ü ᶜiṣyānı bilir ol ṣoḥbeti ṣaẓı temiz

2. Benligin dünyāya vermiş ʿaḳlını Mevlā'ya ol
   Özünü ḫıfẓ eyleyip īmān u liḥāẓı temiz

61b

3. Cezbeye geldikçe duʿāʾsı ḥasbetenli'llāh oḳur
   Āteş-i ʿaşḳı ḫayırlı tebiş şüvāẓı temiz

4. Seyri çün kim istiḳāẓ etmiş ḥicābı vaḥdeti
   Ḳıldı vaḳtinde edāʾ hem sünneti farẓı temiz

5. Diñler iseñ derd-i mend bu āşinā-yı sehlī söz
   Ḥaḳ ile görmüş işin ol vird-i ḳarẓ-ı temiz

6. Der Revāī ḳırma dil yıḳma göñül beyt-i Ḫüdā
   Nefsiñi eyle hemān dem ceng-i temmāẓı temiz

384

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Güş eder erbāb-ı kāmil ney zürrāʿ iʿlā bu söz
   Farḳ olur naġrā nigūna iḫtirāʿ iʿlā bu söz

2. Rūşen olmuşdur cihān ol nūr-ı ʿilmiñ ----[182]
   İki dünyā serveri nuṭḳ-ı şuʿāʿ iʿlā bu söz

3. Niçe cān vaṣfında aḫlāḳ-ı ḥamīde buldu ḫūb
   Şāyegān oldu bu dehre iltimāʿ iʿlā bu söz

[182] "د ورق ي" şeklinde yazılmış olan kelime okunamamıştır.

4. Ḥażret-i ʿAlī anıñ dāmādıdır hem çāryār
   Bil Ḥasan ile Ḥüseyn'e irtibāʿ iʿlā bu söz

5. Anlara baḫşiş nebī-i muḫtārımdan dād-ı gerd
   Ṣanma aldanmaḳ içindir inḫidāʿ iʿlā bu söz

6. Der Revāī çün bu şānīden setr ḫodbīd için
   Ehline olsun keşā ṣır itḫilāʿ iʿlā bu söz

385

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Güftekeş bayḳuş doġan şāhīn kelāġı gördü göz
   Genc güncişk piristū murġ-ı zāġı gördü göz

2. Beñzemez bir dānesi āġāz-ı ṣavt-ı bülbüle
   Yoḳ kebūterden ṣadāsı kāġı kāġı gördü göz

3. Hem hüdhüde vāṭvāṭ derler lebāleb çilekeş
   Zindegān mürde şebengīz zinde ṣaġı gördü göz

4. Zümrüd-i ʿanḳāʾ sī murġu anı gözler görmedi
   Ferḥād'ıñ Şīrīn için deldigi dāġı gördü göz

5. Der Revāī rāh-ı mā kim yolu żāyiʿ kim şüde
   Hem ḳılavuz rehnümā rehber sürāġı gördü göz

386

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Sevgi derdi ḳāfī bilmez mi bilir ammā demez
   Dilberā ṣarrāfı bilmez mi bilir ammā demez

2. Ṣanma ki nāᶜaḳl ile dehri temāşā eyliyor
   Çün şehā her lāfı bilmez mi bilir ammā demez

3. Cezbe-i ᶜaşḳında yārıñ ebkem olmaḳdan merām
   Maᶜlūma dil ṣāfī bilmez mi bilir ammā demez

4. Cevrine olmaz taḥammül çün zemāne dostunuñ
   Dāverā ḳavāfı bilmez mi bilir ammā demez

5. Yād ile ülfet muḥabbet eyler inkār etmedim
   Māsivā maṭāfı bilmez mi bilir ammā demez

62a

6. Sizse üç manḳır diler almaḳ eliñden baᶜżısı
   Yoḳlıġa ol māfī bilmez mi bilir ammā demez

7. Şimdi bālālarda meyli ḫūblarıñ ᶜanḳāᵓ gibi
   Çün gedāsın ᶜafı bilmez mi bilir ammā demez

8. ᶜAvn-i ᶜaşḳı hep ḫaber verdi Revāī ey dilā
   Uġruna maṣrāfı bilmez mi bilir ammā demez

387

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Yā resūlu’llāh Ḫüdā’nıñ ᶜāşıḳı deryā deñiz
   Ẕikr eden leyl ü nehār kim ṣādıḳı deryā deñiz

2. Sen şefāᶜat kānısıñ ṭabī saña ḫalḳ-ı cihān
   Hem umar senden şefāᶜat Ḫāliḳ’i deryā deñiz

3. Sen vücūda gelmeseñ olmazdı ᶜālem āşikār
   İns ü cinlī farḳ edenler nāṭıḳı deryā deñiz

4. Ḫaḳ seni Aḥmed Muḥammed yādigār ḳılmış bize
   Muṣṭafāvī muṭlaḳā señ ṭanıḳı deryā deñiz

5. Sensin ol pe<y>ġamber-i maḥbūb-u Ḫaḳ aḫīr zemān
   Saña īmān etmeyen nār layıḳı deryā deñiz

6. Der Revāī yā resūlu’llāh şefāᶜat ḳıl bize
   Men teki bāb-ı ricāᵓda yanıḳı deryā deñiz

388

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Maḥrem-i esrār olan idrāk eder her sözüyüz
   Hem ḥaḳīḳat menzilinde pāk eder her sözüyüz

2. Pūte-i ᶜaşḳa yanıp baġrını büryān eyleyen
   Ehl-i derdiñ pendini tīrāk eder her sözüyüz

3. Öyle taḳdīs-i hüner kim noḳṭa-i vaḥdetdedir
   Kenz-i ᶜilme āşinā misvāk eder her sözüyüz

4. Men ᶜaref [183] sırrın bilenler nefs ile olmaz ḳarīb
İrcāᶜ-ı aṣlī ilā-eflāk eder her sözüyüz

5. Farḳ eden anlar ezel ᶜilm-i ledün esrārını
"Kenz-i lā yefnā"[184] ile rekkāk her sözüyüz

6. Der Revāī ḳıl hemān taᶜẓīm tevāżuᶜ anlara
Ġayr-ı maᶜnā ile ṣıdḳıñ çāk eder her sözüyüz

389

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. ᶜĀlemiñ Mecnūn'uyuz hem ᶜaşḳ-ı Leylā'lardayız
Niçe erler görmüşüz seng-i muṣallālardayız

2. Ṣanma kendiñ ey perü ḫūb-ı cihān māh pāresi
Yaḫşı ḫūblar seyr <ed>ip ḥüsnā-i vālālardayız

3. Serv-i ḳaddiñ būstān içre manendiñ ṣanma yoḳ
Görmüşüz ol ḳāmet-i ᶜarᶜar ki bālālardayız

4. Ḳadr-i güller bülbülān bizden taᶜlīm eylemiş
Bizde gül vaṣf-ı ᶜiẕārıñ vardı lālelerdeyiz

5. Sen gül-i māh lehcesi envār żiyāʾyım ben dediñ
Ḥaḳ için ḳıldıḳ temāşā lā de ilālardayız

[183] "Kendini bilen Rabb'ini bilir." (Men arefe nefsehu fekad arefe rabbehu.) Yılmaz, **Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı sözler**, s.122.
[184] "Kanaat, tükenmez bir hazinedir." Yılmaz, **Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı Sözler**, s.90

6. Bu Revāī ʿāşıḳ-ı merd-i yabāne ḥüsn edeñ
İʿtiḳād-ı rābıṭıyız şeyḫ-i sülālardayız

62b

390

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Destūr
Yā ilāhī rāh-ı ʿaşḳıñ kānı bir dem bekleriz
Hem ḥaḳīḳat hem ṭarīḳat yaġı her dem bekleriz

2. Her seḥer feryād eder bülbül gibi zebānı
Dembedem şeydā gibi gülşeni sersem bekleriz

3. Rūz şeb ẕikr eylesin dil ʿāleme sulṭānını
Vuṣlat-ı dergāh-ı Ḥaḳ'da anı ḫurrem bekleriz

4. Açdı çeşmimden niḳābı seyr edem seyrānımı
Ḥamdü lillāh verdi Ḥaḳ iḥsān u kerem bekleriz

5. Çoḳ s̱enāʾ eyler Revāī eyle ʿaf ʿişyānımı
İsm-i Ḥaḳḳ'ı ẕikr merdān-ı ekrem bekleriz

391

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Zāhidā ṭaʿn eyleme ebrū kemāna baġlıyız
Yüzleri gülfemleri mercān ḫūbāna baġlıyız

2. Ṣoḥbet-i sükker dili bu cānımız mest eyledi
   Olmuşuz ḫayrānesi ḥoḳḳa deḥāna bağlıyız

3. Bağlıdır zincīr-i zülfünde dil-i dīvānemiz
   Çün demişler vazgel andan yoḳ bahāne bağlıyız

4. Bilmiş ol kim bizleri erbābı evlādından iz
   Dönmek olmaz yolumuz varsa sūzāna bağlıyız

5. Şād olam ġamnāk olam gitmez göñülden firḳati
   Rūberū sözler degil bil ġāʾibāna bağlıyız

6. Tā ezel bezmindeki iḳrārı muḥkem eyledik
   Müctebā-ı murtażā'yı ḫānedāna bağlıyız

7. Rehnümā oldu Revāī'den naẓar-ı yādımız
   Ol zemāndan nefsimiz geldi emāna bağlıyız

392

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Şimdilik ġam ḫānesinde ḫoşnişīn mihmānıyız
   Dehr-i naḳşıñ alına aldanmazıñ yārānıyız

2. Ḥüsn-i dildārıñ gülistānın ziyāret eyleyip
   Bülbülāsā rūz u şeb efġān ile devrānıyız

3. Kim bize bir merḥabā eyler yaḳīn mesrūr eder
   Merḥabānıñ ʿaşḳına biz cāñ fedā iḥsānıyız

4. Seng ᶜaṭarsa bir ᶜadū nāgāh civār-ı ᶜaşḳıma
   Sīne dāġıñ bizde ḳalḳan u siper keylānıyız

5. Niçe erbāb-ı şuᶜarāʾlarla ḥüsniyyet edip
   Anlara taᶜẓīm tevāżuᶜ eyleyen merdānıyız

6. Ey Revāī ehl-i dünyā bizle ḫoşnūd olmadı
   Bu sebebden ġālibā bizler ᶜaḳıl noḳṣānıyız

63a

393

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Destūr
   Ey dirīġā ᶜāşıḳ-ı bīçāre-yi dīvāneyiz
   Bülbülā tek ġonçe-i gülzār için nālāneyiz

2. Ḥüsn-i ruḫsarında yāriñ çevrilip pervāneveş
   Dembedem ol şemᶜ-i rūye cān ᶜaṭa pervāneyiz

3. Ḳılmışız genc-i melāmet içre mesken-i nişīn
   Dost ne deñlü cevr eder bizler taḥammül ḫāneyiz

4. İltifāt-ı dehre biz ḳılmaḳ ebed bir dem heves
   Bizde maḳṣūd-ı cemāli görmege cānāneyiz

5. ᶜAhd ü peymān eyledik cānān ile bezm-i elest
   Ḫoş bu iḳrārı Revāī bulmaġa merdāneyiz

394

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Vaṣf ederken yār-i ʿāşıḳ nice fermān titremez
   Dil ḳılar feryād u āhı yā naṣıl cān titremez

2. Günbegün arṭar derūnunda o derd-i ʿaḳibet
   ʿĀşıḳıñ cism-i vücūdu ṣanma her ān titremez

3. Gülzār ḫotende o bülbül dembedem eyler fiġān
   Gör bu deñli zār eder derler ki ḫayvān titremez

4. Her kime erse ger esrār-ı Ḥaḳḳ'ıñ cezbesi
   Ḳayda taḳıldan geçer ʿahd etse peymān titremez

5. Zāhidā ḳoy gūşuña ʿaṭma Revāī̈ pendini
   Titreşir her nesne varsa ṣanma devrān titremez

395

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Cennetin naʿī̈m denilmiş işte uyḳu ḳılavuz
   Bir de deryādan tefekkür eyle dil ṣu ḳılavuz

2. Dāġ ne ḳatdar yüksek olsa ʿaḳabinde yol verir
   Ol nice dāġdır bilir elbetde āhū ḳılavuz

3. Rehnümādır rehberi kim her bir eşyāda delī̈l

Ḥaḳḳ’a bağlanmaḳ ṣıġınmaḳdır yine Hū ḳılavuz

4. Vāv-ı vehbī remzine ᶜārif olan ṣādıḳlara
   Dād-ı Ḥaḳ’dır erdi feyżi ḳalbe Hū Hū ḳılavuz

5. Der Revāī belde-i Mıṣr’a ġarīb bir kūydayız
   Ḳayṣerī ḳazālarından kūy-ı Molu ḳılavuz

396

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Gel göñül beyhūde ṭutma ᶜaşḳ-ı ṭāhir ehliyiz
   Kūy u şehr olmaz bilinmez Mıṣr’ı şāhir ehliyiz

2. ᶜArınıñ bal yapdıġı maᶜmūl olunmaz ṣūretā
   Her meges murġ-ı ᶜasel olmaz ki ẓāhir ehliyiz

3. Çerçide boncuḳ ṣanır görse nā ehl-i gevheri
   Ḳadrini aᶜlā bilir varsa ce<vāhir> ehliyiz

63b

4. Yügrük ᶜaṭ yaḫşı ava ḳarḳı ḳılıç aᶜlā silāḥ
   Gör nice bunlar yaraşır merd ü māhir ehliyiz

5. Her şeyiñ bir ehli var nā ehli olur mu āgāh
   Ey Revāī ruʾyetiñ cāy ḳadde bāhir ehliyiz

397

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. ᶜĀşıḳ-ı medḫūşu cāna ey dilāyız belliyiz
   Gülistān-ı bülbülāsā mübtelāyız belliyiz

2. Cānımız ḳıldıḳ fedā dost yoluna bezm-i ezel
   Rāh-ı ᶜaşḳda niçe biñ çekmiş belāyız belliyiz

3. Şemᶜ-i ruḫsarına ḳarşı çevrilip pervāneveş
   Alışıp Aṣlı Kerem tek ḳolḳolayız belliyiz

4. ᶜAşḳ-ı Leylā eyledi Mecnūn'ı ṣaḥrālarla yār
   İşte mecnūnluḳ bizimdir budalāyız belliyiz

5. Kaᶜbe-i vuṣlat yolunda kebş-i İsmāᶜil gibi
   Hem anıñçün gelmişizdir bu yola biz belliyiz

6. Der Revāī mübtelā eyler cemāl-i dilberiñ
   Mübtelā bizden gelirse eṣ-ṣalāyız belliyiz

398

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Ey göñül başla elifden bāyı yāyı oḳu yaz
   Fehm edip her bir ᶜulūmu oḳ yāyı oḳu yaz

2. Anda aḫẕ eyle kemālāt-ı kemāl-i enderūn
   Ḫāme-i ḳāᵓim nedir sīmāriyāyı oḳu yaz

3. ᶜİlm-i ẓāhir ᶜilm-i bāṭın birlenir buᶜdü'l-cemᶜ

ᶜĀḳibetde bedeḫşānı pür żiyāᵓyı oḳu yaz

4. Beyn-i güller iᶜtināᵓ añla ṭarīḳ-i müstaḳīm
   Emr-i nehyi farḳ edip ᶜaṭlı yayayı oḳu yaz

5. Der Revāī fırḳa-ı ehl-i cemāᶜatdir sezā
   ᶜİlm-i dündan āşinā ol bul māyeyi oḳu yaz

6. Eyleme vaḳtiñi żāyiᶜ deme ḳış yaz oḳu yaz
   Oldu ḥırşında ḳanāᶜat edici ḫarsada az

399

Matlaᶜ

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Ẕel zemānıñ naḳşına olmaz yaḳīn tabᶜ-ı şiᶜār
   Ẕel ẓarāfet baġda yazdım zā elif yāya ḳadar

64a

400

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Destūr
   Gel göñül gel ehl-i diller āşinā olmaz ḫasīs
   Çünkü anlar sırra maẓhar maᶜlūma olmaz ḫasīs

2. Ḥaḳ teᶜālā anları rehber buyurmuş ḳullara
   Müşkülüñ ḥāl eyler anlar ġalibā olmaz ḫasīs

3. Hem bilirler āyet-i “illā <yu>ḥibbü’l-ḫāʾinīn”[185]
   Ḫavf-ı Ḥaḳ anlarda vardır evliyā olmaz ḫasīs

4. Bir vaḳit ḥükmün ᶜanāṣır eşlesi ger ṣabrı var
   Ḳılmış anlarda ezel ḫavf u ricāʾ olmaz ḫasīs

5. Der Revāī cān-ı dilden Ḥaḳḳ’a ḳulluḳ eyleyen
   İç yüzün farḳ eyleyenler işbu ya olmaz ḫasīs

401

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Maᶜrifet var mı ᶜacep dūşābı farḳ eyler meges
   Şehdedir aṣlı leẕīẕ şehdābı farḳ eyler meges

2. Çünkü bu menşūr cevāb pekmezciyi ṭanır sinek
   Bunca meyvā esmer-i aᶜnābı farḳ eyler meges

3. Nefsi var anıñ daḫı elbetde īcābın ᶜarar
   Öyledir kim hem ālāyiş ḳābı farḳ eyler meges

4. Nefs-i emmāre baᶜż eyler fīrūz istiḥvāẕ
   Añlaşıldı cāf celeb küşābı farḳ eyler meges

5. Sīm ü zer miṣlī göñül ḫarcar yerinde ehl-i dil
   Her şeyiñ olmuş meger erbābı farḳ eyler meges

6. Ol remizdir ᶜālem-i nās içre var ehl-i kemāl
   Der Revāī hest ü nisti nābı farḳ eyler meges

[185] “Allah, hainlik yapanları sevmez.” Enfal, 8/58.

402

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Bir şehir gördüm hemişe ismidir şāyet Kilis
   Ehl-i diller söylemişler yaḫşı vilāyet Kilis

2. Ẕātı bir küçük şehir ammā selāṭ̄in cāmiᶜ çoḳ
   Belde-i ᶜAntep civārı şöyle rivāyet Kilis

3. Sevildi çoḳ bāġ u būstānı yerinde ᶜarż ḫūb
   Ādem-i ehl-i muḥibbā ḫānedār ġāyet Kilis

4. Ḥaḳ bağışlasıñ aḳdem belde-i ḥünkārıma
   Cümlesi ehl-i şurefāᵓ Allāh emānet Kilis

5. Biñ iki yüz elli yedide ziyāret ḳılmışam
   Seyr edip her vech ile Revāī̄ ziyāret Kilis

64b

403

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Destūr
   Ḥaḳ teᶜālā ᶜaşḳına ḫarāṣ olursa ger o kes
   Çoḳ Mevlā ḳat kesb eder lihāṣ olursa ger o kes

2. Nās ᶜār elinde ᶜazī̄z olsa gerekdir süphesiz

Varlıḳ andan maḥv olur ibrāş olursa ger o kes

3. Ṭavīl ʿömr ile muʿamer eyler ol Bāriḫüdā
   İki ʿālemde daḫı ʿabbās[186] olursa ger o kes

4. Best-i nefs eylese muʿayyen olur esrār-ı Ḥaḳ
   Sözü özü doġru istiḫşāş olursa ger o kes

5. Ey Revāī cāh-ı dehre baḳmaz ehl-i ḥāl olan
   Maẓhar-ı Ḥaḳ'dan gelir ibʿāş olursa ger o kes

404

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. ʿIyd-ı vaṣlıñdır berūyet Taʿber u Ḫallāc'ı bes
   Rāżī hüsnüñ ʿāşıḳı ġamnākı taṭlı acı bes

2. Ḫālet-i sevdā-yı ʿaşḳıñ ḫastesi dīvāne dil
   Ārzū hicrānıñ diler kim gāhı doḫ gāh acı bes

3. Nāsa taḳdīr eyler ol üftāde sence telḫī gūy
   Sunūḫ olur diller ḳamu senden diler ircāʾcı bes

4. Her kime ol mehzen-i remzin bu ʿaşḳıñ çün ṣabr
   Līki taḥḳīḳıñ henūz ʿālem bilirse tācı bes

5. ʿAşḳ-ı ẕātıñdan beri ḳılma Revāī ʿāşıḳı
   Belki va'llāhla erip ʿadūyu levm ḳan ṣaçı bes

[186] Bu kelimedeki "س" harfi, şair tarafından "ث" harfi ile değiştirilmiştir. Kafiyeye uydurmak için yapılan bilinçli bir tahrip olduğu açıktır. Mananın tahrip edilmemesi adına burada doğru yazım verilmiştir.

405

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Kim rıżāᵓ-yı Ḥaḳ fāżılı hem fāᵓḳīl ervāḥ o kes
   Anda aḥlāḳ-ı ḫamīde ṭabᶜ-ı gül ışlāḥ o kes

2. Hem muḥibbī ḫānedānıñ eşrefiñin eşrefi
   Ḳurretü'l-ᶜayn-ı kibāren "ḥayye ᶜale'l-felāḥ"[187] o kes

3. Vāḳıf-ı ᶜilm-i ledün esrārına ṣāḥibkemāl
   "Fī-sebīli'llāh"[188] rivāyet ᶜāleme ifrāḥ o kes

4. Nāgehān varsa bir eḥād bezmine irşād olur
   Ḳandırır dilteşneyi sīrāb ıṣṭılāḥ o kes

5. Ḥaḳḳı bāṭıldan seçer şaḫṣı kerāmet gösterir
   ᶜİlm ü ᶜirfānı füzūn maᶜnāda ----[189] o kes

6. Ḫırḳa çekmiş başına baḳmaz cihān ḳallāşına
   Ey Revāī ehl-i dünyā ẓanneder metdāḥ[190] o kes

406

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Gel beri Ḥaḳ yoluna ṣıdḳ eylesen aḫī nefes

[187] "Haydi kurtuluşa!"
[188] "…Allah yolunda…" Bakara, 2/154-190-195-218-244.
[189] "اوبِ صـ بج" şeklinde yazılmış olan kelime okunamamıştır.
[190] Bu kelimenin manası bulanamıştır. Muhtemelen kelime "*matah*" kelimesinin halk ağzında söylenen şeklidir.

ᶜAşḳ ola böyle meṣārif eyledi şeyḫi nefes

2. Durma ḫarc eyle Muḥammed Muṣṭafā'nıñ ᶜaşḳına
   Bir yerinde biñ olur ḥadīṯ ile daḫı nefes

65a

3. Cümle eşyā Ḥaḳ için böyle taṣarruf eyleyen
   ᶜİlm-i ḥāliñ eldedir bildiñ mi bāyāḫı nefes

4. Kendimi kendim bulur kendim ᶜararsa kendimi
   Kendime ᶜālem bu yā ṭatlı gelir telḫī nefes

5. Bu Revāī ᶜāşıḳıñ pendin hebāya etme żāyiᶜ
   Söylenir menşūr miṯl tek "yevmu yenfeᶜu"[191] nefes

407

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Yüzleri gül ġonce leb ḳıldı beni üftāde bes
   Ol sebebden düşmüşüm bülbül gibi feryāda bes

2. Dūd-ı āhım bir havālandı semālar ḳapladı
   Var mı feryādım gibi āh bülbül-i şeydāda bes

3. Kendi tirşesiyle başın yarmaya Ferḥād gibi
   ᶜAşḳ-ı Şīrīn mi ᶜacep yoḳ men gibi üstāde bes

[191] "… fayda sağlayacı gündür…" Maide, 5/119. Burada ayet parçasının son kısmı değiştirilerek "ع" harfi yerine "خي" yazılmıştır. Kafiye uygunluğu adına yapılan bilinçli bir tahrip olduğu açıktır. Çalışmada manayı korumak adına doğru yazım verilmiştir.

4. ᶜAşḳ-ı Leylā kimdedir Mecnūn olur dāġlarla yār
   Ṣıdḳ u ṣādıḳsa erer Leylā deyü murāda bes

5. Her biri bir ḥāl ile irşādına bāᶜiṯ olur
   Men kime başım açıp yalvarım imdāda bes

6. Çün Revāī ᶜāşıḳam abdāl-ı ḥüsn-i dilberiñ
   Her ne isterse fedā cānım daḫı āmāde bes

408

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Rāh-ı Ḥaḳ'da sālike buldu leẕīẕ eyler heves
   Cehd eder çoḳ maᶜrifet eyler āḫiẕ eyler heves

2. Kesb edip yaḫşı kemāl hemdem olur kāmil aña
   Benlik etmez er olan hīç āşḫīẕ eyler heves

3. ᶜAḳl u idrāki olan dünyāda ġāfil mi ḳalır
   ᶜİlm ü taḥṣīl-i hüner tehlīz temiz[192] eyler heves

4. ᶜArṭırır "naḥn-ü ḳesemnā"[193]da Ḫüdā erzāḳını
   Ekl ü şurb eyler ḥelālden ve yāḫūd[194] eyler heves

5. Der Revāī rūḥ-ı erbaᶜai olan insānīdir
   Şol bil üç rūḥ ile zinde ----[195] eyler heves

[192] Bu kelimedeki "ز" harfi, şair tarafından "ذ" harfi ile değiştirilmiştir. Kafiyeye uydurmak için yapılan bilinçli bir tahrip olduğu açıktır. Mananın tahrip edilmemesi adına burada doğru yazım verilmiştir.
[193] "Biz taksim ettik." Zuhruf, 43/32.
[194] Bu kelimedeki "د" harfi, şair tarafından "ذ" harfi ile değiştirilmiştir. Kafiyeye uydurmak için yapılan bilinçli bir tahrip olduğu açıktır. Mananın tahrip edilmemesi adına burada doğru yazım verilmiştir.

409

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Ey pūser ḥüsn-i bahārıñdan alan kim pūse bes
   Ġonçeveş ol gülᶜiẕārıñdan alan kim pūse bes

2. Görmemiş mi dīde-i āhūlarıñ kimdir ᶜacep
   Çeşm-i mestiñ ol ḥasārıñdan alan kim pūse bes

3. Aġẓına leẕẕet ulaşmış şehr-i sükkerden leẕīẕ
   Ġabġabıñ femler pıñarıñdan alan kim pūse bes

4. Müy-ı zülfüñde bu gönlüm āşiyān ḳılmış henüz
   Ey nihāl ol müşk-i bārıñdan alan kim pūse bes

5. Bülbülü yoḳ mu evlā ṣandı o bāġıñ güllerin
   Yoḫsa ḳaṣdın vech-i arıñdan alan kim pūse bes

6. Bu Revāīᶜāşıḳa eyler teşekkür bāġbān
   Toġru söyle gül cihārıñdan alan kim pūse bes

65b

410

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

---

195 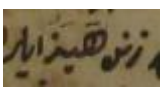

1. Destūr

   Heste girmiş kāhsadır enbāz mı ister kāselīs

   Aṣlı nist ḥırṣında yoḳdur az mı ister kāselīs

2. Çantasında ʿabdalıñ bir loḳma nānı var ise

   Var semīn aʿlā yeşū pīvāz mı ister kāselīs

3. Ḫırḫa bulsa egnine eyler libā yā alpadın

   Müle n'eyler cāf celeb serbāz mı ister kāselīs

4. Gerçi çobanıñ adı şabān ise maʿnāda çār

   Farḳ eder ehl-i süḫan endāz mı ister kāselīs

5. Der Revāī tembele ḫizmet ḳārib olsa eger

   Ḫizmet eyyām-ı bahārdır yaz mı ister kāselīs

411

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Vuṣlat-ı ʿaşḳda ʿacep mi kāselīs ister nefis

   Şehd ü sükkerin leẕīẕ illā dibis ister nefis

2. Olmadı aṣlā cihānda māl u emlāka meyyāl

   Ṣıdr eder sırr-ı ḥaḳīḳat bes ḳamīṣ ister nefis

3. Her ṭaʿāmlardan ekl eyler daḫı baṭını cüʿan

   Ḫurresinde her evinde bir sis ister nefis

4. Şöyle ister bende olsuñ ḳahramānlar ḳuvveti

   Anlara olmaḳ için ġālib enis ister nefis

5. Uġramaz sūʾ-i ṣalāt işler bir eḥād yanına
   Der Revāī kendisinden bir cebis ister nefis

412

Gazel

(mefāʿīlün/mefāʿīlün/mefāʿīlün/mefāʿīlün)

1. Semāʿī
   Muḥammet yoluna bir ḳul keserse cān u baş men bes
   Gözünden ʿaşḳına anıñ gelirse zerre yaş men bes

2. Ki oldur bin-i ʿAbdu'llāḥ hidāyet eyledi Allāh
   Gelir andan resūlu'llāh kūşād olur ġarāş men bes

3. Ḥabību'llāh biliñmeye ḳadem başdı bu dünyāya
   Yüzü nūru bedir ayı ṣalā eyler Ḥabeş men bes

4. Muḥammed cānımıñ cānı o bildi sırr-ı Ḳurʾān'ı
   Yüzü nūrundan ol ḳanı uṭandı ay güneş men bes

5. Ki oldur cümleye serdir kelām-ı lāl-i gevherdir
   Tilāvet çāryārlardır rivāyetdir o beş men bes

6. Revāī'dir o bir şāhdır göñül mülkü aña cāhdır
   Ḳamu esrāra āgāhdır dedi her dāġ u daş men bes

413

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Destūr

   Ol Ḥabību’llāh cihāne geldi reʾs maḫṣūṣ reʾīs

   İns ü cinnī cümle maḫlūḳ ḳıldı bāḫuṣūṣ ve bes

2. Çünkü yüzünden uṭandı şems ü māh ol seyyidiñ

   Oldu ᶜālem nūru kim geldi nebī ḫūb ḫāṣṣ nefes

3. Yürüdü ḥükm-i şerīᶜat faḫr-i ᶜālem sünneti

   Emrine rām oldu bi’l-cümle ahālī vāṣ nās

4. Ol ki maḥbūb-ı Ḫüdā’dır iki ᶜālem güneşi

   Uġruna cān rāsta gerden ṣad hezār vetrāṣ ḳafes

5. Der Revāī her kelāmıñ bir vech-i ḥayātı var

   Farḳ eden pendiñ verāsın ekledi ḫāliṣ o ses

414

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Ḳoyma dilde bed ᶜamel eyle irāmāż ḫār u ḫas

   ᶜAşḳ-ı Mevlā ḳalbiñi eyler kem imāż ḫār u ḫas

2. Ey göñül sende Ḫüdā’nıñ emrine olsañ muḳīm

   Her işiñ āsān olur fī’l-cemᶜ riyāż ḫār u ḫas

3. ᶜĀlem içre müşkülüñ ḳalmaz ṣıġın dergāhına

   Oldurur saña penāhgāhı ve āżāż ḫār u ḫas

4. On sekiz biñ ʿālemiñ Ḫallāḳ'ıdır Perverdigār
   Emrine rām oldular ʿarş u semā arż ḫār u ḫas

5. Beyte miʿmārlıḳ gelir elbet saña ḫalīl olañ
   Sen daḫı fī'l-cümleden gel geç ve ıġmāż ḫār u ḫas

6. Ey Revāī Ḥaḳḳ'ı bul ḳalbiñde maḳṣūd oldurur
   Ḥaḳ gözüyle ḳıl naẓar bil cümle ebyāż ḫār u ḫas

415

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Ḥażret-i Ādem ṣafiyyü'llāh ṣırāṭ taḫrīcü'n-nās
   Oldu cennetden baʿīd kim ve şiṭāt taḫrīcü'n-nās

2. Bāʿiṯ kendim nümā şeyṭān ʿaleyhi'l-laʿīnedir
   Emr-i Ḥaḳ öyle ʿadū-yi ḫuṭūṭ taḫrīcü'n-nās

3. İbtidādan ol ʿadū insāna elān ol ʿadū
   Her bināda zīr zeberdir iḫtilāṭ taḫrīcü'n-nās

4. Ādem'i Ḥavvā ile ḳıldı cüdā ṣaḥrālara
   Ẕevḳ-i cennet ḳande ḳaldı yoḳ neşāṭ taḫrīcü'n-nās

5. Der Revāī dīn-i İslām'dan ẓuhūra gelmişiz
   Ḥamdüli'llāh teʿālā çoḳ senāṭ taḫrīcü'n-nās

416

Müfred

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Ögrenirsen ben gibi sen tevbe yā mūẕī çü men
   Meyl edersen ger yürekden ger keni ez-dil heves

66b

417

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Destūr
   Nāzenīnim ḫışmı çoḳ nikāt[196] deyyü çekdi meses
   Ḳande emr naᶜl-i belā niḳāṭ[197] deyyü çekdi meses

2. Kim ifāde ḳılmaya ḥālim için sulṭānıma
   Bende vardım eyledim ḥāl ᶜarż[198] deyyü çekdi meses

3. Nice baḫş etdi nümāyiş keremi luṭfu emrūġ
   Ol bu ġafletden daḫı īḳāẓ deyyü çekdi meses

4. Reste gerden ey göñül rāh-ı ḥaḳīḳatdir sehī
   Bu ṣırāṭü'l-müsṭaḳīm elfāẓ deyyü çekdi meses

5. Ey Revāī ḥiṣṣe al ḍarb-ı meṡellerden yürü
   Maḳṣūduñ yaḫşı ola liḥāẓ deyyü çekdi meses

418

[196] Bu kelimedeki "ت" harfi, şair tarafından "ظ" harfi ile değiştirilmiştir. Kafiyeye uydurmak için yapılan bilinçli bir tahrip olduğu açıktır. Mananın tahrip edilmemesi adına burada doğru yazım verilmiştir.
[197] Bu kelimedeki "ط" harfi, şair tarafından "ظ" harfi ile değiştirilmiştir. Kafiyeye uydurmak için yapılan bilinçli bir tahrip olduğu açıktır. Mananın tahrip edilmemesi adına burada doğru yazım verilmiştir.
[198] Bu kelimedeki "ض" harfi, şair tarafından "ظ" harfi ile değiştirilmiştir. Kafiyeye uydurmak için yapılan bilinçli bir tahrip olduğu açıktır. Mananın tahrip edilmemesi adına burada doğru yazım verilmiştir.

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Bank-ı ezān-ı tüżāni kim vukūᶜ dānende ses
   Nāvīrāne olur pezrik hem şürūᶜ dānende ses

2. Cāhil ü nādān nūrāyı öyle ḫodbīn sālūse
   Ehl-i taḳvadır dirāyet yerciūᶜ dānende ses

3. İstegi vaḫşūr nebīler nuṭḳunu ṣındırma dil
   Berguzīden yādigār ᶜalī vāsiᶜ dānende ses

4. Bāḳīdir ḥükm-ü şerīᶜat ola yevm-i rūsteḫīz
   ᶜĀriyet encām-ı muṭlaḳ ----[199] dānende ses

5. "Naḥn-ü ḳesemnā"[200]da zevḳ olmuş verir rūz-i resān
   Olsa da āḫir kelām "lā tettebuᶜ"[201] dānende ses

6. Der Revāī kem ṣalāᵓ oḥuṭla der-siᶜa būd
   Bir nefes insān u ḥayvān ittibāᶜ dānende ses

419

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Būy-i vardır gülleriñ reyḥānı bir bāġ maydanos
   Nāne var nergis yerinde ara bāġ bāġ maydanos

199

200 "Biz taksim ettik." Zuhruf, 43/32.

201 "… uymayın/izlemeyin…" Bakara, 2/168-208; Nisa, 4/135; Maide, 5/48-49.

2. Bir isim sulṭān-ı nevrūzdur nebātāt kimiyon
İḳtiżā olmuş maḥālde vaḳti ol caġ maydanos

3. Bunca elvānı nebātātlar kiminde boy ne boy
Ḫoş ʿalım būy nās içinde zinde şod ṣaġ maydanos

4. Bāḳıs-ı mürşid ile irşād olur ḳalbinde var
Olmayandır nāmeşāyıḫ olsa her dāġ maydanos

5. Yerciuᶜ aṣl-ı illāhī eyler aṣlına rücūᶜ
Olsa da gülden olur yāġ olamaz yāġ maydanos

6. Der Revāī maydanoz meyde o kim ḫayvān şubān
Şol hidāyetdir idāre belki misk yāġ maydanos

67a

420

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Destūr
Ġāfil olma cān-ı men dehre tenezzül etme hīç
Eldedir biñ reng ile şehre tenezzül etme hīç

2. Geç ḳamu dünyā ü ʿuḳbādan özüñ ġusl eyle gel
Eylese menṣūb-u mülk behre tenezzül etme hīç

3. Māsivā gülzārına hem varına aldanma ḳıl
Rāżī ol her miḥnete ḳahre tenezzül etme hīç

4. Tek seni berdār ederlerse geri dönderme yüz
   Ḳāʾil ol nūş etmeye zehre tenezzül etme hīç

5. Der Revāī zerre żiyāʾ-yı şems ḳaṭrede deryā durur
   Bāṭınında baḥr olur nehre tenezzül etme hīç

421

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Yādigār çārsūya perde çünkü bālā oldu tāc
   Ḫātem-i mühr-i nübüvvet belki aᶜlā oldu tāc

2. Ḳubbesi nuṭḳ-ı ḥaḳīḳat menzili pīr ḳıblesi
   Hem kenār-ı lengeri hüḳm-i mücellā oldu tāc

3. Ġusl-i dünyā kim halāʾiḳden zinādan çek eliñ
   Ḥaḳ īmān-ı cān-ı tekbīrdir meşelā oldu tāc

4. Farż olur nuṭḳ-ı erenler aṣlı istiġfār durur
   Ḫizmet-i sāliklere sünnet muᶜallā oldu tāc

5. Der Revāī bu nuṭḳ añla “ve entüm”[202] fuḳarā
   Yolu erkā<nı> şerīᶜatdir niçin lā oldu tāc

422

Matlaᶜ

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Perdesiñ aḥvāl-i suᶜāli bu keẕālik yā ᶜAlī

[202] “… ve siz de…” Bakara, 2/22; vd. (Kur’an’ın pek çok yerinde geçer.)

Her ki bildi anı İslām tevālīk yā ʿAlī

423

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Gel gönül fehm et vaḳitler yılda ḳaç ay oldu borç
   Nāfile gezdiñ cihānı göz ḳulaḳ pay oldu borç

2. Bu cihānda kim fuḳarā ḥaḳḳını yedi ise
   Ḥaḳ ṣāḥibi ḥaḳḳın ister anda vay vay oldu borç

3. Rüşvet ile iş gören yalan şāhidliḳ eyleyen
   Dīn ü īmān gitdi elden eyledi żāy[203] oldu borç

4. Defter-i aʿmāliñi anda ṣunarlar destiñe
   Oḳu ʿiṣyānıñ ne ḳadar añlasın say oldu borç

5. Tevbekār ol cümleden bād-ı ecel esmeksizin
   Var iken cümr ü günāh çoḳ çekemeñ yāy oldu borç

6. Der Revāī bu fenā gülzārına meyl eylediñ
   Olmaya mümkün degildir oldu ḥāy ḥāy oldu borç

424

Matlaʿ

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Cim cemāliñ gösterip bu dertli dil ʿāşıḳlara
   Cān dayanmaz bende yazdım cīm elif yāya ḳadar

[203] Burada "ضايع" (zayi) kelimesindeki "ع" harfi düşürülüp kelime kafiyeye uydurulmuştur.

425

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Destūr
   İbtidādan yazdı ḫāme Aḥmed ismin yā bedūḥ
   Yaz deyü emr oldu yazdı Fātiḥā illā bedūḥ

2. Nāzil oldu āyet āyet cümle Ḳurʾān-ı ʿaẓīm
   Üstüne hidāyetiñ taṯhīr olup imżā bedūḥ

3. Sūre-i sebʿüʾl-mesān her sūreniñ ʿaṣāṣıdır
   Besmeleniñ ʿaynıdır ümmüʾl-Ḳurʾān anca bedūḥ

4. Ol cehennem ḥarfleri ümmüʾl-Ḳurʾān'da gelmedi
   Çün yedi ḥarf anda yoḳdur maʿlūma āşnā bedūḥ

5. Bu Revāī̆ ʿāşıḳa rehber olur hem ẕāt-ı Ḥaḳ
   Görmüşüm her nāmeniñ vechindedir ḥālā bedūḥ

426

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Nāzenīnim gülʿiẕārıñ miṣlī̆ ʿala-i tuffāḥ
   Vaṣf olunmaz dil ile her rengi bir meyvā tuffāḥ

2. Nuṭḳa gelsiñ ṣoḥbetiñ dilteşne eyler sī̆rāb

Şehr-i sükkerdir zebānıñ femleriñ ḫamrā tuffāḥ

3. İnci dendānıñ deḥān ḥoḳḳa lebiñ mercānıdır
Ġabġabıñ billūr buḥāġıñ ʿarmudu güyā tuffāḥ

4. Kiprigiñ dārü'l-emāndır gözleriñ āhū gibi
Āfet-i devrān cemāliñ Yūsuf u Zülḫā tuffāḥ

5. Māh-i nūr ebrūlarıñ altında berḳ olmuş ḳamer
Nebde-i buruñ nüfūsuñ būyu bir reyḥā tuffāḥ

6. Ẕü'l-fiḳār ile beraber gördü miʿrācda resūl
Der Revāī Fāṭımāṭü'ẓ-Ẕehrā bu maʿnā tuffāḥ

427

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Ol resūle kem ʿadū Ebū Leheb derler ṣaḥīḥ
Ḳadri zīşānı ne bilsiñ bī'edeb derler ṣaḥīḥ

2. Ol ḥabībiñ yoluna çalı dikenler döşemiş
Tā ezelden dīni yoḳdur bīmeẕheb derler ṣaḥīḥ

3. Ẕāt-ı pākiñ pāyına baṭsın deyü eyler ʿarż
Kim münāfıḳ milletinden cins-i kelb derler ṣaḥīḥ

4. Ṣūreti ādem içi ḥayvāndır anıñ şüphesiz
Ḫāricī milletdir anlar öyle hep derler ṣaḥīḥ

5. Der Revāī laʿnet olsuñ ol laʿīne ṣad hezār

Mālına emlākına laʿnet sebeb derler ṣaḥīḥ

68a

428

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Destūr

   Şöyle fehm eyle efendim ehline devlet silāḥ

   İḳtiżā çün olduġu yerde olur ḳuvvet silāḥ

2. Kim silāḥşor olsa ḫavf etmez ṭutar bir cān ġıyāṯ

   Reft eder dilden ġubārı devr eder keṯret silāḥ

3. Ṣanḳi bir ḳalʿa gibi sāyālanır pāyālanır

   Kāh olur gezdirmesi nā ehline miḥnet silāḥ

4. İşte emṯāl-i cihān bu ẓāhir ü bāṭın güzel

   Sende var ḫavf u ricāʾ ḥaḳ añlamaz her dert silāḥ

5. Emr-i nehyi ḫayr u şerri ḳahr u luṭfu bildiler

   Bu cevāb farḳ oldu ġayrı alıpdır ābdest silāḥ

6. Der Revāī her silāḥıñ bir maḥāl ʿavlaġı var

   Sen bilirsiñ ol zemānlar fehm olur ḳıymet silāḥ

429

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Ḥaḳ teᶜālā bizlere īrāṣı eylemiş īżāḥ
   Bunca peyġamberleri ve illāṣı eylemiş īżāḥ

2. Var ise ᶜaḳlıñ başıñda nefse verme ruḫṣatı
   Bu sebebden añla istiḫṣāṣı eylemiş īżāḥ

3. Defter-i aᶜmāliñi dünyāda ṣālih eylesen
   Āşikār tekrār için ibᶜāṣı eylemiş īżāḥ

4. Dünyāya gelmekden ey dil eylesen ḫayr-ı ᶜamel
   ᶜAşḳ-ı şarāblar saña meṣmāṣı eylemiş īżāḥ

5. Gel Revāī bu bāzār içre henūz kesb et hüner
   Bu cihānı uş zībā ināṣı eylemiş īżāḥ

430

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Ey göñül fehm eylesen bir ᶜaḳl ile üçdür ḳadeḥ
   Āh ile ᶜālem dolu derler temevvücdür ḳadeḥ

2. ᶜĀlem-i nāsıñ gözüyle ḳıl temāşā ādeme
   Gāhı ṣahbāᵓ yoḳsa nāḳıṣ gāhı kem ercdür ḳadeḥ

3. Ger meᶜārif ehline ṣorṣan faṣl-ı ᶜaşḳıdan
   Gāhı rūyet nāᵓil-i ᶜaşḳ gāhı bir evcdir ḳadeḥ

4. Sen saña gel olma maḥṣūnī vefā-i dehr için
   ᶜĀrī ḳıl senden seni sen sende ondicdir ḳadeḥ

5. Bu Revāī mest-i lāyaʿḳıl ederse cām-ı ʿaşḳ
   Söyle ey dil nūş-ı cām etdigde nūş güçdür ḳadeḥ

68b

431

Gazel

(mefʿūlü/mefāʿīlü/mefāʿīlü/feʿūlün)

1. Destūr Ḳalender<ī>
   Dil ile heves ʿaşḳ ile sen ṣāfice ıṣlāḥ
   Ol yār ile bir gece degil her gece ıṣlāḥ

2. Ġayret edegör ʿaşḳı bulam der iseñ ey dil
   ʿĀşḳ ḥāli degil ḥāliñ olur yā nice ıṣlāḥ

3. Ol ḥikmet-i Ḥaḳ maḫzen-i ʿaşḳ içre nümādır
   Kim ḳılsa heves mesnedi anıñ yüce ıṣlāḥ

4. İlḥām erişip ḳalbine ol yār-i Ḫüdā'dan
   Taḥṣīl-i hüner tekmīl eder her hece ıṣlāḥ

5. Vaḥdet iline kim ki sefer etse Revāī
   Söyler ne güzel vaḥdet-i ʿaşḳ ey ḫˇāce ıṣlāḥ

432

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Eṣ-ṣalātü ve's-selāmü her ṣabāḥ illā mübāḥ
   Ẕikr ü fikri dāʾimā Ḥaḳ ol felāḥ illā mübāḥ

2. Efḍāli cümle mışrāᶜlar Kaᶜbe-i ḥaccü’l-ḥarām
   Müᵓmīnān eyler āvāf zemzem ḳadeḥ illā mübāḥ

3. Bāġ-ı cennet ᶜırmaġı kevşer şarābı femleri
   Ḫūb lisānīdir ᶜArābī ışṭılāḥ illā mübāḥ

4. Beyt-i maᶜmūr gökdedir ammā yer ᶜaynı yerdedir
   Āşikārdır ḥacerü’l-esved īżāḥ illā mübāḥ

5. Ḥaḳ teᶜālā emr eder “Ve’t-tīni ve’z-zeytūni”[204] der
   Yaḫşı fehm eyle göñül elma tuffāḥ illā mübāḥ

6. İns ü cinlī cümle maḫlūḳa nebī ḳıldı Ḫüdā
   Der Revāī iki mīm ḥā dālda ṣaḥḥ illā mübāḥ

433

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Reft eder müşkülleri elbetde istinsāḫ Fettāḥ
   Ḫūb nihāller feyż alır eşcār-ı bār-ı şāḫ Fettāḥ

2. Zīn olur cümle nebātāt-ı müzeyyen dāġ u bāġ
   Açılır güllerde pusuḫ rūḥ ḳanā-yı māḫ Fettāḥ

3. Ẕikr-i tevḥīd eyleyen leyl ü nehār buldu necāt
   Nist-i ġaflet pür şuᶜāᶜ ol çārsū-i kāḫ Fettāḥ

4. Buldu eyyām rāsta Mecnūn u Leylā’dan kināye

[204] “İncire ve zeytine yemin olsun.” Tin, 95/1.

Yārı aġyārı seçildi geldi ḳaddāḥ zāḫ Fettāḥ

5. Ḥikmet-i bār-ı ezeldir cümle eşyāda ḳadīm
Raḥmetile yārlıġarsa neylesiñ bir zāḫ Fettāḥ

6. Der Revāī böyle ḳorṣāntı terettüm eyleme
Tevbe ḳıl etdiñ cenāḥ çoḳ vaḳtidir efrāḫ Fettāḥ

69a

434

Gazel

(mefʿūlü/mefāʿīlü/mefāʿīlü/feʿūlün)

1. Destūr Ḳalender<ī>
Bir ehl-i diliñ maḳṣūd-ı maʿbūd ola ṣāliḥ
Ol faḫr-i cihān ümmeti maḳṣūd ola ṣāliḥ

2. Nāʿil olur ol dünyā u ʿuḳbāda murāda
Her ḥālde ḫayr işleri mevcūd ola ṣāliḥ

3. Ẕikr eylese kim şām u seher Bāriḫüdā'yı
Aḫlāḳı güzel ḥamdīde mażbūṭ ola ṣāliḥ

4. Ol kān-ı kerem luṭf-ı ḳadīm rūz-i cezāda
Erḥām ḳılıcı Aḥmed-i Maḥmūd ola ṣāliḥ

5. İrşād olacaḳ derd ile miḥnetde Revāī
Fī-tārīḫ ẕi'l-ḳaʿdede der bu da ola ṣāliḥ

435

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. ᶜİlm ü ᶜirfānı bilen nevsāle istilz̲āz̲ feraḥ
   Fārisī̱ ᶜilm-i ᶜArapça oḳuyan dilşād[205] feraḥ

2. Her meᶜārif ᶜilm-i ḥikmet maġz-ı Ḳurᵓān ile bil
   Gāhı eşyāda belli mī̱zān olur endāz[206] feraḥ

3. Puḫte olmaz bir taḳım lāf ü güzāfı ḳalḳale
   Dī̱n ü ī̱mānı dürüst İslām büved işḳāz̲ feraḥ

4. Ehl-i diller ṣūret-i pinhānı sifliyyādadır
   Kibriyā mūz̲ī̱ hünerdār çün ᶜaceb ḫuz̲ḥāz̲ feraḥ

5. Der Revāī̱ ḳadr-i zer zerger şinā ḳamber ᶜalī̱
   Der ṣarrāf içre çi ḳıymet dürr olur aḥvāz̲ feraḥ

436

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. ᶜĀşıḳa ᶜaşḳ-ı Ḫüdā'dır muᶜteberdir vāṣılaḥ
   Ol ki üstād-ı hidāyet min pederdir vāṣılaḥ

2. Kim ḥaḳī̱ḳat āşikārdır ẓāhir ü bāṭın aña
   ᶜİlm ü ᶜirfānı nemāᵓ şī̱r-i şekerdir vāṣılaḥ

[205] Bu kelimedeki "د" harfi, şair tarafından "ذ" harfi ile değiştirilmiştir. Kafiyeye uydurmak için yapılan bilinçli bir tahrip olduğu açıktır. Mananın tahrip edilmemesi adına burada doğru yazım verilmiştir.
[206] Bu kelimedeki "ز" harfi, şair tarafından "ذ" harfi ile değiştirilmiştir. Kafiyeye uydurmak için yapılan bilinçli bir tahrip olduğu açıktır. Mananın tahrip edilmemesi adına burada doğru yazım verilmiştir.

3. Farḳ-ı farḳu'llāh olur ʿālemde ol kes şüphesiz
   Taḥṣīl-i ʿilm-i ledün ḥāliṣ hünerdir vāṣılaḥ

4. Bes bu erkān-ı dirāyet çārsū āgāh olur
   Hem daḫı ol ḳuvvet-i pīr-i pederdir vāṣılaḥ

5. Der Revāī çün ezel kim ilḫi ṭāhir aṣlı pāk
   İḫtiyār-ı pürkemāl maʿnāda erdir vāṣılaḥ

69b

437

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Destūr
   Devlet-i ʿaşḳ başıma mişvāẕ-ı ʿazīz sādelevḥ
   Sāyesinde çoḳ ʿilm aḫẕ eyleriz biz sādelevḥ

2. Kilk-i ḳudret ḳalbde yazmış ḥükm-ü Ḳurʾān ḥarfbeḥarf
   Eyleriz bihvān ḳırāʾat tertemīz yüz sādelevḥ

3. Kim bāzār-ı ʿaşḳıda ʿaḳl-ı meʿāş dīvāneyiz
   Varlığı dosta verip olduḳda müflis[207] sādelevḥ

4. Bu cihāna Ḥaḳ'dan özge kimse ṣāḥib olmadı
   İyce farḳ et kim ḳalır dil daḫı bizsiz sādelevḥ

5. ʿĀşıḳ-ı bīçāreñi rūz-i cezāda yā resūl

[207] Bu kelimedeki "س" harfi, şair tarafından "ز" harfi ile değiştirilmiştir. Kafiyeye uydurmak için yapılan bilinçli bir tahrip olduğu açıktır. Mananın tahrip edilmemesi adına burada doğru yazım verilmiştir.

Der Revāī ḳıl şefāʿat bize henūz sādelevḥ

438

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Ḥażret-i Nūḥ bir bināʾyı düzdü el-des bil eṣaḥḥ
   Ṣu ṭūfānı olıcaḳ verdi ḫaber bes bil eṣaḥḥ

2. Ḥażret-i Nūḥ'uñ daḫı üç dāne oġlu var idi
   Biri Ḥām'dır biri Sām'dır biri Yāfes bil eṣaḥḥ

3. Bunlarıñ mefhūmunu yevm-i sefel taʿbīr olur
   Farż u sünnet ẓāhir oldu ġusl u ābdest bil eṣaḥḥ

4. ʿĀşıḳ iseñ kimseye bed rūy ile ḳılma naẓar
   ʿİnd-i Mevlā'da berāber fīl meges pes bil eṣaḥḥ

5. Ādem iseñ aṣlıñı bil özüñü añla ʿayān
   Ey Revāī deme sen ben ġayrı kes ses bil eṣaḥḥ

439

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Bir cemāl Ṣalīḥ nebī eyler ricāʾ daşdan birūḥ
   Ḥaḳ ḳabūl etdi ricāʾsın ibtidā başdan birūḥ

2. Gördüler ki ol ḳavm Ḥaḳḳ'a murādları sehī
   Anlara taʿrīf eden kim cinsi āteşden birūḥ

3. Ḥaḳḳ'a ᶜāṣī oldu Firᶜavun ᶜaleyhi'l-laᶜīn kim
   Niçe biñ cān etdi bīdād bir fenā leşden birūḥ

4. Söyledi ben ḥāṣıl etdim yine helāḳ eylerim
   Lāsebeb illā sebebdir ıssı güneşden birūḥ

5. Der Revāī cümle ḫalḳıñ ḥāṣılı Bāriḫüdā
   Ṣandılar ᶜaşdan ᶜaġaçdan ve ᶜalāᵓ başdan birūḥ

440

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Gözyaşı telḫī süḫan pes ṭom baṣal pīvāṣ eṣaḥ
   Sirke rūy-i bed ---- ---- ---- eṣaḥ[208]

2. Yaḫşı söz sükker zebān asl-ı muḥabbet dādıdır
   Reft eder her keşreti müşkülleri iḫlāṣ eṣaḥ

3. Kūşe-i miḥnetde ey dil kim ᶜaceb buldu ḥayāt
   Olmadı raḥmetden ᶜāşıḳlar daḫı ḥalāṣ eṣaḥ

70a

4. Vaḥdet-i keşretde celb etmek için ᶜāşıḳları
   Menzil-i yoḳluḳda olurlar daḫı ḥassās[209] eṣaḥ

5. Añlamış bezm-i ezelden ol muḥabbet leẕẕetin

[208] 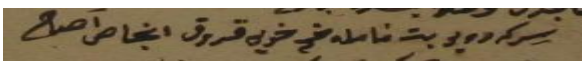

[209] Bu kelimedeki "س" harfi, şair tarafından "ص" harfi ile değiştirilmiştir. Kafiyeye uydurmak için yapılan bilinçli bir tahrip olduğu açıktır. Mananın tahrip edilmemesi adına burada doğru yazım verilmiştir.

Zehr ise andan olur ol nūş eder bir ṭāṣ eṣaḥ

6. Der Revāī cānımız baġlı sütūn-ı ʿaşḳıda
   Kim bilir bāʿiṯ nedir ḳıldıġımız ol yāṣ eṣaḥ

441

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Aḫīr vezin
   Göñül aç cān gözüñü gör hemi lā yerżi īżāḥ
   Saña ġayret ulaşır ʿarş u semā baʿżı īżāḥ

2. Bilesiñ rāh-ı ḥaḳīḳat daḫı çārsūyu ʿayān
   Erişip ḫıżr-ı ḥayāt hem saña libaʿżı īżāḥ

3. Oḳuyup ʿilm-i ledün manṭıḳı māhir olasıñ
   Rāżıyyen marżıyyen ve min ʿarażı īżāḥ

4. Ve daḫı tisʿa ʿaṭā kevkeb ile şems ḳamer
   Ve ʿanāṣır çār eczāʾ ile fi'l-arżı īżāḥ

5. Der Revāī diyelim tevbeler ʿiṣyānımıza
   Olalım şüste ḫulūṣile irāmāżı īżāḥ

442

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Şādkām-ı ʿaşḳ için dünyāyı men neşāṭ mübāḥ
   Dādgerden kim Ḫüdā aʿdeli elest iḳsāṭ mübāḥ

2. Kim ᶜaṭā şems ü ḳamer añla kevākib āşikār
   Ḥā sekizdir ṭā ṭoḳuẓdur geldi rast ḫaṭ mübāḥ

3. Erbaᶜa-i eczāᵓ ᶜanāṣır māder-i Ḥavvā sebeb
   Rāh-ı hencār çün hidāyet saᶜyı eder ṣırāṭ mübāḥ

4. Ḳahr u luṭf ḫayr u şerri emr-i nehyi añla dil
   Remz-i ᶜirfānı sūfār fehm etsem ḫiyāṭ mübāḥ

5. Der Revāī iftāḥü'l-ᶜaynıñ yolu ṣāliḥde ol
   Eldedir dünyā seni ᶜāḳil dirāyet ᶜaṭ mübāḥ

443

Müfred

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Eyligiñ eyle baña aç ḳapıyı ey açıcı
   İftāḥü'l-bāb yā kirāmıñ eyle ᶜalī yā Fettāḥ

444

Gazel

(mefāᶜīlün/mefāᶜīlün/mefāᶜīlün/mefāᶜīlün)

1. Semāᶜī
   Bizi Ḥaḳ istiḳāẓ eyle olalım ᶜamel-i ṣāliḥ
   Bu ġafletden īḳāẓ eyle olalım ᶜamel-i ṣāliḥ

2. Naẓar et benligim dāġına yansın oṭlara miṣlī
   Anı tebiş nüvāẓ eyle olalım ᶜamel-i ṣāliḥ

3. Cehennem oḍuna yaḳma ḳoyup ṭamuya luṭf eyle
   Bizi andan liḥāẓ eyle olalım ᶜamel-i ṣāliḥ

4. Saña lāyıḳ ḫayırlı ----[210] olmadıḳ bunda
   Gerek taᶜcīl nükāẓ eyle olalım ᶜamel-i ṣāliḥ

5. Revāī derbeder rūyu siyāh etme ḥużuruñda
   Resūl illā elfāẓ eyle olalım ᶜamel-i ṣāliḥ

445

Müfred

(mefāᶜīlün/mefāᶜīlün/mefāᶜīlün/mefāᶜīlün)

1. Seniñ ḳapından özge hiç varacaḳ ḳapı yoḳ açıḳ
   Ḥabībiñ ᶜaşḳına yā Rab bizi ḳıl feyżyāb iftāḥ

70b

446

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Destūr
   Açılır tevḥid ile ol şehr-i dil ḳıṭᶜa fütūḥ
   Reft olur ᶜind ü ḫākin müşkülleri menbaᶜ fütūḥ

2. Luṭfu iḥsānı füzūn eyler Ḫüdā-yı dād-ı ger
   Bilmiş ol dānistimi bes inḫidāᶜ evżāᶜ fütūḥ

210 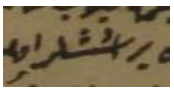

3. Zīn olur bāġ-ı cinān miṣlī bu dil ḳaṣrı hele
   Defter-i saᶜīd olur şaḳī ise rāfiᶜ fütūḥ

4. Berḳ-i veş nūr-ı ilahī ḳalbine şuᶜle verir
   Ol ṣırāṭü'l-müsṭaḳīm eyler ġıyāṣ metāᶜ fütūḥ

5. Eṣ-ṣalātü ve's-selām eyler o bāb-ı cennete
   İftaḥ illā bevvāb-ı bihişt eyler istimāᶜ fütūḥ

6. Der Revāī emr-i nehyi sırların bilmiş ola
   Nefse ruḫṣat vermeye ḳılmış olur ḳalᶜ fütūḥ

447

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Ḥikmeti vardır ki mektūb üzre olmaġı bedūḥ
   Hem müṭāhīr şīr-i taṭhīr leẕẕet-i dāġı bedūḥ

2. Yād eder ervāḥ-ı ṣāliḥler bedūḥ ism-i ḳarīb
   Eşcār-ı bāġ-ı iremde ḫaṭṭ-ı būġ-ı bedūḥ

3. Ḥażret-i Ādem getirdi dehre birḳaç bergüẕār
   Ḫātem-i kendüm ve āṣā tīni yapraġı bedūḥ

4. Şehr-i ᶜilmiñ bābıdır vech-i ᶜAlī ḥaydar girdār
   Çāryārdır ve's-selām her yerde yüz aġı bedūḥ

5. Bāb-ı bihişt miftāḥ-ı māen Ḫüdā'nıñ ismidir
   Uş şehādetdir kelime cennet-i bāġı bedūḥ

6. Der Revāī açılır güllerde bülbül şād olur
   Farḳ eder esrār-ı ʿaşḳ verdi çün ṣāġı bedūḥ

448

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Enderūn bu muʿanniddir āşnā olur esnāf bu ṣaḥḥ
   Aḥsen-i taḳvīmde illādan ẓuhūr evṣāf bu ṣaḥḥ

2. "Künt-ü kenz"[211]iñ sırrını ādemde ḳılmış Ḥaḳ ʿayān
   Farḳı farḳ etdi kemākān çārsū eṭrāf bu ṣaḥḥ

3. Ol zemāndan "yaḥmilū"[212] ḥaḳ oldu insān u beşer
   Cümle eşyā efḍāli kim lāmelif o kāf bu ṣaḥḥ

4. Ṣūret-i insān ʿalī evc dendi müʾmin ḳalbine
   Oldu miʿrāc-ı nebī Ḥaḳ beyt-i dil āvāf bu ṣaḥḥ

5. Kendini iẓhār murād etdi ṣıfāt-ı ādeme
   Eyledi insān-ı kāmilden ẓuhūr elṭāf bu ṣaḥḥ

6. Der Revāī "raḥmeten li'l-ʿālemin"[213] oldu ḥabīb
   Bir güzīde faḫr-i ʿālem Muṣṭafā eşrāf bu ṣaḥḥ

71a

449

Gazel

[211] "Ben (gizli) bir hazineydim." Yılmaz, **Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı** Sözler, s.98
[212] "… taşıyacaktır/yüklenecektir…" Taha, 20/100; Hakka, 69/17.
[213] "… alemlere rahmet için …" Enbiya, 21/107.

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Destūr
   Rāh-ı Ḥaḳ'da ᶜārif-i ᶜuşşāḳ olan buldu felāḥ
   Ẕikr ü fikri dāʾimā el-Ḥaḳ olan buldu felāḥ

2. Yolu erkānı meşāyıḫda temiz puḫte olan
   Çārsūyu fehm eder muṭlāḳ olan buldu felāḥ

3. Bestenefs eyler o kes ᶜālemde sulṭānlıḳ odur
   Nefs-i emmāre ile ıraḳ olan buldu felāḥ

4. Ehl-i ᶜilmiñ nuṣḫunu özüñde bil muṣḥaf gibi
   Maẓhar-ı ᶜilm-i ledün müştāḳ olan buldu felāḥ

5. "Ḳāf ve'l-ḳurʾāni'l-mecīd"[214] olduġunu farḳ eyle dil
   Dāniyān ᶜilminde ḳāf yüz aḳ olan buldu felāḥ

6. Kimde aḫlāḳ-ı ḫamīde erdi vuṣlat ᶜıydına
   Der Revāī ᶜāriyet aḫlāḳ olan buldu felāḥ

450

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Şāh-ı merdān-ı ᶜAlī'dir uş bu cengi ışṭılāḥ
   Aldı erler iftiḫār zerrīn çelengi ışṭılāḥ

2. Ḫātim-i şāh-ı nübüvvet ṭıf-ı gerdān-ı ᶜAlī
   Eyledi ṭāhir cihānı ḳıldı bāng-ı ışṭılāḥ

[214] "Kaf. Mecid Kur'an'a yemin olsun." Kaf, 50/1.

3. Çün ḥavālāt şāhı kim illā şehīd-i Kerbelā
   Başına eyler ʿadūnuñ dehr-i teng-i ıṣṭılāḥ

4. Ḫışma geldi ḳapısın çekdi ḳopardı Ḫayber'iñ
   Oldu iʿlān ḳalʿa-i Ḫayber ireng-i ıṣṭılāḥ

5. Şīr-i Yezdān bir taş aṭmış belki biñ baṭman gelir
   Ḫarpūd'uñ üzerinden aṭṭı seng-i ıṣṭılāḥ

6. Bir ḥacer gösterdiler dest-i ʿAlī belli yedi
   Ol ḥacerdir şehr-i Ḫarpūd'da miḥeng-i ıṣṭılāḥ

7. Der Revāī ʿAlī aṣlanım buyurmuş ol Ḫüdā
   Var anıñ tek nice yüz biñ şer peleng-i ıṣṭılāḥ

451

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Lāl-i luṭfuñ bahrine ermiş göñül buldu felāḥ
   Şād olur tā ḫaşre dek olmaz melil buldu felāḥ

2. Aldanır mı bu fenā gülzārına erbāb-ı dīn
   Ġayrı yüz dönmüş aña olmaz meyil buldu felāḥ

3. Kenz-i Ḥaḳḳ'ıñ ḫaznedārı öyle kes ṣādıḳ emīn
   Māsivāya meyl olup olmaz zelīl buldu felāḥ

4. Añladıñ mı emr-i nehyiñ sırların ey cān-ı men
   Anları kim eyler idrāk-ı delīl buldu felāḥ

5. Ḳaṣr-ı dilden şirk-i dehri pāk eder ism-i Ḫüdā
   Dāʾimā ẕikr eyleyip ism-i Ḫalīl buldu felāḥ

6. Der Revāḥ nāmarażlık rāhıdır ʿaşḳ-ı Ḫüdā
   Bunda yol yoḳ ey āḫī illā Celīl buldu felāḥ

71b

452

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Destūr
   Min isim gününü ādem es-sebāḥ ḫayrü's-sebāḥ
   Ṣāḥib-i ḫayrāt-ı ḫātem es-sebāḥ ḫayrü's-sebāḥ

2. Levḥe emr etdi Ḫüdā kim ol ḥabībiñ ismini
   Yaz dedi yazı ḳalem hem es-sebāḥ ḫayrü's-sebāḥ

3. Es-sebāḥ ḫayrü's-sebāḥ ḫayrü'l-mesāʾ ḫayrü'l-ḳażāʾ
   Eyle ẕikri ism-i ʿaẓīm es-sebāḥ ḫayrü's-sebāḥ

4. Min lisān-ı ẕākirin eşref seʿaya muteḳin
   Leyleti'l-miʿrāc demādem es-sebāḥ ḫayrü's-sebāḥ

5. Ḳıl niyāz-ı leyleti'l-ḳadir ṣenāʾlar müstecāb
   Eyleye maḳbūl-i ikrām es-sebāḥ ḫayrü's-sebāḥ

6. Yā ilāhī ḳıl kerem sebü'l-mesānī ḥaḳ için
   Kaʿbe-i beytü'l-ḥarām dem es-sebāḥ ḫayrü's-sebāḥ

7. Bu Revāī yüz ṭutup dergāhıña eyler ricāʾ
   Ḥamdu’lilāh ẕātım İslām es-sebāḥ ḫayrü’s-sebāḥ

453

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Sevdigim hīç yoḳ mudur bu derde dermānıñ eṣaḥḥ
   Baġrımı ḫūn eyledi ol tīr-i müjgānıñ eṣaḥḥ

2. Ḫoş gelir mi sevdigim şūḫ aġlasam leyl ü nehār
   ʿĀlemi ḫayrān edeñ var mıdır ʿirfānıñ eṣaḥḥ

3. Biz muḥabbetden ferāmūş ne demekdir olayım
   Bülbül-i lāl eyler iken ṭūṭī lisānıñ eṣaḥḥ

4. Men seni cān u derūndan sevmişem cānım gibi
   Olmadı gitdi müyesser luṭf u iḥsānıñ eṣaḥḥ

5. Bu Revāī ʿaşḳ u sevdāñ eylemiş mecnūn seniñ
   Yoḳ mudur gögsünde hīç bir zerre īmānıñ eṣaḥḥ

454

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Terk-i dünyā eyle ey dil enbedu etme cunāḥ
   Çün bilirsiñ emr-i nehyi āmirü etme cunāḥ

2. Bu fenā gülzārına aldanmadı erbāb-ı dīn

Geç kucāve maḥfe gerdūne yürü etme cunāḥ

3. Şöyle terk et ḳalmasıñ sende ümīd-i māsivā
ʿĀḳibet miḥnetdir anıñ ṣanusu etme cunāḥ

4. Ṭālib-i dünyā kelāşe söylenir fehm etmediñ
Tevbekār ol sen daḫı şimdengerü etme cunāḥ

5. Serfikir ol çāryārıñ ismini ẕikr et hemān
Ol ʿibād-ı müslimīnden gel yā hū etme cunāḥ

6. Yıḳma dil beyt-i naẓargāhı Ḫüdā'dır yıḳma ḥā
Der Revāī in süḫan diñle eyü etme cunāḥ

72a

455

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Destūr
Cānıñı cānāna ṭapşır āh ile eyle ṣāḥḥ
Miftāḥü's-semāda ismi'llāh ile eyle ṣāḥḥ

2. Cān verip dīdār-ı Ḥaḳḳ'a yan hemān pervāneveş
ʿĀşıḳı ol ḥasbetu'llāh ile eyle ṣāḥḥ

3. Kerremu'llāhi ʿalā vechi buyurmuşdur aña
Özüñü hem sözüñü ol şāh ile eyle ṣāḥḥ

4. Ol Ḥasan ile Ḥüseyn'iñ Kerbelā'nıñ ʿaşḳına

Yaṣ u mātem dün u gün āh vāh ile eyle ṣāḥḥ

5. Ol resūlüñ ümmetisiñ ol ʿibād-ı ṣāliḥin
   Menzil-i yoḳluḳ saña ḫūbcāh ile eyle ṣāḥḥ

6. Ey Revāī serfikir taʿẓīmde ol incitme dil
   Olma ḫūybed dāʾim eyvaʾllāh ile eyle ṣāḥḥ

456

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Ḥaḳ şerīʿat ḳapısında ḳılmış İslām'ı mübāḥ
   Ẕāt-ı muṭlaḳ faḫr-i ʿālem bildi selāmı mübāḥ

2. Ẓāhir u bāṭın rivāyet eyledi ḫūb dād-ı ger
   Dehr-i dūn içre aḥlā yār-ı kelāmı mübāḥ

3. Eylediñ bezm-i ezel iḳrārımız olduḳ muṭīʿ
   Oldu rūşen ḳalbimiz mirʾāti ilāmı mübāḥ

4. İsm-i pāki ẕikr edip buldu ḫulūṣ ḳalbile
   Buldu feyż-i emniyet ḫūş oldu izlāmı mübāḥ

5. Çeşm-i ḳalb ile müşāhede eyleyip dīdār-ı Ḥaḳ
   Ḫoş neẓāret ḳıldı anlar her bir aḳlāmı mübāḥ

6. Der Revāī öyle sulṭān-ı keremler kānınıñ
   Olmuşuz rūz-i ezelden ʿabd u ḳulāmı mübāḥ

457

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Nūş eden bezm-i ezelden cām-ı mül mey bir ḳadeḥ
   Söyleşir bülbül gibi gülbūy iş būy bir ḳadeḥ

2. Kāh mecāzī kāh ḥaḳīḳī ᶜāşḳ olur nūş eyleyen
   Ḫākī rengin gūyā zerrīn fıḍḍa-ı dey bir ḳadeḥ

3. Fayda gördü ṭürḳü beste çārsūya ḳıldıḳ naẓār
   Olmadı kūtāh bin ᶜaḳl-ı dirāz ḫūy bir ḳadeḥ

4. Ṣanma aṣlı yoḳ durur kim tene dārı in süḫan
   Yaᶜnī bu üslūb üzre oldu öz ney bir ḳadeḥ

5. Ehl-i tevḥīdiñ meger destinde ḳırḳlar cāmdār
   İste anlardan ricāʾ et etme şūriy bir ḳadeḥ

6. Der Revāī kibri ᶜunvān eyleyendir serkerān
   Hem iyi gün dostu bār-ı nevbahār hey bir ḳadeḥ

458

Matlaᶜ

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Ḥā ḫayālimde benim ᶜaşḳıñ seniñ ey ḫūb dīdār
   Ḥāli ḥālim bende yazdım hā elif yāya ḳadar

459

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Destūr

   Baġrımı ḳıldı ṣaḥrāda bıraḳtı nīdā sūrāḫ

   Ol zemāndan göz göz oldu cān u dil ḥālā sūrāḫ

2. Ol ṣadādan cānıma düşdü bir āteş parçası

   Gülʿiẕārında öterken bülbül-i şeydā sūrāḫ

3. ʿAşḳ-ı Şīrīn ṣaldı Ferḥād'ı o dāġlar başına

   Dāġ u daşı ʿaşḳ ile ḳıldı sūrāḫ ammā sūrāḫ

4. Ehl-i ḥāl ʿāşıḳları ṭaʿn etmesiñ nā ehl-i dil

   Bir bir iki iki delik ḳanġı şāh ola sūrāḫ

5. Niçe ṣaḥrālar dolandı Melīḥ maʿdenler için

   Farḳ eder ehl-i kemāl ʿārif olan āşnā sūrāḫ

6. Bu Revāī derd-i mendi eyledi dīvān-ı ʿaşḳ

   Bir ʿayn dört ṣad bulunmaz olsa biñ ṣaḥrā sūrāḫ

460

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. İbtidā bāb-ı muḥabbet bā imiş ġıdā-ı rūḥ

   Cūş eden rūḥ-ı iżāfī ḥā imiş ġıdā-ı rūḥ

2. Bir iki müşkül kūşād eylerse ol teʾsīr nüfāḫ

   Ḫoş tekellüm ʿale'l-mül esmā imiş ġıdā-ı rūḥ

3. Remzini bāġbānveş ehl-i mecāzī gāh ḥaḳīḳ
   Çün nebātātıñ ḥayātı māʾ imiş ġıdā-ı rūḥ

4. Ol ciger ber yanına dermān olur ʿaşḳ-ı Ḫüdā
   Kim ḥakāʾiḳ niyeti sevdā imiş ġıdā-ı rūḥ

5. Der Revāī bāde gül mānend-i sāḳī ḫoşkār
   Her ki taḳvā ehlidir taḳvā imiş ġıdā-ı rūḥ

461

Matlaᶜ

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Geç göñül gaflet hicābın aç gözüñ dünyāya baḳ
   Cān beden mülkünde ḥāżır ḳurulmuş yāyāya baḳ

462

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Burc-ı ʿaḳrebden rivāyet ḳıldı kitāb-ı merīḫ
   Dindi yekşembe sekiz günlerde ḥesāb-ı merīḫ

2. Burc-ı serṭāndan ḳamer verdi beşāret māhtāb
   Penc-i şembede eseddir şems ü şitāb-ı merīḫ

3. Bermurād oldu bu dil kim müşkülāt-ı āşikār
   Baᶜdehū aḫz etdi ʿārif buldu bevvāb-ı merīḫ

4. Bāġ-ı dehriñ güllerin seyrān edip ol perdeden

Berḳ-i elṭāf tek göñül kim geçdi hicāb-ı merīḫ

5. Der Revāī iy-nümā ʿilm-i nücūmdan yādigār
İḳtiżā eyler gerekse belki īcāb-ı merīḫ

73a

463

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Destūr
Ey göñül ḫodbīn olan ḫor ṣūrete derler ki māḫ
Aṣlı yoḳ yere <l>üzūmsuz ṣoḥbete derler ki māḫ

2. Kimse almaz ḳalpazan aḳçe gibi bekler kese
Ḫāricī millet gibi ol nekbete derler ki māḫ

3. Ḫalḳa maġrūr hem ġurūrluḳ eyleyen insāna baḳ
Kendi kendini begenmiş heyyete derler ki māḫ

4. Ṣaçma lāf kendir keten düzmüş maʿārif ehline
Hīç vuḳūʿu olmayan bir ʿādete derler ki māḫ

5. ʿAḳl-ı endāze Revāī fikriñi eyle mīzān
Bu ḥuṣūṣda terk-i īmān millete derler ki māḫ

464

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Ḥażret-i Yaʿḳūb’a evlād mı bāʿiṯ on iki şāḫ
   Ṣāḥib-i ehl-i ṭarīḳat çün īrāṯ on iki şāḫ

2. Kevkeb ü şems ü ḳamer burc-ı semālar lengeri
   Fehm olundu āşikāra dū ṯelāṯ on iki şāḫ

3. Farḳ eder ehl-i süḫan ḥarf ü niḳāṭı ʿaḳībin
   Ḳırḳ sekiz hafta degil mi yıl velāṯ on iki şāḫ

4. Ḥażret-i Yūsuf niẓāmından muḳaddem var ise
   Bir sāʿat altmış daḳīḳa bes ināṯ on iki şāḫ

5. On iki imām ve hem on dört daḫı maḳsūm-ı pāk
   Hem nemāzıñ farẓları olmaḳ bāʿiṯ on iki şāḫ

6. On iki şehriñ Revāī ḳırḳ sekiz ḳapısı var
   Dur da ṭarḥ eyle bilirsiñ hem ināṯ on iki şāḫ

465

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Ey şehā ʿaşḳıñla elbis añlına birḳaçı zırh
   Kimine Çīn ile Māçīn’den şīrīn iḫrācı zırh

2. Çün nemā-yı sāye-i ẕīşānıña ʿālem ḫıyār
   Baġladı ġayret ḳılıncını giyindi tāc-ı zırh

3. Ehl-i diller cemʿine irsāl-i ʿaşḳ-ı ẕāmı çün

Kim ezel “ḳālū belā”[215]sından beled muḥtāc-ı zırh

4. Pürvefā-i ḥażretiñ eyler dūᶜālem baḥr-i mend
   Belki esbāb-ı sīvā eyler tefir envāc-ı zırh

5. Bu Revāī ᶜāşıḳa her demde vaṣfıñ leẕẕeti
   Yek durur fi’l-cümleden iḳbāli istirrāc-ı zırh

466

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. ᶜİlm ü ᶜirfān et dilā bir ḫˇāceden taṣtiḥ ferāḫ
   Açılıp dil mülkü hem rūşen ola iftāḥ ferāḫ

2. ᶜĀḳil iseñ gel beri baḳma bu dünyā naḳşına
   Çün bilirsiñ serde ᶜaḳıl ᶜāleme miftaḥ ferāḫ

3. Nefse uyma aldadır bir gün seni ol ehl-i nār
   Aldanırsıñ ᶜaḳibet sen olamañ ıṣlāḥ ferāḫ

4. Var yürü bir mürşidiñ dāmānına muḥkem yapış
   Ẕātıñı fehm eyleyip tā olasıñ ervāḥ ferāḫ

73b

5. Bunda aᶜmā olma kim anda daḫı aᶜmā olañ
   Bu sözüñ ḥaḳḳında et var bileñ eṣāḥḥ ferāḫ

6. Bu Revāī derdmend bīçāreden bu pendi al

[215] “Evet dediler.” A’raf, 7/172.

Dāʾimā sen şād u ḫandān olasıñ efrāḫ ferāḫ

467

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Derdine dermān için dil bir meşāyıḫ buldu şūḫ
   Eyledi geşt ü güzār dünyāyı bir şeyḫ buldu şūḫ

2. Ḫālişān ʿirfān imiş andan icāzet eyledi
   Oḳuyup ʿilm-i ledün dersin tevārīḫ buldu şūḫ

3. Ḥālini dildārına bir vechile ʿarż eyleyip
   Ḥamdü lillāh pür ḳalem eyyām-ı tārīḫ buldu şūḫ

4. Āsitān-ı ʿaşḳa ser indi ḳamudan çekdi el
   Erdi vuṣlat ʿıydına encāmı pāsīḫ buldu şūḫ

5. Ey Revāī ḳūy-i gerdsin nefs ile ġarrāʾlıġı
   Andelīb-i bülbülān güllerde bārīḫ buldu şūḫ

468

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Ḥüsn-i ḫaṭṭıñ farḳ eden nāʾil-i murād oldu şeḫ
   Her ʿilimde māhir ü ṭāhir olup şād oldu şeḫ

2. Gül yüzüñden feyżā buldu kemāl-i cāvidān
   Geldi eyyām-ı bahār dil şehri ābād oldu şeḫ

3. Dāʾimā ḥamd ü s̲enāʾ şākir ḳılar Ḥaḳḳ'a sebeb
   Şān u şöhret buldu hem dillerde ḫūb yād oldu şeḫ

4. Sırr-ı tenzīl-i ilāhī anda naḳş olmuş ḳadīm
   Kim anı fehm eyledi elbetde irşād oldu şeḫ

5. Ḫūb cemāliñ rehnümā oldu Revāī ʿāşıḳa
   Oḳuyup ʿilm-i ledün esrārın üstād oldu şeḫ

469

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Devr-i gerden ey göñül işḳāz̲ eder devrān-ı çarḫ
   Pūyegerd reftār ile aḫvāz̲ eder devrān-ı çarḫ

2. Berhevādır raḳṣ eder em s̲āl-i insānda göñül
   Gahı dem maġrūr ede<r> gāh şād[216] eder devrān-ı çarḫ

3. Ṣu gibi tīre olur gāh durulur mirʾāt gibi
   Gör niçe hikmetleri şaḫaz̲ eder devrān-ı çarḫ

4. Ẓulmet-i şeb z̲eyline aşmış bizim tālihleri
   Miḥnet-i āvīz ile infāz̲ eder devrān-ı çarḫ

5. Der Revāī tīre dil ḥāli tūżānī yā aḫī
   Sirkeāb rūye refīḳ meʿāz̲ eder devrān-ı çarḫ

470

[216] Bu kelimedeki "د" harfi, şair tarafından "ذ" harfi ile değiştirilmiştir. Kafiyeye uydurmak için yapılan bilinçli bir tahrip olduğu açıktır. Mananın tahrip edilmemesi adına burada doğru yazım verilmiştir.

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. İltifāt etdikce oldu yār ile baġrım sūrāḫ
   Oldu pürḫūn rūz u şeb bu zār ile baġrım sūrāḫ

2. Her kime ʿarż eylesem ḳıldı şenāʾlar derdime
   Söylemez yazıḫ sana bu kār ile baġrım sūrāḫ

3. Ḳalmışam endīşede bundan ne ḥikmet var kemāl
   Ḥāṣılı bilmem ve reʾsin ḫār ile baġrım sūrāḫ

74a

4. Düşdü bir oṭ kim yanar eyler ḫarāb dil şehrini
   Bir ferāsetle sevinmez nār ile baġrım sūrāḫ

5. Der Revāī sırrı ifşā eyledim kūteh-i bām
   Çāre yoḳ ʿālemde bedgüftār ile baġrım sūrāḫ

471

Matlaʿ

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Pūyegerden menzil almaz ḫāẕāḥāẕ reftār ile
   Mecnūn'uñ bir adı mecnūn yā benem bāzār ile

472

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Kim saña ey dil tevāżuᶜ ----[217] olma nifāḫ
   Soñda pişmānlıḳ olur hem dil ----[218] olma nifāḫ

2. “Men ᶜaref”[219] sırrın bilen ādemden eyle iḥtiyāṭ
   Öyle kes özü temiz ḥarāmī̇miz olma nifāḫ

3. Geç ana niyyet yüzünden hem kenān ol yagızbān
   Ḥaḳḳ’ı ẕikr eyler ḳamu ḳullar geñez olma nifāḫ

4. Var başıñ sen çāresin gör olma nāmerde ḳarī̇b
   Ādem ol bul ādemi sırrıñ demez olma nifāḫ

5. Der Revāī̇ Fātiḥā’nıñ sırrını ādemde bil
   Nāzil oldu her kime añla bu kez olma nifāḫ

473

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Āşikār-ı ᶜālem oldu kim ᶜaceb şāyeşte şāḫ
   Māᵓili oldu ḳamu ḫalḳ aña tā kim peste şāḫ

2. İbtidā yād oldu ismi kim Muḥammed ḫān deyü
   Dehre āmir bildiler ol ins ü cinnī̇ reste şāḫ

3. ᶜĀşıḳ-ı müştāḳ olan dī̇dāra kim ḫaste saᶜī̇d
   Ol çeker ārzū viṣāle ermege eleste şāḫ

---

217 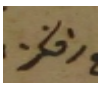

218 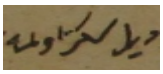

219 “Kendini bilen Rabb’ini bilir.” (Men arefe nefsehu fekad arefe rabbehu.) Yılmaz, **Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı sözler**, s.122.

4. Lāmelifdir cümle ḫarfiñ ḳaymāḳāmı şu gibi
   Ol ḥabību'llāh bu ḫalḳa şöyle bil tā reste şāḫ

5. Ey Revāī bildiler ʿilm-i ledün ʿāşıḳ olan
   Yād eder vaṣfında anıñ ṣad hezār biñ beste şāḫ

474

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Dervīşān est pirāvī ḥaydar-ı aşdan oldu şeyḫ
   Gāhısı zerrīn libā giymiş ḳumaşdan oldu şeyḫ

2. Her ʿulūmuñ var meşāyıḫı sitāde ʿāḳili
   Yā Sivas Kanġal Delikdaş yā Ulaş'dan oldu şeyḫ

3. Taḳlīd ile bir eḥād teslīm ü ṭācı daşısa
   Ḥikmet-i Yezdān'ıdır teslīmi daşdan oldu şeyḫ

4. Bu ḫarfler Fātiḥā'da yokdur anda ḫavf olur
   Nāmeşāyıḫdan olan nās niçe başdan oldu şeyḫ

5. Der Revāī ʿāriyet eyle rūzuñ bu fānīde
   Ḳoy desinler kim meşāyıḫı tırāşdan olur şeyḫ

74b

475

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Destūr

   ᶜĀriyet dil mülküdür beyt-i Ḫüdā ḫāliṣ melīḥ

   Taḫt-ı dil miᶜrācıdır ḫāṣṣa nebī maḫṣūṣ melīḥ

2. Aḥsen-i taḳvīm olan insān-ı kāmil ḳalbidir

   Belde-yi ṭayyibe şehremīn muḫliṣ melīḥ

3. Gel göñül yıḳma göñül beyt-i Ḫüdā'dır yap hemān

   Nefsiñi añla muḥaḳḳaḳ öyle bāḫuṣūṣ melīḥ

4. Sende aḫlāḳ-ı ḥamide var ise belli olur

   Özüñe yaḫşı naẓār ḳıl var ise ḫulūṣ melīḥ

5. Ey Revāī añla bu ḥāl-i vücūduñ eyle farḳ

   Ṣūret-i ādem mi yegdir yoḳsa ol ṭāvus[220] melīḥ

476

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Aḫīr Vezin

   Gelicek dehre bir ādem aña fi'l-ᶜarż ola şāḫ

   Farażā dal ü nihāl şüste iramāż ola şāḫ

2. Aña emr oldu ḳamu nās gerek ol yaḫşı yaman

   Rūḥ-ı ervāḥide raḫşiş gibi imāż ola şaḫ

3. Cemᶜ-i maᶜden gibi eczāᵓlarını tertīb edip

[220] Bu kelimedeki "س" harfi, şair tarafından "ص" harfi ile değiştirilmiştir. Kafiyeye uydurmak için yapılan bilinçli bir tahrip olduğu açıktır. Mananın tahrip edilmemesi adına burada doğru yazım verilmiştir.

Daḫı sevḳ oldu kerem ḥükmü hemān ʿarż ola şāḫ

4. Daḫı ol bay-ı gedā bir bir ʿanāṣır ki şinās
Cemʿi bād el olıcaḳ fi'l-cem-i feyyāż ola şāḫ

5. Gine çār nesne ḳalır ḫāk ile nār bād ile āb
Be Revāī dürülür ʿarş u semā ʿarż ola şaḫ

477

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Ey aḫī bāzār-ı ʿaşḳda dili neşāṭ etme zāḫ
Ẓann ile şirkde ḳalıb gümānı ifrāṭ etme zāḫ

2. Bu cihānda ʿahdiñi bozma olañ zinhār ḫˇārī
Şaşırır kendim nümālar ṣavt-ı vāṭvāṭ etme zāḫ

3. Kim mücerret serserī ḫāne berdūş ḫānefürūş
Bīsebeb ʿöẕr ü bahāne ḫuşk-i iḳsāṭ etme zāḫ

4. Pīşekārı hem kemer bestedi ḫizmet ehline
Āsitīn bermizend lāşübhe ḫayyāṭ etme zāḫ

5. Bu Revāī ʿāşıḳ-ı şināsīden ey cān-ı men
Etme ẓann pindār gümān revnaḳ-ı veşṭāṭ etme zāḫ

478

Müfred

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Şāyikān idi ucuz bārı Ḫüdā ẕikri hemān
   Cümle erbāb-ı hüner etse sezā istinsāḫ

75a

479

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Destūr
   Göz açıp bīdār şoden īḳāżı añlar meşāyıḫ
   Keṣret ü vaḥdetde mi bu kāżı añlar meşāyıḫ

2. Puḫte mi nāpuḫte mi erkān-ı mürşid var mıdır
   ʿĀrif-i mātaʿrīfi yobaẓı añlar meşāyıḫ

3. Cezbede yā rabṭda yā ʿayn u cimde farḳ eder
   Ermiş ol bādü'l-cemʿi elfāẓı añlar meşāyıḫ

4. Baʿdehū fırḳa gelip ümmü'l-Ḳurʾān'ı añlamış
   Aḥsen-i taḳvīm olan liḫāẓı añlar meşāyıḫ

5. Ey Revāī ʿaḳl ile ʿaşḳa erem derseñ gümān
   Menẓūb-ı Ḥaḳ çende şod temmāẓı añlar meşāyıḫ

480

Matlaʿ

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. ʿĀriyetdir ʿilm-i mürşid ile olsun bir daḫı
   Ṭutma izninden anıñ sen ġayrı bir iş ey aḫī

481

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Ey dilā ol ḳaṣr-ı cennet iltimāᶜ ḫūb evi ḳāḫ
   Çārsū eyler zekāᵓ yaᶜnī̱ şuᶜāᶜ ḫūb evi ḳāḫ

2. Ḥavż-ı kevs̱er ırmaġı āb-ı ḥayāt-ı cāvidān
   Ehl-i cennet nūş ederler iḳtimāᶜ ḫūb evi ḳāḫ

3. Müşk-i būyu yaḫşı ṭaᶜām leẕẕeti dünyāda yoḳ
   Ḥūrī̱ ġılmān bī̱ḥesāb ḫizmet zī̱bā[221] ḫūb evi ḳāḫ

4. Seyr olur andan cemālu'llāh ᶜālem ḫātemi
   Yādgūn etme bu pendim inḫidāᶜ ḫūb evi ḳāḫ

5. Kaᶜbe-i ᶜulyāᵓ cihānda beyt-i maᶜmūr ᶜarşdadır
   Ol maḥallerde āvāfdır inḫilāᶜ ḫūb evi ḳāḫ

6. Bu Revāī̱ ᶜāşıḳıñ maḳṣūdu yoḳ illā dī̱dār
   Uş bu maḳṣūd-ı murād-ı innibāᶜ ḫūb evi ḳāḫ

482

Gazel

(mefᶜūlü/mefāᶜī̱lü/mefāᶜī̱lü/feᶜūlün)

1. Ḳalender<ī̱>
   Bir nesne mübāḥ olduġu ol çaġı tevārī̱ḫ

[221] Bu kelimeye kafiyeye uygun olması için "ɛ" harfi eklenmiştir. Şair tarafından yapılan bilinçli bir tahrip olduğu açıktır. Manayı korumak adına, burada, kelimenin doğru yazımı verilmiştir.

Farḳ oldu hele menzil-i ırağı tevārīḫ

2. Nuṭḳ eyledi ol vaḥşī nebī ẕātıñı iẓhār
   Yaʿmel edicek ḳalbi olur ṣāġı tevārīḫ

3. Erbāb-ı kemāl ḍanışır esrārı bu naẓmım
   Sīm oldu dile leẕẕeti saʿd yaġı tevārīḫ

4. Bu güfte cihāndār idi çoḳ ḫan-ı Süleymān
   Hicretden evvel var imiş aşşaġı tevārīḫ

5. Ẕikr etdigimiz ismini ol şāh-ı nebīler
   İʿlān ola bes bāġ-ı irem bāġı tevārīḫ

6. Sevdā nice kim gitmedi bu serde Revāī
   Yaz gelmedi hīç Erciyes'iñ daġı tevārīḫ

75b

483

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Destūr
   İʿtiḳād eyle göñül Ḳurʾān ile taʿrīfde şeyḫ
   Cümle erkān-ı ʿādet ol cān ile teşrīfde şeyḫ

2. El ele kim el Ḥaḳḳ'a derler ḳanī bir söz var ey
   Çaġrılır rūz-i cezā iḥsān günü teklīfde şeyḫ

3. El ederken gel gözüm bir mürşide erdir özüñ

Ḫoş yerin bulsuñ emānet vasl eder ḫilāfda şeyḫ

4. Çıḳma emrinden çıḳarı emrine rām ol yürü
   Aṣlaḥ ṣandır nefis işle sözün taṣnīfde şeyḫ

5. Gör naṣıl mirʾāt-i rabṭa maḳṣuduñca ol yaḳīn
   Der Revāī açılır güller gibi āşufde şeyḫ

484

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Yā resūluʾllāh bir ʿiṣyān işledim açıḳda yoḫ
   Ne ʿacāʾib ḥarfi gelmez bu dile yazıḳda yoḫ

2. Sen şefāʿat eyle cünaḥım Ḫüdā'dan āşikār
   Men gibi böyle günāhkār olmaġa maḫlūḳ da yoḫ

3. Gönlüme gelmiş meger kim oldu bu maʿnā ẓuhūr
   Yoḫsa bu şekil meʿāyiş öyle bir ṭarīḳde yoḫ

4. Tevbeler olsuñ hezārān kim bu ʿiṣyān eyledim
   Ḫavf-ı Ḥaḳ erdi bu cānım yandıgım yanıḳ da yoḫ

5. Yā Ḥabībuʾllāh şefāʿatden cüdā etme beni
   Men teki ehl-i günāhkār belki bir ʿāṣıḳ da yoḫ

6. Olmasa cünaḥım geşt olmazdı maʿnāda ʿayān
   Der Revāī ḫayra tebdīl ede Ḥaḳ ḳaşıḳ da yoḫ

485

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Rāh-ı ᶜaşḳıñ ṣaçı gülbenegi cevāb-ı pesīḫ
   ᶜİlm ü ᶜirfānı dürūs gökçegi cevāb-ı pesīḫ

2. Nāmdārı nām-ı enīḳ nām-ı erpigi cihān
   Öyle evṣāf-ı ḥalīm ürkegi cevāb-ı pesīḫ

3. Miṯli yoḳ ḫūb lānaẓīr ᶜālemde emṯāli anıñ
   Çünkü maḥbūb-ı Ḫüdā ölçegi cevāb-ı pesīḫ

4. ᶜAḳlı idrāk eylemez kimse anıñ esrārını
   Niçe biñ baḥr-i ᶜilim yüregi cevāb-ı pesīḫ

5. Nūr-ı vechi eyledi rūşen iki ᶜālemleri
   Oṭa nūr şems ü ḳamer gerçegi cevāb-ı pesīḫ

6. Der Revāī biñ yıl ᶜömrüm olsa vaṣf etsem anı
   Olmaya bir mūy<ī>ne çegregi cevāb-ı pesīḫ

76a

486

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Destūr
   Ḥażret-i ādem ᶜaṭādır bunca nās suᵓālde şāḫ
   Her birinden biñ sülāle geldiler emṯālde şāḫ

2. Hep müzeyyen oldu ʿālemler ḳamu insān ile
   Ẓāhir u bāṭın ʿayān Furḳān ile ol dalda şāḫ

3. Bunca eşcār u nebātātı şimar ṣaḥrā sular
   Meyve bār işmar şecerler küllī ḥal nihālde şāḫ

4. Cümle ḥayvān fi'l-meges büzġāle küsfend bere
   Şir pelik ---- ---- kim var ---- maḥālde şāḫ[222]

5. Ey Revāī ḥaḳḳı var boyunuz siziñ boyunuzla
   Ẕü'l-fiḳār gelmez idi ḥaydār şoden ger dalda şāḫ

487

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Fehm ḳıl ey cān-ı men ʿuşşāḳa dil teslīm tārīḫ
   Hem şināsīden tūżānī muḳteżā ḳadīm tārīḫ

2. Çārsūya āşinā u āşikār peydā künd
   Üstüḫˇān best aṣlını gör in süḫan taʿẓīm tārīḫ

3. Rūzigār emṣālidir çoḳ yerde buldu iʿtibār
   Kār żarar hem iḳtiżādır bu şekil ʿālim tārīḫ

4. Bir mülūk yā bir sened yā bir neşāṭ yā bir belā
   Ḳanġı ʿusruñ üstüne olsa gerek taḳdīm tārīḫ

5. Luṭf eder iḥsān eder berpākend her ki zemān

222

El erişmez kim hemān ḥüccete dem şemīm tārīḫ

6. Der Revāī ayları oḳ teki ḫoş yelleri
   Gün bu gün sāᶜat bu sāᶜat üstüne lāzım tārīḫ

488

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. ᶜİlmi aḫẕ etmek dilerseñ ey dil ᶜirfāndan ferāḫ
   Baḥr-i bīpāyān içinde var mı kim andan ferāḫ

2. Ger ḥaḳīḳat raḥına ᶜaḳlıñ ererse fānī ol
   Gevher-i dürde bulur kim pīr-i seyrāndan ferāḫ

3. Dehre gelmekden murād bulmaḳ kemāl-i ḳudreti
   Kim teᶜalluḳ eyledi kesbī bezirgāndan ferāḫ

4. Cān gözüyle görmek istersen cihānı derdmend
   ᶜAşḳı taḥṣīl eylemişsiñ şāh-ı merdāndan ferāḫ

5. Dosta lāyıḳ bir tedārik görmek istersen göñül
   Bībahāsız zerre deñli nesne yoḳ cāndan ferāḫ

6. Maḥrem-i ᶜaşḳ olmaḳ isterdiñ Revāī ᶜaşḳ için
   Fetḥ olur her maḳṣadıñ bu bezm-i yārāndan ferāḫ

489

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Destūr

   Mihr-i vechiñ ʿāşıḳıñ ḳalbinde Hū bulmuşdu şūḫ

   Çünkü ol iḳrār-ı aḳdem Hū yā Hū bulmuşdu şūḫ

2. Her ṣadālardan alıp bīdār-ı ʿaşḳıñ zindesi

   Göz açıp bāzār-ı ʿaşḳ sūbesū bulmuşdu şūḫ

3. Genc-i vahdetden alırlar ʿilm-i tevḥīd dersini

   Maʿnā-ı Ḳurʾān ile nāẓiregū bulmuşdu şūḫ

4. Kim rıżāʾ bābında yüzü yerde eyler sernigūn

   Buldu vuṣlat iḳlīminde serfürū bulmuşdu şūḫ

5. Gülʿiẕārında o bülbül dāʾimā feryād eder

   Şemʿada pervāne-i şüft-i alev bulmuşdu şūḫ

6. Mekteb-i ʿirfān eden her kim göñülden ders alır

   Der Revāī bu bāzār içre kapı bulmuşdu şūḫ

490

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Raḳṣ eder şems u ḳamer uş ḫānḳāh zerrīn-i çarḫ

   Münteḫab eyler cihān çārsū penāh zerrīn-i çarḫ

2. Kec-i iḥyā eden şaḫṣa denir şeb zindedār

   Oldu şebḫīzi seḥerler bāmgāh zerrīn-i çarḫ

3. Āfitāb-ı būde kim bes sāye ez mā bergereft
   Ḥamdü lillāh ḥaṭṭan efẕūn nān-ı şāh zerrīn-i çarḫ

4. Min ʿıyād-ı müsliminden oldu ʿālem rūşen
   Çün sehī ḫançer-ı ṣırāṭ şāh-ı rāh zerrīn-i çarḫ

5. Ger dilersiñ maʿrīfet bu pendi zer mengūşe gūş
   Ger tū nicvāh-i hüner o nicvāh zerrīn-i çarḫ

6. Der Revāī ġam nedāret zinde tevḥīde şoden
   Ay u güneş eyler hicāb rūy-ı māh zerrīn-i çarḫ

491

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Ey aḫī olma meyyāl dünyāya aṣlanım düzāḫ
   Ṭut sözüm etme terennüm diñle ḳaplanım düzāḫ

2. Niçe biñ ḫan-ı Süleymān-ı zemān yār olmadı
   Tāc u taḫtı ḳodu gitdi var mı yalanım düzāḫ

3. Farḳ ederseñ Ādem u Nūḥ'u nebīden ḥiṣṣe al
   Söylemiş ʿAbdü'l-ḳadīr hem şeyḫ-i kelānım düzāḫ

4. Māsivā gülzārına dil vermez erbāb-ı kemāl
   Bu güzellik āşikāra pend-i iʿlānım düzāḫ

5. ʿAvcısı gelmiş peşinde yaʿnī kim ḳıla şikār
   İş başa ġayret başadır bildi ceylanım düzāḫ

6. Der Revāī ṭālib-i dünyāya baḫş et çek eliñ
   İnci gevherler gibi elmaṣ u seylānım düzāḫ

77a

492

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Destūr
   Cezbe-i ʿaşḳda göñül eşyāyı ṣanmasın düzāḫ
   Anda var ḫūb cān ʿazīz dünyāyı ṣanmasın düzāḫ

2. Añladıñ mı aṣlı eczāʾ olduġun çār maʿdeniñ
   Bu şekil bir ḫānedir deryāyı ṣanmasın düzāḫ

3. Belki var her maʿdeniñ bir gevheri fehminde ol
   Fıḍḍa zerdir yā cıva kimyāyı ṣanmasın düzāḫ

4. Şol vücūduñ ʿaḳl-ı endāze mīzāndır dīdeler
   Yaḫşı erkān-ı ḥayāʾ māyeyi ṣanmasın düzāḫ

5. Şeyḫ dilinden māye-i ẕikri olan bünyād olur
   Der Revāī rūḥ ile ruʾyāyı ṣanmasın düzāḫ

493

Matlaʿ

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Bāb-ı ʿaşḳıñ bendiniñ miftaḥın biʾsmiʾllāh durur
   Besmele sırrı ḳamu ʿālemde ʿaşḳuʾllāh durur

494

Matlaᶜ

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Ḫā Ḫalīlu'llāh bināᵓ etmiş ṭavāf et Kaᶜbe var
   Ḫayr ola bu pendi yazdım ḫā elif yāya ḳadar

495

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Ey göñül ᶜākil iseñ dünyāya eyleme ümīd
   Yollarıñ ṣarpa çaṭar rüsvāya eyleme ümīd

2. Niçe erler yolunu şaşırdı oldu ehl-i nār
   Fitnezendir eli çoḳ sīvāya eyleme ümīd

3. Ḥaḳḳı bāṭıldan seçip ḳurtar başıñ çıḳ aradan
   Vaḳtiken gör işleriñ ṣoñraya eyleme ümīd

4. Yā ecel bādı eserse ṣavurur ḫarmanıñı
   Çün emānetdir bu cān eşyāya eyleme ümīd

5. Der Revāī çünkü erler şöyle taᶜbir eylemiş
   Gün bugün sāᶜat budur ferdāya eyleme ümīd

496

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Ey göñül sen çāryār aṣḥāba eyle iᶜtiḳād
   Ẕikr olan Furḳān ile kitāba eyle iᶜtiḳād

2. Çün buyurdu ol nebīler ḥaḳḳına Perverdigār
   Āyet ü hadīṯ ile ḫiṭāba eyle iᶜtiḳād

3. Ẕātıña rehber olup hem farḳ-ı farḳu'llāh eder
   Mürşid-i kāmil olan erbāba eyle iᶜtiḳād

4. Añladıñ mı "künt-ü kenz"[223]iñ sırrını ādemdedir
   Aḥsen-i taḳvīm olan cevāba eyle iᶜtiḳād

5. İşte mirᵓāt-i mücellā müᵓminiñ ᶜayn-ı vechi
   Der Revāī ḫaṭībü'l-ḳüttāba eyle iᶜtiḳād

497

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Ey şurefāᵓ cān-ı men ᶜaḳl-ı fürāt ibtidā
   İbtidādan nefs-i rūḥa eyle daᶜvet ibtidā

2. "Men ᶜaref"[224] sırrın bilenler erdi Ḥaḳ dergāhına
   Gördüler çār iklīmi buldu hidāyet ibtidā

3. "Künt-ü kenz"[225] esrārını farḳ eyle ādemde yaḳīn
   Ṣūret-i ādemdedir cümle kerāmet ibtidā

[223] "Ben (gizli) bir hazineydim." Yılmaz, **Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı** Sözler, s.98
[224] "Kendini bilen Rabb'ini bilir." (Men arefe nefsehu fekad arefe rabbehu.) Yılmaz, **Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı sözler**, s.122.
[225] "Ben (gizli) bir hazineydim." Yılmaz, **Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı** Sözler, s.98

4. Ādem’i bil Ādem’i bul Ādem’e eyle sücūd
   Ādem’e taᶜẓīm olan maḳbūl ᶜibādet ibtidā

5. Çün bilirsiñ beyt-i Ḥaḳ insān-ı kāmil ḳalbidir
   Gir göñül şehrin ṭavāf et ḳıl ziyāret ibtidā

6. Der Revāī fehm ederseñ bu sözüñ mefhūmunu
   Ādem’iñ ḥaḳḳında var maᶜlūm ḥikāyet ibtidā

498

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Ey göñül rāh-ı ḥaḳīḳat māḥāżır eyle ümīd
   Maẓhar-ı ᶜilm-i şerīᶜat māḥāżır eyle ümīd

2. Çek eliñ mülk-i cihānıñ düşme ẓulmet dāmına
   Bilmiş ol sırr-ı ṭarīḳat māḥāżır eyle ümīd

3. Menzil-i yoḳluḳdadır farḳ et Ḥaḳḳ’ıñ ḳudreti
   ᶜĀşıḳa bezm-i ᶜArafāt māḥāżır eyle ümīd

4. Yeme dünyā ġuṣṣaṣından çekme ferdā ġamını
   “Kenz-i lā yefnā ḳanāᶜat”[226] māḥāżır eyle ümīd

5. Bu Revāī pendine bir bel nişān et gel zemān
   ᶜAḳl-ı erkān-ı naṣīḥat māḥāżır eyle ümīd

[226] “Kanaat, tükenmez bir hazinedir.” Yılmaz, **Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı Sözler**, s.90

499

Gazel

(fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilātün/fāᶜilün)

1. Buldu efẓūn-i hevā kim ḫūb enīs sālūs[227] mezīd
   Ḫātem-i engüşt-i tevḥīd tefsīr-i ḥadīṯ mezīd

2. Mihribāndır rızḳını vermiş Ḫüdā rūz-i ezel
   Ġālibā "Naḥn-ü ḳesemnā"[228] kenzine vāriṯ mezīd

3. Farḳ-ı farḳu'llāh olup her vechile āgāh idir
   Rūyet-i māhir baḥāżır ᶜilm-i ḥavādiṯ mezīd

4. Ol ḥaḳīḳat ᶜilmi anda mevci bir bāhir midir
   Kim kelām ṣādır olur mu fāᵓiza bāᶜiṯ mezīd

5. Her meᶜārīf ᶜilm ü ḥikmet baḥr-i bīpāyān aña
   Ḫālleder her müşkülātı rācil ----[229] mezīd

6. Ey Revāī kim aña nādān dese lāyıḳ degil
   Öyle sulṭānıñ cevābın añlamaz ḫabīṯ mezīd

500

Gazel

(feᶜilātün/feᶜilātün/feᶜilātün/feᶜilün)

1. Aḫīr Vezin

[227] Bu kelimedeki "س" harfi, şair tarafından "ث" harfi ile değiştirilmiştir. Kafiyeye uydurmak için yapılan bilinçli bir tahrip olduğu açıktır. Mananın tahrip edilmemesi adına burada doğru yazım verilmiştir.
[228] "Biz taksim ettik." Zuhruf, 43/32.
[229] 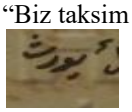

Dāmen-i ʿaşḳı ṭutar kim ehl-i mizāc būd
Şübhesiz mehdī̈ye leşker-i ḥüccāc būd

2. Bulucaḳ kenz-i nihān kendi özünde o kes
Edecek deftere ḳayd ismin emr-i ḥac būd

3. Ulaşıp menzil-i maḳṣūda zevālsiz o kim
Nice iḥyāʾdır o dem şöhret-i sertāc būd

4. Āhı ḳılañsa be dil sen ḳadriñ ḳadar ṭut
Cümle varıñı niṣār ḳılmaya ḥallāc būd

5. Yüzüñü dönme Revāī̈ rıżāʾ ḳapılarından
Olur elbetde Ḥaḳ'dan gāhı doḫ gāhı aç būd

78a

501

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Destūr
----[230] eyle ḫūb ṭaʿāmlar ----[231] az veled
Eyle ḫursende ḳanāʿat ----[232] az az veled

2. ʿAz yemek cāna ṣafādır ammā nefse taḥammül
ʿAşḳ ola bir parça etmek destedār pī̈vāz veled

[230] "يـ قكول" şeklinde yazılmış olan kelime okunamamıştır.

[231] 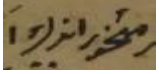

[232] 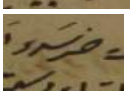

3. Ger ricāliñ ṣabrı çoḳdur aṣla ruḫṣat nefse yoḳ
   Bildiler ehl-i kerāmet bir ḳadem pervāz veled

4. Ḥaḳ rıżāsında olan ehl-i ḥayāt olsa gerek
   Bir tükenmez ḫaznedir Ḳurʾān'ı oḳu yaz veled

5. Der Revāī ehl-i ḥāl ol etme ʿilmi yādgūn
   Olma dilbed meşrebi hem olma pīçebāz veled

502

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Biz Ḥabību'llāh'a cāndan olmuşuz ṣāliḥ mürīd
   Ġayba īmān eyledik olduḳ hele ṣāḥiḥ mürīd

2. Ol meşāyıḫ bize kim cümle meşāyıḫ rāsidir
   Cān u baş olsuñ fedālar uġruna fātiḥ mürīd

3. Rehnümā oldu ezelden ruḥumuz bildi anı
   Ḥamdü lillāhi teʿālā eyledi fāṣiḥ mürīd

4. Her ki dilden ders olursa mekteb-i ʿirfān eder
   Açılır ʿayn-ı beṣāret ḫoş olur ṭāliḥ mürīd

5. Dehr-i dūn içre Revāī anı rehber ḳıldı Ḥaḳ
   Ẓāhir u bāṭında hem taṣrīḥ mürīd vāṣiḥ mürīd

503

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Āh u zārım gülgūna bir şeyḫ eder peydākend
   Ġayrılar farḳ eylemez ṣāliḥ[233] eder peydākend

2. Dost ile vuṣlata bir lahẓā dilşād eyle kim
   Ḳanġı gün ḳanġı sāʿat tārīḫ eder peydākend

3. Per gūşā etsem eger men ḫāne-i meyḫāneden
   Rişte-i ʿavṣūn ile yā mīḫ eder peydākend

4. Böyle hindū-i cihān destinde bir per dizmez
   Bir vaḳit eşref bulur merīḫ eder peydākend

5. Yandıġım oṭlara yoḳ sende anı Bāriḫüdā
   Der Revāī ḫanderīş senglāḫ eder peydākend

504

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Ey göñül ʿaşḳa ulaş sen dil iseñ olma ṣamūt
   Varlıġıñ biṣtāresinden doġmasıñ şemsini dūd

2. Ḥaḳ rıżāʾsında olup muḥkem beliñ baġla aña
   Kim seni ġayrı görenler ṣanmasıñ merdūd meḥūd

78b

[233] Bu kelimedeki "ح" harfi, şair tarafından "خ" harfi ile değiştirilmiştir. Kafiyeye uydurmak için yapılan bilinçli bir tahrip olduğu açıktır. Mananın tahrip edilmemesi adına burada doğru yazım verilmiştir.

3. ʿAyb-ı il görme gözüñ yum düş Ḫüdā rāhına
   Aldanıp ḳalma ṣaḳın sen naḳşına nāʾil unud

4. Bu rivāyetden degil taʿrīf nümālar ʿālime
   Kişiye temṯīl gerekdir bilmeli ḥaṭṭ-ı ḥudūd

5. Şekl-i maʿnīden arınmışdır vilād erleri
   Ṣad hezār āşifteler ermez nihāl-i zer zürūd

6. Leyl ü Ḳayṣ encāmınıñ sevdāsına düşdüñse dil
   Gel berü taḥṣīldir şekim anda oldu yā Vedūd

7. Ḳalb-i ʿuşşāḳıñ ʿamel ḳıldı ḥaḳīḳat rāhına
   Ḫālā ol demden beri gözler Revāī bir ubūd

505

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Ey nigāhı ān ḥaḳīriñ rāh-ı Ḥaḳ sırr-ı sedād
   Ol sehī zīr-i bāzārından ẓuhūr-ı nuṭḳ-ı bād

2. Er ḫazīniñ kānına ẕikr ü żiyāʾ ḳıl ʿaşḳ ile
   Himmet-i pīrler nāʾil etse gerekdir bermurād

3. Ehl-i ḥālden al nidāʾlar sırr-ı ḥaṭṭ eyle hele
   Şu kesim yaḫşı ṭabīʿatda olan buldu fuʾād

4. Gülşene terlehcesiñ firḳatle verdi bülbüle
   Dāḍ-ı nālān eyleyen bāġ içre dil ḳıldı kūşād

5. Dil tehī̱l olma bu dem ẕerre vefālar ġam ile
   ʿĀşıḳānıñ kārıdır bulmaḳ diler ġamdan da şād

6. ʿĀmilin olmaḳ dilersiñ eyle ḫizmet kāmile
   Pī̱re bend ol var sütūde hem “raʾūfun min ibād”[234]

7. Der Revāī̱ vuṣlat-ı dergāh<a> erseñ ḥāl ile
   Ẕikr-i tevḥī̱d ile celb-i ʿaşḳa şehd ile mezād

506

Gazel

(fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilātün/fāʿilün)

1. Ey dī̱dem nūru hemān bāzār-ı ḫūb sırr-ı sedād
   Ḥāṣılın bulsuñ marażıñ ʿaşḳ-ı taḥrī̱r eyle yād

2. Geç fenādan fülk-i dil mülkünde bul cinānıñı
   Feyż-i Ḥaḳ’dan “raḥmeten lil ʿālemiñ”[235] olsuñ murād

3. Rāh-ı Ḥaḳ’dan ġayrı rāh ṭutma unuḍ her yanıñı
   Evliyā u enbī̱yālar buldular micmer nihād

4. Pī̱re bend ol Bir’e yalvar ʿavf eder ʿişyānıñı
   Ḥıfẓ eder her bir belādan hem ḫaṭālardan āzād

5. Varlıġıñ terk et bu demde bu ḥaḳī̱ḳat kāñını
   Naḳşına baḳma fenānıñ aṣlı lādir istiʿdād

6. Ḥaḳ dī̱dārıñ gözle ger sende bul sulṭānıñı

[234] “…kullarına çok şevkatlidir.” Bakara, 2/207. (Kur’an’da, burada verilenden farklı olarak “*raufun bil ibad*” şeklinde geçmektedir.)
[235] “… alemlere ratmet için …” Enbiya, 21/107.

Cān beden mülk<ün>de nāẓır kūşe-i dilde eḥād

7. Der Revāī dāverānıñ ḥükmüne erzānıñı
   Baġla meyliñ cān u dilden bu ḥabīb-i bergüzār

SONUÇ

Yaptığımız "*Molulu Revâî Divanı"* isimli bu çalışma ile ulaştığımız sonuçları şu şekilde özetleyebiliriz:

Molulu Revâî, 19. yüzyılda yaşamış, edebî hayatına hece ölçüsüyle şiir örnekleri vererek başlamış, ardından divan şiirine ilgi duymuş ve sahada kendini geliştirerek bir divan meydana getirdiği görülmüştür.

Divan'ın elimizde olan tek nüshasının son sayfasında bulunan rakabe kaydı, Divan'ın sayfalarının devam etmesi gerektiğini gösterir. Ancak bulunan başka bir sayfa yoktur. Bu durum Divan'ın eksik olduğunun en önemli göstergesidir.

Şair, Divan'ını tertip ederken alışılagelen divan tertibinin dışına çıkmıştır. Şiirlerini baştan sona kadar tüm harfleri kafiyeleyerek ve çeşitli nazım şekillerini karışık olarak kullanarak sıraladıktan sonra, tekrar alfabenin başına dönmüştür. Her bitişte genellikle musarra bir beyit halinde tarih düşmüştür. Ayrıca makta beytinden sonra, şiire bitişik halde yazılmış ancak kafiye, redif ve bazen de vezninden anladığımız kadarıyla matlaᶜ olan bir beyit daha yazmıştır.

Molulu Revâî'nin ilk şiirlerini hece ölçüsü ile veren bir halk şairi oluşu, Divan'ındaki dilini de etkilemiş, şiirlerini yazarken memleketi olan Kayseri ağzındaki kelimeleri çokça kullanmıştır. Bunun yanı sıra Arapça ve farsça bakımından zengin dile sahip olduğu görülmüştür.

Divan şiirinden etkilenen halk şairlerince çok kullanılan nazım şekilleri olan kaside, gazel, müstezat ve musammatlar Molulu Revâî'nin de seçtiği şekillerdendir.

Molulu Revâî'nin şiirlerinden anladığımız kadarıyla Mevlevîliğe mensuptur. Bu durum onun şiirinin etkilemiş, tasavvufî kavramlar şiirinde geniş yer tutmuştur.

KAYNAKÇA

Aclûnî, **Keşfu'l-Hafâ ve Muzîlu'l-İlbâs an mâ İştehera mine'l-Ehâdîsi alâ Elsineti'n-Nâs**, C. I.

Ayata, Şaban, **Molu'lu Revaî Hayatı ve Şiirleri**, Yeni Matbaa, Kayseri 1969.

Cömert, Hüseyin, **Kayseri'de İlk Nüfus Sayımı (1831)**, Sümer Matbaası, Kayseri 1993.

Deniz, Rasim, **Molulu Âşık Revaî,** Laçin Yayınları, Kayseri 2006.

Güzel, Abdurrahman – Ali, Torun, **Türk Halk Edebiyatı El Kitabı**, Akçağ Yayınları, Ankara, 2003.

Mermer, Ahmet, vd., **Eski Türk Edebiyatına Giriş**, Akçağ Yayınları, Ankara, 2010.

Ortaylı, İlber, **Türkiye Teşkilât ve İdare Tarihi**, Cedit Neşriyat, Ankara 2008.

Saraç, M. A. Yekta, **Klasik Edebiyat Bilgisi Biçim-Ölçü-Kafiye**, 3F Yayınevi, İstanbul, 2007.

Satoğlu , Abdullah, **Kayseri Şairleri**, As Matbaası, Ankara, 1970.

Satoğlu , Abdullah, **Halk Şairi Molu'lu Revaî**, Emel Matbaacılık, Ankara, 1980.

Yılmaz, Mehmet, **Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı Sözler**, Enderun Kitabevi, İstanbul, 1992.